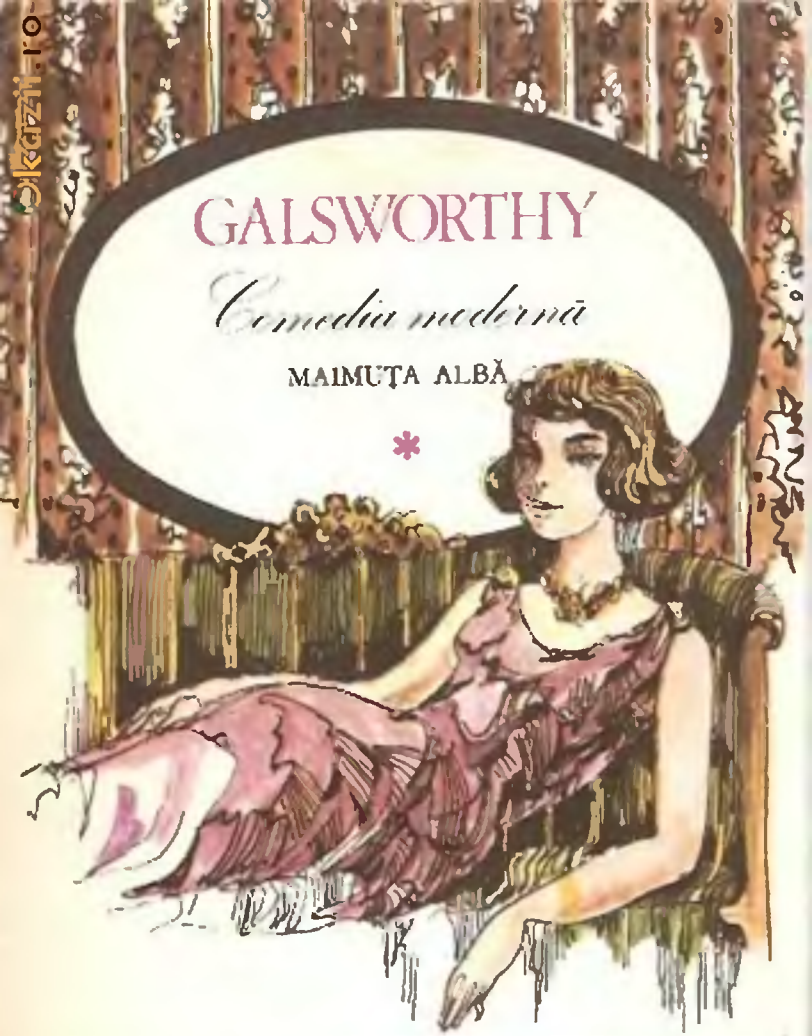
okazii.ro

GALSWORTHY

Comedia modernă

MAIMUȚA ALBĂ

*

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

Coperta de *Done Stan*

A MODERN COMEDY THE WHITE MONKEY
by *John Galsworthy*
London William Heinemann Ltd. 1929

JOHN GALSWORTHY

COMEDIA MODERNĂ

Ediția a V-a

❋

MAIMUȚA ALBĂ

În românește de
HENRIETTE YVONNE STAHL

EDITURA CARTEA ROMÂNEASCĂ

MAIMUȚA ALBĂ

„Nu poți da-napoi, nu poți da-napoi ;
Biruință sau moarte,
Pentru cei ce nu pot da-napoi."

Mr. GAY[1]

[1] *John Gay* (1685—1732), poet englez.

Dedicat lui
MAX BEERBOHM[1]

[1] *Max Beerbohm* (1892—1956), critic, eseist și caricaturist englez.

PARTEA ÎNTÎI

Capitolul 1

PLIMBARE

În după-amiaza acelei zile istorice, de pe la mijlocul lui octombrie 1922, *sir* Lawrence Mont, al nouălea baronet, coborî scările clubului „Snooks", tocite de pașii membrilor săi, apostoli ai conservatorismului, și, îndreptîndu-și nasul fin spre vîntul ce bătea dinspre răsărit, o porni, mișcîndu-și iute picioarele subțiri. Politician mai mult prin origine decît prin fire, își aminti cu o detașare, nu lipsită de umor, de răsturnarea care readusese la putere partidul său. Trecînd prin fața clubului „Remove", gîndi : „Mulți asudă acum aici ! S-a isprăvit cu mesele copioase. Un sitar fără garnitură... pentru variație !"

Șefii și „mărimile" plecaseră de la „Snooks" înainte de venirea lui, pentru că el nu făcea parte din „șleatha reclamagiilor scoși din circulație, oameni care, în momentul terminării războiului, nu s-au mai interesat de agricultură". Phii ! Nu, de fel, domnule ! Vreme de un ceas, ascultase ecourile înfruntării fatale ; iar mintea lui ageră, încrustată în rocile trecutului, sceptică față de prezent și față de toate promisiunile și afirmațiile politicienilor, înregistrase, amuzîndu-se, confuzia dintre patriotism și personalitate. Ca mulți alți moșieri, n-avea încredere în doctrine. Dacă ar fi avut un crez politic, acesta ar fi fost : „taxă de import pe grîu. Însă, după cîte știa el, nu era singurul adept al acestei idei, și, cum de data aceasta nu candida, principiul său nu era amenințat cu nimicirea, prin votul celor ce cumpărau pîinea. *„Du fond* [1] — își zicea el — principiile sînt «punga», și nu știu de ce naiba oamenii pretind că nu-i așa !" Punga, în sensul profund al cuvîntului, în-

[1] În fond. (fr.).

seamnă, firește, interesul egoist al fiecărui om, în calitatea lui de membru al unei anumite comunități. Dar cum naiba va putea exista această anumită comunitate, națiunea engleză, dacă pămîntul ei nu va mai fi cultivat și toate vapoarele și docurile vor fi în pericol de a fi distruse de aeroplane? Mai adineauri, așteptase un ceas întreg să se spună măcar o vorbă despre pămînt. Nici una! Aceasta nu este politică concretă! Niște tipi afurisiți! O să-și tocească pantalonii luptînd să capete sau să-și păstreze un loc în Parlament! Nu se gîndesc decît la partea lor posterioară și nicidecum la posteritate! Nu zău! Aducîndu-și astfel aminte de posteritate, se gîndi, fără să vrea, că soția fiului său nu dădea încă semne... Doi ani! Ar fi timpul să se gîndească la copii! Este primejdios să se deprindă cu ideea de a nu-i avea, mai ales cînd un titlu de noblețe și o moșie așteaptă un moștenitor. Un zîmbet îi încreți buzele și sprîncenele stufoase, negre. Frumușică fetișcana, foarte atrăgătoare; de altfel, o știa și ea! Cu cine nu era în relații? Cu lei și tigri, maimuțe și pisici... Casa ei era pe cale de a deveni o adevărată menajerie de celebrități, mai mult sau mai puțin recunoscute. Însă felul ei de viață era cam nefiresc! Ajuns la Trafalgar Square, *sir* Lawrence se opri în fața unui leu britanic și-și zise: „Nu trece mult și-i aduce și pe ăștia la ea acasă! Are mania colecțiilor. Michael ar trebui să bage de seamă. În casa unei colecționare, există întotdeauna o cămară pentru vechituri scoase din uz, iar soții pot ajunge ușor într-însa. Acum îmi aduc aminte că i-am făgăduit să-i aduc în saloane un ministru chinez. Da... dar trebuie să aștepte pînă după alegerile generale."

La capătul bulevardului Whitehall, îi apărură, pentru o clipă, sub cerul cenușiu, turnurile palatului Westminster „Și aceasta este oarecum nefiresc! își zise. Apoi... Michael, cu aiurelile lui! Așa o fi moda, mai știi? Principii socialiste și soție bogată. Sacrificiu fără pericol. Pace, cînd trăiești în belșug! Leacuri de șarlatan... zece la un *penny* [1]!"

Trecu prin Charing Cross, în vacarmul vînzătorilor de ziare înnebuniți de criza politică, apoi coti la stînga, spre casa de editură „Danby and Winter", unde fiul său intrase de curînd ca asociat. Mintea lui *sir* Lawrence era preocupată de subiec-

[1] Monedă divizionară engleză, echivalentă cu a douăsprezecea parte dintr-un șiling.

tul unei cărți noi, după ce abia îi apăruseră : *Viața lui Montrose* [1], *Departe în Cathay* [2], povestirea unei călătorii în Orient, și o convorbire plină de fantezie între umbra lui Gladstone și aceea a lui Disraeli intitulată *Duet*. Cu fiecare pas pe care-l făcea de la „Snooks" spre răsărit, silueta lui dreaptă, subțire, în paltonul cu guler de astrahan, cu obrazul prelung și mustață căruntă, cu monoclu în ramă de baga pe sub sprînceana-i neagră și stufoasă părea o apariție din ce în ce mai rară. Era aproape o arătare în această stradă dosnică și întunecată, unde cotigile poticnite stăteau ca mușchii lipite iarna de perete, iar oamenii umblau cu cărți la subsuoară, de parcă ar fi fost intelectuali.

Ajunsese aproape la ușa editurii „Danby", cînd întîlni doi tineri. Unul dintre ei era, desigur, fiul său, mai bine îmbrăcat de cînd se căsătorise și fumînd — slavă Domnului ! — o țigară de foi în loc de veșnicele lui țigarete. Celălalt ?... A, da, poetul în față, protejatul și cavalerul de onoare al lui Michael, cu capul în nori și cu o pălărie de fetru plușat peste părul lins. *Sir* Lawrence spuse :

— Ha, Michael !

— *Hallo, Bart* [3] ! Wilfrid, îl cunoști pe bătrînul meu ? Wilfrid Desert, *Moneda de aramă* ; să știi de la mine, Bart : e un poet ! Trebuie să-l citești. Noi mergem acasă. Vino cu noi !

Sir Lawrence li se alătură.

— Ce s-a întîmplat la „Snooks" ?

— *Le roi est mort* [4]. Laburiștii pot începe cu mineiunile lor — alegerile, în luna ce vine.

— Uite ce e, Wilfrid : Bart a fost crescut pe vremea cînd nu se cunoștea poporul.

— Așa o fi, domnule Desert, dar spune, *dumneata* găsești că politica de azi este firească ?

[1] *James Graham, marchiz de Montrose* (1612—1650), general scoțian, partizan al regelui Carol I în timpul războiului civil din Anglia secolului al XVII-lea.

[2] Denumire poetică a Chinei.

[3] *Bart*, prescurtarea cuvîntului „baronet".

[4] *Le roi este mort, vive le roi !* (Regele a murit, trăiască regele !) : cuvinte pe care le rostea crainicul palatului, anunțînd poporului moartea regelui Franței și încoronarea succesorului său.

— Dumneavoastră, domnule, găsiți că este ceva „firesc" pe lume ?

— Un impozit pe venituri, poate.

Michael zîmbi și zise :

— Nobilii, începînd cu rangul cel mai mic și pînă la cel mai mare, nu cred cu adevărat în nimic.

— Să presupunem, Michael, că prietenii tăi ar veni la putere — într-un fel nici n-ar fi rău, i-ar ajuta să se maturizeze — dar ce-ar putea face ? He ? Ar putea ridica nivelul gustului național ? Ar putea interzice cinematograful ? Ar putea învăța poporul englez să-și gătească bucatele ? Ar putea împiedica amenințările de război din partea altor țări ? Ne-ar putea determina să ne producem singuri hrana ? Ar putea opri dezvoltarea vieții urbane ? I-ar spînzura pe toți cei ce se ocupă de gaze toxice ? Ar putea împiedica raidurile aviatice în timp de război ? Ar putea slăbi cumva instinctul de proprietate ? Sau ar putea face efectiv ceva, în afară de a schimba puțin repartiția bunurilor ? Toate partidele duc o politică de suprafață. Sîntem conduși de inventatori și de firea omenească. Trăim vremuri tulburi, domnule Desert.

— Aceasta este și părerea mea, domnule.

Michael își flutură țigara.

— Sînteți niște bătrîni înrăiți, amîndoi !

Trecînd prin fața Cenotaphului [1], tustrei își scoaseră pălăriile.

— Ciudat, simptomatic mai e și monumentul acesta ! Un avertisment dat îngîmfării... foarte caracteristic ! Iar avertismentul dat îngîmfării...

— Ia zi mai departe, Bart ! spuse Michael.

— Finețea, frumosul, măreția... S-au dus toate ! Nu mai există concepții de vastă perspectivă, nu mai există planuri mari, principii mari, nici religie mare sau artă mare ; nu există decît estetism în clici și fundături, oameni mici cu pălării mici.

[1] Monument din Whitehall, în memoria eroilor căzuți în războiul din 1914—1918.

— Îi plînge inima după Byron, Wilberforce [1] și Monumentul lui Nelson. Sărmanul meu bătrîn ! Bart ! Ce-i de făcut, Wilfrid ?

— Da, domnule Desert. Ce-i de făcut ?

Fața negricioasă a lui Desert se crispă.

— Trăim într-o epocă a paradoxului, zise. Cu toții strigăm că vrem libertate, și singurele instituții care cîștigă în putere sînt socialismul și biserica romano-catolică. Ne dăm înspăimîntător de bine seama ce înseamnă arta — și singura artă care se dezvoltă este cinematograful. Vrem cu dîrzenie pace — și tot ceea ce facem în acest scop este să perfecționăm gazele toxice.

Sir Lawrence aruncă o privire spre bărbatul de lîngă el, atît de tînăr și atît de acrit.

— Cum merge editura, Michael ?

— *Moneda de aramă* se vinde ca pîinea caldă, iar *Duet* începe să aibă căutare. Ce-ai zice de o nouă reclamă : „*Duet*, de *sir* Lawrence Mont-Bart. *Cea mai distinsă conversație care a avut loc vreodată între morți.*" Asta i-ar atrage și pe spiritiști. Wilfrid mi-a sugerat alta : „G.O.M. [2] *și Dizzy* [3]. *Transmisiune radiofonică din iad*". Care-ți place mai mult ?

Ajunseră la un sergent cu mîna ridicată drept în botul unui cal de camion ; întreaga circulație se oprise. Motoarele automobilelor vîjîiau în gol, șoferii priveau înainte, așteptînd să fie lăsați să treacă mai departe, o fată pe bicicletă se uita nepăsătoare în jurul ei, sprijinindu-se cu o mînă de spatele camionului pe marginea căruia ședea un băiețandru, bălăbănindu-și picioarele. *Sir* Lawrence aruncă din nou o privire spre tînărul Desert. Fața-i slabă, palidă, negricioasă era simpatică, dar avea parcă un cusur, o urmă de dezechilibru ; deși în îmbrăcăminte și fel de a fi n-avea nimic *outré* [4], părea, totuși, neconvențional ; era mai puțin vioi decît strengarul plin de temperament de lîngă el, fiul său, dar tot atît de dezorientat și mult mai sceptic ; se putea, totuși, să aibă o sensibilitate profundă ! Sergentul coborî brațul.

[1] *William Wilberforce* (1759—1833), om de stat englez ; a luptat împotriva sclavajului.

[2] *G.O.M.*, prescurtare de la *Great Old Man* — Marele bătrîn — după cum a fost supranumit Gladstone.

[3] *Dizzy*, porecla în intimitate a lui Disraeli.

[4] Extravagant, exagerat. (fr.).

— Ai făcut războiul, domnule Desert ?

— Oh, da.

— În aviație ?

— Și în infanterie. Cîte puțin din fiecare.

— Greu pentru un poet.

— Ba de loc. Nu poți face poezie decît dacă în orice clipă riști să sari în aer sau dacă trăiești în Putney [1].

Sir Lawrence ridică sprîncenele.

— Crezi ?

— Tennyson, Browning, Wordsworth, Swinburne... au reușit, cu toate că *ils vivaient, mais si peu* [2].

— Nu există oare o a treia situație prielnică poeziei ?

— Care anume, domnule ?

— Nu știu cum să mă exprim... O anumită frămîntare cerebrală în legătură cu femeile...

Fața lui Desert se crispă și parcă se întunecă.

Michael introduse cheia în broasca ușii principale.

[1] Cartier periferic al Londrei.

[2] Trăiau, dar atît de puțin. (Fr.).

Capitolul II

CĂMINUL

Casa din South Square, Westminster, în care se instalaseră acum doi ani tinerii soți Mont, după luna de miere petrecută în Spania, putea fi numită o casă „emancipată". Era opera unui arhitect care visa să construiască o casă nouă cu desăvîrșire veche și o casă veche cu desăvîrșire nouă. De aceea, nu avea un stil bine definit, nu respecta nici o tradiție și era lipsită de orice prejudecată arhitecturală ; dar absorbea atît de iute funinginea metropolei, încît zidurile ei erau aproape tot atît de negre și păreau tot atît de vechi ca și cele ale construcțiilor lui Wren [1]. Ferestrele și ușile erau ușor boltite. Acoperișul înalt, mult înclinat, de o frumoasă culoare roșiatică înnegrită de fum, semăna cu stilul danez, iar cele două „ferestruici nostime", tăiate în el, dădeau impresia că acolo sus locuiau niște servitori de statură foarte înaltă. Camerele erau așezate în dreapta și în stînga ușii principale, o ușă lată, împodobită cu lauri în chenare negre și aurite. Casa era destul de mare : scara largă și simplă începea din extremitatea unui vestibul încăpător, care oferea spațiul necesar pentru multe pălării, haine și cărți de vizită. Avea patru odăi de baie și nici o pivniță. Instinctul atavic al neamului Forsyte intervenise în achiziționarea acestei case. Soames o cumpărase, încă nefinisată, pentru fata lui, într-un moment psihologic special : inflația monetară ajunsese la paroxism, iar oxigenul din balonul comerțului mondial era pe sfîrșite. Totuși, Fleur luase imediat legătura cu arhitectul — îndeletnicire față de care Soames avea o rezervă de nefînvins — și hotărîse să nu accepte mai mult de trei stiluri în casă : chinezesc, spaniol și al ei propriu. Camera din stînga

[1] *Christopher Wren* (1631—1723), matematician și arhitect englez.

intrării principale se întindea pe toată fațada și era în stil chinezesc : pereții îmbrăcați în tăblii de lemn de culoarea fildeșului, pardoseala de aramă, încălzire centrală și candelabre de cristal. N-avea decît patru tablouri, toate chinezești — singura școală de care tatăl ei nu se ocupase încă. Căminul mare și deschis era împodobit cu cîini chinezești, așezați pe plăci de faianță chinezească. Tapiseria era în mare parte de mătase verde ca jadul. Mai erau, în această cameră, și două splendide cutii de ceai, negre, vechi, cumpărate cu banii lui Soames la Jobson, la licitație, și care nu fuseseră de fel un chilipir ! Pian nu exista ; pe de o parte, pentru că pianul era un obiect prea iremediabil occidental, pe de alta, pentru că ar fi ocupat prea mult loc. Fleur voia să aibă spațiu — ea colecționa cu precădere oameni, nu mobile sau bibelouri. Din păcate, lumina, ce pătrundea prin ferestrele aflate la cele două capete ale încăperii, nu era chinezească. Uneori, Fleur se oprea în mijlocul acestei odăi, gîndindu-se cum să-i dea o înfățișare mai chinezească, păstrînd-o la fel de confortabilă, cum să-și „grupeze" musafirii, cum să dea impresia că este perfect informată în politică și literatură, cum să primească lucrurile dăruite de tatăl ei, fără a-l lăsa să observe că gustul lui era cam demodat, cum să nu-l scape din mînă pe Sibley Swan, noua stea, și cum să pună mîna pe Gurdon Minho, vechea stea a literaturii, de ce Wilfrid se îndrăgostea mult prea tare de ea, sau care era, de fapt, stilul ei în îmbrăcăminte, pentru ce Michael avea urechi atît de caraghioase și... uneori stătea în mijlocul salonului fără a se gîndi la nimic, simțind doar o mică durere în suflet.

Cei trei bărbați o găsiră așezată în fața unei mese de ceai vopsită cu lac roșu. Băuse un ceai foarte bun. Fleur cerea întotdeauna să i se servească ceaiul mai devreme, pentru a-l putea gusta în voie, singură ; deși nu împlinise încă douăzeci și unu de ani, această era ora cînd își reamintea de zilele tinereții ei. Lîngă ea ședea Ting-a-ling, cu labele din față galben-roșiatice, pe un taburet chinezesc și cu botul negru, turtit, împrejmuit de un puf roșiatic, ridicat spre masa cu prăjituri — idealul filozofici lui.

— Ai mîncat destul, Ting. S-a terminat, puișor ! Ajunge !

Expresia lui Ting-a-ling părea a răspunde : „Bine, dar termină și tu ! Nu mă mai tortura !"

Cînd Fleur împlinise douăzeci de ani, acum unsprezece luni, Michael îi cumpărase, dintr-o vitrină din Bond Street, cățelul în vîrstă de un an și trei luni.

Doi ani de căsnicie nu schimbaseră prea mult înfățișarea lui Fleur : părul castaniu-închis era tot scurt, buzele-i mobile deveniseră mai hotărîte, ochii căprui, sub pleoapele albe cu gene negre, căpătaseră mai mult farmec, mersul îi devenise mai apăsat și mai legănat, pieptul și șoldurile i se împliniseră puțin, mijlocul și pulpele i se mai subțiaseră, obrajii, mai supți, pierduseră ceva din culoare, iar glasul pierduse puțin din dulceață, dar căpătase mai multă căldură.

Se ridică și, peste masa de ceai, întinse brațul alb, rotund, fără a spune o vorbă. Ar fi trebuit să le spună prea des și găsea că se exprimă mai bine printr-o privire, o strîngere de mînă și o ușoară înclinare laterală a capului.

Schițînd un cerc cu mîna întinsă, zise :

— Luați loc. Cu frișcă, *sir* ? Cu zahăr, Wilfrid ? Ting a mîncat prea mult, nu-i mai dați nimic ! Michael, oferă prăjiturile ! Am aflat totul despre întrunirea de la „Snooks". Sper că n-ai să pornești în propagandă electorală pentru laburiști, Michael, propaganda este o stupiditate. Dacă cineva ar încerca să mă prelucreze, eu aș vota imediat cu partidul adversar.

— Da, scumpa mea, dar tu nu ești un alegător de rînd.

Fleur se uită la el. Drăgălaș răspuns ! Își dădu seama că Wilfrid își mușca buzele și că *sir* Lawrence observa acest lucru, că-și expusese prea mult picioarele în ciorapii de mătase ; se uită la ceștile de porțelan colorate în alb și negru și încercă să îndrepte totul. O clipire a pleoapelor ei albe — și Wilfrid nu-și mai mușcă buzele ; o mișcare a picioarelor în ciorapii de mătase — și *sir* Lawrence nu le mai privi. Oferindu-le cîte o ceașcă, zise :

— Mi se pare că nu sînt destul de modernă.

Mestecînd cu o linguriță strălucitoare ceaiul din ceașca neagră cu desene albe, Desert spuse, fără a ridica privirea :

— Mult mai modernă decît femeile moderne, prin faptul că ești mai clasică.

— Atenție la poezie ! glumi Michael.

După ce acesta ieși, împreună cu tatăl său, să-i arate noile caricaturi ale lui Aubrey Greene, Fleur zise :

— Wilfrid, explică-mi, te rog, ce-ai vrut să spui.

Din glasul lui Desert dispăru orice reticență.

— Ce importanță are ? N-are rost să-mi pierd vremea cu asemenea explicații.

— Dar eu vreau să știu. Mi s-a părut o ironie.

— Ironie ! Eu ? Fleur !

— Atunci explică-mi.

— Am vrut să spun că ești tot atît de agitată și ai tot atît de mult simț practic ca și femeile moderne, dar mai ai ceva ce ele nu au : puterea de a-l face pe om să-și piardă mințile. Eu mi le-am pierdut, Fleur, o știi prea bine.

— Ce-ar zice Michael să audă aceste vorbe... din partea *ta*, cavalerul lui de onoare ?

Desert se duse iute la fereastră.

Fleur îl luă pe Ting-a-ling în brațe. Îi mai vorbiseră și alții în acest fel, dar din partea lui Wilfred era grav. Gîndul că inima lui îi aparține era plăcut, firește ! Dar cum i-ar putea găsi un loc, așa fel încît, în afară de ea, să nu știe nimeni ? Desert era cam năstrușnic, făcea lucruri bizare ! Fleur era puțin speriată — nu de el, ci de această însușire a lui. Desert se întoarse din nou la cămin și îi spuse :

— Urît lucru, nu-i așa ? Pune jos cîinele ăsta blestemat, Fleur, nu-ți pot vedea fața. Îți jur că dacă l-ai iubi cu adevărat pe Michael, nu ți-aș fi spus nimic. Dar nu-l iubești... o știi și tu.

Fleur răspunse pe un ton rece :

— Te înșeli. Îl *iubesc* pe Michael.

Desert rîse ersipat.

— Oh, da ! Dar o iubire de felul acesta n-are valoare.

Fleur ridică privirea.

— Are suficientă valoare pentru a mă pune la adăpost.

— Așadar, o floare pe care eu n-o pot culege.

Fleur dădu din cap.

— Ești sigură, Fleur ? Sigură de tot ?

Fleur deschise ochii mari ; privirea ei se îndulci puțin, pleoapele-i, din cale afară de albe, se închiseră și dădu din nou din cap. Desert zise încet :

— În clipa cînd voi fi convins de acest lucru, plec în Orient.

— În Orient ?

— Nu-i atît de banal ca plecarea în America, dar e aproape același lucru... nu te mai întorci !

Fleur gîndi : „Orient ? Mi-ar plăcea să cunosc Orientul ! Păcat că asta nu se poate realiza atît de ușor. Ce păcat !"

— Pe mine nu mă poți păstra în grădina ta zoologică, draga mea. Eu nu-s dispus să-ți dau tîrcoale și să mă hrănesc cu firimituri. Știi ce simt — într-un fel sau altul, dezastrul trebuie să se producă.

— Nu e vina mea, nu-i așa ?

— Ba da ! M-ai pus în colecție, așa cum pui pe toată lumea care se apropie de tine.

— Nu înțeleg ce vrei să spui.

Desert se aplecă și, smucindu-i mîna, și-o lipi de buze.

— Nu fi supărată pe mine, sînt prea nenorocit.

Fleur își lăsă mîna lipită de buzele lui fierbinți.

— Îmi pare rău, Wilfred.

— Nu face nimic, draga mea. Am să plec.

— Dar mîine seară vii la masă ?

Desert îi răspunse violent :

— *Mîine ?* Doamne-Dumnezeule !... Nu vin ! Din ce crezi că sînt eu plămădit ?

Îi azvîrli mîna din mîinile lui.

— Nu-mi place violența, Wilfrid.

Atunci, la revedere ! E mai bine să plec.

Cuvintele „Și ai face bine să nu te mai întorci" îi tremurară pe buze, dar nu le rosti. Despărțirea de Wilfrid... viața ei și-ar pierde din căldură ! Îi făcu semn cu mîna. Plecase. Auzi ușa închizîndu-se în urma lui. „Sărmanul Wilfrid ! E atît de plăcut să știi că există o flacără la care să-ți încălzești mîinile ! Plăcut... dar cam primejdios !" Brusc, îl puse jos pe Ting-a-ling, se ridică și începu să se plimbe prin cameră. Mîine ! A doua aniversare a căsătoriei lor ! Gîndindu-se la ceea ce ar fi putut să fie, simți iarăși durere în suflet. Fleur n-avea prea mult timp să se gîndească... și din puținul pe care-l avea făcea și mai puțin. La ce bun să gîndești ? O viață are omul, plină de obligații, de lucruri de dobîndit, de dorit, o viață lipsită de un singur lucru, pe care chiar dacă unii oameni îl au, îl au pentru atît de scurtă vreme ! Două lacrimi i se strînseră sub pleoape, dar se uscară înainte de a cădea. Sentimentalism ? Nu ! Pentru nimic în lume... ar fi o greșeală de neiertat ! Cum o să-și așeze musafirii la masa de mîine ? Pe cine să poftească în locul lui

Wilfrid, dacă nu va veni... prostul ! Ce importanţă avea o amînare de o zi... o noapte ? Pe cine să aşeze la dreapta, pe cine la stînga ei ? Care era mai distins : Aubrey Greene sau Sibley Swan ? Oare erau tot atît de distinşi ca Walter Nazing sau Charles Upshire ? O masă cu douăsprezece persoane, numai oameni de litere şi artişti, în afară de Michael şi Alison Charwell. Ah, ce bine ar fi dacă Alison i l-ar putea aduce pe Gurdon Minho, scriitor de şcoală veche... un pahar de vin vechi pentru a mai domoli efervescenţa. E drept că nu publică la „Danby and Winter", dar este foarte legat de Alison. Fleur se duse în grabă la una din cutiile vechi de ceai şi o deschise ; acolo era telefonul.

— Pot vorbi cu *lady* Alison ? Doamna Michael Mont. Da... Tu eşti, Alison ?... Aici Fleur. Wilfrid nu vine mîine seară... Nu cumva mi l-ai putea aduce pe Gurdon Minho ? Eu nu-l cunosc, firește ; dar poate l-ar interesa... vrei să încerci ? Mi-ar face mare plăcere. Nu găseşti că întrunirea de la „Snooks" a fost senzaţională ? Bart pretinde că acum, după ce s-a produs dizidenţa în partid, au să se mănînce între ei... În ceea ce-l priveşte pe domnul Minho, poţi să-mi dai răspunsul deseară ! Mulţumesc... mulţumesc foarte mult !... La revedere !

Dacă Minho nu primeşte, pe cine să cheme ? Se gîndi nehotărîtă la numele din carnetul ei cu adrese. Fiind cam tîrziu, trebuia să caute pe cineva care nu se formalizează. Dintre rudele lui Michael, nimeni — în afară de Alison — nu rezista săgeţilor otrăvite ale lui Sibley sau Nesta Gorse. Despre familia Forsyte nici nu putea fi vorba ! Cu toate că aveau (unii dintre ei) un oarecare umor caustic, nu erau moderni, nu erau cu adevărat moderni. De altfel, căuta să-i frecventeze cît mai puţin — erau demodaţi, aparţineau epocii dramatice, nu puteau concepe viaţa fără început şi fără sfîrşit. Nu face nimic! Dacă Gurdon Minho nu acceptă invitaţia, va pofti un muzician care compune opere hieroglifice cu ascuţimi chirurgicale, sau poate ar fi şi mai nimerit un psihanalist. Degetele răsfoiră o pagină după alta, pînă ajunse la aceste două categorii. Hugo Solstis ? N-ar fi rău... Dar ce se va întîmpla dacă va dori să cînte ceva din ultimele lui compoziţii ? În casă nu exista decît pianul cel mare al lui Michael, asta ar însemna să-i ducă pe toţi musafirii sus, la el în birou. Mai bine Gerald Hanks, care va începe să vorbească cu Nesta Gorse despre vise. Chiar de-ar

ſi aşa, conversaţia poate ſi animată. Aşadar, dacă nu vine Gurdon Minho, îl poftește pe Gerald Hanks ; el va primi, desigur ; îl va aşeza la masă între Alison şi Nesta. Fleur închise carnetul de adrese, se întoarse pe divanul îmbrăcat în mătase verde-jad şi-l privi pe Tind-a-ling. Căţelul îi răspunse holbîndu-şi ochii rotunzi, negri, strălucitori şi foarte bătrîni. Fleur gîndi : „Plecarea lui Wilfrid nu-mi convine". O mulţime de oameni veneau şi plecau la ea, la alţii, pretutindeni, dar nici unul nu o interesa cu adevărat. Trebuie, firește, să ſii în relaţii cu toată lumea, să ştii ce se petrece ! Este ſoarte distractiv şi mai ales ſoarte necesar ! Numai... numai că... la ce bun ?

Voci ! Michael şi Bart se întorceau. Bart remarcase ceva la Wilfrid. Bătrînul Bart observa totul. Fleur nu se simţea niciodată în largul ei cînd el era de faţă — vioi şi plin de spirit, avea totuşi ceva prea potolit şi ancestral ; semăna oarecum cu Ting-a-ling. Perspicacitatea lui o dibuise şi părea a-i spune mereu că este tînără şi neastîmpărată. Bart era bine ancorat ; nu se putea mişca decît atît cît îi îngăduiau odgoanele lui demodate ; totuşi, era uluitor cum pricepea anumite lucruri. Pentru ea avea admiraţie — fără îndoială — aşa ceva se simte !

Îl întrebă cum i-au plăcut caricaturile, dacă era de părere să le publice Michael... cu sau fără text. Apoi, dacă şi el găseşte că desenul cubist intitulat *Natură moartă* şi reprezentînd guvernul era caraghios din cale afară... mai ales „fasolea bătrînă", simbolizînd pe primul-ministru. Drept răspuns, Fleur percepu un zgomot : *sir* Lawrence turuia iute despre colecţia de caricaturi electorale ale tatălui său. Lui Fleur nu-i plăceau poveştile despre tatăl acestuia. Fusese un om foarte distins, dar trebuie să fi ſost ſoarte plictisitor ; îşi făcea toate vizitele călare şi purta cizme şi pantaloni legaţi sub talpa piciorului. El, lordul Charles Cariboo şi marchizul de Forfar au ſost ultimii domni care făceau vizite în această ţinută. Dacă n-ar fi avut asemenea ciudăţenie, lumea i-ar fi uitat de mult. Dar ea mai avea de încercat o rochie şi de pus la punct o mulţime de lucruri, iar concertul lui Hugo începea la ora opt şi un sfert ! Cum se face că oamenii din vechea generaţie au atîta timp liber ? Şi deodată, privind în jos, îl văzu pe Ting-a-ling lingînd pardoseala de aramă. Îl ridică în braţe şi-i zise :

— Nu-i voie, scumpule, e murdar !

În fine, povestea se sfîrșise. Bart plecă, depănîndu-și amintirile pînă-n ultima clipă. Fleur așteptă în fața scării pînă ce Michael închise ușa în urma tatălui său, apoi fugi sus. Ajunsă în camera ei, aprinse toate luminile. Camera era mobilată în stilul ei : un pat, care nu semăna de loc a pat, și multe oglinzi. Culcușul lui Ting-a-ling era într-un colț, de unde se vedea deodată în trei oglinzi. Fleur îl așeză, spunîndu-i :

— Acum să stai locului !

Față de ceilalți cîini, pe care-i vedea în odaie, devenise de mult indiferent : deși erau de același soi, deși aveau părul de aceeași culoare cu el, nu-i putea nici mirosi, nici atinge... nu era nimic de făcut cu ei ; niște făpturi care-l imitau, și era de necrezut că nu-i răspundeau niciodată.

Fleur se dezbrăcă și-și puse în fața oglinzii rochia cea nouă.

— Pot să te sărut ? zise un glas, și chipul lui Michael apăru în oglindă, alături de al ei.

— Nu avem timp, dragul meu. Ajută-mă să mă îmbrac. Își trase rochia peste cap. Închide, te rog, cele trei copci de sus. Cum îți place ? Ah, da... Michael ! Mîine poate vine Gurdon Miuho la masă, Wilfrid e ocupat. Ai citit cărțile lui ? Stai jos și spune-mi ceva despre ele. A scris numai romane, nu-i așa ? Ce gen ?

— Păi, întotdeauna are ceva de spus. Descrie bine pisicile. Puțin cam romantic, firește !

— A ! Te pomenești c-am făcut o gafă !

— Ba deloc. Dimpotrivă, o achiziție foarte bună. Cusurul celor din grupul nostru este că scriu frumos, dar n-au nimic de spus. Opera lor nu va dăinui.

— Tocmai de aceea vor dăinui. Nu se vor demoda

— Crezi asta ? Doamne-Dumnezeule !

— Wilfrid va dăinui.

— Da ! Dar Wilfrid are emoții, ură, milă, dor ; cel puțin în unele poezii. Cînd este emoționat, scrie chiar foarte frumos ; cînd nu, scrie un cîntec despre nimic, ca și ceilalți.

Fleur împinse cu degetul dantela combinezonului, care ieșea din decolteu.

— Dacă-i așa cum spui tu, înseamnă că noi... adică eu mizez pe o carte greșită.

Michael zîmbi.

— Copila mea dragă! Cînd frecventezi oamenii zilei, nu greşeşti niciodată; trebuie doar să fii foarte atentă şi să schimbi macazul cît poţi de iute.

— Aşadar, tu crezi că Sibley nu va dăinui?

— Sib? Doamne fereşte! Nici vorbă!

— Dar el este absolut sigur că aproape toţi ceilalţi sînt morţi sau pe moarte. Nu încape îndoială că are geniu critic!

— Dacă n-aş avea mai multă judecată decît Sib, aş părăsi chiar nuiine meseria de editor.

— Tu... mai multă judecată decît Sibley Swan?

— Firește că am mai multă. Judecata lui Sib nu este decît părerea lui despre sine însuşi şi intoleranţă sau invidie faţă de toţi ceilalţi. Nici măcar nu-i citeşte, sau citeşte cîte o bucată din fiecare autor şi zice: „Oh! individul acela plictisitor", sau „moralist", sau „sentimental", sau „demodat", sau „bate apa-n piuă" — l-am auzit de nenumărate ori făcînd asemenea observaţii. Aşa vorbeşte despre vii — faţă de morţi are cu totul altă atitudine. Pe morţi îi preamăreşte. Aşa şi-a făcut un nume. De altfel, în literatură a existat întotdeauna cîte un Sib. El este pilda vie a scriitorilor care izbutesc să impună lumii lor preţuire faţă de ei înşişi. Dar de dăinuit... desigur că nu va rămîne nimic din el. Sib nu este creator nici măcar din greşeală.

Fleur nu-l mai urmărea pe Michael. Da! rochia îi venea bine, avea o linie frumoasă! O scoase repede. Înainte de a se îmbrăca, trebuia să mai scrie trei scrisori.

Michael reîncepu:

— Ascultă-mă pe mine, Fleur. Oamenii cu adevărat mari nu vorbesc şi nu se adună în clici, ei îşi vîslesc singuri barca în ceea ce nouă ni se pare a fi o apă stătătoare. Dar din aceste ape stătătoare se formează curentul principal. Să ştii că ţi-am spus o vorbă mare, ori o prostie mare. Oare vorbele mari sînt prostii, sau prostiile sînt vorbe mari?

— Michael, tu, dac-ai fi în locul meu, i-ai spune lui Frederic Wilmer că la dejunul de săptămîna viitoare îl va întîlni aici pe Hubert Marsland? Oare, dacă ar şti, ar veni sau ar renunţa?

— Marsland e un răţoi bătrîn, iar Wilmer un gîscan bătrîn... nu ştiu ce-ar face.

— Oh! fii serios, Michael, tu nu mă ajuţi niciodată în treburi d-astea... niciodată! Dar te rog, nu-mi maltrata umerii.

— Ce să-ți spun, iubito, dacă nu știu ? Eu n-am talentul tău în lucruri de felul acesta. Marsland pictează mori de vînt, stînci și alte asemenea — mă îndoiesc că ar fi auzit vorbindu-se despre futurism. E aproape ca Matthys Maris, rămîne în afara curentului general. Dacă tu crezi că i-ar face plăcere să întîlnească un „vertiginist"...

— Eu nu te-am întrebat dacă *lui* i-ar plăcea să-l întîlnească pe Wilmer, ci dacă lui Wilmer i-ar plăcea să-l întîlnească pe *el*.

— Wilmer o să spună : „Îmi place micuța doamnă Mont, dă mese grozave" — și are dreptate, puișor. Un vertiginist trebuie să mănînce bine, altfel nu-i funcționează creierul.

Pana lui Fleur alerga atît de iute pe hîrtie, încît abia se mai putea descifra ceea ce scria. Spuse încet :

— Cred că Wilfrid m-ar putea ajuta — tu n-ai să fii la dejun. Unu... doi... trei bărbați. Ce femei să poftesc ?

— Pentru pictori... frumoase și durdulii. Nu trebuie să fie deștepte.

Fleur îi spuse contrariată :

— N-am de unde lua durdulii, azi nu mai sînt femei grase. Și pana ei alergă mai departe :

„Dragă Wilfrid ! Miercuri — dejun ; Wilmer, Hubert, Marsland și, în afară de mine, încă două doamne. Ajută-mă să mă descurc.

Mereu a ta,
Fleur".

— Michael, bărbia ta e ca o perie de ghete.

— Îmi pare rău, iubito, umerii tăi sînt prea delicați. Azi, venind spre casă, Bart i-a dat o idee lui Wilfrid.

Fleur întrerupse scrisul.

— Da ?

— I-a atras atenția că amorul este o bună sursă de inspirație pentru poeți.

— *A propos* de ce ?

— Wilfrid se plîngea că nu poate scrie nimic bun în clipa de față.

— Prostii ! Ultimele lui poezii sînt cele mai bune !

— Aceasta e și părerea mea. Poate că el anticipase ideea lui Bart. Așa o fi ? Știi tu ceva ?

Fleur întoarse privirea spre faţa aplecată peste umărul ei. Nimic deosebit... aceeaşi expresie naturală, aceeaşi privire deschisă, fără ascunzişuri; cu urechile ascuţite, cu buzele şi nările mobile, parcă semăna cu un faun. Apoi spuse încet:

— Dacă *tu* nu ştii, nimeni altul nu poate şti.

Un fornăit opri răspunsul lui Michael. Ting-a-ling, lungit pe jos, cu pîntecele lipit de parchet, stătea între ei cu botul negru ridicat şi parcă spunea: „Pedigriul meu e lung, dar picioarele mele sînt scurte — ce să mă fac?".

Capitolul III

MUZICA

Respectînd marele lor principiu călăuzitor, Fleur şi Michael Mont se duseră la concertul lui Hugo Solstis nu pentru că se aşteptau să le facă plăcere, ci pentru că-l cunoşteau pe Hugo. De altfel, ştiau că Solstis, un englez de origine rusoolandeză, făcea parte dintre reformatorii muzicii engleze, dîndu-i o vastă libertate faţă de îngrădirile ritmului şi melodiei şi înzestrînd-o cu farmec literar şi matematic. Ori de cîte ori cineva asista la un concert dat de vreun reprezentant al acestei şcoli, pleca avînd pe buze cuvîntul „interesant". A dormi la această muzică engleză „reformată" era cu neputinţă. Deşi avea un somn sănătos, Fleur nu încercase niciodată să doarmă. Michael izbutise de cîteva ori, dar la deşteptare se simţise prost : avea senzaţia că aţipise în gara Liège. La acest concert, aveau cele două fotolii la margine, în primul rînd al balconului, lîngă ieşire, locuri asupra cărora Fleur aproape că deţinea monopolul. Aşezată aici, Hugo şi ceilalţi o puteau vedea ocupîndu-şi locul cuvenit în mişcarea de reformare a artei engleze. Tot de aici, se putea refugia uşor pe coridor, pentru a schimba cu domnii „cunoscători", care toţi purtau favoriţi, cuvîntul „interesant", sau pentru a aprinde o ţigară scoasă dintr-un portţigaret de aur, dar de nuntă primit de la verişoara ei Imogen Cardigan, şi pentru a se odihni, trăgînd unul sau două fumuri. La drept vorbind, Fleur avea un simţ al ritmului înnăscut şi suferea în timpul pasajelor lungi şi „interesante" care îi dădeau impresia unui pat aşternut cu spini pe care compozitorul cade şi se ridică. În taină, lui Fleur îi plăcea melodia, dar nu putea mărturisi acest lucru, de teamă să nu-i scape din mînă pe Solstis, Baff, Birdigal, MacLewis, Clorane şi alţi reformişti ai muzicii engleze ; de aceea firea ei, deşi avea unele

trăsături spartane, era supusă la grele încercări. Nevoind să-i „mărturisească" acest lucru nici chiar lui Michael, încercările ei erau şi mai grele cînd acesta, cu dispreţul său înnăscut pentru oameni, accentuat de viaţa în tranşee şi îndeletnicirea de editor, mîrîia : „Uf, de s-ar isprăvi !" sau : „Doamne, da fals mai e !" Fleur îşi dădea bine seama că Michael, care avea mai mult înclinări literare decît muzicale şi căruia îi plăceau mai puţin dansul şi ritmul, suporta această tortură mai uşor decît ea.

Prima mişcare din noua compoziţie a lui Solstis, intitulată *Fantasmagorie piemonteză*, pentru care veniseră la concert, începea cu nişte acorduri prelungite.

— Aoleo ! îi şopti Michael la ureche. Trei mobile împinse simultan pe parchet !

Zîmbetul involuntar al lui Fleur exprima secretul datorită căruia căsătoria lor nu era insuportabilă. La urma urmei, Michael era adorabil ! Sentimental şi deştept, glumeţ şi leal, toate la un loc puteau distra şi încălzi chiar şi o inimă dăruită altuia, înainte de a fi fost dată lui. „Căldură" fără „distracţie" ar fi plictisit-o ; „distracţie" fără „căldură" ar fi enervat-o. În momentul acela, calităţile lui Michael erau deosebit de bine puse în valoare ! Cu mîinile încleştate pe genunchi, urechile ciulite, ochii sticloşi din lealitate faţă de Hugo şi cu o expresie de ironie stăpînită, Michael asculta uvertura într-un mod care trezi admiraţia lui Fleur. Ea, urmărind bucata „interesantă", observa tot ce se petrecea în exterior şi analiza ce se petrecea în interiorul ei, după cum avea obiceiul în ultima vreme. În sală era L.S.D., marele dramaturg pe care nu-l cunoştea... încă. Apoi şi-l imagină pe pardoseala ei de aramă, proiectat în faţa unui tablou chinezesc. Iată-l şi pe Gurdon Minho ! Cum de a venit *el* la un spectacol atît de modern ? Profilul său parcă avea ceva dintr-un profil roman, din epoca lui Aureliu ! Gîndindu-se cu plăcere că poate mîine, la aceeaşi oră, această antichitate va intra în colecţia ei, privirile-i trecură mai departe, scrutînd faţa fiecărui om din sală. Nu voia să scape nici o personalitate de seamă.

Brusc „mobilele mutate din loc" se opriră.

— Interesant ! spuse un glas în spatele ei. Aubrey Greene ! Parcă era o fantomă în lumina lunii, cu părul blond-deschis, ca de mătase, lins, dat pe spate şi cu ochii verzui ; zîmbetul lui îi dădea întotdeauna impresia că-şi cam bate joc de ea ! Dar nu face nimic... era doar caricaturist !

— Da ! Interesant.

Greene plecă pe nesimţite. Ar mai fi putut zăbovi o clipă. Pînă să înceapă cîntecele lui Birdigal, nu mai avea timpul să găsească pe altcineva. Cîntăreţul Charles Pawls ieşi pe scenă. Părea atît de masiv şi energic, trăgîndu-l spre pian pe micul Birdigal !

Frumos acompaniament... unduit şi melodios !

Bărbatul masiv şi energic începu să cînte. Cîtă deosebire faţă de acompaniament ! Fiecare notă a cîntecului o izbea pe Fleur drept în plexul solar, cu preciziune matematică : orice plăcere era exclusă. Birdigal trebuie să fi scris această bucată terorizat de groaza ca nu cumva cineva să spună că e o piesă „cantabilă". Cantabil ! Fleur ştia cît era de contagios acest cuvînt, întreaga sală s-ar fi molipsit de la el ca de pojar şi Birdigal ar fi fost răpus ! Sărmanul Birdigal ! În orice caz, bucata era „interesantă". Numai că, după cum zicea Michael : „Uf, Doamne, nu se mai isprăveşte !"

Trei cîntece ! Pawls era admirabil — atît de corect ! Niciodată nu scotea un sunet care să fi semănat a muzică ! Gîndurile ei zburară la Wilfrid. Dintre toţi poeţii tineri, numai lui îi acordase lumea dreptul de a spune ceva ; acest fapt îi crease o situaţie deosebită... părea să fie un produs al vieţii, nu al literaturii. În afară de aceasta, a făcut acte de bravură în timpul războiului, este fiul lordului Mullyon şi probabil va lua premiul „Mercer" pentru *Moneda de aramă*. Dacă Wilfrid o părăseşte, va cădea o stea de pe firmamentul pardoselii ei de aramă. N-avea dreptul s-o părăsească acum, cînd e la strîmtoare. Trebuie să se înveţe minte : să nu mai fie violent, să nu gîndească cu simţurile. Nu ! Wilfrid nu trebuie să-i scape ; cu toate că ea nu mai voia să aibă în viaţă suspine, pasiuni mistuitoare, impasuri, împăcări... Le gustase pe toate. Durerea mută, pe care o simţea încă, îi spunea să se ferească.

Birdigal se înclină, iar Michael zise :

— Haide să fumăm o ţigaretă ! Bucata următoare e şi mai îngrozitoare ! Of, Beethoven ! Sărman bătrîn Beethoven ! Atît de demodat... şi ce încîntare să-l asculţi !

În foaier şi la bufet, roiau reprezentanţii mişcării reformatoare. Femei şi bărbaţi tineri, cu feţe vioaie şi cu o expresie ciudată, schimbau între ei cuvîntul „interesant". Bărbaţi masivi, care păreau a fi nişte matadori ducînd o viaţă sedentară, blocau orice circulaţie. Fleur şi Michael făcură cîţiva paşi, se

rezemară de perete şi aprinseră cîte o ţigară. Fleur fuma discret o ţigară subţire, într-un ţigaret fin de chihlimbar, avînd mai mult aerul că admiră fumul albastru, decît că-l produce ea însăşi. Trebuia să ţină seama şi de lumea care nu făcea parte din sfera celor de aici — mai ales că niciodată nu ştii cine e lîngă tine ! — de pildă lumea politicoasă a lui Alison Charwell, care nu avea gusturi ortodoxe, dar, după cum spunea întotdeauna Michael, era „convinsă că este singura societate de pe lume, întocmai ca adepţii sistemelor medicale, care cred că singurul mijloc de vindecare a bolilor este metoda lor ; n-ai decît să observi ce scriu unul despre altul în memoriile lor !" Fleur îşi dădea seama că oamenii din lumea lui Alison nu văd cu ochi buni femeile care fumează în localuri publice. Deşi se apropiase cu multă prudenţă de iconoclaşti, nu uita nici o clipă că este ancorată cel puţin în două lumi. În timp ce urmărea cu atenţie tot ce se petrecea la dreapta şi la stînga ei, observă un bărbat rezemat de perete, cu faţa ascunsă în dosul unui program. „Wilfrid — îşi zise — şi se face că nu mă vede". Supărată ca un copil, căruia i s-a furat din mînă o monedă de şase *penny*, zise :

— Uite-l pe Wilfrid ! Adu-l încoace, Michael !

Michael trecu la cavalerul său de onoare şi-l trase de mînecă. De sub program, apăru faţa încruntată a lui Desert. Fleur îl văzu dînd din umeri, întorcîndu-se şi dispărînd în mulţime. Michael reveni.

— Wilfrid e prost dispus astă-seară, zice că nu se simte în stare să stea de vorbă cu oamenii — caraghios bătrîn !

Cît de obtuzi sînt bărbaţii! Pentru că era prieten cu Wilfrid, Michael nu pricepuse nimic. Ce noroc ! Va să zică, Wilfrid era hotărît s-o evite ! Bine... Vom vedea ! Apoi zise :

— Sînt ostenită, Michael, să plecăm acasă.

Michael o luă uşor de braţ.

— Îmi pare rău, scumpo, hai să mergem.

Se opriră o clipă într-o uşă laterală şi-l văzură pe dirijorul Woomans repezindu-se spre orchestră.

— Uită-te la el, zise Michael, parcă-i o sperietoare de păsări atîrnată la fereastra unei case din Italia, picioarele şi braţele împăiate îi zboară care-ncotro ! Uite-o şi pe Frapka la pian... turbulentă pereche !

Se auzi un sunet straniu.

— Melodie ! Zău că e melodie ! zise Michael.

Un uşier le şopti la ureche :

— Scuzaţi, domnule, trebuie să închid uşa.

Fleur mai aruncă o privire spre L.S.D., care şedea cu ochii închişi, ţeapăn ca şi pieptănătura lui. Uşa se închise ; rămaseră pe coridor.

— Aşteaptă aici, iubito, mă duc să-ţi caut un palanchin.

Fleur îşi vîrî bărbia în blană. Vîntul bătea dinspre răsărit, era frig.

În spatele ei, o voce spuse :

— Va să zică, plec în Orient, Fleur ?

Wilfrid ! Cu gulerul ridicat pînă la urechi, cu o ţigară în gură şi mîinile în buzunare, o sorbea cu ochii aprinşi.

— Eşti tare nebun, Wilfrid.

— Sînt cum vrei tu, dar spune-mi : plec în Orient ?

— Nu. Duminică dimineaţă, ora unsprezece, în galeria „Tate". Vom vorbi pe-ndelete.

— *Convenu !* [1] zise Deseri şi dispăru.

Rămasă singură, Fleur fu izbită, pentru prima dată, de realitate. Să fie oare, într-adevăr, de neînduplecat ? Un taxi se opri şi Michael îi făcu semn ; Fleur intră.

Trecînd prin faţa unui local puternic iluminat, în care tinere doamne, cît se poate de dezbrăcate, prezentau londonezilor interesaţi desăvîrşirea modei pariziene, îl simţi pe Michael aplecîndu-se spre ea. Dacă vrea să-l păstreze pe Wilfrid, trebuie să fie dulce cu Michael. Nu-i spuse decît :

— Nu trebuie să mă săruţi chiar în Piccadilly Circus, Michael !

— Iartă-mă, iubito ! M-am pripit, voiam să te îmbrăţişez în dreptul Partheneum-ului !

Fleur îşi aduse aminte cum, în primele două săptămîni ale lunii lor de miere, Michael dormise pe o canapea spaniolă mică şi incomodă, cum stăruia mereu să nu cheltuiască nici un ban pentru el şi să-l lase să-i dăruiască el tot ceea ce poftea, cu toate că ea avea un venit de trei mii de lire pe an şi el numai o mie două sute ; cum se pierdea cu firea cînd ea avea guturai... şi cum, la ora ceaiului, venea întotdeauna acasă. Da, era adorabil ! Dar dacă mîine ar pleca în Orient sau în Occident, ar suferi din pricina lipsei lui ?

[1] De acord ! (fr.).

În timp ce stătea lipită de el, Fleur fu surprinsă de propriul ei cinism.

În vestibul, găsi următorul mesaj telefonic, scris de valet pe o hîrtie : „Rog transmiteți doamnei Mont că l-am poftit pe domnul *Gurding Minner. Lady* Alison."

Fleur era mulțumită. O adevărată antichitate ! În camera ei, aprinse toate luminile și se opri o clipă admirîndu-și interiorul. Da, era o cameră frumoasă ! Din colț se auzi un mîrîit : Ting-a-ling, galben-roșiatic, ședea culcat pe o pernă neagră, ca un leu chinezesc în miniatură : rasat, distant și proaspăt, după plimbarea de seară pe lîngă zăbrelele scuarului.

— Te-am văzut ! zise Fleur.

Ting-a-ling nu se clinti. Cu ochii rotunzi și negri, o urmărea pe stăpînă dezbrăcîndu-se. Cînd Fleur se întoarse din baie, îl găsi încolăcit ca o minge. „Ciudat ! De unde știe că Michael nu vine în seara aceasta ?" Apoi se vîrî în patul ei bine încălzit, se ghemui și adormi.

Dar, contrar obiceiului, în noaptea asta se deșteptă din somn. Un strigăt... tărăgănat, prelung, înspăimîntător, răsuna undeva... pe Tamisa... în mahalaua din apropiere ; amintiri trezite... dureroase, sfîșietoare... luna de miere. Granada, în vale acoperișurile caselor negre ca smoala, pale ca sideful... strigătul paznicului, versurile din scrisoarea lui Jon

Un glas s-aude-n noapte, și el se tînguiește-n
Cetatea spaniolă ce doarme-adînc sub stele.
Ce spune oare glasul plîngîndu-și lung amarul ?
E un străjer ce-și povestește iubirea străjii ?
Un pelerin ce-nchină lunii un cînt ?
Nu ! Un amărît, și inima-i de dor tînjește.
Și-n vaietul său spune : Pînă cînd ?

Să fi fost un strigăt, sau numai un vis ? Jon, Wilfrid, Michael ! La ce bun să ai inimă ?

Capitolul IV

DINEU

Lady Alison Charwell, născută Heathfield, fiica primului conte de Campden şi soţia lui Lionel Charwell, consilier regal, unchiul relativ tînăr al lui Michael, era o englezoaică delicioasă crescută într-o lume recunoscută a fi inima societăţii. Această lume plină de spirit, energie, gust şi bani număra printre strămoşii ei mulţi oameni politici şi jurişti cu sînge albastru ; avea, firește, legături cu „Snooks" şi alte cluburi plicticoase ale nobililor şi privilegiaţilor, dar era, totuşi, ceva aparte. Erau veseli, simpatici, degajaţi şi fără pretenţii, dar după părerea lui Michael „...snobi şi învechiţi din punct de vedere estetic şi intelectual, cu toate că niciodată nu vor recunoaşte acest lucru. Se cred toţi făpturi alese, cu minte ageră, sănătoasă, modernă, binecrescuţi şi inteligenţi, şi sînt convinşi că nimeni nu e ca ei. Dar se vede cît de colo că n-au destulă imaginaţie. Energia lor cu adevărat creatoare începe într-o ulcică. Uită-te la cărţile lor ; întotdeauna scriu «despre» ceva — filozofie, spiritualism, poeme, pescuit, despre ei înşişi ; după vîrsta de douăzeci şi cinci de ani, nici unul nu mai e în stare să scrie măcar un sonet. Ei cunosc totul, în afară de oamenii care nu fac parte din lumea lor. De muncit, muncesc — salvează aparenţele — n-au încotro ; de vreme ce nu există nici un om care să aibă creierul, energia şi gustul lor ! Nu-şi arată calităţile decît în cercul lor cu stea în frunte. Aceasta reprezintă pentru ei lumea — şi ar putea fi şi mai rea. Şi-au brevetat singuri o epocă de aur, care de la război încoace este o iluzie deşartă."

Alison Charwell, născută şi crescută în lumea aceasta, era o femeie vioaie, spirituală, degajată, comunicativă şi fără fasoane ; locuia la cîţiva paşi de Fleur, într-o casă agreabilă, bine construită, cum nu erau multe în Londra. Avea patruzeci de

ani, era mamă a trei copii și era frumoasă, deși atîta activitate mintală și fizică îi răpise ceva din frăgezime. Fiind plină de entuziasm, îl iubea pe Michael, în ciuda criticismului său bizar, iar căsătoria lui aventuroasă o interesase chiar de la început. Fleur era nostimă, avea o vie inteligență naturală, deci noua ei nepoată merita să fie cultivată. Dar, ciudat, cu toate că era receptivă și adaptabilă, Fleur nu se lăsa asimilată, ci continua să irite curiozitatea lui *lady* Alison. Obișnuită cu cercul restrîns al spiritelor alese din lumea ei, noua generație, care evolua pe pardoseala de aramă din salonul lui Fleur, o interesa în mod deosebit. Deși nu dădea prea mare importanță lipsei de respect cu care era tratată aci, aceasta o punea totuși pe gînduri. Pe podeaua aceea de aramă, se simțea aproape demodată — ceea ce o stimula.

După telefonul lui Fleur, *lady* Alison se grăbi să-l pofteacă pe Gurdon Minho. Îl cunoștea, dar nu prea bine. După cîte se părea, nimeni nu-l cunoștea prea bine. Era un om amabil, politicos, tăcut, cam posac și sobru ; avea însă un zîmbet cu care nu te puteai lămuri : cînd ironic, cînd prietenos. Cărțile lui erau cînd caustice, cînd sentimentale ; atît unele, cît și celelalte păreau a nu fi la modă, și lumea nouă încerca să-l dărîme, dar, după toate aparențele, el continua să existe.

Lady Alison îi telefonă, întrebîndu-l dacă vrea să vină mîine seară la masă la tînărul ei nepot Michael Mont, unde va întîlni tînăra generație.

Răspunsul veni pe un ton cam înțepat :

— Da, desigur ! Ce ținută : frac, sau smoching ?

— Ești foarte amabil ! O să le facă atît de mare plăcere ! Cred că frac. Este a doua aniversare a căsătoriei lor. Puse receptorul pe furcă, zicîndu-și : „Probabil că scrie o carte despre ei !"

Conștientă de răspunderea ce-și luase, *lady* Alison sosi devreme.

Soțul ei avea o ședință importantă la barou, așa că venise singură și avea senzația că plecase în aventură, senzație plăcută după o zi de agitație și tensiune din pricina hotărîrii luate la „Snooks". Primirea i-o făcu numai Ting-a-ling : cu spatele lipit de sobă, îi aruncă o privire, fără a o lua în seamă. *Lady* Alison se așeză pe canapeaua verde și-i spuse :

— Păi bine, făptură mică și caraghioasă, după atîta amar de vreme, tot nu mă cunoști ?

Ochii negri și lucioși ai lui Ting-a-ling păreau a-i spune : „Știu că vii mereu pe aici ; în general, lucrurile se repetă. Nu există nimic nou pe lume."

Lady Alison se lăsă furată de gînduri : noua generație ! Dorea, oare, ca fetele ei să facă parte din această lume ? I-ar face plăcere să discute acest lucru cu domnul Minho ; înainte de război, avusese o discuție foarte interesantă cu el, la Beechgroves. Au trecut nouă ani de atunci — Sybil n-avea decît șase ani, Joan — numai patru ! Vremea trece, lucrurile se schimbă ! O nouă generație ! Care era deosebirea între generații ? „Cred că noi avem mai multă tradiție !" își zise încet.

Un zgomot ușor o făcu să-și ridice privirile fixate în pămînt. Ting-a-ling își mișca coada încoace și-ncolo, pe covorul din fața căminului, parcă aplauda. În spatele ei, glasul lui Fleur spuse :

— Scumpa mea ! Am întîrziat prea mult. Ai fost foarte bună că l-ai adus pe domnul Minho. Sper să se poarte ca lumea cu toți musafirii. În orice caz, va sta între mine și tine. Îl așez în capul mesei, iar pe Michael la coadă, între Pauline Upshire și Amabel Nazing. La stînga îl vei avea pe Sibley, iar eu îl voi avea la dreapta pe Aubrey, apoi Nesta Gorse și Walter Nazing; în fața lor, Linda Frewe și Charles Upshire. Doisprezece. Îi cunoști pe toți. Și, te rog, nu te supăra dacă soții Nazing și Nesta vor fuma între feluri. Amabel nu se va abține. Vine din Virginia — aceasta e reacția. Sper că va fi oarecum îmbrăcată, deși Michael pretinde că greșește ori de cîte ori nu e destul de nudă. La gîndul că vine domnul Minho, sînt puțin emoționată. Ce-ai zis de zeflemeaua lui Nesta în *Bouquet*? Oh! teribil de amuzant — nu încape îndoială că-i vorba despre L.S.D. ! Ting, Tingul meu, ai de gînd să stai aici, să vezi tot poporul acesta ? Bine, dar atunci urcă-te pe pernă, altfel o să te calce în picioare. Nu-ți așa că seamănă cu un chinez ? Completează atît de bine salonul !

Ting-a-ling, în mijlocul unei perne verzi ca jadul, își puse botul pe labe.

— Domnul *Gurding Minner !*

Renumitul romancier era palid și grav. Strîngînd mîinile întinse ale celor două doamne, se uită la Ting-a-ling și zise :

— Ce frumușel ! Ce mai faci, băiete ?

Ting-a-ling nu se clinti. Tăcerea lui părea a spune : „Mă luați drept un cîine englezesc obișnuit, domnule !"

— Domnul și doamna Walter Nazing, domnișoara Linda Frow.

Prima intră Amabel Nazing : blondă și decoltată, cu spatele strălucitor, gol pînă aproape de mijloc, părea făcută din alabastru deschis, iar de la cîteva degete sub genunchi și pînă în vîrful pantofilor strălucitori, părea de alabastru mai închis. Fără să vrea, distinsul romancier își întrerupse conversația cu Ting-a-ling.

Walter Nazing o urma la distanță destul de mare pe soția lui. Gulerul i se vedea ca o dungă subțire, albă, ce ieșea dintr-un plastron amplu, negru, iar fața lui părea să fi fost sculptată acum o sută de ani ; semăna puțin cu chipul lui Shelley, iar lucrările sale literare semănau uneori cu poezia acestui bard, alteori cu proza lui Marcel Proust. „Vai de el !" zicea Michael.

Linda Frewe, căreia Fleur i-l prezentă imediat pe Gurdon Minho, era scriitoare, dar niciodată nu se aflaseră în salonul lui Fleur două persoane care să aibă aceeași părere despre opera ei. Volumele *Trifles* [1] și *The Furious Don* [2] reușiseră să împartă definitiv opiniile. După unii avea geniu, după alții era aiurită ; ori de cîte ori se vorbea despre aceste cărți, se dezbătea cu violență problema dacă un dram de nebunie mărește sau micșorează valoarea unei opere de artă. Ea însă nu prea ținea seamă de critică — ea scria.

— Domnul Minho ? Ce interesant ! N-am citit nici un rînd scris de dumneavoastră.

Fleur înghiți în sec.

— Cum ? Nu cunoști pisicile domnului Minho ? Sînt splendide ! Domnule Minho, dați-mi voie să vă prezint doamnei Walter Nazing. Amabel — domnul Gurdon Minho.

— Oh ! Domnul Minho — sînt încîntată ! De cînd eram în leagăn doream să vă cunosc.

Fleur îl auzi pe romancier spunînd pe un ton liniștit

— Îmi pare rău că n-ați dorit-o și mai devreme.

Apoi, jenată, Fleur se duse să-i salute pe Nesta Gorse și Sibley Swan, care intrară — parcă locuiau împreună — cerîndu-se din pricina lui L.S.D. Nesta îl susținea, pretinzînd că

[1] Fleacuri.
[2] Seniorul furios.

este „strălucit", iar Sibley afirma că, o dată cu mişcarea reformatoare, spiritul a murit. Totuşi, tipul trăia !

Michael veni în urma lor cu soţii Upshire şi cu Aubrey Greene, pe care-i întîlnise în vestibul. Sosiseră toţi invitaţii.

Lui Fleur îi plăcea perfecţiunea ; dar seara aceasta i se păru un coşmar. Să fi fost oare „o reuşită" ? Nu încape îndoială că, dintre toţi, Minho era cel mai puţin strălucit ; chiar şi Alison avea conversaţie mai bună. Totuşi, avea un cap atît de fin ! Fleur spera că Minho nu va pleca devreme ; era aproape sigură că, înainte de a se închide uşa în urma lui, unul dintre invitaţi va spune : „Un mort dezgropat !" sau : „Gras şi chel !" Amabilitatea lui era aproape patetică, parcă se străduia să le fie pe plac sau măcar să nu stîrnească prea mult dispreţ. Desigur, în acest om zăcea mai mult decît putea comunica el prin viu grai. După sufleul de raci, vorbea cu Alison despre tineret. Fleur asculta cu o ureche.

„Tineretul simte... marele curent al vieţii... nu găseşte ceea ce caută. Trecutul şi viitorul capătă în ochii lor o aureolă... Aşa este ! Viaţa actuală n-are nici o valoare... Nu... asta e singura noastră mîngîiere — într-o bună zi o să ne învechim şi noi ca Congreve, Sterne, Defoe... dar vom fi odată din nou actuali. ...*Pentru ce ?* Ce-i scoate oare din marele curent ?... Oh ! Probabil excesele în toate... gazetele... fotografiile. Ei nu văd viaţa însăşi, ei nu văd decît reportaje... reproduceri ; totul pare contrafăcut, de proastă calitate, comercial... Tineretul spune «Nu mai vrem aşa ceva, vrem trecutul sau viitorul !»"

Domnul Minho luă nişte migdale sărate, iar Fleur îi văzu ochii alunecînd spre umerii Amabelei Nazing. La celălalt capăt al mesei, replicile se încrucişau ca la un meci de fotbal — nimeni nu ţinea mingea mai mult decît atît cît era necesar pentru a-i trage un picior. Mingea trecea din cap în cap, iar după ce făcea înconjurul comesenilor, unul dintre ei întindea mîna, lua o ţigară şi sufla un nor albastru peste masa fără faţă de masă. Lui Fleur îi plăcea atmosfera caldă a sufrageriei spaniole : pardoseala de cărămidă, fructe de porţelan în multe culori, mobile îmbrăcate în piele presată, obiecte de aramă şi, deasupra divanului în stil maur, un Goya cumpărat de Soames. De îndată ce i se arunca mingea, Fleur o trimitea imediat mai departe, dar nu lua nici o iniţiativă. Avea aerul de a înregistra simultan tot ceea ce se petrecea în jurul ei. Doamna Michael

Mont „prezența" strălucitele insolențe ale lui Linda Frewe, înțepăturile și ironiile lui Nesta Grose, aluziile discrete, învăluite parcă în lumina lunii, ale lui Aubrey Greene, loviturile tăioase ale lui Sibley Swan, micile îndrăzneli americane, reci, ale lui Amabel Nazing, teoriile ciudate ale lui Charles Upshire, contradicțiile subversive ale lui Walter Nazing, observațiile critice și complicate ale lui Pauline Upshire, prăștiile și săgețile aruncate la întîmplare de Michael, chiar și istețimea și vioiciunea lui Alison și tăcerile lui Gurdon Minho — le prezenta, le punea în valoare, urmărind cu ochii și urechile mingea conversației și avînd grijă ca nu cumva să cadă la pămînt și să se oprească în loc. Strălucită seară ! Dar, oare, a fost „o reușită" ?

După ce ultimul musafir plecase și Michael se dusese s-o conducă acasă pe Alison, Fleur, așezată pe divanul verde, se gîndi la vorbele lui Minho : „Tînărul... nu găsește ceea ce caută". „Nu ! Lucrurile nu sînt cum am vrea noi. Nu-i așa, Ting-a-ling ?" Dar Ting-a-ling era ostenit, nu mișca decît vîrful unei urechi. Fleur se rezemă de spetează divanului și suspină. Ting-a-ling se descolăci și, punînd labele din față pe coapsa ei, o privi în față. Avea aerul să-i spună : „Uită-te la mine. Eu sînt mulțumit. Mie mi se dă ceea ce doresc, și eu doresc ceea ce mi se dă. Acum doresc să mă duc la culcare."

— Dar eu nu, zise Fleur rămînînd nemișcată.

— Totuși, ia-mă în brațe ! făcu Ting-a-ling.

— Bine, acceptă Fleur, cred că e o persoană simpatică, dar nu este ceea ce-mi trebuie mie, Ting.

Ting-a-ling se cuibări în brațele ei goale și parcă voia să-i spună :

— Toate bune, dar e prea mult sentimentalism pe aici, în China nu-i așa. Iar acum, du-mă sus !

Capitolul V

EVA

Locuința onorabilului[1] Wilfrid Desert se afla peste drum de galeria de picturi din Cork Street. Singurul bărbat din aristocrație care scria versuri și găsea editor să i le tipărească își alesese acest apartament mai mult pentru că era izolat decît pentru că ar fi fost confortabil. Mobilierul nu era lipsit de luxul și bunul-gust caracteristice caselor înstărite din Anglia. Cînd Wilfrid s-a instalat, lordul Mullyon, nobil din Cornwall, a ales două camioane de mobilă din reședința lui de la Hampshire și i le-a trimis. Totuși, rar îl găsea cineva în cuibul său; lumea îl socotea o „pasăre rară", pe de o parte din pricina situației sale aproape unice printre tinerii scriitori, pe de alta din pricina înclinărilor sale nomade. Nici el însuși nu prea știa unde-și petrecea timpul sau pe unde scria; avea oroare de a sta închis și, mai ales, îi era groază ca nu cumva oamenii să-l oblige să stea cu ei între patru pereți. Cînd a izbucnit războiul, tocmai își isprăvise studiile de la Eton; cînd războiul s-a sfîrșit, avea douăzeci și trei de ani și se simțea cel mai bătrîn tînăr care a scris vreodată o poezie. Prietenia cu Michael începuse într-un spital de campanie, apoi lîncezise și se reînnoise brusc în anul 1920, cînd Michael intrase ca asociat la editura „Danby and Winter" din Blake Street, Covent Garden. Versurile lui Wilfrid treziră entuziasmul vag al tînărului editor. Multe dejunuri copioase a trebuit să ofere Michael conducătorilor editurii, pentru a-i putea convinge să editeze poeziile unui tînăr poet, care avea nevoie de o ancoră literară. Bucuria reciprocă a primei cărți scrise de Wilfrid și a primei cărți edi-

[1] *Titlu acordat fiilor de nobili.*

tate pe răspunderea lui Michael fusese încununată de căsătoria lui Michael. Îl alesese să-i fie cavaler de onoare! De atunci, în măsura în care Desert putea fi legat de ceva, a rămas legat de acești doi oameni, și adevărul este că abia de o lună încoace tînărul poet și-a dat seama că era atras nu de Michael, ci de Fleur. Desert nu vorbea niciodată despre război; nu era chip să afli din gura lui înfrîurirea acestor ani, care s-ar fi putut rezuma astfel „Am trăit atît de multă vreme în groază și moarte; i-am văzut pe oameni așa cum sînt, fără poleiala educației; am renunțat atît de profund la orice nădejde, încît nu mai pot avea nici cel mai mic respect față de teorii, promisiuni, convenționalism, morală și principii; am strîns atîta ură împotriva oamenilor care huzureau, sustrăgîndu-se, în timp ce eu mă tăvăleam în noroi și sînge, încît nu mai am nici o iluzie. Nici o religie, nici o filozofie nu mă mai satisface... Vorbe, toate nu-s decît vorbe! Sînt încă în toate mințile, dar nu datorită acestor vorbe, și văd că sînt încă în stare să fac o pasiune; pot încă scrîșni din dinți și rînji; mai păstrez și acum ceva din sentimentul lealității din tranșee, dar nu știu încă dacă-este o realitate sau un complex. Sînt primejdios, dar nu atît de primejdios ca cei ce fac comerț de cuvinte, principii, teorii și alte multe tîmpenii fanatice, care urmează a fi aplicate cu prețul sîngelui și sudorii altor oameni. Războiul mi-a făcut un serviciu: a transformat, pentru mine, viața într-o comedie. Să rîdem de ea!... Altceva nu ne rămîne de făcut!

Vineri seara, după ce plecă din sala de concert, Wilfrid se duse de-a dreptul acasă. Se întinse pe o laviță călugărească din secolul al cincisprezecelea, restaurată cu perne moi de mătase din secolul al douăzecilea, își încrucișă palmele sub cap și se lăsă dus de gînduri, zicîndu-și: „Așa nu mai pot trăi. M-a vrăjit. Pentru ea nu înseamnă nimic. Pentru mine înseamnă un infern. Duminică trebuie să iau o hotărîre. Persia e un loc bun. Arabia e, de asemenea, un loc bun — sînge și nisip din belșug! Fleur nu este în stare să renunțe la nimic. Cum a reușit să prindă rădăcini atît de adînci în sufletul meu? M-a fascinat cu ochii, cu părul, cu mersul și glasul ei — m-au fascinat căldura, parfumul și coloritul ei. Ar putea Fleur, oare, să părăsească totul fără a se uita în urmă? Nu, niciodată! Și atunci, ce-mi rămîne de făcut? Să stau gură-cască lîngă soba chinezească și cățelul chinezesc, răvășit de durerea fierbinte că n-o pot săruta? Prefer să zbor din nou printre obuzele ger-

mane ! Duminică ! Femeilor le place să prelungească chinurile ! Totul se va petrece întocmai ca azi după amiază. «Nu-i frumos din partea ta să pleci, cînd ţin atît de mult la prietenia ta ! Rămîi, Wilfrid, şi fii pisoiul meu domesticit !» Nu, scumpa mea, de data aceasta nu-ţi va merge atît de uşor ! Nici mie... Doamne-Dumnezeule !"

Duminică dimineaţă, în galeria care oferă azil artei britanice, doi tineri, Fleur şi Wilfrid, se întîlniră „întîmplător" în faţa tabloului *Eva mirosind florile din grădina raiului*. Erau de faţă şase mecanici, unul mai ostenit ca celălalt, un supraveghetor şi doi provinciali ; nici unul dintre ei nu era în stare să observe pe alţii. De fapt, întîlnirea dintre Wilfrid şi Fleur nici nu avea ceva deosebit. Doi tineri, din clasa decepţionaţilor, condamnau împreună trecutul. Indiferenţa cu care vorbea Desert, zîmbetul său, îmbrăcămintea sa neconvenţională, dar lucrată de un croitor bun, nu dădeau impresia că-l măcina o durere. Dintre ei doi, Fleur era mai interesantă, ea era mai palidă. Desert se stăpînea, zicîndu-şi : „De aici nu poate ieşi decît melodramă... şi asta nu vreau!" Iar Fleur gîndea : „Dacă-l pot ţine calm cum e acum, n-am să-l pierd, pentru că niciodată nu va pleca fără o scenă violentă"

Abia după ce ajunseră a doua oară în faţa *Evei*, Wilfrid zise

— Nu pricep pentru ce m-ai chemat aici, Fleur. N-are rost să te joci cu mine de-a baba-oarba. Totuşi, te înţeleg foarte bine. Eu reprezint o piesă din epoca Ming [1], pe care nu vrei s-o pierzi. Dar nu sînt o piesă destul de preţioasă, scumpa mea. Acesta este adevărul. Atîta tot.

— Eşti oribil, Wilfrid.

— Bine ! Acum ne despărţim. Să ne dăm mîna !

Ochii lui frumoşi erau întunecaţi şi tragici, iar buzele lui zîmbeau. Fleur zise, bîlbîindu-se :

— Wilfrid ! E... nu, nu ştiu. Lasă-mi puţin timp. Nu suport să te ştiu nenorocit. Nu pleca ! Poate că şi... şi eu voi fi nenorocită. Eu... eu... nu ştiu.

Prin mintea lui Desert trecu gîndul amarnic : „Nu vrea să mă scape... nu ştie cum să procedeze". Totuşi, îi spuse cu blîndeţe :

[1] *Epoca dinastiei chineze Ming (1368—1644).*

— Capul sus, fetiţo ! În două săptămîni îţi trece ! Am să-ţi trimit ceva să te mîngîi. La urma urmei, de ce n-aş pleca în China ? Pentru mine e o ţară tot atît de bună ca oricare alta ! Am să-ţi trimit o piesă autentică din timpul dinastiei Ming, dintr-o epocă mai bună decît a noastră.

Fleur îi răspunse, mînioasă :

— Mă insulţi, Wilfrid !

— Iartă-mă, te rog. N-aş vrea să te las supărată.

— Ce vrei de la mine ?

— Ei, nu! Nici aşa!... Vrei să repet ceea ce ţi-am mai spus? De altfel, de vineri, m-am mai gîndit. Nu vreau nimic, Fleur ! Nu vreau decît binecuvîntarea ta şi o strîngere de mînă. Dă-mi-o ! Şi haide să plecăm !

Fleur îşi duse mîna la spate. Era prea umilitor. Wilfrid crede că-i o fire rece, o pisicuţă colecţionară, care prinde şoarecii şi se joacă cu ei, fără a pofti să-i mănînce !

— Crezi că sînt făcută din gheaţă ? îi zise, muşcîndu-şi buza de sus. Ei bine, te înşeli !

Desert o privi cu nişte ochi din cale afară de nenorociţi. Apoi spuse :

— N-am vrut să-ţi rănesc mîndria. Să nu mai vorbim despre asta. N-are nici un rost.

Fleur se întoarse şi-şi fixă privirea asupra *Evei* — femeie robustă, nepăsătoare, avidă, sorbind cu nesaţ parfumul florilor ! Pentru ce n-ar fi şi ea nepăsătoare, pentru ce n-ar lua şi ea ceea ce i se oferă ? În lumea aceasta nu este atît de multă iubire încît s-o laşi să treacă pe lîngă tine, fără a mirosi şi fără a culege floarea. Să fugă ! Să plece în Orient ! Nu se simţea în stare să facă un gest atît de extravagant ! Dar, poate totuşi... ce importanţă are... Un bărbat sau altul, cînd pe nici unul nu-l iubeşti cu adevărat !...

Pe sub pleoapele ei albe, cu gene negre, aproape închise, Fleur văzu expresia feţei lui : Desert era mai încremenit decît statuile. Brusc, îi spuse :

— Eşti nebun dacă pleci... Aşteaptă !

Apoi, fără a mai spune o vorbă sau a-i arunca o privire, plecă, lăsîndu-l pe Desert cu suflarea tăiată în faţa *Evei* avide.

Capitolul VI

„BĂTRÎNUL FORSYTE" ŞI „BĂTRÎNUL MONT"

Plecînd năucă, Fleur era cît pe-aci să calce pe pantofii unei fiinţe prea bine cunoscute, care stătea foarte îngrijorat în faţa unui Alma-Tadema [1], de parcă l-ar fi frămîntat fluctuaţia preţurilor pieţei.

— Tată ! *Tu* în oraş ? Vino să mănînci la noi, trebuie să mă întorc repede acasă.

Îl luă de braţ şi, aşezîndu-se în aşa fel încît el să n-o poată vedea pe *Eva*, îl scoase din galerie, zicîndu-şi „Oare să ne fi văzut ? Să ne fi văzut ?"

— Eşti destul de bine îmbrăcată ? mîrîi Soames.

— Mai mult decît trebuie !

— Aşa ziceţi voi, femeile, întotdeauna. Vîntul bate dinspre răsărit, şi tu eşti cu gîtul gol. Nu ştiu ce să mai zic...

— Se poate, dar eu ştiu că sînt bine îmbrăcată.

Ochii lui cenuşii o măsurară din cap pînă-n picioare.

— Ce-ai căutat tu aici ? îi zise. Iar Fleur se gîndi : „Slavă Domnului ! Nu ne-a văzut. Dacă ne vedea, n-ar fi întrebat pentru nimic în lume." Apoi îi răspunse :

— Mă interesează şi pe mine arta, ca şi pe tine, scumpule !

— Da ! Eu am fost la mătuşa ta în Green Street. Vîntul acesta dinspre răsărit îmi face rău la ficat. Cum se simte băr... ce face Michael ?

— E binişor puţin cam indispus. Ieri seară am dat o masă.

Aniversarea ! Realismul forsyteian se trezi în el şi o privi în ochi. Apoi introduse mîna în buzunarul pardesiului şi zise :

[1] *Alma-Tadema Lawrence* (1836—1912), pictor englez de origine olandeză, renumit pentru tablourile lui inspirate din antichitatea greco-romană.

— Iată ce ți-am adus.

Fleur văzu un obiect plat, înfășurat într-o foiță trandafirie.

— Ce-i asta, iubitule ?

Soames o puse la loc în buzunar.

— O să vedem mai tîrziu. Mai e cineva la dejun ?

— Numai Bart.

— Bătrînul Mont ! Uf, Doamne !

— Nu-ți place Bart, scumpule ?

— De ce să-mi placă ? N-avem nimic comun.

— Credeam că vă înțelegeți măcar asupra stării generale.

— El e reacționar, zise Soames.

— Și tu ce ești, iubitule ?

— Eu ? Eu... ce să fiu ?

Prin aceste cuvinte, Soames își afirma politica de neutralitate și, pe măsură ce îmbătrînea, era din ce în ce mai convins că aceasta este singura atitudine posibilă pentru un om cu bun-simț.

— Ce mai face mama ?

— Arată bine. N-o prea văd — a adus-o pe mama ei — și, toată ziua-bună ziua, se plimbă.

Soames nu vorbea niciodată despre *madame* Lamotte ca despre bunica lui Fleur. După părerea lui, cu cît fata va avea mai puțin a face cu rudele ei franceze, cu atît mai bine.

— Oh ! zise Fleur. Uite-l pe Ting cu o pisică !

Ting-a-ling, scos la aer și dus în lesă de o servitoare, mîrîia îngrozitor și încerca să se cațere pe niște zăbrele de fier, unde se cocoțase o pisică neagră, cu ochii aprinși și spatele cocoșat.

— Dă-mi-l mie, Ellen. Hai la mama, scumpul meu !

Ting-a-ling o urmă, dar numai pentru că era legat. Tot drumul nu făcu decît să se zbîrlească, să mîrîie și să se întoarcă spre pisică.

— Îmi place să-l văd în stare naturală, zise Fleur.

— Bani aruncați... pentru un cîine ca acesta ! remarcă Soames. Ar trebui să-ți iei un buldog și să-l culci în vestibul. Spargerile nu mai contenesc. Mătușii tale i s-a furat ciocanul cu care se bate în poartă.

— Nu l-aș da pe Ting pentru o sută de ciocane.

— Într-o bună zi, o să ți-l fure cineva. Soiul acesta e la modă.

Fleur deschise ușa principală.

— Ah ! zise. Bart a și sosit.

Pe cuierul de marmură, dăruit de Soames pentru păstrarea paltoanelor și izolarea de molii, era un țilindru. Punîndu-și pălăria lîngă cealaltă, privirile lui Soames se opriră asupra lor. Semănau aidoma : mari, înalte, lucioase și avînd în interior aceeași marcă. Soames își reluase obiceiul de a purta țilindru după ce greva generală și greva minerilor din 1921 eșuaseră ; instinctul său îi spunea că revoluția a fost discreditată pentru destul de multă vreme.

— Cît despre asta, zise scoțînd din buzunar pachețelul înfășurat în foiță trandafirie, nu știu ce-ai să faci cu ea, eu ți-o dau.

Era o broșă dintr-o bucată de opal de o tăietură și culoare deosebită, înconjurată de un inel de briliante mici.

— Oh ! exclamă Fleur. Ce deliciu !

— Venus plutind pe valuri, sau așa ceva, murmură Soames. Este ceva neobișnuit. Îi trebuie o lumină puternică.

— E foarte frumoasă. Am s-o pun chiar acum.

— Venus ! De-ar ști tăticu !... Ridicînd ambele brațe, îl îmbrățișă pentru a-și ascunde jena — darul tatălui semăna cu un à *propos !* Soames nu-și pierdu calmul cînd Fleur își lipi obrazul de fața lui bine rasă. Pentru ce să se dea în vileag, cînd amîndoi știau prea bine că dragostea ei nu e nici pe jumătate cît a lui ?

— Ia pune-o, să vedem cum îți șade, zise Soames.

Fleur se apropie de o oglindă veche cu ramă lăcuită și și-o prinse în decolteu.

— E o minune ! Îți mulțumesc, scumpule ! Și tu arăți bine : cravata ți-e bine legată. Îmi place șiretul acesta alb. Ar trebui să-l porți întotdeauna la negru. Haide să intrăm !

Îl introduse în camera chinezească. Era goală.

— Bart trebuie să fie sus, cu Michael. Vorbesc despre noua lui carte.

— La vîrsta lui scrie ? se miră Soames.

— Păi bine, scumpul meu, e cu un an mai tînăr decît tine.

— O fi, dar eu nu scriu. Eu n-am înnebunit. Ai mai cules ceva prieteni noi ?

— Numai unul singur — Gurdon Minho, romancierul.

— Încă unul din școala nouă ?

— Oh, nu, iubitule ! Nu se poate să nu fi auzit de Gurdon Minho, e mai bătrîn decît munții !

— Pentru mine toți sînt la fel, mîrîi Soames. Publicul îl prețuiește ?

— Cred că are venituri mai mari decît tine. E aproape un clasic, nu-i mai lipsește decît să moară !

— Am să cumpăr una din cărțile lui și am s-o citesc. Cum zici că-l cheamă ?

— Cumpără *Pești mari și mici* de Gurdon Minho. Ții minte, nu-i așa ? Ah ! au sosit ! Michael, uite ce mi-a dat tata !

Îi luă mîna și o duse la opalul din decolteu. „Să vadă amîndoi în ce termeni buni sîntem", gîndi Fleur. Cu toate că tatăl ei n-o văzuse împreună cu Wilfrid în galeria de tablouri, conștiința îi șoptea : „Fă-ți o reputație cît mai bună, nu poți ști cît de necesară îți va fi în viitor".

Cu coada ochiului îi urmărea pe cei doi bătrîni. Ori de cîte ori „bătrînul Mont" se întîlnea cu „bătrînul Forsyte" — așa-i zicea Bart lui Soames cînd vorbea cu Michael — lui Fleur îi venea să rîdă, dar niciodată nu știa pentru ce. Bart era foarte bine informat, știința lui însă era uimitor de limitată, produsul unei minți riguros încadrate în secolul al optsprezecelea. Tatăl ei nu știa decît ceea ce îl privea personal, dar știința lui nu era îngrădită și nu era peceluită de o anumită epocă. Chiar dacă avea mentalitatea epocii de la sfîrșitul erei victoriene, nu se ferea să profite, la nevoie, de beneficiile epocilor ulterioare. „Bătrînul Mont" credea în tradiție, „bătrînul Forsyte" nu credea în ea. Mintea ascuțită a lui Fleur descoperise de mult deosebirea dintre ei, și deosebirea era în favoarea tatălui ei. Totuși, conversația „bătrînului Mont" era mult mai modernă, vioaie, strălucitoare, variată, dînd impresia că este precis informat în toate privințele, pe cînd conversația „bătrînului Forsyte" era restrînsă, concretă. Într-adevăr, era greu de spus care dintre ei era specimenul cel mai potrivit pentru un muzeu ; ambii erau foarte bine conservați !

Nu s-ar putea spune că și-au strîns mîna. Soames vorbi despre vreme. Apoi, aproape simultan, toți patru se îndreptară spre sufragerie, pentru a lua un dejun duminical, pe care Fleur, cu un mare efort de voință, reuși să-l dezbare de caracteristicile tradiției britanice. Așadar, băură un coctail cu aperitive de omar, mîncară un simplu pilaf cu ficat de pasăre, omletă cu sos de rom și un desert pe care Fleur se străduise a-l face cît se poate de spaniol.

Am fost la galeria „Tate", zise Fleur, mi se pare impresionant.

— Impresionant ? întrebă Soames strîmbînd din nas.

— Fleur vrea să spună, *sir*, că atîta artă veche englezească, adunată la un loc, pare un concurs de frumuseţe pentru copii, zise Michael.

— Nu sînt de acord, replică Soames înţepat. Sînt acolo cîteva bucăţi foarte bune.

Dar nu sînt ajunse la maturitate, *sir*.

— Dumneavoastră, tinerii, confundaţi deşteptăciunea aiurită din ziua de azi cu maturitatea.

— Michael vrea să spună cu totul altceva, tată. Are dreptate ; picturii engleze încă nu i-a crescut măseaua de minte. Se poate vedea imediat deosebirea între ea şi pictura din orice ţară de pe continent.

— Slavă Domnului că este aşa ! interveni sir Lawrence. Frumuseţea artei din ţara aceasta rezidă în inocenţa ei. Noi sîntem, din punct de vedere politic, cea mai bătrînă ţară din lume, şi, din punct de vedere estetic, cea mai tînără. Ce părere ai, Forsyte ?

— Pentru mine, Turner este destul de bătrîn şi destul de înţelept, zise Soames scurt. Vii marţi la şedinţa consiliului P.P.R.S. ?

— Marţi ? Nu ne ducem la vînătoare, Michael ?

Soames mormăi

— Eu aş lăsa vînătoarea. Este vorba de darea de seamă.

Datorită influenţei „bătrînului Mont", Soames fusese numit în consiliul de administraţie al înfloritorului concern „Providenţial Premium Reassurance Society" — P.P.R.S. şi, sincer spus, nu era prea încîntat. Cu toate că legile probabilităţii erau, poate, lucrul cel mai demn de încredere din lumea aceasta, unele împrejurări îl nelinişteau. Soames privi în jurul său. Tipul acesta, baronetul cu cap prelung şi sprîncene împreunate, nu e prea serios — de altfel ca şi fiul său ! Apoi spuse brusc :

— Eu sînt îngrijorat. Dacă aş fi ştiut cum trage sforile bătrînul Elderson, n-aş fi primit aşa uşor să intru în consiliul acela.

„Bătrînul Mont" se strîmbă atît de tare, încît părea că o jumătate a feţei lui voia să se dezlipească de cealaltă.

— Elderson ! exclamă. Bunicul lui a fost agentul electoral al bunicului meu în timpul *Reform Bill*[1]-ului ; datorită lui, a reuşit să fie ales în cele mai corupte alegeri care s-au ţinut vreodată în Anglia. Fiecare vot a fost cumpărat !... Se zice că a sărutat nevestele tuturor fermierilor. Zile mari, Forsyte, zile mari !

— Dar s-au dus, spuse Soames. Eu socotesc că n-ar trebui să se acorde atîta încredere judecăţii unui om, aşa cum facem noi cu Elderson. Mie nu-mi plac asigurările făcute în străinătate.

— Dragul meu Forsyte, Elderson are un cap excepţional. Îl cunosc de cînd eram copil ; am învăţat împreună la Winchester.

Soames suspină adînc. În răspunsul dat de „bătrînul Mont" zăcea motivul principal al îngrijorării lui. După cît se pare, toţi membrii acelui consiliu au fost împreună la Winchester. A naibii treabă ! Erau cu toţii atît de onorabili, încît nu îndrăzneau să se controleze reciproc, nici chiar în acţiunile lor colective. Mai rea decît teama de vreo eroare sau fraudă, era spaima ca nu cumva să dea impresia că nu au încredere unul într-altul. Era şi firesc : neîncrederea reciprocă era un neajuns imediat. Iar Soames ştia prea bine că omul evită neajunsurile imediate. De fapt, el moştenise de la tatăl său obiceiul de a sta de veghe între ceasul al doilea şi al patrulea după miezul nopţii, momente în care crisalida unor vagi presimţiri devine atît de uşor fluturele panicii ! Astfel se născuse îngrijorarea lui. P.P.R.S. era un concern atît de impunător, iar el făcea parte din el de atît de puţină vreme, încît temerile lui păreau cam prezumţioase, şi apoi, dacă bănuielile lui nu se vor dovedi întemeiate, va fi silit să părăsească consiliul de administraţie împreună cu mia de lire sterline ce-i revenea anual. Dar dacă bănuielile lui erau întemeiate ? Aici era buclucul ! În faţa lui şedea „bătrînul Mont", vorbind despre vînătoare şi despre bunicul său. Tipul este, într-adevăr, prea strîmt la cap ! Frămîntat de gîndul că : „Nimeni dintre cei de aici, nici chiar propria mea fiică, nu este în stare să privească serios un lucru", Soames

[1] Lege electorală din 1823, prin care s-au acordat drepturi politice largi burgheziei industriale, care a fost astfel recunoscută drept clasă dominantă nu numai în domeniul economic, ci şi pe plan politic.

tăcu. Un zgomot lîngă cotul lui îl trezi. Javra de ciine, așezat pe scaunul dintre el și Fleur, se ridicase! O fi sperînd să-i dea ceva de mîncare? Azi, mîine, o să-i iasă cu totul ochii din cap. Apoi i se adresă

— Ce dorești?

Cățelul holbă la el ochii ce semănau a nasturi de ghete. Soames îi oferi o migdală sărată, zicînd:

— Poftim, dar de astea tu nu mănînci.

Ting-a-ling o mîncă.

— Îi plac la nebunie, tată dragă. Nu-i așa, scumpule?

Ting-a-ling ridică ochii spre Soames, care fu cuprins de o senzație bizară. „Te pomenești că bestia asta mică mă iubește, își zise, uite cum se uită tot timpul la mine..." Atinse cu vîrful degetului botul cățelului. Ting-a-ling i-l linse ușor cu limba lui negricioasă.

— Vai de capul tău! mîrîi Soames fără să vrea și se întoarse către „bătrînul Mont"

— Vă rog să nu repetați ceea ce v-am spus.

— Dragul meu Forsyte, nici n-am auzit bine.

Doamne-Dumnezeule! Să fii într-un consiliu de administrație cu un om de teapa acestuia! Ce l-o fi făcut să primească slujba, cînd n-avea nevoie nici de bani, nici de bătaie de cap? Dumnezeu știe! De îndată ce Soames intrase în conducerea societății, Winifred și alții din familia Forsyte începură a cumpăra acțiuni pentru a neutraliza impozitul pe venituri. În loc să se mulțumească cu dobînda obișnuită de cinci la sută, căpătau șapte la sută pe cele opțiune și nouă la sută pe cele ordinare. Aceasta era situația nu se putea mișca fără ca ceilalți să se ia după el. Fusese întotdeauna o călăuză desăvîrșită și sigură în labirintul afacerilor bănești! Și iată-l acum, la bătrînețe, frămîntat de asemenea griji! Ochii săi căutară mîngîiere în opalul de la gîtul fiicei sale — frumoasă bijuterie, frumos gît! Bine! Părea destul de fericită... Probabil a uitat amorul de acum doi ani! Iată un lucru pentru care Soames era recunoscător. Ceea ce-i trebuia acum, pentru a-i fixa pămîntul sub picioare în toată aiureala modernă de scriitori, pictori și muzicieni, care nu fac nici două parale, era un copil. O șleahtă de necăpătuiți! Noroc că Fleur avea minte! Dacă ar avea un copil, ar mai pune pe numele ei douăzeci de mii de lire sterline. Mama ei avea o calitate: era chibzuită la bani — bun obicei francuzesc. Iar Fleur, după cîte știa el, se întindea

cît îi ajungea plapuma. Ce este ? Cuvîntul „Goya" îi izbi urechea. Apare o nouă biografie a lui ? Hm ! aceasta îi confirmă convingerea, din ce în ce mai fermă, că Goya este din nou la punctul culminant.

— Mă gîndesc să-l dau, zise, arătînd cu degetul spre tablou. E pe aici un argentinian care cumpără.

— Să vindeți Goya, *sir* ? Era glasul lui Michael. Gîndiți-vă cîtă lume vă invidiază pentru el !

— Omul nu poate avea totul, îi răspunse Soames.

— Reproducerea pe care am făcut-o pentru *Noua biografie* a reușit foarte bine. Am scris sub ea : *Proprietatea lui Soames Forsyte, Esquire* [1]. În orice caz, așteptați, vă rog, apariția cărții, *sir*.

— Iluzie sau realitate ? Ce zici, Forsyte ?

Baronet strîmt la cap ! Oare își bate joc de el ?

— Eu n-am o reședință strămoșească, zise.

— Nu, dar noi avem, *sir*, murmură Michael știți prea bine că i-l puteți lăsa moștenire lui Fleur.

— Bine. O să vedem dacă mai are rost să i-l las, zise Soames uitîndu-se la fata lui.

Fleur roșea rareori. De data aceasta roși, îl luă în brațe pe Ting-a-ling și se ridică de la masa spaniolă. Michael o urmă spunînd :

— Luăm cafeaua dincolo.

„Bătrînul Forsyte" și „bătrînul Mont" se ridicară ștergîndu-și mustățile.

[1] Titlu desemnînd pe deținătorul unor proprietăți rurale.

Capitolul VII

„BĂTRÎNUL MONT"
ŞI „BĂTRÎNUL FORSYTE"

Birourile P.P.R.S. nu erau departe de oficiul heraldic. Soames, care ştia că, prin al şaselea deceniu al veacului trecut, unchiul său Swithin cheltuise nişte bani pentru a descoperi că familia lui poseda un blazon — „Trei scuturi aşezate în dreapta unui cîmp de email roşu" şi „un fazan" — avea un dispreţ deosebit pentru această clădire ; dar acum un an îşi schimbase atitudinea, pentru că, răsfoind într-o doară o carte la clubul „Connoisseurs", îl izbise numele de Golding. Cartea avea de scop să demonstreze că William Shakespeare era, de fapt, Edward de Vere, conte de Oxford [1]. Mama contelui era născută Golding, ca şi mama lui Soames ! Coincidenţa era izbitoare şi cîti mai departe. Despre subiectul cărţii, Soames nu se lămurise, dar i se trezise curiozitatea şi voia să afle dacă era de acelaşi sînge cu Shakespeare. Chiar dacă contele nu era însuşi poetul, rubedenia cu el nu era de lepădat, cu toate că, după cîte aflase el, contele de Oxford a fost un tip cu o reputaţie proastă. De cînd fusese numit în consiliul de administraţie al societăţii P.P.R.S., trecea din două în două săptămîni, marţea, prin faţa oficiului heraldic, şi-şi zicea : „Bani n-am să cheltuiesc, dar într-o bună zi tot am să intru". Intră şi rămase el însuşi uimit cît de mult îl interesa chestiunea. Cercetarea genealogiei mamei sale i se păru fascinantă, aproape la fel de fascinantă ca investigaţia unei crime — de altfel, era aproape tot atît de complexă, dificilă şi costisitoare. Dar o dată începută, tenacitatea unui Forsyte

[1] Unele teorii, numeroase în secolul al XIX-lea şi reluate sub diverse variante în secolul nostru, îi contestă lui Shakespeare paternitatea operei sale.

nu-i îngăduia să întrerupă ancheta fără a ajunge pînă la mama lui Shakespeare, căsătorită de Vere, chiar dacă nu era decît o rudă colaterală a mamei lui. Din nefericire, nu putu trece mai departe de un oarecare William Gouldyng „Ingerer" — ce-o fi însemnînd vorba asta i-a fost şi frică să întrebe — care a trăit în vremea lui Oliver Cromwell. Ar fi trebuit să mai descurce patru generaţii ; Soames pierduse banii şi speranţa de a mai căpăta ceva în schimb. Iată pentru ce se uita cu mînie la clădirea oficiului heraldic, marţea, cînd, după dejunul de la Fleur, se ducea la şedinţa consiliului de administraţie. Ultimele două nopţi de veghe, adăugate la toate celelalte, îl convinseseră definitiv să-şi exprime îndoielile şi să ceară lămuriri cu privire la situaţia P.P.R.S. Clădirea oficiului heraldic îi reaminti brusc că-şi cheltuise acolo banii, că şi-i cheltuieşte şi-n alte părţi, şi că acum se află în faţa unei responsabilităţi financiare, chiar dacă aceasta nu era de ordin imediat, din pricina asigurărilor P.P.R.S., aşa că nervii lui, iritaţi de presimţiri rele, se încordară şi mai mult. Nu luă ascensorul, ci urcă încet două etaje, trecîndu-i pentru a cincisprezecea oară în revistă pe colegii săi din consiliu. Bătrînul lord Fontenoy deţinea un loc datorită, desigur, numelui său ; venea rar la şedinţe şi era socotit o „nulitate" — hm ! aşa se zice în ziua de azi... Preşedintele, *sir* Luke Sharman, avea un nume de familie impecabil ; glasul său gros îi dădea prestanţa, dar manifesta o ostentaţie vestimentară care dădea de bănuit. Deşi era un om deştept şi viclean, nu inspira încredere. Soames avea impresia că mintea nu-i era preocupată numai de aceste afaceri. În ceea ce-l privea pe „bătrînul Mont", ce folos avea societatea de pe urma unui al nouălea baronet în consiliul de administraţie ? Guy Meyricke, consilier regal, singurul care a mai rămas în viaţă din cei trei „camarazi", era, desigur, un avocat foarte bun la bară, dar n-avea timp să se ocupe de afaceri şi nici aptitudini reale în acest sens ! Mai rămînea acel *quaker* [1] convertit, bătrînul Cuthbert Mothergill, al cărui nume devenise aproape proverbial în ultimul secol, pentru integritate şi reuşită în afaceri, aşa încît lumea continua să înscrie aproape mecanic numele de Mothergill pe lista membrilor unui consiliu de administraţie.

[1] *Quaker*-ii sînt membrii unei secte religioase, fondată în secolul al XVII-lea şi răspîndită mai ales în Anglia şi S.U.A.

Era un moşuleţ curat, simpatic, cam surd şi blînd din cale afară, dar nimic mai mult. Fără îndoială, toţi erau oameni cinstiţi, dar superficiali. Nici unul dintre ei nu se ocupa cu adevărat de slujba sa! Elderson îi avea pe toţi în buzunar, exceptîndu-l poate pe Sharman, dar nici acesta nu era de nădejde. În sfîrşit, Elderson, el însuşi, băiat deştept, fire de artist poate; administrator-delegat de la înfiinţarea societăţii, învîrtind afacerile pe degete. Da! aici era nenorocirea! Prestigiul omului care ştie mai mult decît ceilalţi! Apoi atîţia ani de succes... Toţi se înclinau în faţa lui şi nu era de mirare! Cu un om ca acesta, dificultatea constă în faptul că, dacă ar admite o dată greşeala, ar destrăma legenda infailibilităţii lui. Soames ştia ce înseamnă să fii socotit infailibil şi-şi dădea seama cît este de puternică tendinţa omului de a nu-şi recunoaşte nici o greşeală. Acum zece luni, cînd intrase în consiliul de administraţie, totul i se părea că merge strună; cursul monedelor străine, devizele scăzuseră la minim şi toată lumea credea că „reasigurarea contractelor din străinătate", politică iniţiată cu un an în urmă de Elderson, oferă posibilităţi strălucite, avînd în vedere creşterea lirei sterline. Iar acum, un an mai tîrziu, Soames avea vagi bănuieli că colegii lui nu prea cunosc starea de fapt; iar adunarea generală va avea loc abia peste şase săptămîni! Se prea poate ca nici Elderson să nu ştie cum stau lucrurile, sau, dacă ştia, păstra cel mai desăvîrşit secret asupra informaţiilor pe care ar fi trebuit să le comunice întregului consiliu.

Soames intră în sala de şedinţe fără a zîmbi. Toţi erau de faţă, chiar şi lordul Fontenoy; iar „bătrînul Mont", pesemne, renunţase la fazani! Soames se aşeză la coada mesei, lîngă sobă. Uitîndu-se la Elderson, văzu desluşit cît de puternică era poziţia acestuia şi-şi dădu tot atît de limpede seama de slăbiciunea P.P.R.S.-ului. Avînd în vedere urcările şi scăderile valutare de la un moment la altul, nu se puteau cunoaşte exact activul şi pasivul societăţii. De fapt, jucau la bursă. Ascultînd, cu bărbia sprijinită într-o mînă, procesele-verbale şi alte rapoarte curente, ochii săi se plimbau de la un obraz la altul: bătrînul Mothergill, Elderson, Mont în faţa lui, Sharman în capul mesei, Fontenoy şi Meyricke în acelaşi rînd cu el. Se ţinea cea mai importantă şedinţă din acest an. Soames nu putea şi nu voia să se afle în vreo situaţie dubioasă! Adunarea generală a acestui concern, prima la care Soames avea

să dea ochii cu acționarii, urma să aibă loc în curînd ; nu putea apare în fața lor fără a cunoaște exact starea de lucruri. Se uită din nou la Elderson : o față destul de simpatică, un cap chel, parcă semăna cu Iulius Cezar, și nici un semn care l-ar face să se gîndească la incorectitudine sau la un optimism exagerat — mai degrabă i-l reamintea pe bătrînul său unchi Nicholas Forsyte, ale cărui afaceri au fost un exemplu bun de urmat pentru generația premergătoare. După ce administratorul-delegat își isprăvi expunerea, Soames își îndreptă privirile către obrazul roșiatic, adormit al bătrînului Mothergill, și zise :

— După părerea mea, aceste dări de seamă nu arată situația reală a societății. Vă rog, domnule președinte, să amînați ședința de azi cu o săptămînă, urmînd ca, pînă marțea viitoare, fiecare membru al consiliului să primească un raport precis și detaliat asupra obligațiilor ce rezultă din contractele noastre în străinătate, care nu devin exigibile în cursul acestui an financiar. Trebuie să menționez că aceste contracte sînt înglobate de-a valma în aprecieri de ordin general, ceea ce pe mine nu mă satisface. Ele trebuie să fie tratate în mod separat. Trecînd cu privirea peste Elderson, se opri asupra „bătrînului Mont" și continuă :

— Dacă nu se produce o ameliorare substanțială în starea de pe continent — lucru pe care eu nu-l prevăd (dimpotrivă !) — sînt absolut convins că obligațiile pe care ni le-am asumat în străinătate ne vor pune într-o situație dificilă în anul ce urmează.

Cuvintele „situație dificilă" fură întîmpinate cu frecarea tălpilor de parchet și curățirea gîtlejurilor, ceea ce însoțește de obicei o vagă senzație de ofensă ; în același timp, pieptul lui Soames se umfla de satisfacție. Izbutise să le tulbure indolența, să-i facă să simtă ceva din neliniștea ce-l frămînta pe el.

— Noi am prezentat întotdeauna obligațiile noastre printr-o evaluare aproximativă, domnule Forsyte.

Abil tip !

— După părerea mea, ați procedat greșit. Aceste contracte în străinătate reprezintă o nouă politică a societății. Ceea ce pot să vă spun este că în anul acesta, în loc să plătim dividende, trebuie să depunem beneficiile, pentru a ne asigura față de pierderile posibile din anul viitor.

Iarăşi zgomot de picioare şi foşnete.

— Dragă domnule Forsyte, ceri un lucru absurd !

Buldogul din Soames se întărîtă şi zise :

— Aceasta este părerea dumneavoastră ! Vreau ştiu : pot primi date detailate ?

— Consiliul poate primi orice informaţii, fireşte. Dar îngăduiţi-mi să remarc, în ceea ce priveşte chestiunea în general, că ea *nu poate fi* apreciată decît cu aproximaţie. Noi am operat întotdeauna cu prudenţă.

— Aceasta este părerea dumneavoastră, zise Soames, eu, însă, cred că trebuie să fie părerea întregului consiliu, după o examinare foarte atentă a cifrelor existente.

„Bătrînul Mont" luă cuvîntul :

— Dragul meu Forsyte, a studia fiecare contract înseamnă muncă de o săptămînă, şi tot n-am fi mai lămuriţi ; de aceea, nu putem proceda decît pe bază de calcule aproximative.

— Ce n-am aflat din dările de seamă citite mai adineauri, zise Soames, este proporţia riscurilor din străinătate în raport cu cele din ţară, ceea ce, în actuala stare de lucruri, este o problemă vitală.

Preşedintele zise :

— Cred că nu prezintă nici o dificultate, nu-i aşa, Elderson ! În orice caz, domnule Forsyte, nu cred că putem găsi argumente pentru a penaliza în anul acesta pe acţionari în vederea unor eventuale pierderi... care sper să nu se producă în anul viitor.

— Nu ştiu, răspunse Soames. Noi sîntem aici pentru a decide politica societăţii după cum ne dictează bunul-simţ, şi societatea trebuie să ne ofere toate posibilităţile pentru a ne exercita această îndatorire. Acesta este punctul meu de vedere. Cred că nu sîntem destul de informaţi.

„Tipul abil" luă din nou cuvîntul :

— Din cele spuse de domnul Forsyte rezultă o lipsă de încredere în conducere.

Va să zică a prins taurul de coarne.

Soames repetă :

— Pot să obţin informaţiile cerute ?

În tăcerea din sală se auzi glasul liniştit al lui Mothergill :

— Cred că şedinţa poate fi amînată, domnule preşedinte. La nevoie, vin şi eu încă o dată la Londra. Probabil că vom veni toţi cei de faţă. Trăim vremuri ciudate, nu trebuie să ne

asumăm riscuri inutile. Nu începe îndoiala, contractele în străinătate sînt ceva nou pentru noi. Pînă azi, n-avem nici un motiv să fim nemulţumiţi de rezultatele acestei politici. Şi sînt absolut convins că avem cu toţii cea mai mare încredere în judecata administratorului nostru delegat. Totuşi, dacă domnul Forsyte a cerut aceste informaţii suplimentare, cred că e bine să ni se dea. Ce părere aveţi, *mylord?*

— Eu nu pot veni săptămîna viitoare la Londra. Sînt de acord cu preşedintele că, în baza dării de seamă detailate, nu vom putea refuza dividendele ce revin în acest an. Nu e bine să facem fum cînd încă nu este foc! Cînd se difuzează darea de seamă, Elderson?

— În condiţii normale, la sfîrşitul acestei săptămîni.

— Vremurile de azi nu sînt vremuri normale, interveni din nou Soames. Voi vorbi mai răspicat: dacă nu primesc aceste informaţii, mă văd silit să-mi dau demisia.

Soames îşi dădea prea bine seama de ceea ce gîndeau colegii săi. „Abia a intrat şi a şi început să ne facă neplăceri..." I-ar fi primit cu plăcere demisia, dacă n-ar fi părut suspectă tocmai în preajma adunării generale. Desigur că ar fi fost simplu dacă demisia ar fi fost motivată cu „boala soţiei mele" sau alt pretext plauzibil... dar cu toţii ştiau că Soames nu va admite acest procedeu.

Preşedintele admise rece:

— Bine. Vom amîna şedinţa pentru săptămîna viitoare. Puteţi să ne furnizaţi toate cifrele cerute, Elderson?

— Desigur.

Mintea lui Soames fu străfulgerată de o idee „Am să le cer dreptul de a studia personal registrele" Dar se uită în jurul său. Nu era bine să exagereze dacă avea de gînd să rămînă în consiliu. Şi el nu dorea să demisioneze. La urma urmei, era o societate mare şi producea o mie de lire pe an! Nu trebuie mers prea departe!

Plecînd de la şedinţă, Soames îşi dădea seama că obţinuse o victorie, dar nu era sigur că procedase bine. Atitudinea lui îi unise pe toţi ceilalţi în jurul lui Elderson. Poziţia lui era slabă, pentru că, în realitate, nu se baza pe nimic, decît pe neliniştea lui, care, în ultimă analiză, se reducea la propria lui lipsă de stăpînire. Totuşi, într-o asemenea întreprindere nu puteau fi doi administratori-delegaţi, trebuia să te bizui pe cel existent!

În spatele lui auzi un glas glumeț :

— Păi bine, Forsyte ! Ne-o făcuși ! Amenințarea dumitale ne-a cam speriat. De cînd sînt în acest consiliu n-am mai văzut așa ceva.

— Cuib de adormiți, zise Soames.

— Ai dreptate, eu, de obicei, trag un somn. E prea cald acolo. Îmi pare rău că nu m-am dus la vînătoare. Chiar la început de sezon, fazanii zboară sus.

Frivolitatea acestui baronet vorbăreț era incurabilă !

— Și fiindcă veni vorba, trebuie să-ți spun, Forsyte, că sistemele acestea moderne de control al nașterilor, și alte asemenea, mă cam neliniștesc. Nu sîntem familia regală, totuși nu ești de acord cu mine că ar fi vremea să ne gîndim la moștenitori ?

Soames era de aceeași părere, dar nici prin gînd nu-i trecea să-i facă acestuia confidențe despre o problemă atît de delicată a fiicei sale.

— Mai este timp, mîrîi Soames.

— Mie nu-mi place cățelul acela, Forsyte.

Soames holbă ochii.

— Cățelul ! Ce-are a face cățelul ? întrebă Soames.

— Eu preferam să aibă mai întîi un copil și după aceea un cățel. Cîinii și poeții distrează femeile tinere. Bunica mea a avut cinci copii înainte de a împlini douăzeci și șapte de ani. Era născută Montjoy, soi foarte bun. Îți mai aduci aminte de cele șapte surori Montjoy ? Toate erau frumoase și prolifice. Bătrînul Montjoy avea patruzeci și șapte de nepoți. În ziua de azi, nu mai vezi așa ceva, Forsyte.

— Țara este suprapopulată, mormăi Soames încruntat.

— Suprapopulată cu cei de soi rău... preferam mai puțini dintre ei și mai mulți de-ai noștri. Aproape că ar trebui legiferat acest lucru.

— Vorbește-i fiului dumitale, îl sfătui Soames.

— Degeaba ! Știi prea bine că ne consideră învechiți. Dacă am găsi un sens acestei vieți ! Dar e greu, Forsyte, e greu.

— Au tot ceea ce doresc, spuse Soames.

— Nu-i destul, dragul meu Forsyte, nu-i destul. Starea de lucruri actuală macină nervii tineretului. Ei spun că s-a isprăvit cu Anglia, cu Europa. S-au prăbușit cerul și iadul ! Nimic nu mai are viitor, totul e în vînt ! Nu poți face copii în vînt. Eu cred că situația e foarte gravă.

Soames strîmbă din nas.

— Bine-ar fi dacă ziariştii ar depune condeiele lor blestemate!

În ultima vreme, pe măsură ce panica din presa cotidiană scădea, Soames îşi recăpăta sănătoasa senzaţie de securitate a bătrînilor Forsyte.

— Trebuie să ne ţinem cît mai departe de Europa, adăugă el.

— Izolare şi prietenie cu toate ţările la care putem ajunge pe calea apei. Cred că ai dreptate, Forsyte! Relaţii de prietenie cu Scandinavia, Olanda, Spania, Italia, Turcia — toate ţările maritime. Iar ceilalţi să-şi ducă soarta cum or şti. Iată o idee bună!

Soames gîndi „Uite cum îi umblă gura", şi i-o tăie

— Eu nu sînt politician.

— Prietenie cu ţările maritime! Aceasta este noua formulă, la care am ajuns aproape fără să vrem! În ceea ce priveşte comerţul, cine spune că nu putem exista dacă nu facem comerţ cu o ţară sau alta spune prostii, dragul meu Forsyte. Lumea e mare şi ne putem lipsi de o ţară sau alta.

— Eu nu mă pricep de loc la treburile astea, zise Soames. Eu ştiu doar că trebuie să renunţăm la contractele de asigurare din străinătate.

— Pentru ce să nu le limităm numai la ţările din cercul nostru? În loc de „echilibru de forţe", să mizăm pe „cercul maritim". Într-adevăr, eşti inspirat!

Şi cuprins de inspiraţie, Soames spuse repede:

— Te părăsesc aici. Mă duc la fata mea.

— Ah! Eu mergeam la fiul meu. Ia te uită la nenorociţii aceştia!

Un grup de şomeri, avînd în mînă cutii de cheţă, treceau încet de-a lungul Tamisei, pe cheiul Blachfriars.

— Nucleul revoluţiei! Iată un lucru pe care-l uităm mereu, Forsyte! Şi e foarte regretabil!

— Ce anume? întrebă Soames plictisit şi gîndind „Individul acesta are de gînd să trăncănească tot drumul pînă la Fleur?"

— Spală-i pe toţi cei din clasa muncitoare, dă-le rufe curate, îmbracă-i în haine frumoase, învaţă-i să vorbească aşa cum vorbeşti dumneata şi cu mine, şi conştiinţa de clasă va dispărea. Întreaga problemă este o chestiune de simţuri. N-ai

prefera să-ți împarți odaia de culcare cu o calfă de plumbar curat, bine îmbrăcat, care să vorbească și să miroasă ca dumneata, decît cu un profitor care vorbește urît și duhnește a opoponax ? Desigur că preferi.

— N-am încercat niciodată. Nu știu, zise Soames.

— Ești un pragmatic ! Dar crede-mă, Forsyte, dacă clasa muncitoare și-ar concentra atenția asupra băilor și pronunțării corecte a limbii engleze, în loc de fleacurile politice și economice, egalitatea s-ar realiza fără zăbavă.

— Eu nu doresc egalitate, zise Soames, luînd un bilet pînă la Westminster.

Glasul „bătrînului Mont", flecărind, îl urmă în metrou.

— Egalitate estetică, Forsyte ! Dacă am avea-o, ea ar înlătura dorința oricărei alte egalități. Ai văzut vreodată un profesor sărac dorind să fie rege ?

— Nu, răspunse Soames și deschise ziarul.

Capitolul VIII

BICKET

Sub aparenţa unei veselii nepăsătoare, caracterul lui Michael Mont devenise mai profund în aceşti doi ani de continuitate şi viaţă aşezată, care-l obligaseră să poarte de grijă altora şi-i ocupase tot timpul liber. De la începutul căsniciei, îşi dăduse seama că nu era decît tolerat de Fleur ; pentru el, era întru totul valabil dictonul numai pe jumătate adevărat : *„Il y a toujours un qui baise et l'autre qui tend la joue"* [1]. Astfel, izbutise să aibă o atitudine decentă în viaţa conjugală, dar în viaţa publică sau profesională nu părea să fi ajuns la un echilibru. În îndeletnicirea sa de editor, aspectul uman prevala asupra celui financiar. „Danby and Winter" însă îi rezistau şi, pînă în momentul de faţă, firma nu dădea semne de faliment, după cum prezisese Soames cînd aflase de principiile pe care ginerele său avea de gînd să le introducă. Michael îşi formase convingerea că nici în editură şi nici în alte probleme ale vieţii omul nu poate acţiona prea mult după principii. Domeniul acţiunii practice era prea plin de realităţi — umane, vegetale şi minerale.

În după-amiaza aceleiaşi zile de marţi, avusese mult de furcă cu realităţi vegetale : hîrtie şi pînză, căci urechile lui ascuţite ascultaseră plîngerea unui ambalator prins cu cinci exemplare din *Moneda de aramă* în buzunarul paltonului, avînd intenţia evidentă să le transforme în bani pentru uzul său personal.

Domnul Danby „îi făcuse vînt" Omul recunoştea că avusese intenţia să le vîndă : „Dumneavoastră, domnule Mont,

[1] Întotdeauna unul sărută şi altul întinde obrazul (fr.).

ce-ați fi făcut în locul meu ?" Omul rămăsese în urmă cu chiria, soția lui trebuia supraalimentată după pneumonie, avea mare nevoie de bani. „A dracului treabă ! își zise Michael. Eu aș fura o ediție întreagă pentru a o supraalimenta pe Fleur, după o pneumonie !"

— Nu pot trăi din leafă, cînd prețurile sînt atît de ridicate. Nu pot, domnule Mont ! Vă jur !

Michael se codi, apoi zise :

— Ascultă-mă, Bicket : dacă ți-am permite să dosești cărți, toți ambalatorii vor dosi și, dacă toți vor face ca dumneata, unde-ar ajunge „Danby and Winter" ? La faliment. Și, dacă dă faliment, ce se fac toți salariații ? Rămîn pe drumuri. E mai bine ca unul dintre voi să rămînă pe drumuri, decît să ajungă toți acolo. N-am dreptate ?

— Ba da, domnule, înțeleg punctul dumneavoastră de vedere, aveți dreptate. Dar eu nu pot trăi din dreptate ; cînd ești flămînd, nu-ți trebuie mult pînă să cazi în păcat. Rugați-l pe domnul Danby să-mi îngăduie să mă reabilitez.

— Domnul Danby spune întotdeauna că ambalatorii trebuie să fie oameni de absolută încredere, pentru că este aproape cu neputință să-i controlezi.

— Așa este, domnule. În viitor am să fiu cinstit. Dar acum, în plin șomaj și fără scrisoare de recomandare, n-o să-mi mai găsesc niciodată altă slujbă. Ce să fac cu soția mea ?

Lui Michael i se păru că zice : „Ce să fac cu Fleur ?" Începu să măsoare camera. Tînărul Bicket îl urmărea cu ochii mari, îndurerați. În sfîrșit, se opri în loc, cu mîinile vîrîte adînc în buzunare și cu umerii aduși.

— Am să-l rog, îi zise, dar nu cred că mă va asculta. Are să-mi spună că nu e o atitudine cinstită față de ceilalți ambalatori. Te-au găsit cu cinci volume. E o lovitură frumoasă, o știi și dumneata. Asta înseamnă c-ai mai luat și altele. Nu-i așa ? Ce zici ?

— Așa este, domnule Mont. Fac orice pentru a-mi recîștiga încrederea dumneavoastră. Sînt gata să mărturisesc : am mai luat cîteva, numai atît cît mi-a trebuit pentru a salva viața soției mele. Dumneavoastră nu vă puteți închipui ce înseamnă o pneumonie la oameni săraci.

Michael își trecu degetele prin păr.

— Ce vîrstă are soția dumitale ?

— Douăzeci... un copil !

Douăzeci ! Exact vîrsta lui Fleur !

— Am să-ţi spun ce am de gînd să fac, Bicket. Am să-i povestesc totul domnului Desert. Dacă va interveni el pentru dumneata, poate că-l va convinge pe domnul Danby.

— Bine, domnule Mont. Vă mulţumesc. Sînteţi un *gentleman*, noi toţi sîntem convinşi de asta.

— Oh ! Lasă asta ! Dar ascultă, Bicket, dumneata contai pe acele cinci volume. Ia banii aceştia şi cumpără-i soţiei dumitale cele necesare. Numai, te rog pentru Dumnezeu, nu cumva să mă spui domnului Danby.

— Domnule Mont, nu v-aş trăda pentru nimic în lume. N-am să spun nici o vorbă, domnule Mont. Iar soţia mea... mulţumesc !

Un suspin adînc, zgomot de paşi tîrşîiţi... Michael rămase singur, cu mîinile mai adînc vîrîte în buzunare şi cu umerii şi mai aduşi. Brusc, începu să rîdă. Milă ! Mila e o prostie ! Toată povestea era de un caraghioslîc nemaipomenit ! Iată-l răsplătindu-l pe Bicket pentru că a şterpelit *Moneda de aramă !* Deodată, Michael fu cuprins de pofta de a-l urmări pe micul ambalator, să vadă ce face cu cele două lire pe care i le dăduse, să vadă dacă „pneumonia" era o realitate sau o născocire a minţii, ascunsă în dosul acelor ochi îndureraţi. Totuşi, era cu neputinţă ! Mai bine îl cheamă la telefon pe Wilfrid şi-l roagă să pună o vorbă bună pe lîngă bătrînul Danby. Intervenţia lui nu putea avea succes. Prea intervenise de multe ori. Bicket ! Cît de puţin ştim noi despre alţii, viaţa este complicată şi sumbră, plină de neprevăzut !Ce este cinstea ? Presiunea pe care viaţa o exercită asupra puterii de rezistenţă a omului şi rezultatul acestei lupte cînd ultima învinge — iată cinstea. Dar pentru ce să rezist ? „Iubeşte-ţi aproapele ca pe tine însuţi !," dar nu mai mult ! Dar, oare, nu-i venea mai greu lui Bicket cu un salariu de două lire pe săptămînă să-l iubească pe el, decît lui, cu douăzeci şi patru de lire pe săptămînă, să-l iubească pe Bicket ?...

— *Hallo*... tu eşti, Wilfrid ?... aici Michael... Unul dintre ambalatorii noştri a şterpelit nişte exemplare din *Moneda de aramă*. I-au făcut vînt !... Vai de capul lui ! Mă întreb dacă n-ai vrea tu să pui o vorbă bună pentru el — bătrînul Dan nu ţine seama de ce-i spun eu... da, are o soţie... de vîrsta lui Fleur... zice că a avut pneumonie. În orice caz, nu va mai lua din volumele tale, „asigurare prin recunoştinţă"... nu-i aşa ?...

Îți mulțumesc, bătrîne, foarte frumos din partea ta... așadar, pici pe la noi ? Putem pleca împreună acasă... Oh ! Bine ! În orice caz, treci pe aici. La revedere !

Bun băiat bătrînul Wilfrid ! Într-adevăr, bun băiat, pînă-n adîncul sufletului ! În adîncul sufletului... ce-o fi zăcînd în adîncul sufletului lui ?

După ce puse receptorul în furcă, Michael se simți ca învăluit într-un nor greu de suspine, miasme și zgomote, atît de străine principiilor adoptate de firma unde lucra, încît respingea de la prima vedere orice manuscris care se ocupa de ele. Poate că războiul s-a „sfîrșit" ; dar, după părerea sa și a lui Wilfrid, el continua să se desfășoare „din plin".

Ridicînd din nou receptorul, zise :

— Domnul Danby e în birou ? Bine ! Dacă vi se pare că are de gînd să plece, anunțați-mă imediat...

Între Michael și bătrînul său asociat se crease o prăpastie nu mai puțin adîncă decît abisul dintre două epoci, cu toate că, în parte, ea era compensată de vîrsta mijlocie și firea împăciuitoare a lui Winter. Michael nu-i găsea aproape nici un cusur domnului Danby, în afară de faptul că avea întotdeauna dreptate. Philip-Norman Danby, care locuia la Sky House, în Campden Hill, era un bărbat căsătorit, în vîrstă de șaizeci de ani ; fața lui, cu fruntea înaltă, avea o expresie fermă și ponderată, iar trunchiul era cam mare în raport cu picioarele. Ochii îi erau poate puțin cam apropiați și nasul cam subțire, dar făcea figură bună în biroul său armonios. Tocmai studia niște hîrtii pentru a-și forma o părere justă într-o problemă de afișaj, cînd Wilfrid Desert intră. Domnul Danby ridică privirea, zicînd :

— Da, domnule Desert, cu ce vă pot fi de folos ? Luați loc !

Desert nu se așează, ci se uită la gravurile de pe perete, la degetele sale, la domnul Danby și, în cele din urmă, zise :

— Vreau să vă rog să-l iertați pe ambalatorul acela, domnule Danby.

— Ambalator... Ah, da ! Bicket. Bănuiesc că Mont ți-a spus, nu-i așa ?

— Da. Băiatul are o soție tînără, bolnavă de pneumonie.

— Toți se duc la prietenul nostru Mont și-i îndrugă o poveste sau alta, domnule Desert. El e foarte bun la suflet. Dar eu mă tem că nu-l mai pot ține în serviciu pe ambalatorul

acesta. Chestiunea lui este foarte neplăcută. De cîtăva vreme ne străduim să descoperim unde dispar volumele.

Desert se sprijini de policioara de marmură de pe cămin și se uită fix la foc.

— Posibil, domnule Danby, îi spuse, poate că generației dumneavoastră îi place blîndețea în literatură, dar în viață sînteți foarte aspri. Generația noastră nu caută gingășie în literatură, în schimb, este mult mai puțin dură în viață.

— Nu cred că sînt dur, zise domnul Danby. Nu sînt decît drept.

— Dumneavoastră știți precis ce este dreptatea ?

— Sper că da.

— Încercați să trăiți patru ani în infern și apoi mai judecați o dată.

— Nu văd legătura. Experiența prin care ați trecut dumneavoastră, domnule Desert, v-a fost, desigur, dăunătoare.

Wilfrid se întoarse și-l privi cu ochi mari.

— Iertați-mă pentru ceea ce vă spun, dar cred că este mult mai dăunător să ședeți aici și să judecați pe alții. Viața este un foarte bun purgatoriu pentru toată lumea, în afară de treizeci la sută dintre oamenii maturi.

Domnul Danby zîmbi.

— Tinere dragă, fără o cinste exemplară a tuturor oamenilor noștri, noi pur și simplu nu ne-am putea conduce întreprinderea. Ar fi absolut nedrept să nu facem deosebirea între cinste și necinste. Dumneavoastră știți prea bine acest lucru.

— Eu nu știu nimic, domnule Danby, și mă îndoiesc de cei ce pretind că știu prea bine ceva.

— Atunci, haide să formulăm altfel : există anumite reguli ale jocului, și acestea trebuie respectate, dacă societatea vrea să funcționeze.

De data aceasta zîmbi și Desert.

— Oh ! dați-le încolo de reguli ! Faceți-mi acest hatîr. La urma urmei, *eu* am scris prăpădita aceea de carte.

Pe fața domnului Danby nu apăru nici o umbră de șovăială, doar ochii săi foarte apropiați, adînciți în orbite, licărira o clipă.

— Aș face-o cu mare plăcere, dar este o problemă de... dacă vrei să zicem... de conștiință. Eu n-am să-l urmăresc în justiție. Trebuie să plece — și atîta tot.

Desert ridică din umeri și zise :

— Bine. La revedere ! şi ieşi.

Pe preşul din faţa uşii stătea Michael, plin de îndoieli.

— Ei ?

— Nimic. Bătrînul pisălog este prea drept.

Michael îşi zbîrli părul.

— Aşteaptă cinci minute în biroul meu, pînă mă duc să-i dau de veste bietului băiat, apoi plecăm împreună.

— Nu, zise Desert, eu am alt drum.

În timp ce Michael cobora să-l caute pe Bicket, era obsedat nu de faptul că Wilfrid avea alt drum, pentru că aproape întotdeauna făcea astfel, ci de tonul glasului său şi de expresia de pe faţa lui. Straniu tip, Wilfrid acesta... într-o clipă se „întunecă" !

Ajuns la subsol, întrebă :

— Bicket a plecat ?

— Nu, domnule, e aici.

Era acolo, îmbrăcat într-un pardesiu jerpelit, cu obrajii supţi şi palizi, cu ochii din cale afară de mari şi cu umerii căzuţi.

— Îmi pare rău, Bicket, domnul Desert i-a vorbit, dar n-a reuşit.

— Nu ?

— Capul sus ! Ai să găseşti dumneata o slujbă.

— Mă tem că nu găsesc, domnule. Vă mulţumesc din suflet ; mulţumesc şi domnului Desert. Bună seara, domnule, şi la revedere !

Michael îl urmări din ochi de-a lungul coridorului, pînă ieşi clătinîndu-se în strada întunecoasă.

— Frumos !... îşi zise rîzînd.

De fapt, bănuielile fireşti ale lui Michael şi ale bătrînului său asociat, că omul inventase o poveste, nu erau îndreptăţite. Nici existenţa soţiei şi nici a pneumoniei nu erau poveşti. Clătinîndu-se spre podul de la Blackfriars, Bicket nu se gîndea nici la fapta lui mîrşavă, nici la judecata dreaptă a domnului Danby, ci la ceea ce avea să-i spună soţiei sale. Desigur, nu-i va spune că a fost prins asupra furtului, ci că a fost „concediat din motive de nesupunere faţă de superiori". Dar ce-o să creadă ea despre el, cînd ştia prea bine că întreaga lor situaţie depindea de supunerea lui faţă de superiori ? Bicket era unul dintre soţii a căror afecţiune pentru soţia lor era impresionantă ; zi de zi, cînd pleca la lucru, i se părea că

inima-i rămîne în camera unde zăcea ea. Iar în ziua în care doctorul i-o spus : „Acum a scăpat, dar boala a prăpădit-o rău de tot — trebuie să o supraalimentezi", spaima lui s-a transformat în hotărîrea de a o scăpa de primejdia bolii. În următoarele trei săptămîni, a „sterpelit" optsprezece exemplare din *Moneda de aramă*, inclusiv cele cinci găsite în pardesiul său. „Pusese mîna" pe cartea domnului Desert numai pentru că se vindea ușor ; acum îi părea rău că nu alesese alta. Domnul Desert a fost foarte cumsecade. Bicket se opri în colțul „Strandului și-și numără banii. Cu cele două lire primite de la Michael și cu salariul, toată averea lui era de șaptezeci și cinci de șilingi; intră într-un magazin și cumpără o gelatină de carne și o cutie de *Nutritiv Benger*, care se prepara cu apă. Cu buzunarele pline, se urcă într-un autobuz, care-l duse pînă în colțul ulicioarei din Surrey. El, împreună cu soția sa, locuiau în două camere de la parter ; chiria opt șilingi pe săptămînă era neplătită de trei săptămîni. „Cel mai cuminte e s-o plătesc, își zise, o să avem măcar un adăpost pînă s-o însănătoși." Și apoi îi va putea da mai ușor vestea cea proastă, dacă îi arată chitanța de plată a chiriei și puțină mîncare bună. Noroc că au avut grijă să nu facă copii ! Ajuns acasă, coborî la subsol. Proprietăreasa spăla rufe. Uimită de această plată benevolă și integrală, lăsă lucrul și-l întrebă despre soția lui.

— E mai binișor, mulțumesc de întrebare.

— Îmi pare bine. Trebuie să fie o mare ușurare pentru dumneata.

— Așa este, zise Bicket.

Proprietăreasa gîndi : „E slab de-l suflă vîntul — cu ochii ăștia mari, seamănă cu o crevetă înainte de a o pune la fiert", și zise :

— Poftim chitanța și-ți mulțumesc. Îmi pare rău că te-am cam supărat pentru ei, dar vremurile-s grele.

— Da, grele, repetă Bicket. La revedere !

Ținînd în mîna stîngă chitanța și conserva de carne, deschise ușa și intră.

Soția lui ședea în fața sobei, în care pîlpîia un foc slab. Părul negru scurt, cu vîrfurile buclate, îi crescuse în timpul bolii, de aceea îi lunecă într-o parte cînd întoarse capul. Zîmbi. Acest zîmbet i se păru ciudat lui Bicket — ca și de alte dăți — avea ceva patetic, misterios, parcă femeia vedea lucruri pe care alții nu le văd. Numele ei era Victorine. Bicket îi spuse :

— Ce mai zici, Vic ? Am adus niște pîfiie grozavă și am plătit chiria.

Se așează pe brațul fotoliului, iar ea puse mîna pe genunchiul lui — brațul ei subțire apăru alb-albăstrui de sub capotul de culoare închisă.

— Ce mai e nou, Tony ?

Chipul ei —slab și palid, cu ochii mari negri, sub sprîncene minunat arcuite — se întoarse spre el și parcă-l privi din depărtare ; „și cînd te privea... atunci, atunci... te străpungea pînă-n adîncuri" !

Emoționat, o întrebă :

— Cum ai respirat ?

— Bine. Mult mai bine. În curînd am să pot ieși din casă.

Bicket se aplecă și-și apropie buzele de ale ei. Sărutul a fost prelung, pentru că exprima tot ceea ce simțise el în ultimele trei săptămîni, fără a-i putea împărtăși ei sau altcuiva. Apoi se ridică, sleit de puteri, cu ochii ațintiți la foc, și zise :

— Veşti proaste, Vic — nu mai am slujbă.

— Oh ! Tony ! Da de ce ?

Bicket înghiți în sec.

— Asta este. Afacerile merg prost și fac reduceri de personal.

În clipa aceea, el își dădu seama că preferă să-și pună capul sub robinetul de gaz decît să-i spună adevărul !

— Oh, Doamne ! Ce ne facem ?

Glasul lui Bicket deveni mai ferm,

— Nu-ți face griji. Am să găsesc eu ceva de lucru.

Și începu să fluiere.

— Dar ție-ți plăcea slujba asta !

— Crezi ? Îmi plăceau cîțiva dintre băieții de acolo, dar slujba... ce era să-mi placă la ea ? Să împachetezi, toată ziua-bună ziua, cărți într-un subsol ! Haide să mîncăm ceva și să ne culcăm devreme. Mi se pare c-aș putea dormi o săptămînă întreagă, acum că sînt liber.

În timp ce femeia îl ajuta să pregătească cina, Bicket se feri să o privească în față, de teamă ca nu cumva să-l „străpungă pînă-n adîncuri". Erau căsătoriți de un an ; se cunoscuseră într-un tramvai, și Bicket se întreba adeseori de ce l-o fi luat, era cu opt ani mai bătrîn decît ea și în război fusese găsit inapt pentru serviciul militar. Și totuși, părea să-l iubească, altfel nu s-ar uita la el așa cum se uită.

— Stai jos și gustă carnea asta.

El mîncă pîine cu margarină și bău cacao ; rareori avea poftă de mîncare.

— Vrei să-ți spun ce mi-ar place mie ? îi zise. Mi-ar place să plecăm în Australia Centrală. Am avut noi, la editură, o carte despre Australia ; am auzit că emigrează multă lume. Mi-ar place puțin soare. Cred că dacă am putea sta la soare, m-aș îngrășa de două ori mai mult. Mi-ar place să-ți văd obrajii rumeni, Vic.

— Cît o fi costînd drumul pînă acolo ?

— Mult mai mult decît putem avea noi, ăsta-i necazul. Dar m-am gîndit. În Anglia nu-i nimic de făcut. Aici sînt mult prea mulți oameni ca mine.

— Ba nu, zise Victorine, nu sînt destui ca tine.

Bicket o privi în față, apoi, iute, coborî ochii în farfurie.

— Ce ți-o fi plăcut la mine ?

— Că niciodată nu te gîndești mai întîi la tine. Acum știi.

— Înainte de a te cunoaște, nu eram așa. Dar sînt în stare să fac orice pentru tine, Vic.

— Atunci gustă și tu oleacă din carnea asta, e grozav de bună.

Bicket dădu din cap și zise :

— Bine-ar fi dacă într-o dimineață ne-am trezi în Australia Centrală. Dar, deocamdată, un lucru e sigur — că ne vom trezi în această odăiță pîrlită. Dar tu să n-ai nici o grijă ! Am să găsesc o slujbă și o să strîngem banii de drum.

— N-am putea cîștiga la curse ?

— N-am decît patruzeci și șapte de șilingi, numărați la bănuță. Dacă-i pierdem, ce ne facem ? Tu trebuie să te supraalimentezi, o știi prea bine. Nu, trebuie să găsesc o slujbă.

— O să-ți dea o bună scrisoare de recomandare, nu-i așa ?

Bicket se ridică și strînse farfuria și ceașca din care mîncase.

— Firește că da, numai că în meseria asta nu-i nimic de făcut — sînt prea mulți ambalatori.

Să-i spună adevărul ? Pentru nimic în lume ! Niciodată !

Întins pe patul prea mare pentru o singură persoană și prea mic pentru două, Bicket se gîndea ce va spune la sindicat și cum va porni în căutare de lucru. Părul răvășit al soției sale aproape că-i intra în gură. Pe măsură ce orele treceau, i se năruiau toate nădejdile. Pentru a căpăta ajutorul de șomer,

trebuie să declare la sindicat cauza concedierii. Dă-l încolo de sindicat! Doar nu le-o da lor socoteală de ceea ce făcuse! El știa pentru ce a „șterpelit" cărțile; asta nu privea pe nimeni, în afară de el; nimeni nu putea înțelege simțămintele lui cînd o vedea palidă, slabă și fără suflare. Trebuie să se descurce singur! Dar mai sînt un milion și jumătate de șomeri! Deocamdată, avea din ce trăi două săptămîni și, pînă atunci, multe se mai pot întîmpla... La urma urmei, ce-ar fi dacă ar risca cîțiva șilingi ca să joace la curse? Poate ar cîștiga niște bani... mai știi? Victorine se mișcă în somn... „Da, își zise el, nu-mi pare rău de ce-am făcut!"

A doua zi, după ce umblase pe jos cîteva ceasuri, se opri într-o stradă cenușie, sub cerul cenușiu, mohorît, în fața unei vitrine cu fructe alese, spice de grîu, mănunchiuri de metal, fluturi albaștri strălucitori, în lumina aurie, dulce a unui afiș de propagandă pentru Australia. Lui Bicket, care nu ieșise niciodată din Anglia și foarte arareori din Londra, i se părea că se află la porțile raiului. Atmosfera din interiorul biroului nu era atît de aurie, iar suma necesară era din cale afară de mare; totuși i se păru că se apropie de rai, cînd luă cîteva prospecte, care mai că-i ardeau mîinile, de calde ce erau.

Mai tîrziu, șezînd în unicul lor fotoliu — ce bine că erau slabi! — studiau amîndoi cu atenție paginile vrăjite, inspirînd cu nesaț strălucirea lor.

— Tu crezi că e adevărat, Tony?

— Dacă nu-i adevărat decît treizeci la sută din ce scrie aici, mi-e destul. Trebuie să ajungem cumva acolo. Sărută-mă.

Huruitul tramvaielor și camioanelor de pe strada principală, la capătul străzii lor, și zgomotul ferestrelor scuturate de vîntul rece și uscat ce sufla dinspre răsărit le întări și mai mult dorința de a se refugia în raiul pe care-l priveau la lumina lămpii de gaz.

Capitolul IX

NEDUMERIRE

Două oare după plecarea lui Bicket, Michael mergea, şovăitor, spre casă. Bătrînul Danby, ca de obicei, avea dreptate: dacă n-ai ambalatori de încredere, poţi închide prăvălia! Acum, că nu mai vedea ochii lui Bicket, începu să se îndoiască de el. Poate că băiatul nici nu era însurat. Dar purtarea lui Wilfrid îi dădea de gîndit decît moralitatea lui Bicket. În cursul ultimelor trei întîlniri cu Wilfrid, bunul lui prieten a fost brusc şi bizar. Să fi clocotit oare în el inspiraţia?

La capătul scării îl găsi pe Ting-a-ling, întins, nemişcat. Parcă zicea „Nu vreau să mă ureai sus decît dacă mă duce cineva în braţe... şi ţin să vă spun că e mai tîrziu decît de obicei!"

— Unde ţi-e stăpîna, mică bestie heraldică?

Ting-a-ling mîrîi, avînd aerul să spună „N-aş avea nimic de zis dacă m-ai duce sus, scările astea sînt grele".

Michael îl luă în braţe, zicînd

— Haide s-o căutăm!

Strîns în nişte braţe mai tari decît ale stăpînei sale, Ting-a-ling holbă ochii negri, mari, sticloşi, iar puful din vîrful cozii îi tremură.

În camera de culcare, Michael, îngîndurat, îl scăpă din mîini, iar Ting-a-ling, cu coada lăsată, se duse în colţul lui şi se încolăci, supărat foc.

Era aproape ora mesei şi Fleur încă nu era acasă. Michael încercă să-şi reamintească planurile ei din acea zi. Parcă Hubert Marsland şi vertiginosul acela... cum îl cheamă oare? fuseseră invitaţii ei la prînz... Probabil că era nevoie de o aerisire serioasă! Vertiginiştii produceau, ca laptele, acid carbonic în plămîni! Totuşi! Este ora şapte şi jumătate! Ce

program au astă-seară ? Nu trebuia oare să meargă la piesa lui L.S.D. ? Nu ! Reprezentația e pe mîine. Adică, să nu fi avut nici un program ? În acest caz, Fleur va căuta să-i rămînă cît mai puțin timp liber. Michael făcu această constatare cu umilință. Nu-și făcea iluzii, știa că este un om banal, neavînd nimic deosebit, în afară de o oarecare vioiciune de spirit și, firește, dragostea pentru Fleur. Recunoștea chiar că dragostea lui era o slăbiciune, care-i inspira uneori temeri bolnăvicioase, pe care, din principiu, și le înfrîna. A întreba, bunăoară, pe Coaker sau Philps — feciorul și fata din casă — la ce oră a ieșit doamna, era cu desăvîrșire contrar acestor principii. Situația în lume se prezenta astfel încît Michael se întreba mereu dacă treburile lui personale meritau sau nu să le acorde atenție ; dar, în același timp, situația în lume era de așa natură, încît uneori i se părea că numai treburile lui personale meritau să fie privite cu atenție. De fapt, însă, treburile sale erau : Fleur ; și nu le putea acorda prea mare atenție, de teamă să nu o plictisească.

Se duse în camera de toaletă și-și descheie vesta.

„Totuși, nu ! își zise. Dacă mă găsește îmbrăcat de seară, o să i se pară o aluzie la întîrzierea ei".

Își încheie din nou vesta și coborî. Coaker era în hol.

— Domnul Forsyte și *sir* Lawrence au trecut pe aici pe la ora șase, *sir*. Doamna Mont era plecată. La ce oră servesc masa ?

— Oh ! Pe la opt și un sfert. Cred că în seara asta ieșim.

Se duse în salon, și trecînd prin pustiul chinezesc, dădu la o parte perdeaua. Scuarul părea rece, întunecat ; sufla vîntul. Michael gîndi : „Bicket — pneumonie! Sper că Fleur și-a luat blana." Apoi scoase o țigară, dar o puse la loc în tabacheră, zicîndu-și : „Dacă mă vede la fereastră, îngrijorarea mea o să-i pară ridicolă", și urcă sus, să vadă dacă plecase îmbrăcată cu blana.

Ting-a-ling, culcat pe perna lui, îl salută, dînd din coadă, dar deodată se opri, parcă ar fi fost dezamăgit. Michael deschise ușa dulapului. Își luase blana ! Ce bine ! În timp ce aspira parfumul hainelor ei, Ting-a-ling trecu iute pe lîngă el, iar glasul lui Fleur zise :

— Bună seara, scumpule !

Sperînd că salutul îi fusese adresat, Michael apăru de după ușa dulapului. Doamne, cît era de frumușică cu obrajii îmbujorați de vînt ! Se opri emoționat și tăcu.

— *Hallo,* Michael ! Am întîrziat puțin. Am fost la club și m-am întors pe jos.

Michael avu impresia inexplicabilă că Fleur nu-i spune totul. Și, fără să-i mărturisească nici el totul, nu zise decît :

— Venisem să văd dacă ți-ai luat blana ; este îngrozitor de frig. Tatăl tău și Bart au trecut pe aici, dar au plecat fără ceai.

Fleur trînti blana pe pat și căzu într-un fotoliu.

— Sînt obosită. Urechile tale sînt ciulite așa de nostim astă-seară, Michael !

Michael îngenunche în fața ei și o cuprinse de mijloc. Privirea stranie, scrutătoare a ochilor ei îl surprinse, ba chiar îl sperie.

— Dacă faci o pneumonie, să știi că-mi pierd mințile.

— Dar pentru ce aș face-o ?

— Tu nu cunoști asociația mea de idei — nu face nimic, pe tine nu te interesează. Azi nu ieșim, nu-i așa ?

— Cum să nu ? E ziua de primire a lui Alison.

— Oh, Doamne ! Dacă ești obosită, putem renunța.

— Dragul meu, este imposibil ! Vin oameni atît de variați !

Înghițind o remarcă puțin elogioasă la adresa lor, spuse oftînd :

— B-i-i-ne ! Ținută de gală ?

— Da. Jiletcă albă. Îmi placi mult în jiletcă albă.

Vrăjitoare vicleană ! O strînse de mijloc și se ridică. Fleur îi mîngîie ușor mîna, iar Michael plecă mai ușurat în camera lui de toaletă...

Dar Fleur rămase nemișcată încă vreo cinci minute ; nu s-ar putea spune că era „pradă unor sentimente contradictorii", ci, mai degrabă, victima unei mari nedumeriri. În interval de un ceas, *doi* bărbați au făcut același gest : au îngenuncheat și și-au împreunat mîinile în jurul mijlocului ei. Că mersese la Wilfrid a fost, fără îndoială, o faptă necugetată. În clipa cînd se văzuse acolo, își dăduse seama cît de puțin pregătită era pentru orice act fizic. Ce-i drept, Wilfrid nu făcuse mai mult decît ceea ce făcuse Michael adineauri. Dar — Doamne-Dumnezeule ! — ea și-a putut da seama că se joacă cu focul și că omul era chinuit. Fleur îi interzisese categoric

să-i spună măcar o vorbă lui Michael, dar instinctiv știa că nu se poate bizui pe el... prea se lupta să fie cinstit față de toată lumea. Deși era nedumerită, speriată și emoționată, Fleur simți o căldură plăcută în inimă la gîndul că este atît de mult iubită, în același timp, de doi bărbați. Totuși, exista în ea și un dram de curiozitate asupra deznodămîntului. Suspină. Colecția ei de experiențe se îmbogățise cu una în plus... Dar nu prea vedea cum ar putea s-o mai îmbogățească fără a distruge colecția sau chiar pe colecționară...

După ce, în fața *Evei*, îi spusese lui Wilfrid : „Ești nebun dacă pleci... așteaptă !", știa că el aștepta ceva din partea ei, și încă pe curînd. Adesecri o rugase să vină la el, să-i vadă „vechiturile" Acum o lună, chiar acum o săptămînă, s-ar fi dus fără ezitare, iar după aceea ar fi vorbit cu Michael despre mobilele vechi ale lui Wilfrid ! Dar, de data asta, se frămîntase mult și, de n-ar fi fost „fumurile" dejunului cu Annabel Nazing și Linda Frewe și starea sufletească pe care i-o crease societatea acestor „vertiginiști", susținînd că scrupulele de orice fel sînt demodate și că senzațiile, oricare ar fi natura lor, sînt singurul lucru ce merită să fie trăit, probabil că și la ora aceasta s-ar fi codit dacă să meargă ori ba. După plecarea musafirilor, respirase adînc și ridicase receptorul telefonului din cutia chinezească de ceai. Îi spusese lui Wilfrid că, dacă e acasă la ora cinci și jumătate, va trece să-i vadă „vechiturile"

Auzind răspunsul lui : „Dumnezeule ! Într-adevăr ?", era cît pe-aci să se răzgîndească. Dar își alungă ezitările, zicîndu-și „Vreau să fiu pariziană... în genul lui Proust !" și plecă la club. Petrecu aici trei sferturi de ceas, fără altă distracție decît trei cești de ceai chinezesc, trei numere vechi din revista *Oglinda modei* și perspectiva din spate a trei doamne provinciale, moarte în cîte un fotoliu". Avusese grijă să sosească la Wilfrid cu un sfert de oră mai tîrziu.

Acesta stătea în ușa apartamentului său de la ultimul etaj palid, chinuit, ca un suflet în purgatoriu. O prinse ușor de mînă și o duse înăuntru. Fleur, cam tremurînd de emoție, își zise : „Va să zică așa este ? *Du coté de chez Swann !*" Apoi, trăgîndu-și mîna, începu imediat să se plimbe de la o „vechitură" la alta, oprindu-se la fiecare mobilă în parte.

Mobile vechi, englezești, potrivite în reședința unui suzeran feudal, ici și colo cîte o piesă orientală sau de la începutul stilului *empire*, adunate de vreun strămoș al familiei Desert,

nomad, sau care a servit la curtea Franței. Lui Fleur îi fu frică să se așeze, de teamă ca nu cumva Wilfrid să ia atitudinea eroilor din romanele marilor autori, dar, în același timp, n-ar fi vrut să reînceapă conversația animată din galeria „Tate". „Vechiturile" erau un subiect bun ; în timp ce vorbea, Fleur îl privea pe furiș. Își dădea seama că nu se comportă nici în genul eroinei din romanul *La Garçonne*, nici după principiile lui Amabel Nazing ; într-adevăr, o pîndea primejdia de a pleca de la Wilfrid fără a fi trăit o senzație nouă și îi era milă de Wilfrid ; ochii lui ardeau de dor, pe buzele lui se citea atîta amărăciune, încît nu le putea privi. În sfîrșit, după ce examinase cu de-amănuntul toate „vechiturile", se așeză într-un scaun și Wilfrid se aruncă la picioarele ei. Aproape hipnotizată, cu genunchii lipiți de pieptul lui, îi mai rămăsese atîta minte încît să-și dea seama de tragedia situației : revolta împotriva lui însuși și pasiunea pentru ea. Totul era profund dureros și departe de ceea ce crezuse ea c-o să fie această întîlnire. Nu se potrivea de loc cu ce-și închipuise... și cum... cum să plece fără a-l îndurera și mai mult și fără a fi ea însăși îndurerată ? Cînd se văzu *plecată*, după ce primise o sărutare căreia nu-i răspunsese, își dădu seama că trăise un sfert de ceas de viață adevărată, dar nu era de loc sigură că-i plăcuse... Acum însă, la adăpost, în camera ei, în timp ce se îmbrăca pentru recepția lui Alison, începu să se întrebe ce-ar fi simțit dacă lucrurile s-ar fi petrecut ca în romane. Desigur că nu trăise nici o zecime din gîndurile sau senzațiile rolului prin care ar fi trecut eroina unei opere literare moderne ! A fost o deziluzie, sau poate ea n-a fost la înălțime ! Apoi, în timp ce-și pudra ușor umerii, începu să se gîndească la recepția lui Alison.

Cu toate că *lady* Alison se bucura ori de cîte ori se întîlnea, întîmplător, cu tînăra generație, reuniunile ei nu străluceau prin prezența unor personalități ca Aubrey Greene sau Linda Frewe. Nesta Gorse fusese poftită o dată, dar, după ce doi granguri literari și unul din lumea juriștilor stătuseră de vorbă cu ea, s-au plîns gazdei. Se pare că săgețile ei făcuseră cîteva rupturi în veșmintele autoadmirației lor. Sibley Swan ar fi fost binevenit pentru că preamărea trecutul, dar deocamdată părea să țină nasul sus, disprețuind aceste reuniuni. Așadar, cînd Fleur și Michael intrară, era adunată nu „inteligența", ci

numai o lume de intelectuali, a căror conversație despre artă și literatură avea întreaga strălucire și „competență" a unor oameni care, după cum spunea Michael, „din fericire nu-și puneau în practică competența".

— Totuși, paiațele astea fac numele artiștilor și scriitorilor, șopti Michael la urechea lui Fleur. Care este punctul „senzațional" în astă-seară ?

Se pare că era debutul la Londra al unei doamne care cînta cîntece populare balcanice. Dar, într-o nișă din dreapta, se aflau patru mese de bridge, complet ocupate. Printre cei ce mai ascultau pe cîntăreață era și Gurdon Minho, un portretist care picta pentru „lumea bună" și soția lui, precum și un sculptor care căuta de lucru. Fleur, prinsă între *lady* Feynte, soția pictorului, și Gurdon Minho, începu să plănuiască o evadare. A, da... uite-l pe domnul Chalfont ! În casa lui *lady* Alison, Fleur, cu discernămîntul ei excelent în probleme mondene, nu-și pierdea vremea cu artiști și scriitori pe care-i putea întîlni și în alte părți. De data aceasta, pusese ochii pe cel mai mare „grangur" politico-literar și aștepta să pună mîna pe el. Absorbită de gîndul de a-l acapara pe domnul Chalfont, Fleur nu observă drama ce se petrecea în preajma ei.

Michael, mahmur și neavînd poftă de vorbă, se oprise sus, în capul scării. Rezemat de balustradă, subțire ca o viespe în vesta lui albă și lungă, cu mîinile vîrîte adînc în buzunarele pantalonilor, urmărea mișcările gîtului alb al lui Fleur și asculta cîntecele populare din Balcani, avînd senzația că are un gol în creier. La auzul cuvîntului „Mont", tresări. Wilfrid stătea la o cotitură a scării, chiar sub balustradă. Mont ! De doi ani, Wilfrid nu-l mai strigase pe numele acesta !

— Vino jos.

În locul unde se oprise Wilfrid, se afla un bust al consilierului regal Lionel Charwell, sculptat de Boris Sirumolowski, în genul pe care îl adoptase cu cinism în vremea cînd June Forsyte renunțase să-l protejeze pe acest geniu autentic, dar neprețuit. La expoziția Academiei Regale din acel an, bustul aproape nu se putea deosebi de celelalte piese expuse, iar copiii lui Charwell îi mîzgăleau din cînd în cînd niște mustăți.

Desert, cu ochii închiși, stătea rezemat de perete, lîngă această sculptură. Fața lui îl puse pe gînduri pe Michael.

— Ce este, Wilfrid ? Ce s-a întîmplat ?

Desert nu se clinti.

— Trebuie să știi... sînt îndrăgostit de Fleur.

— Ce ?

— N-am de gînd să mă fofilez. Ești rivalul meu. Îmi pare rău, dar asta e, și pace ! Poți să faci ce vrei !

Mușchii feței lui palide ca moartea tremurau. Lui Michael îi tremurară mintea și inima. Ce moment bizar, oribil, înfiorător peste măsură ! Cel mai bun prieten... cavalerul lui de onoare ! Instinctiv, scoase din buzunar tabachera... instinctiv i-o oferi lui Desert. Instinctiv, luară cîte o țigară, aprinzîndu-și-o reciproc. Apoi, Michael zise :

— Fleur... știe ?

Desert dădu din cap.

— Nu știe că ți-am spus... nu m-ar fi lăsat s-o fac. Nu o poți învinui de nimic... deocamdată.

Apoi, tot cu ochii închiși, adăugă :

— Ceea ce simt e mai puternic decît voința mea.

Michael își dădu seama că în subconștientul său știa ! Era firesc ! Atît de firesc ! Ce aiurit a fost că nu și-a dat seama cît era de firesc ! Apoi, parcă i se împietri inima împotriva lui Wilfrid și zise :

— Frumos din partea ta că mi-o spui, dar... n-ai de gînd să pleci de pe-aci ?

Desert își frecă umerii de perete.

— Așa am vrut, dar se pare că n-am să plec.

— Se pare ?... Nu înțeleg.

— Dacă aș fi absolut sigur că n-am sorți de izbîndă... dar nu sînt, zise Desert, privindu-l drept în ochi. Ascultă-mă ! Nu mai are rost să umblăm cu mănuși. Sînt desperat și, dacă pot, ți-o răpesc.

— Doamne-Dumnezeule ! zise Michael. Asta-i culmea !

— Da ! Spune ce vrei ! Dar, îți spun drept, cînd mă gîndesc că tu te duci acasă cu ea, iar eu... Desert rîse scurt și înspăimîntător... Te sfătuiesc să nu spui nimic.

— Bine, zise Michael, avînd în vedere că aceasta nu este un roman de Dostoievski, socot că nu mai am nimic de spus.

Desert plecă de lîngă perete și puse mîna pe bustul lui Lionel Charwell.

— Îți dai seama că m-am abătut de pe calea mea, poate mi-am distrus posibilitățile spunîndu-ți. Dar n-am aruncat bombe înainte de a declara război.

— Nu, zise Michael posomorît.

— Cărțile mele poți să le arunci unui alt editor.

Michael dădu din umeri.

— Atunci, noapte bună ! zise Desert. Îmi pare rău că sînt atît de primitiv.

Michael se uită drept în fața „cavalerului său de onoare" și citi o deznădejde cumplită. Întinse mîna pe jumătate, rosti pe jumătate cuvîntul „Wilfrid" și, în timp ce Desert cobora, Michael urcă scările.

Reîntors la locul său, lîngă balustradă, încercă să se sugestioneze că viața este o glumă, dar nu izbuti. Situația lui îi cerea să fie viclean ca un șarpe, curajos ca un leu, blînd ca un porumbel și-și dădea seama că nu dispune de asemenea calități proverbiale. Dacă Fleur l-ar fi iubit atît cît o iubea el, i-ar fi fost cu adevărat milă de Wilfrid. Era atît de firesc să se îndrăgostească de Fleur ! Dar ea... oh ! ea nu-l iubea ! Michael avea o calitate... dacă aceasta se poate numi o calitate : avea o părere modestă despre el însuși și tendința de a avea o părere foarte bună despre prietenii săi. Avusese o părere foarte bună despre Desert și... ciudat !... nici acum nu avea o părere proastă. Adineauri, prietenul său încercase să-i dea o lovitură mortală, să-i răpească afecțiunea — mai cinstit spus, „îngăduința" — soției sale și totuși, nu putea spune că este un nemernic. Cu o asemenea îndulgență nu va ajunge departe. își dădea seama ; dar pentru el, teoria liberului arbitru și a voinței libere în contracte nu erau simple concepții literare, ci făceau parte din firea lui. Duritatea, oricît ar fi fost de utilă, nu intra în tactica adoptată de el. Inima îi era sfîșiată de un sentiment ce semăna cu deznădejdea, în timp ce urmărea micile șiretlicuri ale lui Fleur pentru a-l cuceri pe marele Gerald Chalfont. Dacă îl va părăsi și va pleca cu Wilfrid ? Nu se poate... desigur că nu... tatăl ei, casa, cățelul, prietenii, colecția de... de... nu, nu va renunța de *toate* acestea ! Dar dacă va păstra totul, împreună cu Wilfrid ? Nu ! Nu ! Nu poate face așa ceva ! Această perspectivă mînji pentru o clipă cinstea înnăscută a sufletului său.

Asta este ! Dar ce-i de făcut ? Să-i spună... să-i vorbească pe șleau ? Să aștepte și să stea la pîndă ? Să pîndească... ce ? Fără a o spiona în adevăratul sens al cuvîntului, nu o putea pîndi. Desert nu va mai intra la ei în casă. Nu ! Așadar, ori îi va

spune totul pe față, ori se va preface că nu știe nimic... asta ar însemna să trăiască tot timpul cu sabia lui Damocles deasupra capului! Nu! Sinceritate absolută! Și nu va face nimic care să dea impresia că-i întinde o cursă! Își trecu mîna pe frunte; era udă. Ce n-ar da să fie acasă, departe de strigătele acestor paiațe cultivate! Ce-ar fi dacă ar coborî în salon, i-ar oferi brațul și ar conduce-o acasă? Imposibil, fără să găsească un motiv serios! Furtuna din creierul său nu era, însă, un motiv! Deci, nu-i rămînea decît să serîșnească din dinți. Cîntăreața tăcu. Fleur își roti ochii în jur. Acum o să-i facă semn, chemîndu-l lîngă ea! Dar, dimpotrivă, ea veni spre el. Fără să vrea, Michael își zise cu cinism: „L-a prins în undiță pe bătrînul Chalfont!" Deși o iubea, îi cunoștea micile slăbiciuni. Ea se apropie de el și-l prinse de mînecă.

— Mi-a ajuns, Michael. Haide s-o ștergem. Tu ce zici?

— Repede! înainte de a ne prinde urma! îi răspunse.

Afară, în aer rece, Michael își zise: „Acum? Sau la ea în cameră?"

— Eu cred, zise Fleur, că domnul Chalfont este supra-apreciat. E plictisitor la culme, tot timpul îți vine să căști. De mîine într-o săptămînă vine la noi la dejun.

„Nu acum, în camera ei", gîndi Michael.

— Pe cine să mai poftesc o dată cu el, în afară de Alison?

— Nici un personaj zgomotos.

— Firește că nu, totuși trebuie să fie cineva interesant, Michael. Dă-o-ncolo! Cîteodată mi se pare că nu merită osteneala.

Inima lui Michael se opri. Să fi fost oare o prevestire rea... semn că s-a trezit „primitiva" din adorata lui „artistă" a relațiilor mondene? Acum un ceas i-ar fi spus: „Ai dreptate, iubita mea; nu merită osteneală". Dar acum... orice schimbare era semn rău! O luă de braț și îi zise:

— Nu-ți face griji, o să găsim noi undeva caraghioșii potriviți pentru el.

— Un ministru chinez ar fi perfect, zise Fleur gînditoare, cu Minho și Bart... patru bărbați, două femei... foarte plăcut. Am să vorbesc cu Bart.

Michael deschise ușa. Ea intră înainte, iar el mai zăbovi privind stelele, platanii și silueta unui bărbat care stătea nemișcat, cu gulerul ridicat și cu pălăria trasă peste ochi.

„Wilfrid!" își zise, apoi se gîndi la Spania — „Pentru ce Spania?" — și la toți bieții oameni nenorociți... inima... oh! blestemată inimă! Apoi încuie ușa.

În curînd, se văzu silit să deschidă altă ușă; niciodată nu o deschisese cu atît de puțin entuziasm. Fleur ședea pe brațul unui fotoliu, cu ochii ațintiți la foc, îmbrăcată într-o pijama de culoarea levănțicăi, pe care o purta uneori, pentru că era la modă. Michael se opri în spatele ei și privi într-una din cele cinci oglinzi imaginea ei și a lui, îmbrăcat în pijamaua de arlechin, cu romburi albe și negre, cumpărată de Fleur. „Actori într-o piesă! își zise, figuri pe scenă! Să fie, oare, adevărat?" Făcu cîțiva pași și se așeză pe celălalt braț al fotoliului.

— Lucru naibii! mîrîi. Ce n-aș da să fiu Antinous[1]! Apoi alunecă în fotoliu, pentru a sta în spatele ei și a-i da posibilitatea să-și ascundă fața dacă voia.

— Wilfrid mi-a spus, zise liniștit.

În fine, a început! Și acum?... văzu cum sîngele i se urcă pe gît, spre obraji.

— Oh! Ce idee!... Ce înțelegi prin: „mi-a spus"?

— Nimic altceva decît că este îndrăgostit de tine. Mai mult decît atîta nu e de spus, nu-i așa? Apoi, ridicînd picioarele pe fotoliu, își încleștă brațele în jurul genunchilor. Iată că, pe nesimțite, îi pusese o întrebare! Își luase inima-n dinți! inima-n dinți! Michael închise ochii.

— Firește, răspunse Fleur foarte încet. Mai mult decît atîta nu e de spus. Dacă Wilfrid vrea să fie atît de aiurit...

„Vrea să fie!" Expresia i se păru nedreaptă, avînd în vedere propria lui aiureală de dată destul de recentă... și atît de persistentă! Și, curios!... Inima lui nu tresări, cu toate că ar fi trebuit să tresară la cuvintele ei!

— Deci, ai terminat cu Wilfrid?

— Terminat? Nu știu.

Ah! Cine știe ceva, cînd este vorba de pasiune!

— Ei bine, zise Michael, stăpînindu-se din răsputeri, să nu uiți că eu te iubesc nebunește.

O văzu ridicînd din umeri și clipind din pleoape.

— Aș putea oare să uit?

[1] Favorit al împăratului Adrian, renumit prin frumusețea sa.

Amarnic, prietenește, simplu... care dintre aceste calificative i se potrivea oare ? Deodată, mîinile ei se apropiară și-l prinseră de urechi. Strîngîndu-le, coborî privirea spre el și rîse. Din nou, inima lui *nu voi* să tresară. Dacă Fleur nu l-ar duce de nas, atunci... O trase lîngă el, în fotoliu. Pijamaua albastră, de culoarea levănțicăi, se contopi cu cea de *pierrot*... sărutările lui primiră răspuns. Oare, din inimă ? Cine știe ? Michael nu știa.

Capitolul X

MOARTEA UNUI SPORTIV

Dezamăgit că nu-şi găsise fata acasă, Soames spuse feciorului : „Voi aştepta !" şi se aşeză în mijlocul divanului verde-jad, fără a-l observa în faţa sobei pe Ting-a-ling, mojăind ostenit de atenţiile lui Amabel Nazing, care-l găsise „foarte nostim". Soames, căruntşi serios, cu o brazdă între sprâncene, şedea picior peste picior şi se gîndea la Elderson, la starea de lucruri de pe lume şi la faptul că mereu se întîmplă cîte ceva. Cu cît se gîndea mai mult, cu atît se mira cum a putut face prostia să intre într-un consiliu de administraţie care avea de-a face cu contracte în străinătate. Toată vechea înţelepciune care consolidase, în secolul al nouăsprezecelea, bogăţia britanică, toată filozofia bătrînilor Forsyte, care susţineau ca omul să-şi vadă de treburile lui, fără a-şi asuma riscuri, tot individualismul naţional îngust, care refuza să implice ţara în afaceri dubioase cu străinătatea, se redeşteptaseră în el, ca o dojană mută. Din punct de vedere politic, Anglia, încercînd să influenţeze continentul, mergea pe o cale greşită, iar P.P.R.S., din punct de vedere financiar, vrînd să facă asigurări în străinătate, mergea, de asemenea, pe o cale greşită. Instinctul specific neamului său dorea reîntoarcerea pe calea dreaptă şi individualistă. Omul să nu se amestece niciodată în treburi pe care nu le poate controla ! „Bătrînul Mont" spusese : „Relaţii de prietenie cu ţările vecine !" N-avea dreptate ! Formula adevărată era : „Fiecare să-şi vadă de treburile sale". Se trezi brusc din visare şi îşi privi picioarele. Ting-a-ling îi adulmeca pantalonii.

— Oh ! zise Soames. Tu erai ?

Sprijinindu-şi de divan labele din faţă, Ting-a-ling pleoscăia din limbă.

Să te iau în braţe ? Eşti prea lung ! îi zise Soames, şi din nou i se încălzi uşor inima la gîndul că este iubit.

„Desigur, am eu ceva care-i place", îşi zise şi, prinzîndu-l de ceafă, îl ridică pe o pernă de pe divan. Căţelul deschise ochii mari ; părea a-i spune : „Tu şi cu mine". Soames gîndi : „Mică făptură chinezească ! Chinezii ştiu ce au de făcut ! De cinci mii de ani, nu-şi văd decît de treburile lor !"

„Am să-mi dau demisia, îşi zise. Dar ce mă fac cu Winifred, Imogen şi cîţiva dintre copiii lui Roger şi Nicholas, care au investit bani în această afacere pentru că eram eu în consiliul de administraţie ? La urma urmei, de ce mă urmează toţi ca o turmă de oi ?" Se ridică de pe divan. N-avea rost să mă aştepte, mai bine să meargă pe jos pînă-n Green Street şi să stea de vorbă cu Winifred chiar acum. Ea o să-şi vîndă acţiunile, cu toate că sînt în uşoară creştere. Fără a-şi lua rămas bun de la Ting-a-ling, Soames ieşi.

În ultimul an, s-ar putea spune că Soames s-a bucurat întrucîtva de viaţă. Faptul de a avea o casă unde putea veni măcar o dată pe săptămînă, unde era primit cu oarecare simpatie, aşa ca pe vremuri la Timothy, contribuia în mare măsură la buna lui dispoziţie. Prin plecarea ei din casa părintească, Fleur dusese cu ea aproape toată inima lui, dar, pînă la urmă, Soames ajunsese la concluzia că e mai bine să-şi viziteze inima o dată pe săptămînă, decît s-o aibă tot timpul cu el. Mai erau şi alte motive care contribuiseră la înseninarea lui. Individul acela diabolic, veneticul de Prosper Profond, plecase de multă vreme — nu ştia unde anume — şi, de atunci încolo, soţia lui era mult mai puţin îndărătnică şi sarcastică. Devenise adepta unei metode, pe care o numeau a lui Coué [1], şi se mai îngrăşase. Se plimba mult cu automobilul, dar, în general, era mai casnică. Apoi, Soames se împăcase cu Gauguin — o uşoară scădere la preţurile pînzelor lui îl convinsese că Gauguin era încă demn de atenţie — şi mai cumpărase trei tablouri. Gauguin se va urca din nou ! Dar, deoarece îl îndrăgise pe pictor, presimţirea unei noi urcări de preţuri aproape că-l întrista. Culoarea lui, după ce te obişnuiai cu ea, era foarte atrăgătoare. Mai ales un tablou care, după părerea lui Soames, n-avea subiect, dar avea ceva ce te silea să nu-ţi ieî ochii de

[1] Metodă de autosugestie, numită astfel după psihologul francez Émile Coué.

la el. Gîndul că, dacă preţurile se vor urca, va trebui să se despartă de tablou îl neliniştea. Dar, mai mult decît toate acestea, contribuise la buna lui dispoziţie bucuria de a se simţi atras de Anette, ca în tinereţe, ceea ce îi deschisese şi pofta de mîncare. Mintea lui, însă, se complăcea în reflecţii de ordin financiar : valoarea lirei sterline creştea, laburiştii se potoliseră !... Şi acum, după ce scăpaseră şi de acel foc de paie, puteau spera cîţiva ani de solidă guvernare conservatoare. În timp ce trecea agale prin parcul St. James, îndreptîndu-se spre Green Street, se întreba : cum a putut intra el într-un concern pe care nu-l putea controla ?... Parcă-şi vîrîse dracul coada în afacerea asta !

În Piccadilly, străbătu cu paşi uşori trotuarul de lîngă parc şi, ca de obicei, aruncă o privire spre clubul „Iseeum". Perdelele erau trase şi nu se vedeau decît fîşii discrete de lumină. Deodată, îşi aduse aminte că cineva îi spusese că George Forsyte era bolnav. Fapt este că de luni de zile nu-l mai văzuse la masa de lîngă fereastră. Da, George a mîncat şi a băut întotdeauna prea mult. Trecu strada şi se apropie de club ; deodată, avu o senzaţie ciudată, aproape inexplicabilă : amintirea caldă a trecutului său, un fel de nostalgie, care-l făcu să se oprească şi să urce scările.

— Domnul George Forsyte e aci ?

Portarul, un bărbat cărunt, cu obraz prelung, pe care Soames îl cunoştea de prin al optulea deceniu al veacului trecut, îl privi mirat şi zise :

— Domnul Forsyte, *sir* ? Este foarte grav bolnav. Am auzit că nu mai scapă, *sir*.

— Ce spui ? se miră Soames. Eu n-am auzit nimic.

— Este foarte rău, într-adevăr, *foarte* rău. Are ceva la inimă.

— La inimă ? E acasă la dînsul ?

— Da, la locuinţa sa, *sir*, chiar aici după colţ. Am auzit că doctorii au pierdut orice nădejde. O să *ne* lipsească mult. Îl cunosc de patruzeci de ani. Făcea parte din şcoala veche, se pricepea de minune la vinuri şi cai. Nici unul dintre noi nu trăieşte veşnic, aşa se zice ; totuşi, eu n-aş fi crezut că se va duce înaintea mea. Cred că era puţin cam prea viguros, *sir*, de aici i se trage.

În clipa aceea, Soames, oarecum mirat, își dădu seama că nu știuse niciodată unde locuia George, pentru că George sta tot timpul în fereastra clubului.

— Dă-mi, te rog, adresa exactă.

— Belville Row numărul 11, *sir*. Sper c-o să-l găsiți mai bine. Glumele lui o să-mi lipsească mult! Da... o să-mi lipsească!

În timp ce cotea spre Belville Row, Soames făcu repede o socoteală. George avea șaizeci și șase de ani, era numai cu un an mai tînăr decît el! Este absolut nefiresc ca George să fie „pe ducă". „Iată unde ajungi cînd nu trăiești cu măsură, își zise. Totdeauna a fost un neastîmpărat... George! Cînd i-am făcut oare testamentul?" După cîte ținea minte George lăsase banii fraților și surorilor lui, de altfel nici n-avea cui să lase moștenirea. În Soames se trezi sentimentul de rudenie, instinctul de solidaritate familială. Nu se înțelesese niciodată cu George — erau temperamente cu desăvîrșire opuse — totuși, omul trebuia înmormîntat, și cine altul s-ar putea ocupa de funeralii, dacă nu Soames, care înmormîntase de-a lungul anilor atîția membri ai familiei Forsyte? Își reaminti porecla pe care i-o dăduse George odinioară: „Antreprenor de pompe funebre!" Hm! Acum acționează justiția poetică! Belville Row! Ah, da! Numărul 11... o adevărată locuință de celibatar! În timp ce apăsa pe butonul soneriei, își puse întrebarea: „Femeile! Oare cum s-a descurcat George în viață cu femeile?"

Îi deschise un bărbat îmbrăcat în jachetă, rezervat și tăcut.

— Îl caut pe vărul meu, domnul George Forsyte. Cum se simte?

Bărbatul își strînse buzele.

— Se pare că n-o mai duce pînă mîine, domnule.

Soames simți o mică zvîcnitură sub vesta de lînă.

— E conștient?

— Da, domnule.

— Poți să-i prezinți cartea mea de vizită? Poate că ar vrea să mă vadă.

— Vreți să așteptați aici? îi zise feciorul, introducîndu-l într-o cameră joasă, cu pereții îmbrăcați în tăblii de lemn cam de înălțimea unui om, deasupra cărora erau atîrnate mai multe gravuri. George, colecționar! Așa ceva Soames n-ar fi crezut niciodată! De jur împrejur, oriunde își arunca ochii, pereții erau acoperiți cu gravuri colorate și necolorate, vechi și noi,

reprezentînd scene sportive, curse de cai sau meciuri de box! Aproape că nu rămăsese descoperit nici cît un deget din pereții cu tapet roșu! Cînd era pe punctul de a începe examinarea semnăturii și a valorii gravurilor, Soames observă că nu era singur. O femeie, a cărei vîrstă n-o putea stabili din pricina semiîntunericului din cameră, ședea în fotoliul cu spetează înaltă din fața căminului, cu cotul sprijinit pe brațul fotoliului, ținînd o batistă în dreptul feței. Soames se uită la ea și nările i se mișcară, adulmecînd pe furiș. „Nu e o *lady*, își zise, fac prinsoare zece la unu că de aici vor ieși complicații". Glasul înăbușit al bărbatului îmbrăcat în jachetă zise:

— Mi-a spus să poftiți, domnule.

Soames își trecu mîna peste obraz și-l urmă. Între camera de culcare și cea din care venea, te izbea un contrast ciudat. Un perete întreg era ocupat de o singură mobilă imensă, toată numai dulapuri și sertare. De altfel, în afară de o masă de toaletă cu un serviciu de argint, un radiator electric aprins în cămin și un pat lipit de peretele opus, în cameră nu se afla nici o altă mobilă. Deasupra căminului atîrna un singur tablou, pe care Soames îl privi aproape fără să vrea. Ce? Chinezesc? O maimuță mare, albicioasă, văzută din profil, ținînd în laba întinsă coaja unui fruct fără miez. Fața păroasă a maimuței îl privea pe Soames cu niște ochi căprui aproape umani. Ce Dumnezeu l-a făcut pe vărul său, atît de lipsit de simț artistic, să cumpere un asemenea tablou și să-l așeze drept în fața patului său? Se întoarse și privi spre bolnav. „Singurul sportiv din neam", după cum îi zicea Montague Dartie în tinerețe, zăcea în pat, iar pe sub plapuma subțire se vedea că tot trupul îi era umflat. Soames se cutremură cînd, în locul obrazului roșu și sănătos al vărului său, văzu un chip palid, buhăit, ca o lună plină, cu cearcăne negre în jurul ochilor, care-i păstraseră încă privirea glumeață. Un glas răgușit, fără rezonanță, dar cu timbrul specific unui Forsyte, zise:

— *Hallo*, Soames! Ai venit să-mi iei măsură pentru coșciug?

Soames respinse această aluzie printr-o mișcare a mîinii; se simțea foarte stingherit în fața acestei imagini deformate a lui Geroge. Nu se înțeleseseră niciodată, totuși...

Apoi, cu glasul său egal și monoton, Soames zise:

— Lasă, George, ai să te faci bine! Doar ești încă tînăr. Pot să-ți fiu de folos cu ceva?

Buzele palide ale lui George tresăriră într-un rînjet.

— Fă-mi un codicil. Găsești hîrtie în sertarul mesei de toaletă.

Soames scoase o foaie de hîrtie cu emblema clubului „Iseeum". Stînd în picioare lîngă masă, scrise cu stiloul formula de introducere a unui codicil, apoi se întoarse către George. Glasul răgușit, dar plin de satisfacție, zise :

Cele trei gloabe i le las lui Val Dartie, pentru că este singurul Forsyte care știe să deosebească un cal de un măgar. Soames auzi un rîs gros și se îngrozi. Spune-mi ce-ai scris !

Soames citi :

„Prin aceasta las moștenire rudei mele Valerius Dartie, domiciliat în Wansdon Sussex, cei trei cai de curse, proprietatea mea, pentru că este un bun cunoscător de cai."

Iarăși același rîs înecat.

— Soames, ești într-adevăr un tip ! Scrie mai departe. Lui Milly Moyle, domiciliată în Claremont Grove numărul 12 12. 000 de lire sterile, libere de orice taxă de moștenire.

Soames era cît pe-aci să fluiere.

Femeia din camera vecină !

Expresia glumeață a ochilor lui George se transformă într-o îngîndurare tristă.

— O grămadă de bani ! zise Soames, nepunîndu-se stăpîni.

George scoase un sunet slab, mînios.

— Scrie, că, de nu, îi las toată averea mea.

Soames scrise. Apoi întrebă

— Asta-i tot ?

— Da. Citește-mi !

Soames citi. Din nou auzi același rîs înecat.

— Asta-i o pilulă amară ! Ai grijă să nu apară în gazete. Cheamă-l pe valet. Tu și cu el puteți iscăli ca martori.

Soames nu apucă să deschidă ușa, căci bărbatul în jachetă intră.

— Pre... preotul a venit pe la noi, zise pe un ton rugător. Întreabă dacă nu cumva doriți să-l vedeți.

George întoarse fața ; ochii săi cenușii, injectați se holbară.

— Transmite-i complimente din partea mea și spune-i c-am să-l văd la înmormîntare.

Valetul se înclină și ieși. În cameră se făcu tăcere.

— Acum cheamă-l din nou, zise George. Nu pot ști cînd va trebui să cobor drapelul.

Soames deschise uşa şi făcu semn valetului. După ce amîndoi semnară codicilul şi omul plecă, George vorbi :

— Ia-l la tine şi vezi să i se plătească banii. Pot să am încredere în tine, asta-i marea ta calitate, Soames !

Soames puse codicilul în buzunar cu o senzaţie foarte ciudată.

— Vrei s-o mai vezi o dată ? îl întrebă.

George deschise ochii mari şi-l privi îndelung, înainte de a-i răspunse :

— Nu. La ce bun ? Dă-mi o ţigară de foi din sertarul acela.

Soames deschise sertarul.

— Ai voie să fumezi ? îl întrebă.

George rînji :

— De cînd mă ştiu n-am făcut ce aveam voie, doar n-o să încep acum. Taie-mi-o !

Soames tăie capătul ţigării, zicîndu-şi : „N-am să-i dau chibrit. Eu nu-mi pot lua răspunderea". Dar George nu-i ceru chibrit. Zăcea liniştit, cu ţigara neaprinsă între buzele lui palide, cu pleoapele umflate închise.

— Rămîi cu bine, Soames ! îi spuse, cred c-am să aţipesc oleacă.

— Rămîi cu bine ! zise Soames. Sper... sper... că în curînd... te... te vei...

George deschise încă o dată ochii... ficşi, trişti, glumeţi, parcă încercau să stingă orice urmă de nădejde şi mîngîiere. Soames se întoarse iute şi ieşi. Se simţea prost şi, aproape fără să vrea, intră din nou în salon. Femeia şedea nemişcată, aşa cum o lăsase, în aer plutea acelaşi miros de parfum ieftin. Soames îşi luă umbrela şi ieşi.

— Acesta este numărul meu de telefon, îi spuse valetului care-l aştepta pe sală, dă-mi de veste.

Omul se înclină.

Soames ieşi din Belville Row. Nu se despărţise niciodată de George fără a avea senzaţia că acesta îşi bate joc de el. Oare şi de data aceasta şi-a bătut joc ? Să fi fost acest codicil ultima glumă a lui George ? Oare, dacă nu se ducea la el în după-amiaza aceasta, şi-ar mai fi modificat George testamentul, răpind familiei sale o treime din averea lui, pentru a o lăsa femeii aşezate în fotoliu cu spetează înaltă şi mirosind a parfum ordinar ? Soames fu cuprins de senzaţia că se petrecuse ceva misterios. Cum îi putea arde de glumă unui om în pra-

gul morții ? Într-un fel, era eroic. Dar, oare, unde va fi înmormîntat ? Careva dintre ai lui trebuie să știe — Francie sau Eustace. Ce-au să zică cînd vor afla de femeia aceea din fotoliu ?... 12 000 de lire ! Brusc își zise : „Dacă pot pune mîna pe maimuța aceea albă, o cumpăr, e o piesă bună". Ochii maimuței, fructul stors, fără miez... oare nu era viața întreagă o glumă amarnică, iar George un om mai profund decît el ?... Sună la ușa casei din Green Street.

Servitorul îi spuse :

— Doamna Dartie regretă foarte mult, dar a fost poftită de doamna Cardigan la masă și apoi a fost invitată să fie a patra la un bridge.

Soames cină singur. Mînca la masa lustruită, sub care căzuse sau poate chiar adormise, din cînd în cînd, Montague Dartie. Era îngîndurat. „Pot avea încredere în tine, asta-i marea ta calitate, Soames !" Aceste vorbe îl măguleau, dar îl și dureau. Cîtă profunzime în această glumă sarcastică ! Îl lovește în simțul lui de solidaritate familială și îl însărcinează tot pe el cu executarea loviturii ! George nu a prețuit niciodată la 12 000 de lire dragostea unei femei care mirosea a paciuli. Nu ! Aceasta n-a fost decît o ultimă batjocură la adresa familiei lui, a neamului Forsyte, și chiar a lui Soames ! Nu face nimic ! Unul după altul, toți aceia care l-au jignit sau și-au bătut joc de el — Irene, Bosinney, bătrînul și tînărul Jolyon, iar acum George — au avut o soartă urîtă. Unii sînt morți, alții pe moarte sau plecați în Columbia Britanică ! Iarăși îi apărură ochii vărului său... ficși, triști, glumeți, și țigara de foi neaprinsă... Sărmanul băiat ! Soames se ridică nervos de la masă și dădu perdelele la o parte. Noaptea era senină și rece. Ce se întîmplă cu omul după moarte ? George avea obiceiul să spună că în viața anterioară fusese bucătarul regelui Carol al II-lea [1]. Dar teoria reîncarnării era o prostie, speculații ale oamenilor slabi la minte ! Cu toate acestea, însă, omul ar fi încîntat să mai trăiască după ce a murit. Să trăiești și să fii aproape de Fleur ! Ce zgomot se aude? În bucătărie cîntă gramofonul ! Cînd pisica nu-i acasă, joacă șoarecii... ! Oamenii sînt toți la fel... iau cît pot mai mult și dau, în schimb, cît pot mai puțin. Da, asta este realitatea ! Soames se gîndi să fumeze o țigară. O aprinse la lumînare — Winifred cina cu lumînări

[1] Rege al Angliei între 1660—1685.

aprinse, așa era iarăși „moda" — și se întrebă : „Oare George zace tot cu țigara aceea în gură ? Caraghios tip... toată viața a fost un caraghios !" Fără să vrea, făcu în aer un inel de fum... era foarte albastru ; el nu trăgea niciodată fumul în piept ! Da ! George a trăit prea impetuos, altfel n-ar fi murit cu douăzeci de ani înainte de vreme... prea impetuos ! Da, nu era nimic de făcut. Ce bine ar fi dacă s-ar afla în casă o pisică, să vorbească cu ea ! Luă un mic bibelou-monstru de pe cămin. Îl cumpărase nepotul său Benedict, la bazarul oriental, în anul de după război ; avea ochi verzi... „Nu-s de smaragd, își zise Soames, trebuie să fie o piatră ieftină !"

— Un telefon pentru dumneavoastră, domnule.

Soames ieși în hol și puse receptorul la ureche.

— Da ?

— Domnul Forsyte s-a stins, *sir*, în somn. Așa spune doctorul.

— Oh ! făcu Soames. Avea o țigară în... ? Mulțumesc foarte mult.

Puse receptorul în furcă.

„S-a stins", își zise și, cu o mișcare nervoasă, pipăi codicilul din buzunarul hainei.

Capitolul XI

AVENTURA

Timp de o săptămînă, Bicket simți cum „slujba" îi aluneca printre degete, ca un țipar, cum îi zbura din mînă ca o rîndunică și părea să fie pierdută pe veci. Cheltuise o liră pe mîncare, trei șilingi la curse și-i mai rămăseseră, în total, douăzeci și patru de șilingi. Vîntul sufla dinspre sud-vest și Victorine ieșise pe stradă pentru prima dată. Aceasta era, desigur, o ușurare, dar senzația dureroasă a șomajului, grija înspăimîntătoare de a putea cîștiga cele trebuincioase pentru a nu muri de foame, revolta și spaima chinuitoare îl rodeau în adîncul sufletului. Dacă într-o săptămînă sau două nu găsește de lucru, nu-i mai rămîne decît colonia de muncă sau robinetul de gaz. „Gazul ! își zise Bicket. Dacă ea vrea, eu o fac. M-am săturat ! Și, la urma urmei, nu e mare lucru... în brațele ei, nici că-mi pasă !" Totuși, instinctul, care-i spunea că nu e chiar atît de ușor să-ți pui capul sub robinetul de gaz, îi dădu în noaptea de luni o nouă idee. „Baloane"... Băiatul acela din Oxford Street vindea baloane ! De ce nu ? Mai avea capitalul necesar pentru a face o încercare și nu trebuia autorizație specială. În zorii zilei, creierul său lucra cu iuțeala unei veveriță ; ajunsese la concluzia că afacerea cu baloane colorate este cea mai bună, mai bună decît orice alt negoț. Nimeni nu poate trece cu vederea pe omul care le vinde... doar stă în calea trecătorilor, și toată lumea trebuie să vadă mingile lucioase care plutesc deasupra lui ! Beneficiul nu era prea mare, își făcuse el socoteala : un *penny* la un glob de aer colorat vîndut cu șase *penny* și cîte un *penny* la trei globuri mici vîndute cu doi *penny*. Dar omul care le vinde trăiește și probabil nu-i spusese întocmai cît cîștigă, de teamă ca nu cumva îndeletnicirea lui să pară atrăgătoare. În dreptul Podului, unde circulația e... ba nu, mai

bine lîngă catedrala Sf. Paul ! Ştia el acolo un pasaj, în care putea sta mai retras, doi-trei paşi lîngă trotuar, aşa cum stă şi băiatul din Oxford Street ! Victorine dormea lîngă el ; nu-i spuse nimic. Nu-i va spune nici o vorbă pînă nu va arunca zarurile. De fapt, îşi încerca norocul cu ultimii bani. Pentru a-şi duce zilele, trebuia să vîndă pe zi trei duzini de baloane mari şi patru duzini mici ; ceea ce i-ar aduce un beneficiu de douăzeci şi şase de şilingi pe săptămînă, dacă individul acela nu i-a spus palavre. Cu afacerea asta nu se apropia de Australia ! De altfel, nici nu e o carieră... Victorine ar fi dezamăgită ! Dar acum n-avea încotro... trebuia să încerce, iar în orele libere va căuta mai departe o slujbă.

A doua zi, la ora două după amiază, firavul nostru capitalist îşi ocupă locul lîngă catedrala Sf. Paul, avînd, într-o tarabă mobilă, patru duzini de baloane mari şi şapte duzini mici, doi şilingi în buzunar şi foarte puţină mîncare în stomac. Încetişor, suflă aer în două baloane mari şi trei mici, roşii, verzi şi albastre, le legă şi le lăsă să plutească în faţa lui. Apoi, cu miros de cauciuc în nări şi cu ochii ieşiţi din orbite, se retrase în rigolă, urmărind puhoiul de oameni ce trecea pe lîngă el. Era încîntat că majoritatea trecătorilor întorceau capul şi-l priveau. Dar primul om care i se adresă era un gardist :

— Nu cred că ai voie să stai aici.

Bicket nu-i putu răspunde, i se uscase gîtlejul. Auzise el despre poliţie... Să fi început într-un ceas rău ? Deodată, înghiţi în sec şi zise :

— Lăsaţi-mă să-mi încerc norocul, domnule sergent, sînt la mare strîmtoare. Dacă stau în drum, mă aşez în altă parte, unde poftiţi. Sînt nou în meserie şi, în afară de doi şilingi, nu mai am pe lume decît o nevastă.

Sergentul, un om masiv, îl măsură din ochi şi zise :

— Bine, o să vedem. Dacă altcineva nu se opune, din partea mea n-o să ai neplăceri.

Privirea lui Bicket se lumină, plină de recunoştinţă.

— Vă sînt foarte îndatorat, îi zise. Luaţi unul pentru fetiţa dumneavoastră... mi-ar face o mare plăcere.

— Am să cumpăr unul, zise gardianul. Îţi fac safteaua. Peste un ceas plec din serviciu, vezi să-l ai pregătit... unul mare, roşu.

Gardistul plecă. Bicket văzu că nu-l scapă din ochi. Coborî la marginea trotuarului și se opri nemișcat. Ochii lui mari scrutau fața fiecărui trecător, și din cînd în cînd degetele-i subțiri, nervoase atingeau marfa. Dacă Victorine l-ar vedea ! Sîngele i se urcă la cap. Doamne-Dumnezeule ! Trebuie să scape cumva de aici, să plece la soare, spre o viață care să fie cu adevărat viață !

Stătuse aproape două ceasuri în același loc, sprijinindu-se cînd pe un picior, cînd pe altul, și vînduse patru baloane mari și cinci mici. Beneficiu : șase *penny*. Tocmai atunci trecu pe acolo Soames, care mergea la ședința consiliului de administrație al P.P.R.S. ; își schimbase drumul obișnuit, din necaz pe indivizii aceia, care nu i-au putut urmări genealogia mai departe de William Gouldyng Ingerer. Un murmur timid : „Baloane, domnule, de cea mai bună calitate !" îl făcu să tresară și, coborînd privirea de pe catedrala Sf. Paul, pe care avea obiceiul să o contemple ori de cîte ori trecea prin fața ei, se opri foarte surprins.

— Baloane ! zise. Ce să fac eu cu un balon ?

Bicket zîmbi. Între acele globuri verzi, albastre, portocalii și Soames — cenușiu și rezervat — era atîta nepotrivire, încît chiar și Bicket o înțelese.

— Copiilor le plac... nu sînt grele, domnule, intră în buzunarul vestei.

— Așa o fi, zise Soames, dar eu n-am copii..

— Poate nepoți, domnule.

— N-am nici nepoți.

— Iertați-mă, domnule.

Soames îi aruncă din fugă una din privirile prin care scruta de obicei caracterul oamenilor nevoiași. „Un biet șoricel nevinovat !" gîndi. Apoi îi spuse :

— Dă-mi două. Cît face ?

— Un șiling, domnule, și să mulțumesc foarte mult.

— Păstrează-ți restul, zise Soames iute și merse mai departe, uluit.

Nu putea înțelege pentru ce le cumpărase și pentru ce dăduse pe ele mai mult decît prețul îndoit. După cîte ținea minte, așa ceva nu i se întîmplase de cînd se știa pe lume. Foarte ciudat ! Brusc, își dădu seama pentru ce o făcuse. Individul acela a fost umil, blînd... trebuia încurajat în zilele

acestea, cînd comuniștii bravează. La drept vorbind, băiatul acela era de partea capitaliștilor, doar investise capital în baloane ! Comerț ! Apoi, ridicînd din nou privirea spre catedrala Sf. Paul, vîrî baloanele, neplăcute la pipăit, în buzunarul pardesiului. Dacă cineva ar da de ele, ar avea de ce se mira ! Dar, deocamdată, Soames avea alte griji !...

Bicket, cu ochii mari deschiși se uită în urma lui exaltat. Două sute și cincizeci la sută beneficiu la două baloane... asta-i nemaipomenit ! Gîndul că nu ireceau destule femei pe lîngă el nu-l mai obseda în aceeași măsură, femeile cunosc valoarea balonului și este greu să capeți de la ele un șiling peste preț ! Ce bine ar fi să umble pe aici mai mulți bătrîni milionari cu pălării lucioase !

La ora șase, după ce realizase un cîștig de trei șilingi și opt *penny*, la care Soames contribuise cu jumătate, Bicket începu să dezlege cu grijă gura baloanelor umflate, în timp ce urmărea cum nădejdile sale multicolore se prăbușeau una după alta, iar suspinele lui se contopeau cu acelea ale baloanelor ce se dezumflau. Apoi le strînse pe toate în tarabă, luă taraba sub braț și porni, tîrîndu-și picioarele ostenite spre podul de peste Tamisa. Dacă lucrează o zi întreagă, poate cîștiga patru pînă la cinci șilingi... Asta le-ar ajunge să nu moară de foame și, între timp, multe se mai pot întîmpla ! În orice caz, acum era de capul lui, n-avea să-i dea socoteală nici patronului, nici sindicatului. Această constatare, împreună cu faptul că nu mîncase nimic de azi de dimineață, îi dădu o senzație ciudată de liniște interioară.

„Te pomenești că era un consilier municipal, își zise Bicket, am auzit că acești consilieri se hrănesc cu supă de broască țestoasă." Apropiindu-se de casă, Bicket, nervos, începu să se frămînte : unde să pună taraba ? Cum să-i ascundă lui Victorine că intrase în rîndurile capitaliștilor și că petrecuse toată ziua la marginea trotuarului ? Ghinion ! Vic era la fereastră ! Acum trebuia să-i prezinte totul în cele mai frumoase culori. Intră în casă, fluierînd.

— Ce-i asta, Tony, îl întrebă, arătînd spre cutie.

— Ah ! Am dat o lovitură !... Uită-te aici !

Scoase un balon din cutie și începu să sufle în el. Sufla cu atîta desperare cum nu suflase niciodată. Auzise că baloanele acestea se umflă pînă la o circumferință de cinci picioare.

Lui Bicket i se păru că, dacă reușește să-i dea aceste proporții, tetul va fi mai ușor. Suflînd mereu, balonul se umflă atît de tare, încît nu o mai văzu nici pe Victorine, nici camera, ci numai un glob de aer colorat. Prinzînd apoi gîtul balonului între degetul mare și cel arătător, îl ridică în sus.

— Uite-l, face șase *pemy*, fetițo, nu-i așa ? îi zise aruncîndu-i o privire din dosul balonului. Doamne ! Vic plîngea ! Bicket scăpă din mînă „blestematul", aerul începu să se scurgă încet, încet, balonul căzu la pămînt și nu rămase din el decît o zdreanță zbîrcită pe covorul murdar. Prinzînd-o de umerii care-i tremurau, îi zise cu deznădejde :

— Capul sus, iubita mea, nu te uita de unde ies banii de mîncare. Am să găsesc eu o slujbă ca lumea, asta-i numai ca să trecem greul ! Aș fi în stare să fac lucruri și mai grele de dragul tău. Haide, fă-mi ceaiul, mi s-a făcut foame de atîta suflat în baloane.

Victorine nu mai plîngea, ridică privirea fără a spune o vorbă... ochii ei mari erau misterioși ! Bicket își dădu seama că se gîndea la ceva ! Dar nu putea ghici la ce anume. Înviorat de ceai, izbuti să-și laude noua îndeletnicire. Ce bine e să fii de capul tău ! Să n-ai stăpîn ! Pleci cînd vrei, te întorci acasă cînd îți place... dacă ai poftă, stai în pat cu Vic. Asta nu-i de lepădat ! În momentul acela, se treziră în Bicket un fel de aspirații tipic naționale : dorința de a fi liber și fără griji, aversiunea față de munca disciplinată, bucuria de a face un efort, ca după aceea să poți trîndăvi, setea de independență... un sentiment care explică viața națiunii, mulțimea prăvăliilor mici, mulțimea de misiți, de muncitori ocazionali, de vagabonzi stăpîni pe viața, pe sufletul și timpul lor, disprețuind consecințele, ceva specific acestei țări și rase înainte de venirea saxonilor cu conștiința și hărnicia lor... un sentiment care crede în baloane umflate și dezumflate, care pofțește condimente și mirodenii picante fără valoare nutritivă... da, toate acestea puseseră stăpînire pe Bicket în timp ce mînca pește și-și bea ceaiul bun și tare. Prefera să vîndă baloane decît să fie ambalator, Vic să ia bine aminte ! Iar cînd ea va fi în stare să-și ia o slujbă, o să le meargă bine, și nu va trece mult pînă vor putea strînge banii pentru a pleca acolo unde zboară fluturii albaștri. Apoi îi povesti despre Soames. Numai cîțiva consilieri municipali, ca acesta, fără copii... nu mai mult decît doi pe zi,

şi iată un cîştig de cincisprezece şilingi pe săptămînă, pe lîngă negoţul reglementar. În mai puţin de un an, ar aduna toţi banii de drum ! Şi dacă ajunge acolo, Vic se va umfla ca baloanele acestea, îşi va dubla greutatea, şi obrajii o să-i fie mai coloraţi decît baloanele portocalii şi roşii ! Pieptul lui Bicket se umflă, iar tînăra lui soţie îl urmărea cu ochii mari, tăcută. Nu mai plîngea, adică nu arunca nici apă rece, nici caldă peste focul ce ardea în vînzătorul de baloane !

Capitolul XII

CIFRE ŞI FAPTE

Consiliul era complet ; nu lipsea decît bătrînul Fontenoy, care, prezent sau absent, n-avea decît un rol ornamental. Dîndu-şi seama că „individul acela", Elderson, se străduieşte să-i intre în voie, Soames se aştepta la tot ce poate fi mai rău. Fiecare membru avea în faţă un extras din bilanţ ; cifrele incolore păreau a dezvălui o stare de lucruri care, admiţînd că în viitoarele şase luni nu se produce vreo schimbare violentă în domeniul schimburilor valutare, va rezista oricărui control. Raportul între afacerile din străinătate şi cele din ţară era reglementar, adică în proporţie de doi la şapte ; contractele din Germania, reprezentînd cea mai mare cotă din totalul contractelor din străinătate, fuseseră vîrîte — după cum remarcă Soames — în categoria mijlocie, adică printre ţările care nu erau decît pe jumătate falite şi fuseseră evaluate într-un mod ce poate fi numit „o apreciere prudentă".

În tăcerea ce domnea, în timp ce fiecare membru studia cifrele, Soames îşi dădu seama, mai limpede ca oricînd, că se află într-o situaţie foarte dificilă. Desigur, aceste cifre nu justificau o eventuală neplată a dividendelor rezultate din tranzacţiile anului trecut. Dar dacă s-ar produce un nou crah financiar pe continent şi societatea ar trebui să răspundă tuturor obligaţiilor asumate în străinătate, aceasta ar înghiţi tot beneficiul realizat în anul viitor din contractele în ţară, şi mai mult decît atîta. Pe Soames îl mai supăra şi o oarecare neîncredere în Elderson... nu ştia nici el de unde provenea, poate din instinct, sau poate dintr-o gravă eroare.

— Ei bine, domnule Forsyte, i se adresă preşedintele. Iată cifrele. Sînteţi mulţumit ?

Soames ridică privirea ; luase o hotărîre.

— Sînt de acord să se plătească dividende în anul acesta, cu condiţia ca în viitor să renunţăm complet şi cu desăvîrşire la orice tranzacţie cu străinătatea.

Ochii administratorului-delegat, duri şi strălucitori, întîlniră ochii lui Soames, apoi se îndreptară spre preşedinte.

— Această propunere sugerează panică, zise, cu atît mai mult cu cît mai bine de o treime din beneficiul realizat în acest an provine din afacerile cu străinătatea.

Preşedintele păru a studia expresia de pe chipul fiecărui membru, înainte de a spune :

— În momentul de faţă, situaţia din străinătate nu ne oferă nici un motiv de alarmare. Sînt de acord s-o urmărim cu toată atenţia...

— Aceasta nu se poate ! interveni Soames. Au trecut patru ani de la armistiţiu şi noi nu ştim nimic mai mult decît ştiam atunci cu privire la viitor. Dacă aş fi ştiut cît sîntem de angrenaţi în această politică, n-aş fi intrat în consiliu. Trebuie să renunţăm.

— Este o soluţie cam extremistă. Cred că această problemă nu se poate rezolva pentru moment.

Murmurul aprobator, expresia uşor ironică de pe buzele „acelui individ" îl îndîrjiră şi mai mult pe Soames.

— Foarte bine, dacă nu sînteţi dispuşi să le spuneţi acţionarilor în darea de seamă că renunţăm la afacerile din străinătate, veţi renunţa la mine. Eu trebuie să am libertatea de a ridica această problemă în faţa adunării generale.

Soames îl observă pe administratorul-delegat ; era tulburat şi clipea din ochi. Lovise în plin !

Preşedintele zise :

— Dumneavoastră ne puneţi pistolul la tîmplă.

— Eu sînt răspunzător faţă de acţionari, zise Soames, şi am să-mi fac datoria faţă de ei.

— Noi toţi sîntem răspunzători în faţa lor şi sper că toţi ne vom face datoria.

— Pentru ce nu restrîngem afacerile din străinătate numai la ţările mici ?... Moneda lor este destul de stabilă, întrebă Mont.

„«Bătrînul Mont»' şi «scumpa» lui prietenie cu vecinii !" gîndi Soames şi spuse :

— Nu. Trebuie să revenim la securitate.

— La splendida izolare, Forsyte ?

— În timpul războiului, intervenţia în alte ţări a fost binevenită, dar în timp de pace, această interferenţă cu jumătăţi de măsură — fie pe plan politic, fie pe plan financiar — nu e bună. Noi nu putem controla situaţia din străinătate.

Privind în jurul său, îşi dădu seama că prin aceste cuvinte atinsese coarda sensibilă. „Cu aceasta voi reuşi !" îşi zise.

— Aş vrea să spun şi eu un cuvînt, domnule preşedinte, spuse administratorul-delegat. Această politică a fost iniţiată de mine şi mă simt îndreptăţit să spun că, pînă-n momentul de faţă, societatea a realizat beneficii substanţiale de pe urma ei. Totuşi, dacă un membru al consiliului se opune atît de categoric continuării ei, eu, desigur, nu voi stărui pe lîngă consiliul de administraţie. Vremurile sînt nesigure şi, firește, oricît de prudente ar fi evaluările noastre, această politică comportă riscuri.

„Ce-i asta ? gîndi Soames, cum se explică atitudinea lui ?"

— Foarte frumos din partea dumitale, Elderson. Domnule preşedinte, socot că este foarte frumos din partea administratorului nostru delegat.

„Bătrîn adormit şi laş ! Frumos ! Babă sfrijită !"

Glasul cam aspru al preşedintelui întrerupse tăcerea.

— Aceasta este o problemă gravă a politicii noastre. Îmi pare rău că lordul Fontenoy nu este de faţă.

— Dacă vreţi să semnez această dare de seamă, zise Soames apăsat, trebuie să decideţi astăzi. Eu m-am hotărît. Dumneavoastră puteţi proceda cum doriţi.

Ultimele cuvinte le rosti dintr-un fel de simţ de colegialitate — ştia cît este de neplăcut să fii constrîns ! După o tăcere de cîteva clipe, discuţia reîncepu cu volubilitatea şi agitaţia care se ivesc ori de cîte ori trebuie să se ia o hotărîre impusă şi nu consimţită. Astfel trecu un sfert de ceas ; în cele din urmă, preşedintele luă cuvîntul.

— Aşadar, domnilor, sîntem de acord ca darea de seamă să cuprindă înştiinţarea că, avînd în vedere nesiguranţa situaţiei monetare de pe continent, abandonăm deocamdată orice asigurare în străinătate.

Soames cîştigase. Uşurat şi tulburat, plecă singur.

Le dovedise că are caracter. Îşi dădea seama că respectul lor pentru el crescuse, simpatia însă scăzuse... dacă avuseseră vreodată simpatie pentru el. Soames se îndoia ! Dar pentru

ce a dat înapoi Elderson ? Își aduse aminte că administratorul-delegat, tulburat, clipise din ochi atunci cînd Soames spusese că are de gînd să ridice problema în fața adunării generale.

Aceasta a fost lovitura de grație ! De ce ? Oare, cifrele erau false ? Desigur că nu, ar fi fost prea greu față de contabilitate. Dacă Soames credea în cineva, apoi credea în experții contabili. Sandis și Jevon erau niște oameni și jumătate. Deci, nu despre asta putea fi vorba ! Soames ridică privirea de pe trotuar. Cupola catedralei Sf. Paul era aproape una cu cerul înserării — abia se zărea ! Ce n-ar fi dat să poată vorbi cu cineva ! Dar n-avea pe nimeni. Iuți pasul prin mulțimea grăbită. Vîrînd mîna adînc în buzunarul pardesiului, dădu de un corp străin și lipicios. „Doamne ! își zise, baloanele !" Să le arunce în canal ? Ce bine ar fi dacă Fleur ar avea un copil, i le-ar duce lui ! Trebuie s-o convingă pe Anette să-i vorbească lui Fleur. El știa din propria-i experiență — e mult de atunci ! — unde duc aceste încăpățînări contra naturii. La urma urmei, pentru ce nu i-ar vorbi chiar el ? La noapte va dormi la ei ! Dar, deodată, îl cuprinse un sentiment ciudat : era neajutorat pentru că nu știa cum stau lucrurile. Tinerii din ziua de azi !... Oare ce gîndesc și ce simt ? Să fi avut dreptate bătrînul Mont ? Se poate să nu-i intereseze nimic în afară de clipa prezentă ? Se poate să nu mai creadă în continuitate și progres ? Este adevărat că Europa se află într-un impas și se destramă. Dar care era situația după războaiele napoleoniene ? Nu-și putea aduce aminte de bunicul său, „Superior Dosett", bătrînul murise cu cinci ani înainte de nașterea sa, dar își aducea perfect de bine aminte cum vorbea mătușa Ann, născută în anul 1799, despre „înspăimîntătorul acela de Bonaparte... noi, dragul meu, îi ziceam Boney" ; își amintea cum tatăl său lua dobînzi, de opt sau zece la sută, și cît au fost de impresionate, mult mai tîrziu, mătușile Juley și Hester de „cartiștii aceia" [1]. Cu toate acestea, epoca victoriană a fost o epocă de aur... merita să colecționezi lucruri, merita să ai copii. Oare, acum de ce n-ar fi la fel ? Rentele consolidate s-au urcat aproape neîntrerupt de la moartea lui Timothy încoace. Chiar dacă tinerii de azi nu cred nici în rai, nici în iad, nu acesta

[1] Cartism : prima mișcare politică revoluționară de masă a proletariatului ; a avut loc în Anglia, începînd de la mijlocul deceniului al 4-lea pînă la sfîrșitul deceniului al 5-lea al secolului al XIX-lea.

poate fi motivul ; nici unul dintre unchii săi n-a crezut, şi totuşi au făcut avere şi toţi, în afară de Timothy şi Swithin, au avut familie. Nu ! Aici nu este vorba de lipsa de credinţă în rai şi iad ! Dar atunci, care este motivul schimbării... dacă, într-adevăr, este o schimbare ? Brusc, Soames avu o revelaţie : tineretul din ziua de azi vorbeşte prea mult... prea mult şi prea repede ! Îşi satisface prea repede curioziiatea în toate domeniile. Mănîncă viaţa şi-i aruncă apoi coaja... şi... şi... Dar pînă una-alta, tabloul acela de la George trebuie cumpărat !... Oare, tineretul din ziua de azi are mai multă minte decît generaţia lui ? Dacă da... pentru ce oare ? Să fi fost din pricina regimului alimentar ? Coctailul cu omar, pe care i l-a oferit Fleur acum două săptămîni, l-a înghiţit... dar era oribil ! Totuşi, nu i-a deschis poftа de vorbă. Nu ! Aşadar, nu poate fi vorba de regimul alimentar. De altfel... Mintea... unde se găsesc astăzi minţi care s-ar putea asemui cu minţile din epoca victoriană — Darwin, Huxley, Dickens, Disraeli, chiar bătrînul Gladstone ? Păi el îşi aducea aminte de magistraţi şi avocaţi care, în comparaţie cu cei din ziua de azi, erau nişte giganţi ! Îşi aducea aminte că tatăl său James spunea că judecătorii din vremea tinereţii lui erau nişte giganţi faţă de judecătorii din vremea tinereţii lui Soames. Dacă lucrurile ar fi astfel, ar însemna ca mintea să decadă continuu. Trebuie să fie o altă pricină. Exista acum o teorie căreia îi ziceau psihanaliză, care, după cîte înţelesese el, susţinea că acţiunile oamenilor nu erau influenţate, ca în zilele fericite de odinioară, de ceea ce mîncaseră la micul dejun sau de piciorul cu care au coborît din pat, ci de un oarecare şoc pe care l-au avut în trecutul îndepărtat şi pe care l-au uitat cu desăvîrşire. Subconştientul ! Idei fixe ! Idei fixe şi microbi ! Adevărul este că generaţia aceasta nu digeră bine. Tatăl său şi unchii săi, toţi s-au plîns de ficat, dar, de fapt, n-aveau nimic... ei n-au avut nevoie de vitamine, dinţi falşi, psihoterapie, ziare, psihanaliză, spiritism, controlul naşterilor, osteopatologie, radio şi alte asemenea. „Maşinile, îşi zise Soames, nu m-aş mira dacă totul s-ar trage de aici !" Cum să mai creadă omul în ceva, cînd în jurul lui totul se învîrteşte atît de iute ? Cum să-ţi numeri puii... dacă fug încoace şi-ncolo ? Dar Fleur are un căpşor bun ! „Da, îşi zise, şi are dinţi de franţuzoaică, digeră orişice. Doi ani !... Am să-i vorbesc înainte de a se obişnui cu gîndul...

Mama ei n-a pierdut vremea!" Ajuns în fața clubului „Connoisseurs", Soames intră.

Portarul ieși din ghereță și-l anunță că-l așteaptă un domn.

Ce fel de domn? întrebă peste umăr Soames.

— Cred că este nepotul dumneavoastră, domnul Dartie.

— Val Dartie! Hm! Unde e?

— În camera mică, domnule.

Camera mică — singura încăpere pusă la dispoziția persoanelor străine de club — se afla la capătul unui coridor era mobilată fără gust, de parcă clubul „Connoisseurs" voia să spună: „Vezi ce înseamnă să nu fii dintre ai noștri?" Soames intră și-l văzu pe Val Dartie fumînd o țigară și privind cu atenție unicul obiect interesant din încăpere imaginea lui răsfrîntă în oglinda de deasupra căminului.

Ori de cîte ori îl întîlnea pe nepotul său, se aștepta să-i spună: „Ascultă, unchiule Soames, am ajuns la sapă de lemn" Ah sfîrșit nici nu putea avea! Crescător de cai de curse!

— Bună ziua! îi zise. Ce mai faci?

Fața din oglindă se întoarse și în locul ei se reflectă o ceafă blondă, cu părul tuns scurt.

— Oh! foarte bine, mulțumesc! Arăți bine, unchiule Soames. Voiam să te întreb: trebuie neapărat să primesc gloabele bătrînului Forsyte? Sînt niște mîrțoage îngrozitoare!

— Cauți la măsele calul de dar? întrebă Soames.

Ai dreptate, zise Val, dar sînt niște mîrțoage cum n-am mai văzut. Dacă plătesc taxele de moștenire și transportul pînă la un tîrg să le vînd, nu-mi mai rămîne nici un ban. Una dintre ele cade de-a-n picioarelea numai dacă te uiți la ea. Iar celelalte două au năduf. Bieul flăcău bătrîn, le-a ținut pentru că nu putea scăpa de ele! Trebuie să aibă cam cinci sute de ani.

— Credeam că iubești caii. Nu-i poți trimite la păscut?

— Ba da, răspunse Val sec, dar eu trebuie să-mi cîștig existența. Nici nu i-am spus soției mele, de teamă să nu-mi dea și ea același sfat. Mi-e frică să nu le visez noaptea, dacă le vînd. Nu sînt bune decît de lepădat. Oare, nu le-aș putea scrie executorilor testamentului că nu sînt destul de înstărit pentru a le primi?

— Poți, zise Soames, iar cuvintele „Ce face soția ta?" i se stinseră pe buze înainte de a le rosti. Era fata tînărului Jolyon, dușmanul său. Individul era mort, dar faptul era fapt.

— Așa am să fac, zise Val. Cum a decurs înmormîntarea
— Foarte simplu... eu nu m-am ocupat.

Vremea înmormîntărilor apusese. Nici flori, nici cai, nici pene... un automobil-dric, cîteva automobile reprezentau întreaga atenție acordată în ziua de azi unui mort. Încă un semn al vremurilor !

— La noapte dorm în Green Street, zise Val. Dumneata nu vei fi acolo, nu-i așa ?

— Nu, zise Soames, observînd pe fața nepotului său o ușurare.

— Oh, ce-am mai vrut să te întreb... mă sfătuiești să cumpăr acțiuni P.P.R.S. ?

— Dimpotrivă. Vreau s-o sfătuiesc pe mama ta să le vîndă. Spune-i că mîine trec pe la ea.

— Pentru ce ? Credeam că...

Nu întreba ce motive am, i-o reteză Soames scurt.

— Atunci... cu bine !

Își strînseră rece mîna, iar Soames privi în urma nepotului său.

Cu bine ! O expresie veche, din vremea războiului burilor, cu care nu se obișnuise niciodată... după părerea lui n-avea prea mult sens ! Intră în sala de lectură. Unii membri ședeau în fotolii, alții stăteau în picioare, iar Soames, care nu era de loc sociabil, își căută un loc izolat, într-o nișă de lîngă fereastră. Se așeză și, în timp ce medita asupra vieții, începu să-și lustruiască unghia degetului arătător, frecîndu-și-o de dosul palmei. La urma urmei, ce rost avea ? Bunăoară, George ! A avut o viață ușoară... n-a muncit niciodată ! Iar el a muncit mult ! Totuși, mai devreme sau mai tîrziu o să fie și el înmormîntat, probabil cu un automobil-dric ! Apoi se gîndi la ginerele său, tînărul Mont, care vorbește tot timpul despre fel de fel de lucruri și... la băiatul acela cu obrajii supți, care-i vînduse baloanele după-amiază... și la bătrînul Fontenoy, și la chelnerul de alături... la muncitorii care au de lucru și la șomeri, la indivizii din Parlament și la preoții din amvon... ce rost aveau toți aceștia ? Apoi îi veni în minte bătrînul grădinar de la Mapledurham care, săptămînă de săptămînă, trece cu tăvălugul peste pajiște... cum ar arăta pajiștea aceea dacă el n-ar mai munci ? Iată ce este viața grădinarul cu tăvălugul peste pajiște ! Admițînd c-ar exista o altă viață dincolo de aceasta — Soames nu credea în ea, dar, de dragul argumen-

tării, punea și această ipoteză — desigur este aidoma. Tăvălugul peste pajiște... Pentru ca să rămînă pajiște ! Dar ce rost are pajiștea ? Dîndu-și seama că era pesimist, Soames se ridică. Era mai cuminte să se ducă la Fleur... la ora asta ei se îmbrăcau pentru cină ! Probabil că și îmbrăcatul acesta pentru cină avea un rost, așa cum și pajiștea avea un rost... a doua zi, iarăși tăvălugul... iarăși haine de seară, și așa mereu ! Iarăși, și iarăși, și iarăși același lucru pentru a-ți menține o situație, asta era totul ! Da ! Dar ce rost avea situația.

Cotind spre South Square, se ciocni de un tînăr, care umbla cu capul întors, de parcă privea în urma cuiva de care se despărțise. Neștiind dacă e cazul să-și ceară sau să aștepte scuze din partea celuilalt, Soames se opri în loc.

Tînărul zise scurt :

— Iertați-mă, domnule, și merse mai departe.

Era brun, îngrijit ca înfățișare și avea o privire înfometată, dar se vedea că înfometarea nu era a stomacului.

Soames spuse încet :

— Nu face nimic ! Mai merse cîțiva pași și sună la locuința fiicei sale.

Fleur îi deschise, îmbrăcată în blană și cu pălăria pe cap... Abia intrase. Soames își aduse aminte de tînărul de adineauri. O condusese oare pe Fleur ? Ce față simpatică avea ! Astăzi trebuie să-i vorbească neapărat ! Dacă va începe să umble haihui ?

Michael fiind plecat la întrunirea electorală pentru candidatul laburist — parcă n-ar fi avut ceva mai bun de făcut ! — Soames amînă conversația pînă în momentul cînd se pregătea să se retragă în odăile lor și zise :

— Ești căsătorită de doi ani, copila mea, și cred că te gîndești la viitor. În ziua de azi se spun multe vorbe goale în legătură cu copiii. Problema e mult mai simplă. Cred că-ți dai seama.

Fleur ședea cu spatele rezemat de pernele divanului și-și legăna un picior. Ochii ei căpătară o expresie neliniștită, dar culoarea obrajilor nu i se schimbă.

— Firește ! îi spuse, dar n-am de ce mă grăbi, tată dragă !

— O fi... eu nu știu ! murmură Soames. Francezii și familia regală au un obicei foarte sănătos, de a împlini acest lucru cît mai curînd. Omul alunecă atît de ușor... un copil îl ferește

de rele. Eşti foarte atrăgătoare, fetiţo... şi n-aş vrea să te văd ducînd o viaţă nelalocul ei. Ai fel de fel de prieteni.

— Da, zise Fleur.

— Te împaci bine cu Michael, nu-i aşa ?

— Oh ! Da !

— Păi atunci, de ce nu ? Nu trebuie să uiţi că fiul tău va fi un... cum îi ziceţi ?

Prin aceste cuvinte, Soames făcu o concesie repulsiei sale instinctive faţă de titlurile de noblеţe şi alte asemenea moşturi.

— Poate să nu fie băiat, îi atrase atenţia Fleur.

— La vîrsta ta şi asta se remediază uşor.

— Oh, tată ! Nu vreau un cîrd. Unul sau poate doi.

— Eu, zise Soames, aproape că aş prefera o fată, aşa ca... aşa ca tine.

Privirile ei se îndulciră şi zburară neliniştite de la chipul lui Soames la piciorul ei, la căţel, înconjurînd întreaga încăpere, apoi spuse :

— Nu ştiu ce să zic... un copil te leagă într-un fel, e ca şi cum ţi-ai săpa singur groapa.

— Nu cred că e chiar atît de grav, murmură Soames pe un ton convingător.

— Nici un bărbat nu crede, tată dragă.

— Mama ta n-ar fi putut trăi fără tine, zise Soames, dar aducîndu-şi aminte că mama ei fusese într-adevăr pe punctul de a nu mai trăi şi că... dacă n-ar fi fost el, ar fi sacrificat copilul, se mulţumi să privească în tăcere legănarea piciorului ei. Bine, zise în cele din urmă. Eu am vrut să-ţi spun părerea mea... Pentru mine... pentru mine fericirea ta e totul !

Fleur se ridică şi-l sărută pe frunte.

— Ştiu, tată dragă, îi spuse, iar eu sînt o egoistă fără seamăn. Am să mă mai gîndesc. De fapt... m-am şi gîndit.

— Atunci e bine, zise Soames, e foarte bine ! Tu ai cap... Aceasta e o mare mîngîiere pentru mine. Noapte bună, scumpa mea !

Soames se urcă în camera lui. Dacă viaţa avea un rost, apoi rostul ei este perpetuarea propriei tale fiinţe, cu toate că şi aici rămîne o problemă de discutat. „Oare, n-ar fi trebuit s-o întreb dacă nu cumva tînărul acela ?...“ gîndi Soames. Dar pe tineri e mai bine să-i laşi în pace ! Fapt este că el nu-i înţelegea. Ochii săi se opriră asupra pungii de hîrtie cu.. baloanele pe care le cumpărase. O scoase din buzunarul

pardesiului pentru a se descotorosi de ele... dar cum? Dacă le aruncă în foc, o să miroasă urît. Stînd în fața mesei de toaletă, scoase unul din pungă și-l privi. Doamne-Dumnezeule! Apoi, brusc, șterse gîtul balonului cu batista și începu să-l umfle pînă își simți fălcile ostenite. Atunci prinse între degete gîtul balonului, luă o bucățică din mosorul de ață cu care-și curăța dinții în fiecare seară și-l legă. Iată balonul umflat! Cu un gest mînios, îi făcu vînt. Globul purpuriu și extravagant își luă zborul și se opri pe pat. Hm! Scoase din pungă pe al doilea și procedă la fel. Unul purpuriu, celălalt verde! A naibii treabă! Dacă intră cineva în cameră și-l vede? Soames deschise fereastra și le făcu vînt, unul după altul, în noapte, apoi închise fereastra. Acum plutesc afară, în întuneric! Buzele i se crispară într-un zîmbet nervos. Mîine o să le vadă oamenii. Dar ce altceva ar fi putut face cu asemenea obiecte?

Capitolul XIII

PRINS ÎN MREJE

Michael se duse la întrunirea electorală a candidatului laburist pe de o parte pentru că-l interesa, pe de alta pentru că avea față de „bătrînul Forsyte" simpatia omului înțelegător și conștient că-i răpise ceva. Socrul său fiind foarte discret în ceea ce o privea pe Fleur, Michael căuta în schimb, pe cît îi stătea în putință, să-i procure bătrînului plăcerea de a fi singur cu ea.

Întrunirea dintr-o circumscripție electorală, cu mulți muncitori ocazionali și puțin muncitori sindicalizați, le oferea intelectualilor din partid prilejul de a-și „da drumul". Sentimentalismul nemaifiind la ordinea zilei, iar vedetismul prost cotat, oratorii puteau rosti cuvîntări sănătoase, pe teme economice, lăsînd la o parte factori discreditați, ca, de pildă, firea omenească. Michael era obișnuit cu discursurile în care erau huliți aceia care se opuneau oricărei schimbări, pe motiv că natura umană este mereu aceeași ; era obișnuit să audă că mila este un sentiment demn de dispreț ; știa că trebuia să gîndească numai sub un aspect pur economic. Totuși, discursurile din circumscripția aceasta erau preferabile celor demagogice și agitatorice din cartierul North sau Park, care-i trezeau un sentiment josnic, ce mocnea în sufletul lui : spiritul de castă.

Cînd Michael sosi, întrunirea era în plină desfășurare. Candidatul expunea fără milă deficiențele capitalismului, care, după părerea lui, a dus la război. Pentru a se evita un nou război, capitalismul trebuie înlocuit cu un sistem care oferă garanția că nici o națiune nu va dori prea vehement un anumit lucru. Individul — spunea candidatul — este în toate privințele superior națiunii din care face parte, iar problema ce se pune este să se asigure condițiile economice adecvate pentru ca

individul să-şi poată manifesta liber această superioritate înnăscută. Numai pe această cale, spunea candidatul, vor dispărea provocările şi mişcările de mase, care pun în primejdie pacea lumii. Vorbea bine. Michael asculta, torcînd aproape ca o pisică, dar la un moment dat îşi dădu seama că se gîndea la el însuşi, la Wilfrid şi la Fleur. Va ajunge el oare la o atît de liberă desfăşurare a superiorităţii sale înnăscute, încît să nu o mai dorească atît de mult pe Fleur ? Dar, oare, voia el acest lucru ? Nu ! Iată cum firea omenească intervenea în argumentarea vorbitorului. Oare nu există pentru fiecare om un lucru pe care-l doreşte cu vehemenţă ? Şi nu e firesc ? Dacă este aşa, nu va exista oare, întotdeauna, cîte o dorinţă colectivă intensă, o acumulare de dorinţe primare, ca, de pildă, aceea de a pluti cu capul deasupra apei ? Deodată, discursul candidatului i se păru banal, lipsit de combativitate... parcă vorbea un bărbat aşezat într-un fotoliu, după o masă modestă. Michael privi chipul şiret, uscat şi bănuitor al oratorului. „N-are miez !" îşi zise, iar cînd „individul" isprăvi şi se aşeză, Michael se ridică şi părăsi sala.

Întîmplarea cu Wilfrid îl tulburase peste măsură. Cu toate că încerca să şi-o alunge din minte, cu toate că se străduise s-o ia în derîdere, toată această poveste îi măcina sentimentul de securitate şi fericire. Soţia şi cel mai bun prieten al lui ! De o sută de ori pe zi îşi spunea că are încredere în Fleur. Numai că Wilfrid era mult mai atrăgător decît el, iar Fleur merita tot ce era mai bun pe lume. Apoi, Wilfrid trecea printr-un chin îngrozitor şi gîndul acesta îl tulbura pe Michael ! Cum să pună capăt acestei poveşti, cum să procedeze pentru a-i reda liniştea sufletească lui, ei şi sieşi ? Nu mai aflase nimic şi îi era pur şi simplu imposibil să întrebe. Nu-şi putea manifesta nici măcar îngrijorarea ! Întreaga poveste era cufundată în „întuneric" şi, după cîte vedea el, trebuia să zacă mai departe astfel ; deci, nu-i rămînea altceva de făcut decît să scrîşnească din dinţi, să se poarte cît mai frumos cu ea şi să încerce să nu se mai amărască din pricina lui Wilfrid. Infernal !

Coti spre cheiul Chelsea. Cerul era întunecat, vast şi plin de stele. Rîul era întunecat, vast şi plin de raze strălucitoare, reflecţia felinarelor de pe chei. Imensitatea din jur îl uşură. Dă-o încolo de tristeţe ! Lumea aceasta este o zăpăceală veselă şi tristă, dulce şi amară ! Un uriaş joc de noroc, indiferent cum cad momentan cărţile ! În treacăt, îşi zicea „Dacă scap

de aici, cîte zile oi avea nu mă mai sinchisesc de nimic !" Dar cît de rar își aducea aminte acum de aceste vorbe ! Se zice că trupul omenesc se reînnoiește din șapte în șapte ani. Deci, peste trei ani, corpul lui nu va mai fi identic cu cel din transeu, ci va fi un corp din vreme de pace, cu tendință de veștejire. Ce bine ar fi dacă Fleur i-ar spune pe față ce simte și ce are de gînd cu Wilfrid... pentru că ea trebuie să aibă un plan ! Ah, poeziile lui Wilfrid ! Oare, această pasiune blestemată se va manifesta în poezie, așa cum spusese Bart ? Dacă da, cine i le va edita ? Urîtă treabă ! În sfîrșit, noaptea era frumoasă și-i mare lucru să nu fii mîrșav ! Frumusețe, și să nu fii mîrșav ! Mai mult decît atîta nu se poate spune ! Nu mai rămîne decît să rîzi... de latura comică ! Orice-ar fi, omul să nu-și piardă umorul ! Mergînd agale pe sub platanii pe jumătate desfrunziți, ale căror ramuri, în întuneric, păreau a avea pene, Michael căuta să descopere comicul situației în care se afla. Nu-l găsea. Dragostea nu părea să aibă nimic comic în ea. Poate că, într-o bună zi, o să-i treacă amorul, dar această zi n-o să vină atîta vreme cît Fleur îl va ține prins în mrejele ei. Oare o făcea în mod conștient ? Desigur, nu ! Fleur nu putea fi ca femeile care-și țineau bărbații înfometați și nu-i săturau decît atunci cînd voiau rochii, blănuri și bijuterii ! Revoltător !

Dădu cu ochii de Westminster. Abia zece și jumătate ! Ce-ar fi dacă ar lua un taxi și s-ar duce la Wilfrid, pentru a încerca să se lămurească cu el ? Ar fi ca și cînd ai vrea să pui arătătoarele unui ceas să meargă de-a-ndoaselea. Ce rost ar avea să-i spună : „O iubești pe Fleur... ei bine, să n-o mai iubești !" Sau ce rost ar avea dacă Wilfrid i-ar spune lui același lucru ? „În definitiv, eu am fost primul !" își zise. O pură întîmplare, poate, dar faptul era fapt ! Ah ! Se prea poate ca tocmai aici să zacă primejdia ! El nu mai prezenta nimic nou pentru Fleur... Fleur nu mai putea avea surprize în ceea ce-l privea ! De nenumărate ori căzuseră de acord că noutatea era sarea vieții, esența a tot ce este interesant și dramatic. Acum Wilfrid îi oferea noutatea ! Doamne ! Doamne ! Drepturile lui de soț sînt departe de a-l face proprietarul lui Fleur ! Ieși de pe chei și coti spre casă. Frumoasă parte a Londrei, frumos scuar : totul ar fi fost frumos dacă nu era această complicație infernală. Ceva moale, parcă era o frunză mare, îi atinse de două ori urechea. Mirat, întoarse capul : scuarul era

pustiu, și nici un pom în apropiere. În întunerie văzu plutind un obiect rotund ; încercă să-l prindă, dar îl scăpă. Ce ? Balonul unui copil ? În cele din urmă, îl prinse în amîndouă mîinile și-l duse sub un felinar ; era verde. Ciudat ! Ridică privirea. Două ferestre luminate : una dintre ele era a lui Fleur ! Să fi fost acesta simbolul propriei lui fericiri : un balon aruncat în voia vîntului ? Ce idee morbidă ! Ce nerozie ! Vîntul mai tare... a smuls jucăria unui copil și a adus-o aici ! Michael ținu balonul cu multă grijă. Voia să-l ducă acasă și să i-l arate lui Fleur. Deschise ușa de la intrare. În hol, lumina era stinsă... Se duseseră sus ! Urcă scările cu balonul legat de un deget. Fleur stătea în fața unei oglinzi.

— Dar ce mai e și asta ? zise ea.

Lui Michael îi veni inima la loc. Se miră și el de spaima pe care o trăsese gîndindu-se că Fleur avea vreo legătură cu balonul !

— Nu știu, iubito, mi-a căzut pe pălărie. Cred că vine din cer, îi zise, și-i făcu vînt.

Balonul zbură, căzu, se lovi de podea, sări de două ori în sus, se învîrti și se opri.

— Ești un copil, Michael. Cred că tu l-ai cumpărat.

Michael se apropie de ea și se opri nemișcat.

— Pe cuvînt... e o nenorocire să fii îndrăgostit !

— Crezi ?

— *„Il y a toujours un qui baise et l'autre qui ne tend pas la joue."* [1].

— Dar eu ți-l ofer !

Fleur !

Fleur zîmbi și zise

— Hai, sărută-mă !

Îmbrățișînd-o, Michael gîndi : „Mă ține în mreje... face cu mine ce vrea ; nu știu nimic despre ea !"

Deodată, se auzi un zgomot ușor Ting-a-ling adulmeca balonul.

[1] Există întotdeauna unul care sărută altul care întinde zul. (*fr.*).

PARTEA A DOUA

Capitolul I

SCADE MARCA

De la adunarea generală a P.P.R.S., Soames era din ce în ce mai iritat de situaţia mondială. Adunarea fusese banală, ca atîtea alte asemenea adunări la care participase: generalităţi trăncănite de preşedinte; elogii aduse de către doi acţionari, oameni de încredere; oarecare critici aduse de acţionari, oameni de mai puţină încredere, şi, la urmă, obişnuita discuţie despre dividende. Se dusese la adunare posomorît şi plecase şi mai posomorît. Cînd lui Soames îi intra în cap o idee, îi ieşea mai încet decît pleacă viermii din brînză. Două şeptimi din volumul afacerilor erau contracte cu străinătatea, şi aproape în întregime în Germania! Iar marca era în scădere! Începuse să scadă din clipa în care consimţise la plata dividendelor. De ce oare? Ce plutea în aer? Contrar obiceiului lui, începu să citească atent coloanele de politică ale ziarului său. Francezii — niciodată nu avusese încredere în ei, şi mai ales după ce se căsătoriseră a doua oară — francezii, dacă nu se înşela rău de tot, vor să dea o lovitură! Soames observase că ziarele lor nu pierdeau nici un prilej de a da o uşoară lovitură politicii britanice; ei cred că englezii vor juca întotdeauna după cum cîntă ei! Marca, francul şi toate celelalte monede erau în scădere. Soames simţea o vagă bucurie la gîndul că cineva, care ar poseda o singură bancnotă a ţării sale, poate cumpăra o grămadă de bancnote ale altor ţări; îşi dădea însă seama că întreaga poveste era absurdă, ireală; era din ce în ce mai convins că, în anul viitor, P.P.R.S. nu va plăti dividende. P.P.R.S. era un concern mare, iar lipsa de dividende va fi un indiciu destul de important al unei proaste administraţii. Asigurările erau una dintre puţinele afaceri de pe pămînt care s-ar putea face şi ar trebui să se facă fără riscuri

reale. Dacă n-ar fi fost convins de acest lucru, n-ar fi intrat niciodată în consiliul de administrație. Iar acum constata că asigurările nu s-au făcut în baza acestui principiu și că a colaborat la o administrație greșită... oribil! În orice caz, el o sfătuise pe Winifred să-și vîndă acțiunile, cu toate că erau în ușoară scădere. „Eu am crezut că sînt foarte bune, Soames, îi spusese ea pe un ton plîngăreț, e stupid să pierzi bani la acțiuni!" El îi răspunsese scurt: „Dacă nu vinzi acum, ai să pierzi și mai mult". L-a ascultat. Dacă ai lui Roger și ai lui Nicholas, care s-au luat după el, n-au vîndut... era treaba lor! El o rugase pe Winifred să le atragă atenția. În ceea ce-l privea, n-avea decît acțiunile necesare pentru postul pe care-l ocupa: chiar dacă nu lua dividende un an sau doi, jetoanele de prezență compensau din plin lipsa lor. Așadar, nu era îngrijorat din motive personale, în legătură cu asigurările din străinătate, ci din motive de ordin general; îl supăra mai ales eșecul infailibilității sale.

Crăciunul trecu fără zarvă la Mapledurham. El nu putea suferi aceste sărbători, dar le ținea pentru că soția lui era de origine franceză și ziua de Anul Nou era sărbătoare mare la ei. Soames socotea, însă, c-ar fi exagerat să-i dea proporții prea mari, încurajînd astfel o datină străină. Apoi, Crăciunul fără copii... El mai ținea minte Crăciunul copilăriei lui, la Park Lane, cu lume multă, cu vîsc, cu daruri și cu jocuri de societate... și cît era de dezamăgit dacă în felia lui de *pudding* găsea un subiect simbolic, degetar sau inel și nu un șiling. La Park Lane nu venea niciodată Moș Crăciun, deoarece copiii nu mai credeau în el și pentru că nu mai era la modă. Mama lui, Emily, ținea să nu fie demodată. Da, îi veni în minte și William Gouldyng Ingerer, care i-a pus cu botul pe labe pe indivizii de la oficiul heraldic, iar pe el l-a silit să renunțe la cercetări. Dacă ar fi continuat, ar fi însemnat să le dea indivizilor aceștia bani pentru o satisfacție sentimentală, din care nu cîștiga nimic. Tipul acela cu capul strîmt, „bătrînul Mont", se mîndea cu strămoșii lui: iată încă un motiv ca el să n-aibă strămoși cu care să se mîndrească. Neamurile Forsyte și Gouldyng erau de soi bun: englezi de la țară... restul n-avea importanță. E adevărat că Fleur și copilul ei — dacă va avea unul — au și sînge francez... dar acum nu mai era nimic de făcut.

În ceea ce privea eventualitatea unui nepot, Soames nu era mai bine informat ca în octombrie. Fleur petrecuse Crăciunul cu familia Mont, dar îi făgăduise că, în curînd, va veni și la Mapledurham : atunci, mama ei îi va pune cîteva întrebări !

Vremea era foarte plăcută. Soames ieșise chiar și cu barca la pescuit. Îmbrăcat într-un palton mai gros, trăgea în urma lui undița pentru a prinde bibani și ciortani și, din cînd în cînd, cîte o plătică ; dar asemenea pești n-aveau nici o căutare... în ziua de azi, servitorii nu mîncau așa ceva ! Ochii lui cenușii priveau îngînduraţi peste apa cenușie, sub cerul cenușiu ; iar mintea lui era preocupată de scăderea mărcii. Într-adevăr, în ziua de 11 ianuarie, cînd francezii au ocupat Ruhr-ul, marca se prăbușise vertiginos. La micul dejun, Soames îi spusese lui Anette :

— Compatrioții tăi au înnebunit ! Uită-te unde a ajuns marca !

— Ce-mi pasă mie de marcă ? îi răspunsese, bîndu-și cafeaua cu lapte. Eu n-am decît o grijă : germanii să nu-mi mai cotropească țara. Sper să sufere și ei măcar o parte din ce am suferit noi.

— Tu ? zise Soames, tu n-ai avut nimic de suferit.

Anette duse mîna la piept, în locul unde Soames, uneori, se îndoia c-ar exista o inimă.

— Aici am suferit, îi zise.

— N-am observat. Tu ai avut întotdeauna unt pe pîine. Îți închipui că fața Europei nu se va mai schimba vreme de treizeci de ani ? Ce se face comerțul englez ?

— Noi, francezii, nu vedem mai departe de lungul nasului, zise Anette pe un ton cald. Noi știm că învinsul trebuie să rămînă învins, căci, de nu, se răzbună. Voi, englezii, sînteți prea lasă-mă să te las.

— Noi, lasă-mă să te las ? se miră Soames. Vorbești ca un copil. Ar fi putut un asemenea popor ajunge la situația noastră în lume ?

— Aceasta se datorește egoismului vostru. Sînteți reci și egoiști.

— Reci, egoiști și lasă-mă să te las... acestea nu merg împreună. Caută alte calificative.

— Asta se vădește în felul vostru de a gîndi și vorbi ; succesul se datorește instinctului vostru, iar instinctul vostru en-

glezesc este rece și egoist, Soames. Voi toți sînteți un amestec de ipocrizie, prostie și egoism.

Soames luă puțină marmeladă.

— Bine, îi zise, dar cum sînt francezii ? Cinici, zgîrciți și răzbunători, iar germanii sînt sentimentali, repeziți și brutali. Ne putem insulta reciproc. Nu ne rămîne altceva de făcut decît să ne lăsăm în pace. Francezii, însă, nu vor acest lucru.

Anette își încordă frumoasa ei siluetă.

— Cînd ești legat de un om, așa cum sînt eu legată de tine, Soames, sau cum sîntem noi francezii legați de germani, trebuie să fii ori stăpîn, ori slugă.

Soames, care tocmai ducea la gură o bucată de pîine prăjită, se opri.

— Adică, tu te crezi stăpînă în casa asta ?

— Da, Soames.

— Oh ! atunci poți să te întorci chiar mîine în Franța.

Sprîncenele lui Anette se ridicară batjocoritoare.

— În locul tău, aș mai aștepta puțin, amice, ești încă prea tînăr.

Soames regretă cuvintele rostite : la vîrsta lui, nu dorea o asemenea răsturnare și-i spuse mult mai calm :

— Compromisul este esența oricărei conviețuiri rezonabile, fie între indivizi, fie între popoare. Nu e bine să torni mereu gaz peste foc.

— Asta e tipic englezesc, murmură Anette. Noi, ceilalți, nu știm niciodată ce vor face englezii. Voi așteptați întotdeauna să vedeți de unde sare iepurele.

Deși lui Soames îi convenea această caracteristică rezonabilă, în condiții normale ar fi dezmințit-o... nu se cuvenea să recunoști că tot timpul stai să pîndești cum bate vîntul. Dar, într-un moment cînd marca germană se prăbușea ca o construcție de carton, era atît de agitat, încît nu-și putea ascunde firea.

— La urma urmei, de ce să ne purtăm astfel ? Pentru ce să ne repezim și apoi să ne retragem ? Nu vreau să argumentez. Fapt este că francezii și englezii nu s-au înțeles niciodată și nu se vor înțelege niciodată.

Anette se ridică.

— Adevărat grăiești, amice. *Entente, mais pas cordiale*[1]. Ce program ai azi ?

— Vreau să mă duc în oraș, zise Soames posomorît. Distinsul nostru guvern, din pură răzbunare, a răsturnat căruța afacerilor.

— Rămîi și noaptea la Londra ?

— Nu știu.

— Atunci, *adieu, jusqu'au revoir*[2] ! zise Anette și ieși.

Soames rămase la masă îngîndurat, privind marmelada. Mintea lui era preocupată de căderea mărcii ; era bucuros că nu mai vedea frumoasa siluetă a Anettei ; în momentul acela, n-avea răbdare să suporte toane franțuzești. Era iritat și simțea dorința arzătoare de a-i spune cuiva : „Vezi, ți-am spus eu !" Totuși, trebuia să mai aștepte pînă va găsi pe cineva căruia să i-o spună.

Era o zi frumoasă, destul de caldă ; Soames își luă umbrela, asigurare contra schimbării vremii, și plecă la gară.

În compartiment, lumea vorbea despre Ruhr. Cu aversiunea pe care o avea față de discuții în public, Soames asculta dindărătul ziarului. Surprins, constată că opinia generală era identică cu a lui. În măsura în care ocuparea Ruhr-ului îi atingea pe germani, era binevenită ; în măsura în care atingea comerțul britanic, era prost venită ; în măsura în care dragostea pentru comerțul britanic, în momentul de față, era activă și ura față de germani era pasivă, ocupația era mai mult prost, decît binevenită. Remarca făcută de un francofil, că francezii aveau dreptate să se asigure cu orice preț, fu primită cu răceală în compartiment. În stația Maidenhead se urcă un bărbat. Într-o clipă, Soames își dădu seama că tipul va provoca contrarietate. Avea mult păr cărunt, fața congestionată, ochii vii, sprîncene împreunate; nu trecură nici cinci minute și întrebă cu voce ascuțită dacă cineva auzise de Societatea Națiunilor. Soames, văzîndu-și bănuiala confirmată, privi de după colțul ziarului său. Da, tipul avea, desigur, o idee fixă ! Așa și era !

— Problema, zise noul-venit, nu este ca germanii să primească o lovitură în ochi, englezii în pungă, sau francezii în inimă, ci ca lumea să trăiască în pace și bună învoire. Soames lăsă ziarul mai jos. Dacă oamenii vor pace, continuă tipul,

[1] Înțelegere, dar nu cordială. (fr.).
[2] Adio, pînă cînd ne vom revedea. (fr.).

trebuie să renunțe la interesele lor individuale și să gîndească prin prisma interesului colectiv. Bunăstarea tuturor înseamnă bunăstarea fiecărui individ în parte !

Soames văzu imediat eroarea : așa o fi, dar bunăstarea unuia nu înseamnă bunăstarea tuturor. Își dădea seama că trebuie să se stăpînească, pentru a nu-i demonstra tipului acest lucru. Dar nu putea intra în vorbă cu un străin, iar din discuții contradictorii nu iese niciodată nimic bun. Din nefericire, însă, tăcerea lui Soames, în timp ce toți cei din compartiment susțineau că Societatea Națiunilor nu face nici două parale, îi făcu pe noul-venit să-l creadă partizan al acestei idei și începu a da din sprîncene către el. Soames se gîndi că dacă ridică din nou ziarul, face un gest prea ostentativ, de aceea, pe măsură ce trenul se apropia de gara Paddington, situația lui devenea din ce în ce mai falsă. În sfîrșit, sosi, coborî și se grăbi să ia un taxi. În spatele lui auzi pe cineva spunîndu-i :

— Nu-i nimic de făcut cu oamenii aceștia, domnule ! Mă bucur că dumneavoastră sînteți de părerea mea.

— Da ! zise Soames. Taxi !

— Dacă Societatea Națiunilor nu ia ființă, sîntem toți condamnați la gheenă.

Soames dădu să deschidă ușa taxiului.

— Da ! îi răspunse din nou, apoi către șofer : La Poultry ! și se urcă. N-avea de gînd să se lase tras de limbă. Tipul era, desigur, un agitator !

Abia cînd se văzu în taxi, își dădu seama cît era de tulburat. Spusese „Poultry", fosta adresă a birourilor „Forsyte, Bustard and Forsyte", de unde se mutaseră acum 22 de ani, cînd, prin unirea cu firma „Cuthcott, Holliday and Kingson", deveniseră „Cuthcott Kingson and Forsyte". După ce rectifică eroarea, rămase îngîndurat, cu capul aplecat. Căderea mărcii ! Anglia avea o atitudine sănătoasă în această privință ; dar dacă P.P.R.S. nu plătește dividende în anul viitor, acționarii îi vor învinui oare pe francezi și nu consiliul de administrație ? Nu se știe ! Administratorii ar fi trebuit să prevadă ! Aceasta li se poate spune celorlalți membri ai consiliului, nu lui ! El, personal, n-ar fi dus niciodată o asemenea politică. Ce n-ar fi dat să poată discuta întreaga chestiune cu cineva... dar pe bătrînul Gradman lucrul acesta îl depășea. Ajuns la birou, Soames îl privi cam enervat pe bătrînul, mereu același, care sta în fotoliul său turnant.

— Ah ! Domnule Soames, speram să veniți azi de dimineață. A trecut pe aici un tînăr de la P.P.R.S. N-a vrut să-mi spună ce dorește, spunea că vrea să vă vorbească personal. Mi-a lăsat numărul de telefon.

— Oh ! făcu Soames.

— Băiat tînăr... zice că e funcționar acolo.

— Cum arăta ?

— Bărbat tînăr, simpatic, curățel. Mi-a făcut o impresie destul de bună, îl cheamă Butterfield.

— Dă-i te rog un telefon și spune-i că sînt aici. Apoi se duse la fereastră, se opri și privi calcanul alb al casei vecine.

Așa cum se cuvine unui asociat pasiv, biroul lui era în fundul casei, departe de orice agitație. „Un tînăr ! Ce vizită bizară !" Întorcîndu-se, zise peste umăr :

— Cînd va veni, să nu ieși, Gradman, nu știu nimic despre omul acela.

Lumea se schimbă, oamenii mor, marca germană cade, dar Gradman era în același loc întruchiparea cenușie și fidelă a datoriei, a integrității — ca o ancoră.

Glasul timid, scîrțîit al lui Gradman, începu :

— Veștile acestea din Franța... nu-s bune, domnule Soames. Ce popor impulsiv ! Îmi aduc aminte de tatăl dumneavoastră, domnul James, cum a venit la birou în dimineața cînd s-a declarat războiul franco-prusac — era încă în plină vigoare, cred că nu împlinise șaizeci de ani. Țin minte vorbele lui : „Ai văzut ?... Le-am spus-o eu ! Iată-i din nou... iar au început. Adevărul este că sînt ca și cîinele cu pisica."

Soames se întoarse din nou spre fereastră și privi în gol. Sărmanul Gradman, era bătrîn și învechit ! Ce-ar zice dacă ar auzi că P.P.R.S. a făcut contracte de asigurare în străinătate ? Mintea lui, stimulată de atmosfera de odinioară, creată prin prezența lui Gradman, începu să hoinărească mai liberă. Poate că mai are de trăit vreo douăzeci de ani. Ce i-o fi dat să mai vadă ? Unde va fi Anglia după două decenii ? „În ciuda gazetelor, noi nu sîntem atît de proști cît părem, își zise. Numai de ne-am ține departe de orice speculații ușuratice și ne-am respecta obligațiile !"

— Domnul Butterfield, domnule ! zise Gradman.

„Hm ! Tînărul a fost foarte sprinten !" La adăpostul primăriei joviale și mieroase făcute de Gradman, Soames îl „cîntări",

după cum zicea unchiul Roger. Tînărul, într-un costum curățel, cămașă cu guler răsfrînt și cu pălăria în mînă, îi făcu impresia unui om modest. Soames dădu din cap.

— Doriți să vorbiți cu mine ?

— Da, dacă se poate între patru ochi, domnule.

— Domnul Gradman este mîna mea dreaptă.

Glasul răgușit al lui Gradman îl încurajă cu căldură.

— Poți să vorbești liniștit, tinere. Nimic nu trece dincolo de acești patru pereți.

— Sînt funcționar la P.P.R.S., domnule. Faptul este că întîmplarea a făcut să-mi cadă în mînă anumite informații și sînt foarte încurcat. Știind că sînteți jurisconsult, am preferat să vin la dumneavoastră, în loc să mă duc la președinte. În calitate de jurist, vă rog să-mi spuneți dacă nu cumva prima mea datorie este să fiu credincios societății al cărei salariat sînt.

— Fără îndoială, zise Soames.

— Mie nu-mi place situația în care mă aflu aici și nădăjduiesc că veți înțelege că n-am venit la dumneavoastră din motive personale — am venit pentru că am socotit de datoria mea să vă vorbesc.

Soames îl privi atent. Ochii mari și spălăciți ai tînărului îl impresionaseră prin asemănarea lor cu ochii unui cîine.

— Despre ce este vorba ? îl întrebă.

Tînărul își umezi buzele.

— Despre asigurările noastre din Germania, domnule.

Soames își ciuli urechile, destul de ascuțite de la natură.

— Este o chestiune foarte serioasă, continuă tînărul, și nu știu ce urmări va avea pentru mine, dar faptul este că azi-dimineață am auzit, fără să vreau, o convorbire particulară.

— Oh ! zise Soames.

— Da, domnule. Am înțeles tonul dumneavoastră, dar după ce am auzit primele cuvinte, mi-a fost pur și simplu imposibil să apar. Cred că-mi veți da dreptate, domnule.

— Cine erau cele două persoane ?

— Administratorul-delegat și un bărbat cu numele Smith după accentul său, mi se pare că numele lui adevărat este mai străin decît acesta — el a fost agentul nostru în majoritatea asigurărilor germane.

— Care au fost primele cuvinte ?

— Mai întîi, a vorbit administratorul-delegat, domnule, după aceea, Smith a spus „Aveți dreptate, domnule Elderson, dar noi nu v-am plătit comisionul pentru toate aceste contracte, așa pe degeaba. Dacă marca germană se prăbușește cu desăvîrșire, dumneavoastră trebuie să aveți grijă ca societatea să ne despăgubească !

În clipa aceea, Soames fu cuprins de dorința arzătoare să tragă un fluierat, dar văzînd fața lui Gradman, se stăpîni. Gura bătrînului rămase căscată în mijlocul bărbii lui cărunte, ochii săi se holbară de parcă erau de cîine și zise prelung „A...o... u...u !"

— Da, zise tînărul, eu am rămas buimac !

— Unde erați ? întrebă Soames aspru.

— În gangul dintre biroul administratorului-delegat și sala de consiliu. Tocmai ieșeam din sala de consiliu, unde fusesem să clasez niște hîrtii ; ușa biroului domnului Elderson era crăpată de vreun deget sau două. Firește, eu cunosc bine vocile lor.

— Și apoi ?

— L-am auzit pe domnul Elderson spunînd „S-s-t ! Nu vorbi astfel !" iar eu m-am întors tiptil în sala de consiliu. Ce-i auzisem îmi era de ajuns, vă asigur, domnule.

Soames simți că-i stă mintea-n loc din pricina atîtor bănuieli și presupuneri. Oare, tînărul acesta spunea adevărul ? Un om ca Elderson... riscul era înspăimîntător ! Dacă era adevărat, ce răspundere aveau membrii consiliului de administrație ? Dar probe... probe ? Se uită fix la tînărul din fața lui : era tulburat și palid, dar ochii lui nu clipeau. „Voi încerca să-l scutur !" gîndi Soames și zise pe un ton aspru :

— Luați bine seama la ceea ce spuneți ! Este foarte serios !

Știu, domnule. Dacă aș fi ținut seama de interesele mele, n-aș fi venit niciodată aici. Eu nu sînt spion.

Cuvintele păreau sincere, dar Soames rămase, totuși, circumspect.

— Ați avut vreo neplăcere în serviciu ?

Nu, domnule. Puteți să vă informați. N-am nimic împotriva domnului Elderson și dînsul n-are nimic împotriva mea.

Brusc, Soames își zise : „Doamne-Dumnezeule ! Mi-a întins o cursă, și încă în fața unui martor ! Iar martorul i l-am ofert chiar eu".

— Aveţi vreun motiv să credeţi că şi-au dat seama de prezenţa dumneavoastră în gang ?

— Cred că nu.

Implicaţiile acestor destăinuiri deveneau din secundă în secundă mai alarmante pentru Soames. I se părea că destinul, pe care toată viaţa l-a ţinut în frîu, preîntîmpinîndu-l cu atenţia şi îndemînarea sa, i-a tras brusc o lovitură sub centură. Totuşi, n-avea rost să-şi piardă firea... trebuia să cîştige timp pentru a reflecta.

— Sînteţi dispus să repetaţi cele spuse şi în faţa consiliului, dacă ar fi necesar ?

Tînărul îşi împreună palmele.

— Poate era mai bine dacă tăceam din gură, domnule. Dar dacă dumneavoastră socotiţi că lucrurile trebuie să ajungă atît de departe, cred că e necesar să merg pînă la capăt. Eu nădăjduiesc, sînt aproape sigur, că vă veţi opri aici ; poate că nici nu este adevărat... dar dacă nu este adevărat, pentru ce n-a spus domnul Elderson : „Mincinos nerușinat ce eşti !" ?

„Aşa este ! Pentru ce n-a spus ?" îşi zise Soames, mîrîind foarte necăjit.

— Mai aveţi ceva de adăugat ?

— Nu, domnule.

— Foarte bine ! I-aţi mai vorbit cuiva ?

— Nu, domnule.

— Atunci, vă rog să nu mai spuneţi nimănui. Lăsaţi totul pe seama mea.

— Sînt încîntat, domnule. Bună ziua.

— Bună ziua.

Ba nu... foarte rea zi ! Această neaşteptată adeverire a presentimentelor sale profetice cu privire la Elderson nu-i dădea nici o satisfacţie. Nici una !

— Ce crezi despre tînărul acesta, Gradman ? Oare minte ?

Gradman, încremenit de emoţie, se trezi ca din vis şi începu să-şi frece nasul gros şi lucios.

— O vorbă poate fi contrazisă de alta, domnule Soames, dacă nu puteţi aduce şi alte probe. Dar nu văd ce interes avea tînărul...

— Nici eu, dar nu se ştie niciodată... Problema este să găsesc probe. Fără ele nu pot acţiona.

— E foarte delicat, zise Gradman.

Din aceste cuvinte, Soames înțelese că trebuie să se descurce singur. Cînd Gradman spunea că o problemă e delicată, însemna că face parte din speța în care el este obișnuit să primească ordine — nu să-și dea o părere! Dar, oare, bătrînul avea vreo părere? Nu se știe niciodată! Gradman este în stare să șadă acolo, în fotoliu, și să-și frece nasul pînă la sfîrșitul veacurilor!

„N-am să acționez în pripă, își zise cam mînios, deocamdată nu văd cum se va sfîrși."

Fiecare oră ce trecea confirma această afirmație. Soames se duse să ia masa la clubul său din *City*; informațiile telegrafice anunțau scăderea continuă a mărcii la adîncimi nemaiauzite! Cum de puteau ceilalți vorbi despre golf, cînd mintea lui nu se putea gîndi decît la această problemă? Era de neînțeles pentru el!

„Trebuie să-l văd pe Elderson, își zise. Am să fiu foarte prudent. Poate mai aflu ceva." Așteptă pînă se făcu ora trei și se duse la P.P.R.S.

Ajuns la sediu, urcă în sala de consiliu. Președintele era în conferință cu administratorul-delegat. Soames se așeză liniștit și ascultă convorbirea lor, urmărind tot timpul fața lui Elderson. Fața nu trăda nimic. Ce prostii vorbesc cei care susțin că poți citi caracterul oamenilor pe fețele lor! Nu-l poți citi decît de pe fața unui idiot desăvîrșit. Dar el privea un om cu experiență și cultură, care cunoștea fiecare fibră a vieții financiare și mondene. Fața spînă, cu trăsături aspre, nu exprima decît îngrijorarea firească a omului a cărui politică primise o lovitură atît de drastică. Căderea mărcii excludea de pe acum orice posibilitate de beneficiu pentru prima jumătate a anului viitor. Dacă moneda germană nu se redresează, toate asigurările din Germania reprezintă un balast serios. Într-adevăr, a fost o crimă că nu s-au limitat asigurările în străinătate! Cum i-a putut scăpa lui această chestiune cînd a intrat în consiliul de administrație? De fapt, el n-a aflat-o decît mai tîrziu. Cine ar fi putut prevedea o nebunie ca întîmplarea aceasta cu Ruhr-ul, sau cine și-ar fi putut închipui că încrederea colegilor săi în acest individ blestemat era neîntemeiată? În fața ochilor săi se desenară cuvintele „neglijență gravă". Ce se va întîmpla dacă cineva va intenta o acțiune în contra consiliului? Neglijență gravă! La vîrsta și experiența lui! Da! Lucrul este limpede ca lumina zilei: pentru faptul că n-a

prevăzut o sumă limită pentru contractele din străinătate, individul acesta a primit un comision ! Probabil zece la sută din toate asigurările... desigur, o fi încasat multe mii ! Totuşi, omul trebuie să fi fost în mare încurcătură, dacă a luat asupra lui un asemenea risc ! Dîndu-şi seama că imaginaţia lui o luase razna, Soames se ridică şi se întoarse cu spatele la ei. Imediat îi veni o nouă idee. Se va preface că e furios, poate că astfel individul îşi va pierde puterea de stăpînire. Întorcîndu-se din nou spre ei, zise pe un ton iritat :

— Domnule administrator-delegat, cum aţi putut încheia aceste contracte fără a fixa o limită a sumelor asigurate ? Un om cu experienţa dumneavoastră ?! Ce motive aţi avut ?

Elderson coborî puţin pleoapele şi strînse din buze. Cu toate că Soames apăsase pe cuvîntul „motive", individul nu reacţionă.

— La primele mari pe care le încasam, nu puteam fixa o limită, domnule Forsyte. Situaţia este dezastruoasă şi mă tem că trebuie să considerăm că am avut ghinion.

— Din nefericire, zise Soames, nu există „noroc" sau „ghinion" într-o societate de asigurare condusă aşa cum se cuvine. Dacă nu mă înşel, lucrul se poate dovedi. Nu m-aş mira dacă s-ar intenta o acţiune împotriva consiliului, pentru „neglijenţă gravă" !

Aceasta îl lovi în moalele capului pe preşedinte !... În moalele capului ! Aşa se vorbea în ziua de azi ! Te pomeneşti că o fi însemnînd exact contrariul a ceea ce credea el ! Mai ştii ?... În ceea ce-l privea pe Elderson, Soames avu impresia că simulează o oarecare enervare. De la un individ de teapa lui, degeaba încerca să scoată ceva pe această cale. Dacă ceea ce ştia el era adevărat, individul trebuie să fie absolut desperat, gata să facă orice. Dar, deoarece Soames, păzit de firea lui prudentă, nu cunoştea aspectul desperat al vieţii, adevăratele abisuri, situaţiile imposibile, în care omul este silit să joace totul pe o carte, nu-şi putea închipui starea sufletească a lui Elderson sau comportarea lui dacă era vinovat. În orice caz, poate că individul avea în buzunar otravă sau un revolver, ca tipii din filme ! Întreaga afacere era nespus de îngrijorătoare şi neplăcută. Fără a mai spune o vorbă, Soames plecă. Nu aflase nimic nou, în afara faptului că totalul obligaţiilor contractate cu Germania reprezentau mai mult de două sute de mii de lire sterline, în cazul cînd marca nu se redresează. Trecu iute în

revistă averea colegilor săi din consiliu. Bătrînul Fontenoy o ducea greu ; despre preşedinte nu ştia nimic ; Mont era moşier, valoarea pămîntului era în scădere şi, pe lîngă aceasta, moşia lui era ipotecată ; bătrînul Mothergill n-avea nimic în afară de nume şi jetoanele de prezenţă ; Meyricke are, desigur, venituri considerabile, dar pe cît de uşor îi vin banii, pe atît de uşor îi cheltuieşte, ca majoritatea acestor avocaţi cu mulţi pepeni într-o mînă şi cu certitudinea că vor intra în magistratură. În toată şleahta nu era nici un om cu adevărat bogat, în afară de el ! Cu capul plecat, îşi văzu de drum, tîrşindu-şi picioarele. Societăţi anonime ! Ce sistem idiot ! Trebuie să te înnerezi în altul şi iată unde ajungi !

— Baloane, domnule... culori splendide, circumferinţă de cinci picioare. Luaţi unul, domnule !

„Doamne fereşte ! îşi zise Soames. Parcă balonul spart al asigurărilor germane nu mi-ar ajunge !"

Capitolul II

VICTORINE

În toată luna decembrie, afacerea cu baloanele a mers slab. Abia în săptămîna Crăciunului a fost puţină mişcare, iar soţii Bicket erau mai departe de Australia decît fuseseră vreodată. Victorine, cu sănătatea oarecum refăcută, nu-şi recăpătă postul de vînzătoare la raionul de bluze din magazinul „Bonney Blayds and Co.". Îi dădură acasă cîte ceva de cusut, dar în ultima vreme nu mai căpătă chiar nimic de lucru şi Victorine umbla de colo-colo să-şi caute o îndeletnicire mai stabilă. Ce îi îngreuna situaţia — şi i-o îngreunase întotdeauna — era înfăţişarea ei. Avea o faţă neobişnuită. Oamenii nu ştiau ce să creadă despre o femeie tînără cu chipul acesta. Cum să angajezi o femeie care, fără să fi fost bogată, elegantă sau de neam, sau pricepută (după cîte ştiau ei), le dădea impresia că, în comparaţie cu ea, erau toţi vulgari ? Dramatismul feţei ei — oricît i-ar fi interesat pe oameni ca Fleur şi Michael —, nu era important la confecţionarea sau vînzarea bluzelor, la încercarea şi vînzarea pantofilor, la scrierea adreselor pe plicuri, la fabricarea coroanelor mortuare sau la alte îndeletniciri rîvnite de Victorine. Ce se petrecea, oare, în dosul ochilor ei mari şi a buzelor ei tăcute ? Această întrebare îi neliniştea pe patronii magazinului „Bonney Blayds and Co." şi mai ales pe acei ai firmelor de comerţ cu ridicata. Îndeletnicirile mai rentabile — figurantă de film sau manechin — nici nu-i trecuseră prin gînd acestei fete născute în Putney şi care, modestă din fire, se subevalua.

Dimineaţa, cînd Bicket pleca cu taraba plină de baloane încă neumflate, ea rămînea în picioare, mişcîndu-şi degetul, ca şi cînd ar fi vrut să găsească o scăpare din traiul acesta de azi pe mîine. Bărbatul ei era slab ca o scîndură, trudit ca un

ciine şi jerpelit ca o vrabie fără pene ; muncea într-o meserie care nu făcea de el, şi totuşi nu cîştiga mai mult decît le trebuia ca să aibă un acoperiş deasupra capului. De altfel, se lămuriseră de mult că vînzarea de baloane nu era o îndeletnicire de viitor şi că nu le asigura decît un trai de azi pe mîine. Astfel, în Victorine, tăcută şi pasivă, începu a mocni o revoltă plină de mînie. Dorea un trai mai bun, pentru ea, pentru el... mai ales pentru el.

În dimineaţa cînd marca se prăbuşea, Victorine se îmbrăcă în jacheta de catifea, puse în cap bereta din acelaşi material (cele mai bune rămăşiţe din garderoba ei) şi plecă : luase o hotărîre. Bicket nu pomenea niciodată despre fosta lui slujbă şi în Victorine se născuse bănuiala că motivul concedierii lui n-a fost un motiv obişnuit. Ce-ar fi dacă ar încerca să intervină pentru reprimirea lui ? Bicket spunea adeseori : „Domnul Mont e un gentleman şi un fel de socialist ; a fost şi în război ; el nu-şi dă aere de stăpîn." Bine ar fi dacă ar putea ajunge la acest „fenomen" ! Nădejdea şi curajul îi îmbujorară obrajii gălbejiţi şi se opri în faţa vitrinelor „Strand" pentru a se privi. Jacheta de catifea verde ca jadul nu putea decît să-i placă unui om cu simţ al culorii, dar fusta neagră... nu face nimic, poate se va putea aşeza în faţa tejghelei şi n-o să se vadă cît e de veche şi tocită. Oare avea destul tupeu pentru a spune că venise în chestiunea unui manuscris ? Buzele ei repetau în tăcere cuvintele pe care le va rosti cu un accent distins : „Vreţi să fiţi amabil să-l întrebaţi pe domnul Mont dacă mă poate primi ? Este vorba de un manuscris." Da, dar după aceea urmează întrebarea : „Pe cine să anunţe ?" „Doamna Bicket ?" Imposibil ! „Domnişoara Victorine Collins ?" Toate scriitoarele îşi păstrau numele de fată. Victorine... merge ! Dar Collins ? ! Nu sună bine. De altfel, nimeni nu cunoaşte numele ei de fată. De ce nu şi-ar căuta altul ? Scriitoarele îşi iau adeseori alt nume. Începu să-l caute. Ar fi bun ceva italienesc... de pildă... de pildă... Chiar proprietăreasa, cînd s-au mutat în casă, l-a întrebat pe Bicket : „Soţia dumitale este italiancă !" Oh ! Da ! Manuelli ! Acesta era, desigur, un nume italian ; aşa-l cheamă pe omul care vinde îngheţată în Little Ditch Street ! Victorine mergea, repetîndu-l în tăcere. Oh, numai de-ar reuşi să dea ochi cu domnul Mont !

Intră tremurînd. Totul a decurs după cum prevăzuse, chiar şi accentul ei fusese distins. În timp ce aştepta răspunsul ce

urma să vină prin pîlnia tubului acustic, căuta să-şi ascundă mîinile cu mănuşile foarte vechi. Portarul o întrebă

— Domnişoara Manuelli are fixată o întrevedere ? În editură nu este nici un manuscris.

— Nu, răspunse Victorine, încă nu l-am trimis. Voiam să vorbesc mai întîi cu domnia-sa. Tînărul portar o privi pătrunzător. Se duse din nou la tubul acustic, apoi zise :

— Aşteptaţi, vă rog, un minut... secretara domnului Mont coboară acum.

Victorine lăsă capul în piept, inima îi era pierită. Secretara ! Dacă-i aşa, nu va mai intra cît lumea ! Bruse, o cuprinse spaima afirmaţiilor false. Dar gîndindu-se la Tony, care stătea în colţul străzii, acoperit cu baloane pînă peste cap, aşa cum îl văzuse de mai multe ori, fără ca el s-o fi observat, simţi că deznădejdea îi dă putere.

Glasul unei tinere fete zise :

— Domnişoara Manuelli ? Sînt secretara domnului Mont, poate îmi puteţi spune mie despre ce este vorba.

Ochii tinerei secretare, cu obrajii proaspeţi, o măsurară de cîteva ori din cap pînă-n picioare. Victorine făcu un efort pentru a avea un accent distins şi zise :

— Oh ! mă tem că n-am să pot.

Privirile secretarei se opriră asupra obrazului ei şi zise :

— Dacă vreţi, poftiţi cu mine ; am să încerc, poate vă primeşte.

Victorine stătu nemişcată, singură, într-o mică anticameră, pînă se deschise uşa ; apăru faţa unui bărbat tînăr şi auzi cuvintele :

— Poftiţi, vă rog.

Victorine respiră adînc şi intră. Ajunsă în faţa lui, îşi plimbă privirea de la Michael la secretară, apoi iarăşi la Michael, întrebîndu-se dacă nu cumva tinereţea, eleganţa, aspectul lui sportiv îl vor face să-i refuze o întrevedere între patru ochi. În acelaşi timp, Michael gîndi : „Cred că vrea bani. Ce faţă interesantă !" Lăsîndu-şi colţul buzelor în jos, secretara părăsi biroul.

— Va să zică, domnişoara... Manuelli ?

— Nu Manuelli, vă rog... doamna Bicket ; bărbatul meu a fost pe-aci.

„Ce ? își zise Michael. Baiatul care a șterpelit *Moneda de aramă !* Pfuu ! Povestea lui Bicket... soția... pneumonia ! După cum arată, pare s-o fi avut într-adevăr !"

— Mi-a vorbit adeseori despre dumneavoastră, domnule. Vă rog... acum n-are de lucru. Nu i-ați putea găsi din nou un loc aici, domnule ?

Michael tăcea. Oare, fata aceasta, cu chipul atît de interesant, știa ceva despre furt ?

— Vinde baloane pe stradă și eu nu mai pot îndura să-l văd astfel. Stă lîngă catedrala Sf. Paul și nu prea cîștigă ; noi am vrea să plecăm în Australia. Știu că este foarte nervos și nu se prea înțelege cu oamenii. Dar poate, totuși, l-ați putea reprimi...

Nu ! Femeia nu știa !

— Îmi pare foarte rău, doamnă Bicket. Îmi aduc bine aminte de soțul dumitale, dar n-avem nici un loc pentru el. Sînteți sănătoasă acum ?

— Oh, da ! Dar nu găsesc nici eu de lucru.

„Ce față bună pentru o copertă ! În genul lui Mona Lisa ! Romanul lui Storbert ! Ha !"

— Am să stau de vorbă cu soțul dumitale. Nu cumva ai fi dispusă să pozezi ca model unui artist care ar picta o copertă de carte ? Dacă dorești, poți găsi de lucru în această direcție. Ești exact tipul pe care-l caută un prieten al meu. Cunoști tablourile lui Aubrey Greene ?

— Nu, domnule.

— Sînt foarte bune... adica foarte bune pentru arta decadentă. Ai vrea să-i fii model ?

— Vreau orice, numai să pot strînge ceva bani. Dar aș prefera să nu-i spuneți soțului meu că am vorbit cu dumneavoastră. Poate mi-o ia în nume de rău.

— Bine ! Atunci am să caut să-l întîlnesc din întîmplare ! Ai spus lîngă catedrala Sf. Paul, nu-i așa ? Dar, doamnă Bicket, aici n-are nici o șansă. De altfel, mi-a spus că din ceea ce cîștiga aici nu putea trăi.

— Cînd eram bolnavă, domnule.

— Firește, atunci era altceva.

— Da, domnule.

— Am să-ți dau o recomandație către domnul Greene. Vrei să iei loc un minut ?

În timp ce Victorine aştepta, Michael îi aruncă o privire pe furiş. Într-adevăr, chipul ei palid, cu ochii mari, cu părul negru ca pana corbului, tuns, buclat la vîrfuri, era extraordinar de interesant... puţin cam prea rafinată şi anemică pentru public ; dar dă-l încolo de public ! Nu i se pot face mereu coperte cu ochi albaştri, păr de culoarea spicului de grîu şi obraji bucălaţi, în genul lui Reckitt. „Nu este o piersică, îi scria lui Aubrey Greene, din specia care se bucură de aprecierea generală ; dar este atît de aparte în genul ei, încît poate deveni cu adevărat un «tip», ca portretele lui Beardsley sau Dana."

După ce Victorine plecă cu scrisoarea, Michael sună secretara.

— Nu, domnişoară Perren, nu mi-a cerut bani. Dar e un „tip", nu-i aşa ?

— M-am gîndit c-o să vă facă plăcere s-o vedeţi. Nu era scriitoare, nu-i aşa ?

— Departe de asta !

— Sper că, totuşi, n-a plecat cu cererea nesatisfăcută.

Michael zîmbi şi zise :

— În parte, domnişoară Perren... în parte. Dumneata crezi că eu sînt un mare prost, nu-i aşa ?

— Sînt sigură că nu ; dar cred că sînteţi prea bun la suflet.

Michael îşi trecu degetele prin păr.

— Te-ai mira dacă ţi-aş spune că am făcut o afacere ?

— Da, domnule Mont.

— Atunci, n-am să-ţi spun despre ce este vorba. Şi acum, după ce-ţi trece bosumflarea, vom continua scrisoarea către tatăl meu, în legătură cu *Duet : „Regretăm că, în actuala stare de lucruri din întreprindere, nu putem reedita dialogul dintre acei doi bătrîni veseţiţi ; de altfel, am pierdut şi la prima ediţie !"* Trebuie să traduci, bineînţeles. Dar ce să spunem ca să-i ridicăm moralul bătrînului ? Ce-ar fi dacă i-ai scrie : *„După ce francezilor le va veni mintea la cap şi păsările vor începe să cînte, adică, pe scurt, la primăvară, sperăm să putem reconsidera problema în lumina"*... în lumina... ce zicem, domnişoară Perren ?

— *„Experienţei cîştigate."* Să las pe dinafară rîndurile despre francezi şi păsări ?

— Foarte bine ! Scrieţi fraza de încheiere : *„Cu toată stima, ai dumneavoastră, Danby and Winter"*. Nu eşti de pă-

rere că faptul de a fi adus cartea în această editură a fost un nepotism scandalos, domnişoară Perren ?

— Ce înţelegeţi prin nepotism ?

— Să profiţi de situaţia fiului tău ! Niciodată n-a cîştigat doi bani cu cărţile lui.

— Este un scriitor foarte distins, domnule Mont.

— Iar noi îi plătim distincţia. Este un bătrîn baronet cumsecade. Cu aceasta, am terminat pentru azi-dimineaţă, sper că te aşteaptă o masă bună. Fata de adineauri nu avea o faţă obişnuită, nu-i aşa ? Este slabă, dar se ţine drept. Iată o întrebare pe care am vrut să ţi-o pun întotdeauna, domnişoară Perren : pentru ce fetele moderne umblă îndoite şi cu capul întins înainte ? Doar n-or fi toate făcute astfel ?

Obrajii secretarei se rumeniră :

— Există un motiv, domnule Mont.

— Bine ! Şi anume ?

Obrajii secretarei se înroşiră şi mai tare.

— Nu ştiu dacă se cade să...

— Îmi pare rău ! Am s-o întreb pe soţia mea. Numai că şi ea umblă drept...

— Ei bine, domnule Mont, iată cum este : moda cere să n-ai nimic la... la spate, şi firesc că toate fetele au ceva... aşa încît nu pot realiza linia perfectă decît dacă se îndoaie din piept şi-şi întind capul înainte. Fotografiile din jurnalele de modă şi manechinele se ţin astfel.

— Am înţeles, zise Michael. Mulţumesc, domnişoară Perren, mi-ai făcut un mare serviciu. Dar sper că nu se vor îndoi mai tare decît atît, nu-i aşa ?

— Cred că nu. De altfel, eu nu umblu aşa.

— Nu, şi bine faci !

Secretara coborî pleoapele şi ieşi.

Michael se aşeză şi desenă un chip pe sugativă. Nu era al Victorinei...

Înarmată cu scrisoarea către Aubrey Greene, Victorine prînzi ca de obicei : o ceaşcă de cafea şi o bucăţică de turtă nedospită, apoi se urcă în metroul care mergea spre Chelsea. Nu reuşise, dar domnul Mont fusese prietenos şi o încurajase.

La uşa atelierului, un tînăr foarte elegant, într-un costum de *tweed* gri „Harris" ; siluetă subţire, fără pălărie pe cap, cu

păr blond foarte deschis, dat pe spate și splendid periat ; introducea o cheie în broască. Cu un glas blînd îi zise :

— Model ?

— Da, vă rog, domnule. Am o scrisoare din partea domnului Mont.

— De la Michael ! Poftește înăuntru.

Victorine intră în urma lui. Camera, toată, era verde ca marea ; avea tavanul foarte înalt, susținut de grinzi aparente și era luminată printr-un geamlîc ; sus, pe pereți, se aflau o mulțime de picturi și desene, dintre care unele păreau să fi alunecat pe jos. Pe un șevalet, un tablou, reprezentînd două doamne cam dezbrăcate, o tulbură pe Victorine. Apoi, văzu cum ochii verzi ai tînărului domn, care aveau aceeași culoare cu pereții, alunecau pe trupul ei în sus și-n jos.

— Sînteți dispusă să pozați orișicum ? o întrebă.

Victorine răspunse mecanic :

— Da, domnule.

— Vreți să scoateți pălăria ?

Victorine își scoase bereta și-și scuturâ părul.

— Ah ! zise pictorul. Mă întreb...

„Ce s-o fi întrebînd ?" gîndi Victorine.

— Vreți să vă așezați pe podium ?

Victorine privi încurcată în jurul ei. Un zîmbet păru să învăluie fruntea și părul blond lucios al tînărului.

— Așadar, sînteți debutantă ?

— Da, domnule.

— Cu atît mai bine, îi zise, arătîndu-i un mic podium.

Victorine se urcă și se așeză într-un fotoliu negru de stejar.

— Îmi pare că vă este frig.

— Da, domnule.

Tînărul se duse la un dulap și se întoarse cu două pahărele pline cu un lichid cafeniu.

— Beți un „Grand Marnier" ?

Observă că pictorul îl bău pe-al lui dintr-o singură înghițitură și făcu la fel. Era dulce, tare, foarte bun la gust, dar îi tăie răsuflarea.

— Poftiți o țigaretă ?

Victorine luă una din tabachera pe care i-o întinse și o puse în gură. El i-o aprinse. Din nou, un zîmbet învălui întreaga figură a tînărului, pînă în creștet.

— Văd că tragi în piept, îi zise. Unde ești născută ?

— În Putney, domnule.

— Foarte interesant. Stai, te rog, un moment nemișcată. Nu e atît de dureros ca atunci cînd ți se scoate o măsea, dar durează mai mult. Important este să nu adormi.

— Da, domnule.

Pictorul luă o bucată mare de hîrtie și o bucată dintr-o substanță neagră și începu să deseneze.

— Spune, domnișoară...

— Collins, domnule... Victorine Collins. Fără să vrea, își spusese numele de fată. I se părea mai nimerit pentru această meserie.

— Ești liberă ? Pictorul se opri și din nou un zîmbet învălui părul lui blond. Sau ai vreo altă îndeletnicire ?

— Momentan nu, domnule. Sînt căsătorită, altceva nimic.

După aceste vorbe, cîtăva vreme tînărul domn tăcu. Era interesant să te uiți la el ridică privirea, trăgea o linie pe hîrtie, apoi iar privea. Sute de priviri, sute de linii. În cele din urmă, spuse :

— Deocamdată, ajunge. Ne vom odihni puțin. Dumnezeu te-a trimis aici, domnișoară Collins. Vino și te încălzește.

Victorine se apropie de foc.

— Știi ceva despre expresionism ?

— Nu, domnule.

— Ei bine, înseamnă genul în care nu te preocupă exteriorul decît în măsura în care exprimă ceea ce este în interior. Ai înțeles ceva ?

— Nu, domnule.

— Nu face nimic ! Mi se pare c-ai spus că ești dispusă să pozezi orișicum.

Victorine îl privi pe tînărul domn zvelt și strălucitor. Nu înțelegea ce voia să spună, dar simțea că este vorba despre ceva neobișnuit.

— Cum adică, domnule ?

Nud.

— Oh ! zise și lăsă ochii în pămînt. Apoi îi ridică și se uită la portretul celor două doamne dezbrăcate.

— Ca acestea ?

— Nu, pe dumneata nu te tratez în gen cubist.

Obrajii ei palizi se îmbujorară ușor și zise încet :

— Asta înseamnă că aș cîștiga mai mult ?

— Da, încă pe jumătate... poate și mai mult. Dar dacă nu vrei, nu pozezi. Poți să te mai gîndești și-mi spui data viitoare.

Victorine ridică privirea și spuse :

— Vă mulțumesc, domnule.

— Toate bune, dar te rog, nu-mi mai spune „domnule"

Victorine zîmbi. Această modificare funcțională a mușchilor feței ei păru a produce un efect bizar. Pictorul zise în grabă :

— Dumnezeule ! Cînd zîmbești, domnișoară Collins, te văd sub aspectul impresionist. Dacă te-ai odihnit, așază-te din nou acolo.

Victorine se întoarse pe podium.

Pictorul luă o nouă bucată de hîrtie.

— Poți să te gîndești la ceva ce te-ar face să zîmbești mai multă vreme ?

Ea dădu din cap. Într-adevăr, n-avea la ce se gîndi.

— Ceva comic ? Sper că nu ești îndrăgostită de bărbatul dumitale.

— Oh ! ba da !

— Atunci gîndește-te la el.

Victorine încercă, dar nu-l putea vedea pe Tony altfel decît vînzînd baloane.

— Asta nu merge, zise pictorul. Nu te mai gîndi la el ! Spune, ai văzut vreodată *L'après-midi d'un Faune* [1] ?

— Nu, domnule.

— Ei bine, mi-a venit o idee : *L'apres-midi d'une Dryade* [2]. În ceea ce privește nuditatea, nu trebuie să-ți pese. Este absolut impersonal. Gîndește-te la artă și la cincisprezece șilingi pe zi. Umbrele lui Nijinski [3]... văd întreaga lucrare !

În timp ce vorbea, ochii lui se plimbau necontenit de la ea la hîrtie și de la hîrtie la ea. Victorine păru a fi cuprinsă de o exaltare bolnăvicioasă. Cincisprezece șilingi pe zi ! Fluturi albaștri !

[1] *După-amiaza unui Faun* — preludiu orchestral și muzică pentru balet, aparținînd compozitorului francez Claude Debussy (1862—1918), pe versuri de Stéphane Mallarmé (1842—1898).

[2] *După-amiaza unei Driade* (fr.).

[3] *Waclaw Nijinsky* (1892—1950), celebru dansator interpret al baletului *După amiaza unui Faun*.

Urmă o tăcere adîncă. Ochii și mîna lui nu-și găseau astîmpăr. Pe fața Victorinei se așternu un vag zîmbet... aduna banii pe care i-ar putea cîștiga.

În sfîrșit, ochii și mîna pictorului nu se mai mișcară ; privea hîrtia din fața lui.

— Pentru azi ajunge, domnișoară Collins. Acum trebuie să reflectez. Vrei să-mi dai adresa dumitale ?

Victorine se gîndi puțin și zise :

— V-aș ruga, domnule, să-mi scrieți la post-restant. N-aș vrea ca soțul meu să știe că eu... eu...

— Că ai o îndeletnicire artistică ? Fie ! Spune-mi oficiul poștal.

Victorine i-l spuse și-și puse bereta.

— Un ceas și jumătate, cinci șilingi, mulțumesc. Mîine, la ora două și jumătate, domnișoară Collins... dar să nu-mi spui „domnule".

— Da, dom... vă mulțumesc.

În timp ce aștepta autobuzul în aerul rece de ianuarie, Victorine începu să șovăie la gîndul că ar putea poza nud. Cum să stea ea în pielea goală în fața unui domn străin ? Ce-ar zice Tony dacă ar ști ? Iarăși sîngele îi rumeni obrajii palizi. Se urcă în autobuz. Dar cincisprezece șilingi ! Șase zile pe săptămînă, înseamnă patru lire și zece șilingi ! În patru luni, ar putea cîștiga banii de drum. Judecînd după tablourile de acolo, trebuie să fie o groază de femei care pozează. Tony nu trebuia să afle nimic, nici chiar că e vorba de un simplu portret. Era foarte nervos și atît de îndrăgostit de ea ! Și-ar închipui fel de fel de lucruri ; de altfel, îi spusese el că artiștii erau ca niște animale. Dar domnul acesta fusese foarte politicos, deși parcă lua totul în derîdere. I-ar fi plăcut să vadă și ea ce desenase. Poate că într-o bună zi, o să se vadă într-o expoziție. Dar dezbră... oh! Și brusc, se gîndi: „Dacă aș mînca puțin mai mult, aș arăta și eu mai bine !" Apoi, ca și cînd ar fi vrut să scape de acest gînd îndrăzneț, își ațintì privirea asupra femeii din fața ei. Avea bărbia dublă, chipul liniștit, neted, rumen și niște ochi albaștri, care-i întîmpinară privirea. Toți oamenii se gîndesc, dar nu poți ști la ce ! Și zîmbetul dorit de Aubrey Greene se așternu pe chipul modelului său.

Capitolul III

MICHAEL SE PLIMBĂ ȘI VORBEȘTE

Fața pe care Michael o desenă începu prin a fi a Victorinei și sfîrși prin a fi aceea a lui Fleur. Fleur își ținea trupul drept... dar oare, ținuta ei morală era tot atît de dreaptă ? Ori de cîte ori își punea această problemă, își zicea că este un ticălos. Nu observase nici o schimbare în viața ei, iar fealitatea il împiedica să cerceteze ce făcea Fleur cînd el n-o vedea. Dar, fiind mai atent, își dădu din ce în ce mai bine seama de un anumit cinism al ei : părea tot timpul ar fi afirmat convingerea că toate valorile erau egale și că nici una nu avea prea mare preț.

Deși era încă la Londra, Wilfrid nu mai apăruse, iar numele lui nu mai fu rostit. Motoul lor părea să fie : „ochii care nu se văd și glasurile care nu se aud se uită". Dar Michael nu reușea să-l aplice, se gîndea încontinuu la Wilfrid. Dacă Wilfrid nu o vedea pe Fleur, cum putea suporta chinul de a sta atît de aproape de ea ? Dacă Fleur nu dorea ca Wilfrid să rămînă pe loc, pentru ce nu-i spusese să plece ? Apoi, îi venea greu să ascundă în fața străinilor că rupsese prietenia cu Desert. Adeseori, se trezea în el dorința aprigă de a se duce la Wilfrid pentru a se lămuri, dar se stăpînea. Ori între ei nu era nimic în afară de ceea ce știa el, ori era ceva, și atunci Wilfrid ar nega. Michael acceptase fără comentarii această stare de lucruri, pentru că o femeie nu poate fi lăsată așa, cu una, cu două ! Dar nu voia să fie mințit de un camarad din război. Cu Fleur nu mai schimbase nici un cuvînt ; era convins că vorbele nu l-ar lămuri, ci că ar pune în primejdie legătura lor, destul de șubredă și fără acest incident. De Crăciun au fost la vînătoare, la reședința strămoșească a familiei Mont. A doua

zi, la ultima bătaie, Fleur a ieşit cu el, ţinîndu-l pe Ting-a-ling în lesă. Cîinele chinezesc era emoţionat din cale afară, sărea în aer ori de cîte ori cădea un fazan, în schimb, focurile de armă păreau a nu-l impresiona. Michael, care nu era un bun ţintaş, aşteptînd să-i treacă fazanul prin faţă, urmărea chipul ei viu, învelit în blana cenuşie, şi trupul ei aplecat pe spate, trăgîndu-l pe Ting-a-ling. Vînătoarea era ceva nou pentru ea şi cînd o noutate o stimula, era întotdeauna bine dispusă. Îi făcea plăcere chiar şi atunci cînd trăgea un foc greşit! Fleur exclama „Oh! Michael!" Ea fusese punctul de atracţie al întregii reuniuni, ceea ce însemna că Michael nu apucase s-o vadă decît seara, cu capul pe pernă, piclnd de somn. Dar la ţară scăpase măcar de neliniştea insinuantă de la Londra.

După ce desenă pe sugativă ultimele linii ale părului scurt, se ridică. Fata îi spusese: la catedrala Sf. Paul. Ce-ar fi dacă ar trece întîmplător pe acolo pentru a-l vedea pe Bicket? Poate că-i va veni o idee. Îşi strînse cordonul pardesiului bleumarin şi, subţire şi sprinten, o porni cu o mică durere în inimă.

Era o zi frumoasă şi senină. În timp ce se îndrepta spre răsărit, nimic nu-l impresiona mai mult decît faptul că era în viaţă, sănătos şi avea de lucru. Atît de mulţi oameni erau morţi, bolnavi sau şomeri! Intră în Piaţa Covent Garden. Uluitoare piaţă! Un popor care poate suporta Covent Garden decenii după decenii nu era în primejdie de a se stinge din pricina nenumăratelor sale metehne. De altfel, Covent Garden te liniştea şi, după ce treceai pe aici, nu mai luai nimic în serios. Pe această insulă pătrată, mărginită la apus de edituri, la răsărit de operă şi la miazănoapte şi miazăzi de fluvii de oameni, se aflau toate vegetalele lumii şi toate fructele pămîntului. Michael trecea printre camioane care se descărcau, printre hîrtii şi paie aruncate încoace şi-ncolo, adulmecînd aerul. Covent Garden are un miros specific: miroase a pămînt, dar încă nu a putregai! Nu mai văzuse — nici chiar în război — un loc atît de lipsit de formă. Extraordinar de englezesc! Nimeni nu părea a avea vreo legătură cu pămîntul conducătorii vehiculelor, toţi gură-cască, ambalatorii şi negustorii din gherete păreau a nu fi făcut niciodată cunoştinţă cu soarele, vîntul, apa, pămîntul sau aerul. Toţi tipuri de cetadini! Iar feţele lor... Doamne, cît erau de strîmbe, schimono-

site, stoarse și umflate, care mai de care cu trăsături mai lipsite de armonie. Care era tipul englezesc în această nesfîrșită varietate de deformări? Nu exista! Ajunse la fructe: mormane colorate, liniștite și strălucitoare — fructe străine, venite din țările însorite — globuri de aceeași mărime și culoare. Lui Michael îi lăsă gura apă. „Într-adevăr, soarele are o putere! își zise. Iată, de pildă, Italia, țările arabe, Australia — australienii sînt originari din Anglia, și ce tip diferit au azi! Totuși, ce simpatic e un *cockney*[1]! Cu cît corpul și trăsăturile omului sînt mai regulate, cu atît este mai egoist! De pildă, grepfruturile acelea păreau nespus de mulțumite în comparație cu cartofii!"

Merse mai departe, gîndindu-se la englezi. „Ei bine! Astăzi, englezii, sînt una dintre cele mai urîte și mai deformare rase din lume și totuși, există vreo altă rasă care s-ar putea compara cu ei în ceea ce privește buna dispoziție și calmul?" Într-adevăr, pentru a trăi în orașele englezești pline de fum și într-o țară cu clima atît de proastă, trebuiau să aibă aceste însușiri — caracterul englezului modern este o pildă remarcabilă de adaptare la mediu! „Eu pot identifica oriunde pe un englez, își zise, cu toate că, din punct de vedere fizic, astăzi nu mai există un tip propriu-zis!" Ce popor uluitor! E atît de urît în masă și, totuși, produce flori de o frumusețe atît de rară și lăstare atît de ciudate — de pildă, ca micuța doamnă Bicket! Într-adevăr, uluitor popor: o colectivitate atît de lipsită de fantezie care totuși a dat atîția poeți mari! Ce-ar zice oare bătrînul Danby dacă Wilfrid ar duce la altă editură viitorul său volum? Sau, mai bine, ce i-ar spune el, Michael — prietenul intim al lui Desert — bătrînului Danby? Aha, da, știa ce-o să-i spună „Da, domnule, trebuia să-l ierți pe bietul băiat care a furat volumele *Monedei de aramă*. Desert n-a uitat că atunci l-ai refuzat." Asta-i una bună pentru bătrînul Danby și veșnica lui „dreaptă judecată"! *Moneda de aramă* s-a vîndut excepțional de bine. Volumul următor va fi probabil și mai bun. Cartea aceasta era o dovadă a ceea ce el, Michael, spunea întotdeauna: „epoca vorbelor goale a trecut". Oamenii cereau din nou viață. Sibley, Walter Nazing, Linda — și toți cei care n-aveau nimic altceva de spus, decît că erau

[1] Locuitor al mahalalelor Londrei.

superiori acelora care aveau ceva de spus — erau sfîrşiţi, coşciugele le erau pregătite. Dar nici cînd vor fi aşezaţi în ele nu-şi vor da seama că sînt morţi ; nu, de fel ! Vor continua să ţină nasul sus şi să-i dispreţuiască pe ceilalţi !

„Eu m-am săturat de ei, îşi zise Michael. Numai de şi-ar da seama şi Fleur că îngîmfarea este un semn de inferioritate!" Brusc, îi veni ideea că Fleur ştia, probabil, acest lucru. Wilfrid a fost singurul, din toată şleahta, cu care se împrietenise ; pe ceilalţi îi frecventa pentru că... pentru că era Fleur şi îi plăceau toate lucrurile noi. Cînd nu vor mai fi o noutate — şi aceasta se va întîmpla în curînd — o să-i părăsească pe toţi. Dar pe Wilfrid n-o să-l părăsească. Nu, era convins că pe Wilfrid nu-l părăsise şi nu-l va părăsi niciodată.

Michael ridică privirea. Ajunsese la Ludgate Hill ! „Lîngă catedrala Sf. Paul, vinde baloane !" Într-adevăr, acolo era bietul om !

Bicket îşi dezumfla baloanele pentru a se duce să bea o ceaşcă de cacao. Aducîndu-şi aminte că-l întîlnea întîmplător, Michael se opri o clipă pentru a-şi pregăti exclamaţiile de surpriză. Ce păcat că sărmanul băiat nu putea intra într-unul din globurile acelea colorate şi să zboare peste catedrala Sf. Paul, la sfîntul Petru ! Părea atît de prăpădit şi trist, în timp ce storcea aerul din ele. Deodată, îşi aminti de balonul din seara... 1 noiembrie... ce noapte frumoasă ! Deosebită ! Fleur ! Poate că baloanele aduceau noroc. Se duse spre el şi-i spuse cu un glas mirat :

— Dumneata, Bicket ? Cu asta te ocupi acum ?

Ochii mari ai lui Bicket îl priviră pe deasupra unui balon cafeniu de şase *penny*.

— Domnul Mont ! Adesea m-am gîndit că mi-ar face plăcere să vă mai întîlnesc.

— Şi eu la fel, Bicket. Dacă n-ai nimic de făcut, vino să gustăm ceva împreună.

Bicket dezumflă complet balonul şi, închizînd capacul tarabei, zise :

— Serios, domnule ?

— Da ! Tocmai mergeam spre o pescărie.

Bicket desfăcu taraba legată cu o curea în jurul gîtului.

— Am să las cutia la măturătorul din colţ.

O duse acolo, apoi porni alături de Michael.

— Cîştigi ceva, Bicket.

— Cît să ne ţinem zilele.

— Ce zici, intrăm aici ? Să luăm nişte stridii.

În colţul gurii lui Bicket se strînsese puţină salivă, pe care o şterse cu limba lui palidă.

Michael se aşeză la o masă mică aşternută cu muşama albă şi un serviciu de oţet şi untdelemn.

— Două duzini de stridii şi tot ce se cuvine ; apoi două sole [1] bune şi o sticlă de Chablis. Grăbeşte-te, te rog.

După ce omul cu şorţ alb plecă să aducă comanda, Bicket zise simplu :

— Dumnezeule !

— Da, lumea asta e foarte ciudată, Bicket !

— Adevărat, aşa este ! Nu m-aş mira dacă masa aceasta v-ar costa o liră. Eu nu cîştig mai mult de douăzeci şi cinci de şilingi pe săptămînă.

— Ai pus mîna pe rană, Bicket. În fiecare zi mă roade conştiinţa.

Bicket dădu din cap.

— N-aveţi dreptate, domnule. Dacă aveţi bani, cheltuiţi-i. Eu la fel aş face. Fiţi fericit, dacă puteţi, nu-s mulţi care pot...

Chelnerul cu şorţ alb începu să tot care la stridii. Le aduse stridii proaspăt deschise, cîte trei deodată. Michael le prepară pe ale sale. Bicket le înghiţi întregi. Apoi, uitîndu-se la cele douăsprezece scoici goale zise :

— Vedeţi, aici greşesc socialiştii, domnule. Nimic nu mă încurajează mai mult decît cînd văd pe alţii cheltuind bani. Toţi putem ajunge în situaţia asta, dacă avem un pic de noroc. Dacă toată lumea ar coborî la nivelul unei lire pe zi, şi nici măcar la atîta, după cum se zice, n-ar fi bine, domnule. Eu prefer să am mai puţin, dar să pot spera la mai mult. Dacă nu poţi juca la loterie, viaţa nu mai are haz. În sănătatea dumneavoastră !

— Tu vrei să mă convingi să fiu capitalist, Bicket !

Chipul slab, cu ochi mari, începu a se îmbujora în spatele paharului verzui cu Chablis.

— Doamne, ce n-aş da să fie şi soţia mea aici, domnule ! V-am vorbit despre pneumonia ei. Acum e întremată, dar e

[1] *Solă*, specie de peşte.

cam slabă. Ea este lozul cel mare al vieții mele. Nu, eu nu vreau să trăiesc într-o lume unde nu poți trage lozuri. Dacă totul ar merge pe dreptate și pe merit, nu m-ar fi luat niciodată. Mă înțelegeți ?"

„Da", gîndi Michael, reamintindu-și fața ei.

— Fiecare dintre noi avem visele noastre ; eu visez la fluturi albaștri... La Australia Centrală. Socialiștii n-au să mă ajute să ajung acolo. Rainl lor nu trece mai departe de Europa.

— Uf ! Doamne ! zise Michael. Dorești unt topit, Bicket !

— Mulțumesc, domnule.

În timp ce mîncau peștele, tăcură amîndoi.

— Cum ți-a venit ideea să vinzi baloane, Bicket ?

— Nu trebuie să le faci reclamă, și-o fac singure.

— Ai văzut prea multă reclamă la noi, nu-i așa ?

— Să știți, domnule, că eu aveam obiceiul să citesc copertele. Și, drept să vă spun, am fost surprins de cîte cărți mari există.

Michael își trecu mîinile prin păr.

— Coperte ! Aceeași femeie tînără, sărutată de același bărbat tînăr, cu aceeași bărbie ascuțită. Dar ce putem face, Bicket! Asta-i place publicului. Tocmai azi de dimineață am încercat să le dau altceva — să vedem ce va ieși. „Și sper că *tu* n-ai să vezi ! gîndi Michael. Ce m-aș face eu dacă Fleur ar apărea pe coperta unui roman ?"

— Înainte de a pleca de la dumneavoastră, am observat o nouă tendință, zise Bicket. Am văzut pe coperte stînci sau peisaje și cîte păpuși șezînd pe nisip sau în iarbă ; păreau a nu-și găsi locul.

— Da, murmură Michael, am încercat și asta. Căutam să nu fie vulgar. Dar publicul s-a săturat foarte curînd. Ce mai dorești... brînză ?

— Vă mulțumesc, domnule. Am mîncat prea mult, totuși, nu pot spune nu.

— De două ori Stilton, zise Michael.

— Ce mai face domnul Desert, domnule ?

Michael roși.

— Oh ! E bine.

Bicket roși și el.

— V-aș ruga... v-aș ruga să-i spuneți că a fost un pur accident... că am pus mîna tocmai pe cărțile dumisale. Îmi pare rău pînă în ziua de azi.

— Eu cred că întotdeauna cînd furăm bunurile altcuiva, aceasta se datorește unui accident, zise Michael încet. Niciodată nu *vrem* s-o facem.

Bicket ridică privirea.

— Nu, domnule, nu sînt de acord. Jumătate din oameni sînt hoți, dar eu nu sînt dintre aceștia.

Lealitatea din Michael încercă să spună bîlbîind :

„Nici el". Îi întinse lui Bicket tabachera.

— Vă mulțumesc, domnule, foarte mult.

Ochii lui Bicket se umeziseră și Michael își zise „A dracului treabă ! Devenim sentimentali. Îmi iau rămas bun și plec !" Făcu semn ospătarului.

— Dă-mi adresa dumitale, Bicket. Dacă ai nevoie de ceva îmbrăcăminte, pot să-ți dau cîteva lucruri.

Bicket își scrise adresa pe dosul notei de plată și zise timid

— Dacă cumva doamna Mont are cîte ceva ce nu mai poartă... Soția mea este înaltă cît mine.

— Sper că are. O să ți le trimitem acasă. Văzu cum buzele băiatului tremurau ; întinse mîna și-și luă pardesiul. Dacă se ivește ceva, am să-mi aduc aminte de dumneata. La revedere, Bicket, și noroc !

Deoarece Bicket se îndrepta spre apus, Michael o porni spre răsărit, repetînd în gînd maxima : „Mila e o nerozie... mila e o nerozie !" Apoi se urcă într-un autobuz, care-l duse din nou prin fața catedralei Sf. Paul. Privind cu prudență prin fereastra autobuzului, îl „cîntări" — după cum spunea bătrînul Forsyte — pe Bicket umflînd un balon ; abia îi putu zări fața în dosul globului roșu. Apropiindu-se de Blanke Street, simți că n-are nici o poftă de lucru și merse mai departe, pînă la Trafalgar Square. Bicket îl tulburase peste măsură. Uneori, lumea era de un comic insuportabil. Bicket, Wilfrid și Ruhr ! „Sentimentalismul e o prostie ! Mila e o nerozie !" Coborî din autobuz și, trecînd pe lîngă leii din jurul statuii, se îndreptă spre Pall Mall. Ce-ar fi dacă ar intra la „Snooks" să-l caute pe Barf ? N-avea rost... pe Fleur nu o putea găsi acolo. De fapt, el asta dorea : s-o vadă pe Fleur în timpul zilei. Dar unde să dea de ea ? O puteai găsi pretutindeni... ceea ce însemna că n-o găseai nicăieri.

Fleur n-avea astîmpăr. Să fi fost, oare, din vina lui ? Dacă Wilfrid ar fi fost în locul lui, oare, ar fi avut tot atît de puțin

astîmpăr ? „Da, îşi zise cu încăpăţînare, nici Wilfrid n-are astîmpăr." Dintre oamenii pe care-i cunoştea, nici unul n-avea astîmpăr. Mai bine-zis, cei tineri n-aveau astîmpăr, nici în viaţă şi nici în literatură. Iată romanele lor ! Abia unul la douăzeci era mai aşezat, adică făcea parte dintre cărţile la care te întorci ca într-un colţişor de refugiu. Majoritatea lor izbeau, împroşcau, se repezeau şi treceau pe lîngă tine în goana mare ca motocicletele, erau violente şi, of !... deştepte ! dar vai, cît era de sătul de deşteptăciune ! Cîteodată aducea acasă un manuscris pentru a-i cere părerea lui Fleur. Ţinea minte că-i spusese o dată : „Este întocmai ca viaţa, Michael, trece în goană, nu se opreşte nicăieri pentru a avea timp să dea lucrurilor un sens. Autorul n-a vrut, desigur, să scrie o satiră, dar dacă o publicaţi, te sfătuiesc să scrii pe copertă : «Această teribilă satiră a vieţii moderne»." Şi aşa au şi procedat, adică au tipărit pe copertă : „Această minunată satiră a vieţii moderne". Aşa era şi Fleur ! Îşi dădea seama de goană, dar, întocmai ca autorul minunatei satire, nu ştia că şi ea se învîrtea de colo-colo şi gonea.. sau poate ştia ? Oare, îşi dădea seama să-şi consuma viaţa aşa cum flacăra consumă aerul ?

Ajunsese la Piccadilly. Brusc, îşi aminti că de mult nu mai trecuse pe la mătuşa ei. Poate că Fleur era acolo. Îşi îndreptă paşii spre Green Street.

— Doamna Dartie e acasă ?

— Da, domnule.

Michael îşi mişcă nările. Parfumul lui Fleur ?... Nu, nu simţi decît miros de tămîie. Winifred aprindea în casă beţe parfumate, pentru că i se părea că răspîndesc miresme distinse.

— Pe cine să anunţ ?

— Domnul Mont. Nu cumva soţia mea e aici ?

— Nu, domnule. Nu este decît doamna Val Dartie.

Doamna Val Dartie ! Da, o ţinea minte. „Drăguţă femeie... dar nu mi-o înlocuieşte pe Fleur !" Totuşi, o dată intrat, merse în urma servitoarei.

În salon erau trei persoane : socrul său, cenuşiu şi îngîndurat, aşezat într-un fotoliu *empire*, privea aripile fluturilor albaştri din Australia, aşezate sub placa de cristal a unei mese rotunde, roşii. Winifred adăugase la fondul *empire* al salonului său o serie de obiecte mai potrivite cu moda zilei. Winifred îl salută pe Michael cu o distincţie caldă.

— Ce amabil din partea dumitale că ai trecut pe la mine, cînd eşti atît de ocupat cu toţi aceşti tineri poeţi! Am citit *Moneda de aramă* — ce titlu simpatic! — este o cărţulie foarte interesantă. Cred că domnul Desert e deştept! La ce lucrează acum?

— Nu ştiu, răspunse Michael şi se trînti pe divan, lîngă doamna Val Dartie. Necunoscînd străvechea duşmănie din familia Forsyte, nu era conştient de uşurarea pe care prezenţa lui o adusese în salon. Soames zise ceva despre francezi, şi se ridică şi se duse la fereastră. Winifred se apropie de el... păreau a discuta ceva confidenţial.

— Ce mai face Fleur? Întrebă vecina lui Michael.

— Mulţumesc, foarte bine.

— Vă place casa în care locuiţi?

— Oh, da, mult de tot. Nu vreţi să veniţi s-o vedeţi?

— Nu ştiu dacă lui Fleur i-ar face...

— De ce nu?

— Oh! Da!

— Este extrem de sociabilă.

Lui Michael i se păru că doamna Val Dartie îl privea cu mai mult interes decît merita persoana lui, parcă voia să-i cînească ceva pe faţă, de aceea adăugă:

— Sînteţi rude atît de sînge cît şi prin alianţă, nu-i aşa?

— Da.

— Atunci, de ce ezitaţi?

— Oh! Nu! Am să viu, desigur. Numai că... Fleur are atît de mulţi prieteni!

Michael gîndi „Îmi place femeia aceasta!" şi zise:

— De fapt, am trecut pe aici în după-amiaza aceasta, sperînd s-o găsesc pe Fleur. Mi-ar place mult dacă v-ar cunoaşte. În agitaţia în care trăieşte ea, ar preţui mult o fiinţă calmă.

— Vă mulţumesc.

— N-aţi locuit niciodată la Londra?

— Nu, decît pînă la vîrsta de şase ani.

— Tare aş dori să se odihnească puţin — păcat că nu este prin apropiere un de... deşert... Michael se cam bîlbîise, deşi cuvîntul nu era aidoma... În sfîrşit! Dezorientat, privi fluturii de sub sticlă şi zise: Tocmai adineauri am stat de vorbă cu un tînăr *cockney*, al cărui „S.O.S." ar fi Australia Centrală. Dar, ce părere aveţi dumneavoastră: trebuie să ne mîntuim sufletele?

— Așa am crezut, dar acum nu mai sînt sigură... în ultima vreme am observat ceva.

— Ce anume ?

— Ei bine, am observat că toți oamenii care nu sînt construiți armonios, oamenii cu nasul strîmb, ochii holbați sau privirea sticloasă, cred în existența sufletului ; iar oamenii armonioși, cu trăsături normale, proporționate, nu par a fi preocupați de suflet.

Michael ciuli urechile și zise :

— Așa este ! Strașnică idee ! Fleur este admirabil proporționată și... pare să nu-și pună problema. Eu nu sînt și... eu mi-o pun, desigur. Oamenii din Covent Garden trebuie să aibă mult suflet ! Dumneavoastră credeți că sufletul este rezultatul unei deficiențe în angrenajul organismului... un fel de conștiință aparte a omului care nu e făcut dintr-o bucată ?

— Da, cam așa ceva... sînt aproape sigură că este ceea ce se numește „forța psihică".

— Spuneți, vă rog, sînteți pusă la adăpost în viață ? După teoria dumneavoastră, ar însemna că trăim într-o epocă plină de suflet. Trebuie să mă gîndesc la familia mea. Cum e a dumneavoastră ?

— Neamul Forsyte ! Oh, toți sînt prea bine proporționați !

— De acord. După cîte am văzut, nu au nici o deformație. Francezii, de asemenea, sînt foarte bine plămădiți. Ideea dumneavoastră este într-adevăr interesantă, numai că, firește, majoritatea oamenilor gîndesc altfel. Ei spun că sufletul produce disproporția, că sufletul dă ochi sticloși, nas strîmb și alte asemenea ; iar acolo unde sufletul este mic, el nu încearcă să iasă din corp și produce oameni asemănători cu păpușile de ceară din vitrinele frizerilor. Am să mă mai gîndesc la ceea ce ați spus. Mulțumesc pentru idee. Vă rog, veniți să ne vedeți. La revedere ! Cred că e mai bine să nu-i deranjez pe cei de lîngă fereastră. Fiți vă rog bună și le spuneți că eram foarte grăbit. Strînse mîna subțire, înmănușată, primi o privire zîmbitoare, căreia îi răspunse cu aceeași privire, și ieși, tiptil, zicîndu-și „Dracu' să-l ia de suflet... unde o fi trupul lui Fleur?"

Capitolul IV

TRUPUL LUI FLEUR

În clipa aceea, trupul lui Fleur se afla într-una din situațiile dificile, care amenință permanent o viață de compromis. De fapt, era în brațele lui Wilfrid, într-o situație care o făcu să spună :

— Nu, Wilfrid... mi-ai făgăduit să fii cuminte.

Într-adevăr, Fleur își supraevalua puterea de a se juca cu focul, crezînd că-l va putea domoli doar spunîndu-i „fii cuminte !" Se împliniseră unsprezece săptămîni de cînd tînărul Desert se credea la un pas de împlinirea visului său pătimaș și iată-l acum tot despărțit de ea prin doi pumni proptiți în pieptul lui și prin cuvîntul „cuminte" ; și toate acestea, după ce n-o văzuse două săptămîni !

Cînd Fleur rosti cuvîntul, Wilfrid își luă cu violență brațele de pe ea și se așeză într-un fotoliu. Numai gîndul că e rușinos să repete mereu aceleași vorbe îl împiedică să spună : „Așa nu mai merge, Fleur !" Ea o știa prea bine ! Totuși... mergea ! Se minuna și el cum de mai „merge" ! Cum putea răbda și spera o săptămînă după alta, ca un nenorocit, spunîndu-i ei și sieși : „acum, ori niciodată!" cînd de fapt nu era nici „acum", nici „niciodată" ? Singurul gînd — subconștient — care îl susținuse în această așteptare a fost acela că, numai în clipa cînd va fi „acum", Fleur se va lămuri cu ea însăși. Sentimentele lui erau atît de intense, încît aproape o ura pe Fleur pentru că era nehotărîtă. Dar se înșela. Nu era vorba numai despre nehotărîre. Fleur avea nevoie de bogăția de sentimente și emoții pe care iubirea lui Wilfrid o aducea în viața ei, dar nu voia să piardă și să primejduiască nimic din ceea ce avea. Era firesc ! Numai patima lui înspăimîntătoare făcuse toată încurcătura. Dar nu era vina ei, ea nu dorise ca Wilfrid să fie atît de păti-

maș. Totuși era plăcut să inspiri o pasiune și, desigur, în adîncul sufletului știa că nu este „un sistem" să-l șicanezi pe bărbatul care te iubește, mai ales cînd viața îți răpise omul cu adevărat iubit.

Scăpată din brațele lui, își netezi rochia și zise :

— Vorbește-mi despre ceva serios ; ce-ai mai scris ?

— Poftim !

Fleur citi. Înroșindu-se și mușcîndu-și buzele, zise :

— Este îngrozitor de amar !

— Este îngrozitor de adevărat. *El* te-a mai întrebat vreodată dacă mă vezi ?

— Niciodată.

— Pentru ce ?

— Nu știu.

— Dacă te-ar întreba, ce i-ai răspunde ?

Fleur dădu din umeri.

Desert spuse calm :

— Da, aceasta este atitudinea ta. Așa nu mai merge, Fleur.

Wilfrid stătea lîngă fereastră. Fleur puse hîrtiile pe birou și se îndreptă spre el. Sărmanul Wilfrid ! Acum, că-l vedea liniștit, îi era milă de el.

Wilfrid spuse brusc

— Stai pe loc ! Nu te mișca. E jos, în stradă.

Fleur se dădu înapoi și zise cu răsuflarea tăiată :

— Michael ! Oh ! Dar cum.. cum a putut afla ?

Desert zise cu un aer sălbatic :

— Atît de puțin îl cunoști? Crezi că dacă te știa la mine, ar fi venit aici ?

Fleur tresări.

— Atunci, pentru ce este acolo ?

— Probabil vrea să stea de vorbă cu mine. Îmi face impresia că nu se poate hotărî. Nu-ți fie frică, n-am să-i deschid.

Fleur se așează ; simțea că i se înmuiaseră picioarele. I se părea că alunecă pe o pojghiță de gheață, sub care curge o apă îngrozitor de rece.

— Te-a văzut ? îl întrebă.

— Nu.

Într-o clipă, îl străfulgeră gîndul : „Dacă aș fi un nemernic, i-aș putea forța mîna ; n-ar trebui decît să fac un pas și să fac un semn din deget. Din păcate, nu sînt un nemer-

nic — cel puțin nu în măsura aceasta — totul ar fi mult mai simplu !

— Ce face acum ?

— Pleacă.

Fleur suspină ușurată și zise :

— E bizar, Wilfrid, nu-i așa ?

— Ți-ai putut închipui că el e liniștit ?! Te pomenești !

Fleur își mușcă buzele. O ironiza pentru că nu iubea și nu putea iubi cu adevărat pe nici unul din ei. Era nedrept. Ea ar fi putut iubi — ea iubise ! Wilfrid și Michael... pot să se ducă naibii amîndoi !

— Mai bine nu veneam niciodată aici, zise brusc Fleur, și nici n-am să mai vin vreodată !

Wilfrid se duse la ușă și o deschise.

— Ai dreptate.

Fleur stătea nemișcată, cu bărbia vîrîtă în gulerul de blană, cu buzele strînse și mînioase, cu ochii limpezi și strălucitori ațintiți asupra feței lui.

— Crezi că sînt o fiară fără inimă, spuse încet. Așa sînt... acum. La revedere !

El nu-i strînse mîna, nu spuse nici o vorbă, ci doar se înclină. Ochii săi aveau o expresie tragică. Fleur, tremurînd de necaz, ieși. În timp ce cobora, auzi ușa închizîndu-se în urma ei. La capătul scării, se opri șovăind. Dacă Michael se întorsese în fața casei ? Aproape peste drum, era galeria de tablouri, unde-l întîlnise pentru prima dată pe el și pe... Jon. O să se-ndrepte iute într-acolo ! Dacă-l găsește dînd tîrcoale în capătul străzii lui Wilfrid, îi va spune cu conștiința liniștită unde fusese. Ieși în stradă și-și roti privirile. Michael nu se vedea nicăieri ! Trecu repede strada și intră în expoziție. I se spuse că peste un minut se închide — era aproape patru ! Puse un șiling pe masă și trecu în sală. Trebuia să vadă despre ce era vorba... dacă cumva... Privi în jurul ei... Expunea un singur pictor : Claude Brains ! Plăti încă un șiling și luă un catalog, pe care-l citi în timp ce ieșea: *„Nr. 7. Femeie speriată"*. Aceasta îi spunea totul ; simți cum i se ia o greutate de pe inimă și-și văzu de drum. Apoi se urcă într-un taxi, ca să ajungă acasă înaintea lui Michael ! Se simțea ușurată, aproape veselă. Sărmanul Wilfrid ! Nu trebuia să fie ironic. La urma urmei, ce știa el despre ea ? Nimeni nu știa nimic ! Era singură pe lume. Puse cheia în ușă. Michael nu sosise. Se așeză în salon,

în fața căminului, și luă ultima carte a lui Walter Nazing. Citi de trei ori aceeași pagină. La fiecare lectură, pagina avea din ce în ce mai puțin sens... nu se limpezea ; Nazing făcea parte din categoria autorilor ale căror cărți trebuiesc citite în galop și lăsate din mînă înainte ca prima impresie de agitație să se transforme în plictiseală. Dar, printre rînduri, Fleur vedea ochii lui Wilfrid. Milă ! Nimănui nu-i era milă de ea ; atunci, pentru ce i-ar fi ei milă de alții ? De altfel, mila era o „prostie", după cum ar spune Amabel. Situația ei cerea niște nervi de fier. Dar ochii lui Wilfrid! Da... n-o să-i mai vadă niciodată! Ce frumoși erau cînd zîmbeau sau cînd — mult mai des — o priveau cu nesaț, așa cum îi apăreau acum, peste fraza : „Solemn și cu un egoism delicios, el o dorea mai mult decît cumplit, pe ea, care se rărăsese grațioasă și rozâ în scoica stacojie a perifrazei sale întortocheate și atît de îndrăznețe..." Sărmanul Wilfrid ! Mila era o prostie", dar exista mîndria! Oare dorea ca Wilfrid să plece cu ideea că ea „l-a dus de nas" din orgoliu, așa cum spunea Walter Nazing că se poartă americancele ? Oare dorea ea acest lucru ? N-ar fi fost mai modern, și într-adevăr dramatic, dacă „mergea pînă la capăt măcar o dată ? N-ar fi fost oare, acesta un fapt la care amîndoi s-ar fi putut gîndi... el acolo, în Orientul despre care-i vorbea mereu, și ea aici, în Occident ? Pentru o clipă, această idee stărui în organismul care purta numele de Fleur, organism care era însă prea bine proporționat pentru a avea un suflet conform ultimei teorii a lui Michael. Dar, ca orice idee de o clipă, nici aceasta nu dăinui. Mai întîi : oare i-ar fi făcut plăcere ? Fleur credea că nu. Îi ajungea un bărbat pe care nu-l iubea. Apoi, mai era pericol de a intra sub dominația lui Wilfrid. Era un gentleman, dar era pătimaș : o dată ce ar fi sorbit din pahar, ar fi consimțit oare să-l mai lase din mînă ? Dar și mai mult decît atît, o influențase bănuiala din ultimele două sau trei săptămîni ; bănuia că în trupul ei se petrecea ceva un lucru care cerea o verificare în timp și-i dădea un aer grav. Se ridică în picioare și-și pipăi corpul ; simți o repulsie vădită la gîndul că Wilfrid ar putea face același lucru. De fapt, dorea prietenia, admirația lui, dar nu cu acest preț ! Deodată, și-l închipui pe Wilfrid căzînd ca o bombă pe pardoseala ei de aramă... Cu gîndul se repezi la el, îl prinse și-l aruncă afară în scuar....Săracul Wilfrid! Mila e o „prostie"! Dar, în definitiv, de ce nu i-ar fi milă de ea însăși pentru că-l pierduse ? O dată cu el pierdea și idealul femeii moderne,

pe care i-l expusese într-o seară Marjorie Ferrar, răsfățata „supramodernilor", al cărei păr roșu-auriu trezea admirația tuturor : „Draga mea, am ambiția să fiu soția perfectă a unui bărbat, amanta perfectă a altuia și mama perfectă a unui al treilea ; toate în același timp. Este foarte posibil... așa fac femeile din Franța."

Dar, chiar dacă mila este o prostie, era oare cu putință ? Cum să fie soția perfectă a lui Michael, cînd la cea mai mică neatenție acesta ar putea afla că fusese amanta perfectă a lui Wilfrid? Cum să fie perfectă față de Wilfrid, cînd fiece purtare perfectă față de Michael însemna un pumnal în inima lui Wilfrid ? Apoi, admițînd că bănuiala ei se lămurește și devine o certitudine, cum ar putea fi o mamă perfectă, cînd sau tortura doi bărbați, sau îi mințea pe amîndoi ca o femeie de nimic ? Nu, nu era perfect posibil ! Chiar de fel ! „Ah, ce bine ar fi dacă aș fi fost în întregime franțuzoaică !" își zise Fleur...

Zgomotul ușii ce se deschise o făcu să tresară — motivul pentru care nu era în întregime franțuzoaică intase. Tatăl ei era foarte cenușiu, parcă se frămîntase prea mult. O sărută și se așeză, prost dispus, în fața căminului.

— Dormi aici, tată dragă ?

— Dacă se poate, murmură Soames. Am treburi.

— Ceva neplăcut, scumpule ?

Soames ridică privirea, de parcă se speriase.

— Neplăcut ? Pentru ce ar fi neplăcut ?

— Mi s-a părut... după fața ta...

Soames tuși ușor și zise :

— Povestea aceea din Ruhr ! Ți-am adus un tablou. Chinezesc !

— Oh, tată dragă ! Ce nostim !

— Nu e de loc nostim, zise Soames, este o maimuță care mănîncă fructe.

— Perfect ! Unde este ? În vestibul ?

Soames dădu din cap.

Fleur dezveli tabloul, îl aduse în salon, îl așeză pe divanul verde și se depărtă cîțiva pași pentru a-l privi. Maimuța albă, puternică, cu ochii căprui mari și expresivi, avînd aerul că, brusc, fructul asemănător cu o portocală, pe care-l ținea în laba crispată, încetase să o mai intereseze, fundalul cenușiu, cojile goale risipite în jur — pete luminoase pe un fond sumbru — o impresionară din primul moment.

— Tată, e o capodoperă ! Sînt sigură că este dintr-o epocă foarte bună.

— Nu știu, zise Soames. Am să-i studiez pe chinezi.

— N-ar trebui să mi-l dăruiești mie, are, desigur, o valoare mare. Ar fi mai bine să-l păstrezi în colecția ta.

— Ei nu i-au cunoscut valoarea, zise Soames, și un zîmbet vag îi lumină fața. Am dat trei sute pe el. Aici e într-un loc mai sigur.

— Nu încape îndoială că e în loc sigur. Dar pentru ce ar fi „mai sigur" ?

Soames se întoarse spre tablou.

— Nu pot să-ți spun. Dar din treaba asta pot ieși multe încurcături.

— Din care treabă, tată ?

„Bătrînul Mont" vine astă-seară pe aici ?

— Nu, e încă la Lippinghall.

— Bine, n-are importanță... tot nu-mi poate fi de folos.

Fleur îi luă mîna și i-o strînse.

— Spune-mi despre ce este vorba.

Inima lui Soames tresări mișcată. Fleur să vrea să știe ce supărări are ! Dar buna creștere și spaima de a-și da în vileag teama îl opriră să-i răspundă.

— Ceva la care tu nu te pricepi, îi zise. Unde vrei să atîrni tabloul ?

— Cred că acolo, dar trebuie să-l așteptăm pe Michael.

Soames mîrîi :

— Adineauri l-am întîlnit la mătușa ta. Așa-și vede el de treburi ?

„Poate era în drum spre birou, își spuse Fleur. Cork Street este mai mult sau mai puțin în drum ! Dacă a trecut pe la capătul străzii, și-a adus aminte de Wilfrid și poate a vrut să discute despre cărțile lui" Zise :

— Oh, uite-l pe Ting ! Ce mai faci, iubitule ?

Văzîndu-l pe Soames, cîinele chinezesc, pe care providența părea să-l fi adus în salon, se așeză cu botul ridicat, iar ochii-i strălucitori păreau a-i spune „Expresia feței dumitale îmi place. Noi, amîndoi, aparținem trecutului, amice, și am putea cînta împreună imnuri !"

— Caraghios mai e, zise Soames, mă recunoaște.

Fleur îl luă în brațe, zicînd :

— Vino să vezi maimuța nouă, scumpule !

— Nu-l lăsa să lingă tabloul.

Fleur îl ținea strîns de cureaua verde ca jadul din jurul gîtului dar Ting-a-ling, văzîndu-se în fața unei bucăți de mătase care mirosea a vechi, își înălță capul din ce în ce mai sus, pentru a putea adulmeca, și scoase limba, pentru a gusta și mai bine emanațiile din patria lui.

— E o maimuță frumoasă, nu-i așa, iubitule ?

— Nu, zise Ting-a-ling aproape deslușit. Pune-mă jos !

Văzîndu-se pe jos, Ting-a-ling își căută un locșor între două covoare și începu să lingă liniștit arama.

— Domnul Aubrey Greene, doamnă !

— Hm ! făcu Soames.

Pictorul intră, dichisit și cu pași ușori, cu părul lucios dat spre spate, cu ochii verzi plini de vioiciune.

— Ah, zise arătînd spre pardoseala de aramă. Așa m-a adus aici.

Fleur, uluită, îi privi degetul.

— Ting ! zise pe un ton sever, ajunge ! Linge mereu arama.

— Absolut chinezesc ! Chinezii fac tot ce nu facem noi.

— Tata... Aubrey Greene. Chiar adineauri, tata mi-a adus acest tablou. Ce zici, Aubrey, nu-i o comoară ?

Pictorul se opri neclintit, ochii nu i se mai învîrteau încoace și-ncolo, părul nu-i mai ședea lins.

— Oho ! zise.

Soames se ridică. Se aștepta la o remarcă negativă ; dar tonul pictorului părea respectuos, dacă nu chiar înspăimîntat.

— Dumnezeule ! zise Aubrey Greene, ce ochi ! Unde l-ați găsit, domnule ?

— A aparținut unui văr al meu, pasionat de curse. Era unicul său tablou.

— Bravo lui ! Trebuie să fi avut gust.

Soames deschise ochii mari. Gîndul că George a putut avea gust aproape îl sperie.

— Nu, zise străfulgerat de o inspirație, ceea ce-i plăcea la acest tablou este faptul că-ți produce o senzație neplăcută.

— Păi asta este ! Eu nu știu să mai fi văzut undeva o satiră mai ascuțită a vieții omenești.

— Nu înțeleg ce vreți să spuneți, zise Soames pe un ton sec.

— Cum nu, domnule ? Este o alegorie perfectă ! Să mănînci fructele vieții, să azvîrli cojile și să fii prins asupra faptului. Ochii unei maimuțe, cînd sînt liniștiți, întruchipează tragedia umană. Uitați-vă la ei ! Crede că mai este ceva dincolo și este tristă sau mîhnoasă pentru că nu poate ajunge la acel ceva. Tabloul acesta ar trebui să stea la „British Museum", domnule, sub eticheta : *Civilizația dezvăluită*.

— Ei bine, n-are să fie la muzeu, zise Fleur, are să fie aici, cu eticheta : *Maimuța albă*.

— Păi asta este !

— Cinismul, zise Soames pe un ton rece, nu duce la nimic. Dacă ați fi spus *Modernismul dezvăluit*...

— Asta am vrut să spun, domnule. Dar pentru ce să privim lucrurile sub un aspect limitat ? Doar nu credeți cu adevărat că epoca aceasta este mai rea decît oricare alta ?

— Ba da, zise Soames. După părerea mea, lumea și-a atins apogeul prin al optulea deceniu al veacului trecut și nu-l va mai atinge niciodată.

Pictorul îl privi cu ochi mari.

— Este extrem de interesant. Eu nu eram născut și cred că dumneavoastră aveați cam vîrsta mea pe atunci. Credeați în Dumnezeu și umblați cu *diligența*.

Diligența ! Cuvîntul trezi în Soames o imagine caracteristică acelor vremuri.

— Da, îi zise, și pot să vă povestesc o întîmplare din zilele acelea, pe care n-o mai puteți întîlni azi. Eram adolescent și-mi petreceam vacanța în Elveția, împrună cu familia mea. Două dintre surorile mele mîncau niște cireșe negre ; după ce mîncară cîteva, descoperiră că toate erau viermănoase. Un turist englez, văzînd cît erau de tulburate, a luat cireșele rămase și le-a mîncat pe toate — cam două livre — viermi și sîmburi cu tot. Iată ce fel de oameni erau în vremea aceea.

— Oh ! Tată !

— Vai, vai ! Desigur, era îndrăgostit de ele.

— Nu, zise Soames, nu cred. Îl chema Powley și purta favoriți.

— Și fiindcă veni vorba despre Dumnezeu și diligențe, trebuie să vă spun că ieri am văzut un *hansom* [1].

[1] Cabrioletă cu două roți, pentru două persoane, cu vizitiul așezat în spate (engl.).

„Ar fi fost mai nimerit să spui că l-ai văzut pe Dumnezeu", gîndi Soames, dar nu rosti cu glas tare nimic. De fapt, era surprins, el nu văzuse niciodată așa ceva.

— Poate că dumneavoastră nu știți că astăzi sînt mai mulți oameni credincioși decît erau înainte de război — au descoperit că nu au numai trup...

— Oh ! zise Fleur, mi-a venit o idee, Aubrey. Cunoști vreun mediu ? Poți să-mi aduci aici unul ? În casă la noi, cu Michael postat în fața ușii, știu precis că nu poate face nici o șmecherie. Spune-mi, te rog, oamenii care fac *séance*[1]-uri în întuneric le fac și în afară de locuința lor ? Am auzit că sînt foarte palpitante.

— Spiritism ! Hm ! zise Soames, și nici dacă ar fi vorbit o jumătate de ceas nu s-ar fi putut exprima mai deslușit.

Ochii lui Aubrey Greene alunecară spre Ting-a-ling și zise:

— Am să fac tot ce pot, dacă-mi împrumuți pechinezul dumitale pentru un ceas sau două, mîine după-amiază. Ți-l aduc înapoi în lesă și îi ofer tot confortul.

— Pentru ce-ți trebuie ?

— Michael mi-a trimis astăzi un model excepțional. Dar femeia nu știe să zîmbească.

— Michael ?

— Da, un gen cu totul nou : am și făcut o schiță. Zîmbetul ei este ca soarele ce apune într-o vale din Italia ! Dar nu poate zîmbi la comandă. M-am gîndit că poate pechinezul dumitale o va face să zîmbească.

— Pot s-o văd și eu ? zise Fleur.

— Da, vino mîine cu cățelul ; dacă reușesc s-o conving, poate va poza nud.

— Oh ! Îmi organizezi aci o *séance*, dacă ți-l împrumut pe Ting ?

— Da.

— Hm ! zise Soames din nou. *Séance*-uri, soare în Italia, nud ! E timpul să se gîndească iarăși la Elderson și la ceea ce are de făcut, să lase fleacurile la o parte, în timp ce Roma e în flăcări !

[1] *Séance* ședință — aci cu sensul de „Ședințe de spiritism" (fr.).

— La revedere, domnule Greene, îi spuse, nu mai am timp...

— Bine, domnule, zise Aubrey Greene.

„Bine !“ zise Soames în gînd, imitîndu-l, şi ieşi.

Peste cîteva minute, plecă şi Aubrey Greene. În vestibul, întîlni o doamnă care-i comunica valetului numele.

Singură cu trupul ei, Fleur se pipăi din nou. „Nudul“ îi reaminti primejdiile unui comportament „dramatic“

Capitolul V

SUFLETUL LUI FLEUR

— Doamna Val Dartie, doamnă.

Acest nume, pe care nici chiar Coaker nu-l putea deforma, avu asupra lui Fleur efectul unui deget apăsat brusc în capul nervului sciatic. Holly! N-o mai văzuse din ziua în care nu se măritase cu Jon. Holly! Un torent de amintiri... Wansdon, dealurile, groapa de calcar, livada cu meri, rîul, pădurica de la Robin Hill! Nu! Revederea cu Holly nu-i făcea plăcere. Zise

— Grozav de frumos din partea ta c-ai venit să mă vezi!

— Azi după-masă l-am întîlnit pe soțul tău în Green Street, el m-a poftit. Ce cameră plăcută!

— Ting-a-ling, vino să te prezint! Acesta este Ting-a-ling; nu-i reușit? Acum e puțin cam tulburat din pricina maimuței. Ce mai face Val? Ce mai e pe la Wansdon? Frumoasă regiune! Era atîta liniște pe acolo!

— Este un loc retras, dar plăcut. Eu nu mă satur de el.

— Și... zise Fleur cu un rîs scurt, aspru — Jon?

— Cultivă piersici în North Carolina. În Columbia Britanică nu i-a plăcut.

— Oh! S-a căsătorit?

— Nu.

— Cred că o să se căsătorească cu o americană.

— N-are nici douăzeci și doi de ani, după cîte știi.

— Dumnezeule! zise Fleur. Eu n-am decît douăzeci și unu? Mă simt de patruzeci și opt.

— Așa este cînd trăiești în vîltoarea lumii, cînd vezi atît de mulți oameni... și ai atît de multe relații...

— Fără a cunoaște cu adevărat pe nimeni!

— Cum se poate?

— Bine. Așa se cade. Cu toții ne zicem pe nume, dar *après*... [1]

— Bărbatul tău îmi place foarte mult.

— Oh, da ! Michael e adorabil. Ce mai face June ?

— Ieri am văzut-o. A descoperit un nou pictor... Claude Brains. Cred că este ceea ce se cheamă un vertiginist.

Fleur își mușcă buzele.

— Da, sînt mulți în genul acesta. Dar probabil June crede că el e singurul.

— În orice caz, crede că e un geniu.

— E admirabilă.

— Da, zise Holly, e cea mai leală făptură din lume, atîta vreme cît e entuziasmată. La ea e ca într-o cresctorie de păsări, de îndată ce puii au ieșit din găoace... I-ai văzut vreodată pe Boris Strumolowski ?

— Nu.

— Nici să nu cauți să-l cunoști.

— Cunosc un bust pe care i l-a făcut unchiului lui Michael. E destul de normal

— Da. June a fost de părere că-l sculptase pentru a cîștiga bani, iar el n-a uitat niciodată această apreciere. Dar June avea dreptate. De altfel, de îndată ce un protejat al ei începe să cîștige bani, își rotește privirile în căutarea altuia. E tare drăguță.

— Da, murmură Fleur, și mie mi-a fost dragă.

Alt torent de amintiri... cofetăria în care au luat ceaiul, Tamisa, mica sufragerie a lui June, apoi momentul cînd în Green Street și-a dezbrăcat rochia de mireasă, sub privirile ochilor albaștri ai lui June. Fleur puse mîna pe tabloul cu maimuța albă și-l ridică.

— Nu este aceasta o imagine a vieții ?

Poate că ideea nu i-ar fi trecut prin minte dacă Aubrey Greene nu i-ar fi sugerat-o, totuși în momentul acela i se păru foarte justă.

— Sărmana maimuță ! zise Holly. Întotdeauna mi-e milă de maimuțe. Dar tabloul acesta mi se pare minunat.

— Da. Am să-l atîrn aici. Dacă mai fac rost de încă unul, mi-am mobilat complet odaia, păcat că în ultima vreme lu-

[1] Apoi (fr.).

crurile chinezești sînt foarte căutate. Acesta mi-a picat întîmplător, prin moartea cuiva... George Forsyte, îl știi, acela cu mania curselor.

— Oh ! zise Holly cu glas dulce.

Ultima dată îl văzuse în biserică, la cununia lui Fleur. Privea cu ochii lui batjocoritori și șoptise răgușit : „Oare va rezista la cursă ?" Într-adevăr, se întreba Holly, oare va rezista mica mînză ? Apoi își aduse aminte de vorbele soțului ei : „Tare aș dori să se odihnească puțin, păcat că nu este prin apropiere un deșert !" Totuși, neputîndu-i pune o întrebare atît de personală, Holly se refugie într-o remarcă de ordin general.

— Ce credeți despre viață, voi, tineretul distins din zilele noastre, Fleur ? Un om ca mine, care a trăit douăzeci de ani în Africa și n-a făcut parte niciodată din lumea aceasta, se simte depășit.

— Viața ! Ei bine, noi știm că este o enigmă, dar am renunțat s-o dezlegăm ! Nu căutăm decît să petrecem cît mai bine, deoarece știm că nimic nu durează. Dar cred că nu știm nici să petrecem. Mergem înainte și sperăm să izbutim. Mai este și arta, firește, dar majoritatea dintre noi nu sîntem artiști și apoi, după cum spune Michael, expresionismul este lipsit de conținut. Vorbim mult despre el, dar cred că, de fapt, n-are nici un sens. Frecventez o mulțime de scriitori și pictori, se spune că sînt amuzanți.

Holly o asculta uluită. Cine ar fi crezut că fetișcana aceasta gîndea ? Poate că gîndea greșit, dar gîndea !

— Totuși, îi spuse, cred că vă distrați.

— Da, mie-mi place să adun în jurul meu obiecte frumoase și oameni interesanți ; îmi place tot ce este nou și demn de atenție, sau cel puțin mi se pare a fi pentru moment. Dar, de fapt... nimic nu durează. Precum vezi, nu fac parte dintre cei ce „gustă din plin viața" și nici dintre adepții „credinței noi".

— „Credința nouă" ?

— Oh ! Nu o cunoști ? Este un fel de autoterapie prin credință, nu în genul concepției vechi : „Bunul Dumnezeu, Dumnezeu e bun !", ci un fel de combinație între voință, psihanaliză și credință : „Totul va fi bine dacă-ți repeți mereu că «va fi bine»." Trebuie să fi întîlnit vreunul dintre ei. Sînt foarte convinși.

— Da, zise Holly, le strălucesc ochii.

— S-ar zice că da. Eu nu cred în ei — eu nu cred în nimeni, sau, mai bine zis, nu prea cred în nimic. Cum or fi putînd unii să creadă ?

— Dar ce crezi despre oamenii simpli, care muncesc din greu ?

Fleur oftă şi zise

— Da, este şi asta o problemă. În orice caz, măcar în ceea ce-l priveşte pe Michael... el nu-i răsfăţat. Să luăm ceaiul ! Ceai... Ting ?

Aprinse luminile şi sună.

După ce musafirul ei neaşteptat plecă, Fleur se aşeză tăcută în faţa căminului. Venise tocmai azi, cînd era cît pe-aci să i se dăruiască lui Wilfrid ! Va să zică, Jon încă nu era căsătorit ! Aceasta nu schimba nimic din situaţia ei ! În viaţă, lucrurile nu se petrec ca în romane ! În orice caz, sentimentalismul e o prostie ! Trebuie smuls din rădăcini ! Aruncîndu-şi părul pe spate, se ridică, luă un ciocan şi un cui şi începu să caute un loc pentru maimuţa albă. Între cele două cutii de ceai, cu figuri colorate de sidef, va fi cel mai bine pusă în valoare. Dacă nu l-a putut avea pe Jon, ce importanţă mai avea... Wilfrid sau Michael, amîndoi sau nici unul ? Mănînci portocala pe care o ai în mînă şi azvîrli coaja ! Brusc, îşi dădu seama că Michael era în salon. Intrase foarte încet şi stătea în faţa focului, în spatele ei. Îl privi în fugă şi zise :

— A fost pe-aici Aubrey Greene, în legătură cu modelul pe care i l-ai trimis, apoi Holly — doamna Val Dartie spunea că te-a întîlnit. Oh ! Uite ce ne-a adus tata ! Nu-i aşa că e perfect ?

Michael nu scoase nici o vorbă.

— Ţi s-a întîmplat ceva, Michael ?

— Nu, nimic, îi răspunse şi se apropie de maimuţă. Fleur, în spatele lui, îi urmărea profilul. Instinctul îi spunea că Michael era schimbat. S-o fi văzut-o ducîndu-se la Wilfrid sau plecînd de la el ? — Da, o maimuţă ! zise el. Dar, în altă ordine de idei, nu cumva ai avea nişte rochii, pe care nu le porţi... pentru soţia unui om necăjit ? Nu trebuie să fie cine ştie ce.

Ea îi răspunse mecanic

— Firește că am.

Dar mintea ei lucra febril.

— Vrei să mi le pregăteşti ? Am să strîng cîteva lucruri de-ale mele pentru el şi le-aş putea trimite deodată.

Da ! Michael era alt om, parcă i se rupsese arcul interior. Lui Fleur aproape că-i veni rău. Michael prost dispus ! Parcă se stinsese focul în sobă, într-o zi friguroasă. În momentul acela, poate pentru prima dată, îşi dădu seama că veselia lui Michael avea o reală importanţă pentru ea. Îl privi luîndu-l în braţe pe Ting-a-ling şi aşezîndu-se. Apoi făcu cîţiva paşi, se opri în spatele lui şi se aplecă spre el, pînă cînd părul îi atinse obrajii. În loc să-şi lipească obrazul de al ei, Michael rămase nemişcat, iar inima lui Fleur era plină de teamă.

— Ce s-a întîmplat ? îl întrebă pe un ton linguşitor.

— Nimic !

Îl prinse de urechi.

— Totuşi, ai ceva. Ai aflat probabil că ai fost la Wilfrid.

El vorbi împietrit

— Ei şi ?

Fleur îl lăsă şi ridicînd capul sus, zise

— M-am dus numai pentru a-i spune că nu vreau să-l mai văd.

Lui Fleur, acest semiadevăr i se păru adevărul întreg.

Brusc, Michael ridică privirea un fior trecu peste figura sa ; o prinse de mînă.

— Foarte bine, Fleur. Ştii că poţi proceda cum îţi place. Numai aşa este cinstit din partea mea. Am mîncat prea mult la prînz.

Fleur se retrase în mijlocul salonului.

— Eşti un înger, îi spuse încet, şi ieşi.

Ajunsă sus, căută cu sufletul nedumerit nişte rochii.

Capitolul VI

MICHAEL PRIMEȘTE LOVITURA

După vizita din Green Street, Michael se întoarse nehotărît în Piccadilly și, urmînd imboldul interior care-l duce pe om în preajma locului de unde-i vine frămîntarea, porni spre Cork Street. Se oprise o clipă în capul străzii lui Wilfrid.

„Nu, își zise în cele din urmă, fac prinsoare zece la unu că nu este acasă și douăzeci la unu că, dacă-l găsesc acasă, situația mea va fi mai rea decît este acum!" Mergea încet pe Bond Street, cînd o cucoană mărunțică și subțirică ieși din strada lui Wilfrid și, pentru că citea în timp ce mergea, se izbi de spatele lui.

— De ce nu umbli ca lumea? Oh! dumneata ești? Nu cumva ești tînărul care s-a căsătorit cu Fleur Forsyte? Eu sînt verișoara ei, June. Mi se pare c-am zărit-o chiar adineauri. Mergea legănînd în mînă un catalog, de parcă era aripa unei păsări în zbor. Era peste drum de sala mea de expoziții. N-am putut vorbi cu ea pentru că a intrat într-o casă... mi-ar fi făcut plăcere s-o revăd.

Într-o casă! Michael își căută tabachera. Strîngînd-o în mînă, ridică privirea. Ochii albaștri ai micuței doamne se plimbau încoace și-ncolo pe fața lui, scrutîndu-l cu inocență.

— Sînteți fericiți împreună? îl întrebă.

Pe fruntea lui Michael se așternu o sudoare rece. Brusc, avu senzația că nici ea, nici el însuși nu sînt în toate mințile.

— Iertați-mă, n-am înțeles... îi zise cu suflarea tăiată.

— Sper că sînteți fericiți. Fleur trebuia să se mărite cu fratele meu mai mic... dar sper că sînteți fericiți. E o fată dulce.

Michael, deşi buimăcit de loviturile pe care le primea, era uluit de inconştienţa cu care micuţa doamnă i le dădea. Îşi auzi dinţii scrîşnind şi zise aproape fără glas :

— Cu cine ? Cu fratele dumitale mai mic ?

— Cu Jon ! Cum ? Nu l-ai cunoscut pe Jon ? Era, desigur, prea tînăr, ca şi ea de altfel, dar au fost îndrăgostiţi unul de altul pînă peste cap. Duşmănia dintre familiile noastre i-a despărţit. Da... dar asta a trecut. Eu am fost la nunta voastră. Sper că sînteţi fericiţi. Ai văzut expoziţia lui Claude Brains din galeria mea ? E un geniu. Nu intri cu mine aici ? Vreau să iau o prăjitură. Trebuie să-i vezi tablourile.

June se opri în uşa unei cofetării. Michael îşi duse mîna la piept.

— Vă mulţumesc, îi spuse, chiar acum am înghiţit una... adică două. Iertaţi-mă !

Micuţa doamnă îl prinse de cealaltă mînă şi zise :

— Atunci, la revedere, tinere ! Sînt încîntată că te-am întîlnit. Nu eşti o frumuseţe, dar îmi place faţa dumitale. Spune-i fetiţei salutări din partea mea. Trebuie să te duci să vezi lucrările lui Claude Brains. E un adevărat geniu.

Încremenit în faţa uşii, Michael o văzu cum se întoarce şi intră în patiserie cu mişcări agitate, de parcă zbura, producînd tulburare printre cei aşezaţi la mese. Apoi, cu ţigara neaprinsă în gură, plecă mai departe, buimăcit, ca un boxer care a primit întîi o lovitură ce l-a trîntit într-o parte, şi apoi a doua, care l-a readus în poziţia dreaptă.

Fleur, la Wilfrid... în clipa aceasta este sus, în apartamentul lui... poate în braţele lui ! Michael gemu. Un tînăr bine hrănit, cu pălărie nouă pe cap se opri în loc, auzindu-l. Nu ! Nu mai e de îndurat ! Trebuie să dispară din viaţa lui Fleur ! O crezuse cinstită ! Viaţă dublă ! Alaltăieri noaptea îi zîmbise. Oh ! Doamne ! Trecu în goană strada şi intră în Green Park. Mai bine s-ar lăsa călcat de un automobil ! Ce-o fi cu fratele mai mic al aiuritei aceleia... Jon... duşmănie între familii ? Iar el... un înlocuitor... luat fără iubire... manta de vreme rea ! Acum îşi aducea aminte că Fleur îi spusese într-o seară, la Mapledurham : „După ce voi şti că nu-mi pot împlini dorinţa, poţi să revii !" Va să zică, asta a fost dorinţa pe care nu şi-a putut-o împlini ! Manta de vreme rea ! „Frumos ! îşi zise. Oh ! foarte frumos !" Atunci, nimic nu-i de mirare ! Ce-i pasă ei dacă e un bărbat sau altul ? ! Biata fată !

Nu-i spusese niciodată, nimic... n-a suflat o vorbă! A fost oare cinstit din partea ei... sau a fost o perfidie? „Nu, își zise, chiar de-mi spunea, nu se schimba nimic... eu tot o luam. O luam cu orice preț. A fost frumos din partea ei că nu mi-a spus." Dar cum de nu aflase el de la nimeni? Dușmănie familială? Neamul Forsyte! În afară de bătrînul Forsyte, nu avea nici o relație cu ei, iar bătrînul Forsyte era mai mut decît un pește. Ei bine, primise o lovitură! În parc cobora amurgul. Michael gemu din nou. În fața lui, apăru palatul Buckingham, mare, întunecat și sumbru. În sfîrșit, își aduse aminte de țigara din gură, se opri, aprinse un chibrit și trase un fum adînc în plămîni... prima vagă senzație de ușurare.

— Nu aveți cumva o țigară de prisos, domnule?

O siluetă ștearsă, cu un obraz decent și trist, stătea lîngă statuia Australiei, deprimantă prin abundența ei.

— Firește că da! zise Michael, luați-le pe toate. Goli tabachera în mîna omului. Luați și tabachera — dar din Westminster — căpătați treizeci de șilingi pe ea. Noroc! Plecă grăbit mai departe. În urma lui, auzi vag: „Hei, domnule..." dar nu se întoarse. Mila e o nerozie! Sentimentalismul... gunoi! Să se ducă acasă și să aștepte pînă cînd Fleur... termină și sosește. Niciodată! Porni spre Chelsea, mergînd cît putea mai iute. Magazine cu luminile aprinse... Eaton Square... Chester Square... Sloane Square... King's Road... toate mari și posomorîte... Michael mergea, mergea mereu! Tortura geloziei sexuale bicîuite era mai grea, mult mai grea decît suferința îndurată în tranșee! De fapt, l-ar fi chinuit și mai mult, dacă nu primea și a doua lovitură. Era mai puțin dureros acum, cînd știa că Fleur a fost, poate este încă, îndrăgostită de vărul ei și că... poate... nici Wilfrid nu înseamnă nimic pentru ea. Biata fată! „Cum să joc mai departe?" se întrebă. Ce era, la urma urmei, jocul vieții... pe vreme rea la ananghie? În război, ce făcea un soldat? Căuta, într-un fel sau altul, să nu se creadă prea important și ajungea să-și creeze o stare de resemnare fatalistă „Ce înseamnă moartea unui om dacă Anglia trăiește!" Sentimentalism ieftin. Dar jocul vieții? Era, oare, altceva? „Însîngerat, dar nu doborît" pot fi vorbe goale: totuși... ridică-te chiar de ești trîntit la pămînt! Colectivitatea e mare, individul e mic! Este îngăduit oare ca pasiunea și gelozia să-ți distrugă mentalitatea de

sportiv, așa cum ar pofti Nazing, Sibley și Linda Frewe? Cuvîntul gentleman nu mai înseamnă nimic? Să-și fi pierdut sensul? Trebuie, oare, să te ții tare sau să te înjoșești, chelălăind și lovindu-ți adversarul cu picioarele în pîntece?

„Nu știu, gîndi Michael, nu știu ce voi face cînd voi da ochi cu ea... pur și simplu, nu știu." Se lăsase seara; cerul era albastru ca oțelul și în jur platanii erau desfrunziți; rîul mare curgea liniștit și aerul era înghețat! Porni spre casă. Deschise ușa tremurînd, și intră în salon tot tremurînd...

După ce Fleur se dusese, lăsîndu-l singur cu Ting-a-ling, nu știa dacă crede cele ce-i spuse Fleur ori ba. Dacă atîta vreme i-a ascuns povestea cu vărul ei, îi putea ascunde orice! Oare înțelesese vorbele lui „...poți proceda cum îți place. Numai așa este cinstit din parte-mi"? I le spusese aproape mecanic, dar cuvintele erau adevărate. Dacă nu-l iubise niciodată cît de puțin, n-avea dreptul să aștepte nimic; fusese mereu ca un om căruia ea îi dădea de pomană. Nimic nu poate sili o ființă să dea mereu de pomană. După cum nimic nu poate sili un om să primească pomană... în afară de durerea dorinței, durerea, durerea!

— Drăcușorule! Broșeni fericit ce ești! Dă-mi și mie ceva din calmul tău... atom chinezesc ce ești! Ting-a-ling holbă ochii spre el. Parcă-i spunea: „Cînd vei avea în urma ta o civilizație veche ca a mea... dar, pînă una-alta, scarpină-mă pe burtică."

În timp ce-i scărpina blana gălbuie, Michael își zise: „Adună-ți puterile! Un bărbat la Polul Sud nu începe să cînte: «Vreau acasă! Vreau acasă!» la primul viscol, ci-l rabdă!" Îl puse pe Ting-a-ling jos și porni spre biroul său. Îl așteptau manuscrise despre care comitetul de lectură de la „Danby and Winter" spusese „Nu sînt rentabile, dar constituie o lucrare originală care merită atenție". Lui Michael îi revenea sarcina de a le acorda acea atenție; lui Danby, aceea de a lichida afacerea cu vorbele „Scrieți-i o scrisoare amabilă, spuneți-i că ne-a interesat foarte mult, dar că, cu tot regretul, deocamdată n-o putem edita. Sperăm, însă, să avem plăcerea de a citi viitoarea încercare — și așa mai departe... Asta este!"

Aprinse lampa de birou și luă un manuscris, a cărui lectură o începuse.

Nu poți da-napoi, nu poți da-napoi ; biruință sau moarte pentru cei ce nu pot da-napoi ;
Nu poți da-napoi, nu poți da-napoi biruință sau moarte pentru cei ce nu pot da-napoi !

Mintea lui Michael nu putea cuprinde mai mult decît refrenul servitorului negru din vechea operă *Polly* [1]. Totuși, trebuia să citească manuscrisul acela blestemat ! Cu mare greutate, isprăvi un capitol. Își aduse aminte : manuscrisul vorbea despre un bărbat care, în copilărie, văzuse în camera din fața odăii lui o servitoare dezbrăcîndu-se pentru a se primeni ; acest lucru a produs o impresie atît de puternică asupra lui, încît întreaga lui viață conjugală a fost o luptă continuă să nu-și înșele nevasta cu servitoarele. În cele din urmă, complexul de care suferea a fost descoperit și omul era pe cale să scape de obsesie. Restul manuscrisului arăta, desigur, modul cum s-a procedat, expunînd cu conștiinciozitate toate amănuntele de ordin fizic, pentru că omiterea lor ar fi însemnat o timiditate specifică epocii victoriene. Originală lucrare, nu-i vorbă, dar lectura ei... timp irosit ! Bătrînul Danby se plictisise peste măsură de Freud ; de data aceasta, Michael nu se supără că Danby avea dreptate. Puse hîrtiile la loc în sertar. Ora șapte ! Să-i spună lui Fleur ceea ce auzise despre vărul ei ? Pentru ce ? *Alici* nu se mai putea drege nimic. Măcar dacă Fleur i-ar spune adevărul despre Wilfrid ! Se duse la fereastră... sus stele, jos, fîșii de umbre întunecate curți și grădini din dosul caselor. *„Nu poți da-napoi, nu poți da-napoi, biruință sau moarte pentru cei ce nu pot da-napoi !"*

Un glas rosti :

— Cînd sosește tatăl dumitale la Londra ?

„Bătrînul Forsyte !" Doamne-Dumnezeule !

— Cred că mîine, *sir*. Intrați, vă rog. Mi se pare că nu-mi cunoașteți vizuina.

— Nu, zise Soames. Confortabil ! Caricaturi. Îți plac ? Lucruri mediocre !

— Dar nu sînt moderne, *sir*... Artă reînviată.

[1] Titlul unei opere satirice scrise de John Gay 1729, ridiculizînd guvernul din vremea aceea.

— Să-ți bați joc de semenii tăi... mie caricaturile nu mi-au plăcut niciodată. Acest gen nu înflorește decît atunci cînd treburile lumii merg prost și cînd oamenii au renunțat să privească drept înaintea lor.

— Dumnezeule! zise Michael. E bine spus. Vreți să luați loc, *sir?*

Soames se așează picior peste picior, ca de obicei. Zvelt, cenușiu, închis ca o carte sigilată, legată frumos! Care era oare complexul lui? Oricare ar fi fost, al lui n-a fost adus la suprafață. Această operație, în ceea ce-l privea, era aproape de neînchipuit.

— N-am să-mi iau tabloul Goya, zise pe neașteptate, considerîndu-l proprietatea lui Fleur. De fapt, dacă aș ști că vă preocupă viitorul, v-aș asigura și mai mult. După părerea mea, în cîțiva ani, taxele de moștenire vor fi prohibitive.

Michael se încruntă și zise:

— Aș dori să știți, o dată pentru totdeauna, *sir*, că ceea ce faceți pentru Fleur faceți pentru Fleur. Eu pot trăi ca Epicur, cu pîine, și în zile de sărbătoare, o bucățică de brînză.

Soames ridică ochii, privindu-l pătrunzător

— Știu, zise, am știut-o întotdeauna.

Michael se înclină.

— Cred că această scădere a valorii terenurilor rurale îl atinge rău de tot pe tatăl dumitale.

— El zice că vrea să intre în afaceri — săpun sau automobile — dar nu m-aș mira dacă ar mai face o ipotecă pe moșie și ar duce-o mai departe.

— Titlu de noblețe fără moșie, zise Soames, nu este natural. Ar trebui să aștepte pînă nu mai sînt eu, dacă rămîne ceva serios în urma mea. Dar ascultă ce-ți spun: eu m-am gîndit. Voi de ce nu aveți copii? Nu sînteți fericiți împreună?

Michael șovăi, apoi rosti încet:

— Cred că n-am avut nici o neînțelegere sau alte asemenea. Am fost... și sînt... foarte îndrăgostit de Fleur; dar dumneavoastră știți, mai bine decît mine, că eu n-am strîns decît... cioburile.

— Cine ți-a spus?

— Domnișoara June Forsyte — astăzi.

— Femeia *aceea!* zise Soames. În toate-și vîră nasul. O poveste între doi copii... care se isprăvise cu cîteva luni înainte de a vă căsători.

— Da, dar o poveste profundă, *sir*, îl contrazise Michael cu blîndeţe.

— Profundă... cine poate şti, la vîrsta aceea ? Profundă ? Soames se opri. Eşti băiat bun, Michael... am ştiut-o întotdeauna. Ai răbdare... priveşte în perspectiva viitorului.

— Da, *sir*, aşa am să fac, zise Michael nemişcat în fotoliu, dacă voi putea.

— Ea e totul pentru mine, mîrîi Soames scurt.

— Şi pentru mine... dar aceasta nu mă uşurează cu nimic.

Brazda dintre ochii lui Soames se adînci.

— Poate că nu. Dar trebuie să perseverezi ! Fii cît vrei de blînd, dar perseverează. Este încă tînără. O să mai umble încoace şi-ncolo, dar asta n-are importanţă.

„Oare, ştie ceva despre cealaltă poveste ?" se întrebă Michael.

— Am şi eu necazurile mele, continuă Soames, dar toate acestea sînt fleacuri faţă de ceea ce aş simţi dacă ea n-ar fi fericită.

Michael simţi o tresărire de simpatie neobişnuită pentru această figură cenuşie şi închisă.

— Am să fac tot ce pot, spuse liniştit, dar eu n-am înţelepciunea lui Solomon.

— Nu ştiu, zău, zise Soames, nu ştiu, zău... În orice caz, un copil... da, un copil ar fi un fel de... de asig... Nu putu rosti cuvîntul întreg, nu era tocmai ce trebuia...

Michael îngheţă.

— În această privinţă, nu vă pot spune nimic.

— Nu, zise Soames cu un aer gînditor, cred că nu. E timpul să ne îmbrăcăm pentru seară.

Să te îmbraci... să cinezi, să cinezi... apoi să dormi, să dormi... să visezi ! Şi să visezi ce fel de vise ?

Mergînd spre camera de toaletă, Michael îl întîlni pe Coaker cu o faţă speriată.

— Ce s-a întîmplat, Coaker ?

— Căţelul, domnule... i s-a făcut rău în salon.

— Ce spui ?

— Da, domnule, cred că pentru că a fost lăsat singur acolo. Atrage atenţia asupra lui însuşi, domnule. Întotdeauna am spus : este un căţel important...

În timpul mesei, Soames — ca şi cum ar fi avut remuşcări pentru că le dăduse sfaturi şi două tablouri în valoare de

cîteva mii de lire sterline — începu să povestească, așa cum făcea James în zilele lui de glorie. Vorbi despre francezi, despre căderea mărcii germane, despre urcarea rentelor de stat și încăpățînarea lui Dumetrius, negustorul de tablouri, cu privire la un cer de Constable [1]; pe care Soames voia să-l cumpere și Dumetrius voia să-l dea, dar ținea morțiș la preț pe care Soames nu voia să-l plătească. Povesti cum prevăzuse el neplăcerile pe care le au Statele Unite în urma faimoasei legi a prohibiției. Americanii sînt niște încăpățînați. Dacă le intră în cap o idee, o duc pînă-n pînzele albe. În ceea ce-l privea, nu fusese niciodată băutor, dar îi plăcea să știe că, dacă ar avea poftă, ar putea bea. Americanilor, însă, le place să știe că, atunci cînd cineva ar avea poftă să bea, nu poate să-și satisfacă dorința. Asta-i tiranie. Prea sînt din cale afară... N-ar fi de mirare dacă pe acolo toată lumea s-ar deda beției. În ceea ce privește Societatea Națiunilor, azi de dimineață un palavragiu o ridica în slăvi. De fapt, e o gogoriță, care nu e în stare de nimic... o să mănînce bani și o să aranjeze lucruri care s-ar fi aranjat de la sine, dar nu va face niciodată ceva important, ca, de pildă, să nimicească bolșevismul sau să interzică gazele toxice cine crede altfel e un guguman. Verva lui Soames era aproape un record pentru un om atît de taciturn și era de mare folos celor doi tineri, care nu doreau decît ca el să vorbească încontinuu, pentru ca ei să se poată gîndi la altceva. Singurul lucru despre care s-a mai vorbit a fost purtarea lui Ting-a-ling. Fleur era de părere că pardoseala de aramă era de vină. Soames credea că trebuie să fi mîncat ceva pe afară. Cîinii își vîră întotdeauna botul în fel de fel de lucruri. Michael spunea că protestase împotriva faptului că nu rămăsese nimeni în încăpere pentru a-l vedea cît este de mulțumit de sine.

Nu poți da-napoi, nu poți da-napoi ; biruință sau moarte pentru cei ce nu pot da-napoi !

După ce Fleur plecă, amîndoi avură senzația că trebuie să mai treacă vreme pînă cînd vor putea suporta din nou o conversație între patru ochi. Soames zise :

— Trebuie să fac niște socoteli... mă duc în camera mea.

[1] *John Constable* (1776—1837), cunoscut pictor peisagist englez.

Michael se ridică.

— Nu vreți să lucrați în vizuina mea, *sir* ?

— Nu, zise Soames. Trebuie să mă concentrez. Spune-i lui Fleur „noapte bună" din partea mea.

Michael rămase fumînd în fața fructelor spaniole de porțelan. Maimuța albă nu putea să mănînce aceste fructe și să azvîrle apoi cojile ! Oare fructele vieții lui vor fi de aici înainte din porțelan ? Să trăiești în aceeași casă cu Fleur și să te simți înstrăinat de ea ? Să trăiești mai departe cu Fleur, ca acum, și să te simți străin, chiar un străin inoportun ? Să plece... să se înscrie în aviație sau în „Corpul pentru salvarea copiilor" ? Care dintre acești trei soluții este cea mai puțin dureroasă ? Scrumul țigării de foi crescu și căzu ; apoi se făcu la loc ; fructele de porțelan păreau a-și bate joc de el cu strălucirea și coloritul lor ; Coaker vîrî capul pe ușă, apoi se retrase. (Stăpînul e amărît — om de treabă stăpînul !) Undeva îl aștepta o hotărîre... cîndva... hotărîrea lui Fleur, nu a lui. El era prea nenorocit și prea dezorientat pentru a ști ce vrea ; ea, însă, probabil că știa. Numai ea știa cum stau lucrurile cu Wilfrid și cu vărul acela, numai ea își cunoștea sentimentele și acțiunile... numai ea putea decide. Da, hotărîrea va veni, dar ce importanță poate avea într-o lume în care mila era o nerozie ?

„Totuși, nu-i permis să ți se facă rău în salon, încearcă să te ții bine, chiar dacă nu e nimeni care să vadă cîtă importanță îți dai !"

Adormise în camera lui... era aproape întuneric. Deodată, i se păru că vede ceva alb lîngă pat. Parfum, căldură dulce în preajma lui. Un glas zise încet :

— Eu sînt, Michael. Lasă-mă să viu în pat la tine. Ca un copil... ca un copil ! Michael întinse brațele. Căldura albă se lăsă cuprinsă de ele. Buclele îi acoperiră gura, glasul îi spuse la ureche N-aș fi venit... nu-i așa că n-aș fi venit... dacă s-ar fi întîmplat ceva ?

Inima lui Michael, pătimașă, nebună, bătea lipită de inima lui Fleur.

Capitolul VII

NUDUL

Tony Bicket, sătul, avusese noroc în acea după-amiază frumoasă. Își vîndu baloanele ușor și porni spre casă bine dispus, biruitor.

Victorine avea și ea obrajii îmbujorați. El îi povesti după-amiaza lui și, în schimb, ea i-o povesti pe a ei. O poveste mincinoasă în schimbul unei povești adevărate... nici o vorbă despre „Danby and Winter", despre domnul care o învăluia în zîmbet, despre paharul de „Grand Marnier" sau despre nud. N-avea mustrări de conștiință. Era taina și surpriza ei. Dacă, pozînd îmbrăcată sau dezbrăcată — încă nu era decisă — va putea strînge banii de drum... o să-i spună, la urmă, că i-a cîștigat la curse. În seara aceea, îl întrebă de mai multe ori

— Sînt chiar atît de slabă, Tony? Așa aș vrea să mă îngraș!

Bicket, care încă mai regreta că Victorine nu putuse lua parte la dejunul cu domnul Mont, o bătu ușor pe umăr și-i spuse că nu va mai trece mult și o să fie grasă ca untul... dar nu-i explică ce anume va face.

Amîndoi visară fluturi albaștri și se deșteptară în lumina rece a lămpii de gaz, apoi băură cacao cu pîine cu unt. Ceață! Bicket nu făcu nici zece pași de la ușă și ceața îl înghiți din fața ochilor ei. Victorine se întoarse în camera de culcare cu inima plină de mîhnire. Cine o să cumpere baloane cînd e ceață? Mai bine face ea orice, numai să nu stea Tony afară în zile atît de cețoase! Se dezbrăcă din nou și începu să se spele bine de tot. Dacă cumva!... Abia isprăvise, cînd proprietăreasa îi dădu de veste că o caută un comisionar. Avea în brațe un pachet enorm, pe care scria *D-l Bicket*"

Înăuntru era un bilet îl citi :

„Dragă Bicket. Iată boarfele. Sper să-ți fie de folos. Al dumitale,

Michael Mont"

Cu glas tremurător, îi spuse comisionarului :

— Mulțumesc, e în ordine. Poftim doi *pennv*.

În timp ce comisionarul dispăru fluierînd prin ceață, Victorine se așează pe jos, extaziindu-se în fața „boarfelor" Cele de femeie erau despărțite de cele bărbătești printr-o foiță. Un costum albastru, o pălărie plușată, pantofi maro, trei perechi de ciorapi, dintre care doi aveau cîte o gaură, patru cămăși puțin destrămate la manșete, două cravate negru cu alb, șase gulere nu prea noi, cîteva batiste, două veste minunate, groase, două perechi de indispensabili și un pardesiu maro cu cordon, avînd două sau trei pete mici. Își puse în față costumul albastru ; pantalonii și mînecile trebuiau doar scurtate cu vreo două degete. Le așează în piramidă și se întoarse cu evlavie la prada de sub foiță ; o fustă cafenie tricotată, cu nasturi mici galben-deschis... nepătată, neboțită. Cum se poate cineva îndura să dea așa ceva ?... O pălărioară maro de catifea, cu un mic moț de pene cafenii-aurii. O puse pe cap. Un corset roz, foarte puțin decolorat, cu balene care treceau doar cu trei degete deasupra taliei și cu cinci degete dedesubt, cu panglici și jartiere de mătase roz... un adevărat vis. Nu se putu abține și-l puse pe ea. Două perechi de ciorapi cafenii, pantofi maro, două combinezoane, un camizol împletit, un tricou alb de mătase, cu o gaură într-o mînecă, o fustă de pînză liliachie, puțin decolorată de la spălat, o pereche de chiloți de mătase roz-pal și, sub toate acestea, un palton cafeniu, aproape negru, lung, călduros și moale, cu nasturi negri, lucioși, iar în buzunar șase batiste mici. Aspiră adînc parfumul dulce — geranium !

Gîndurile îi zburară spre viitor. Îmbrăcată, încălțată, înzestrată cu tot ce-i trebuie... fluturi albaștri... soare ! Nu-i lipseau decît banii de drum. Brusc, se văzu stînd goală în fața domnului cu ochii neastîmpărați. Nu-i păsa ! Banii !

Toată dimineața lucră fără întrerupere : scurtă pantalonii și mînecile lui Tony, cîrpi găurile din ciorapi, drese manșetele destrămate. Apoi mîncă un biscuit, bău încă o ceașcă de cacao... cacaoa îngrașă... și începu să cîrpească gaura

din tricoul alb de mătase. Ora unu. Speriată, se mai dezbrăcă o dată, își puse un combinezon curat, o pereche de ciorapi, corsetul, apoi se opri... Superstițioasă, își zise : „Nu ! Mă duc cu aceeași rochie și pălărie... ca ieri ! Lucrurile noi le păstrez pînă cînd..." Porni în grabă spre autobuz ; îi era cînd cald, cînd frig. Poate că o să-i mai dea un pahar din băutura aceea bună. Ce n-ar da să se amețească și să nu-i pese de nimic !

Cînd bătu ora două, ajunse în fața atelierului : ciocăni. Înăuntru era plăcut și cald, mult mai cald decît în ajun ; brusc, se cutremură... bănuia pentru ce se făcuse mai mult foc în atelier. În fața căminului era o doamnă cu un cățel în brațe.

— Domnișoara Collins — doamna Michael Mont. Doamna ne împrumută pechinezul ei, domnișoară Collins.

Doamna — cam de vîrsta ei, frumoasă din cale afară — îi întinse mîna... geranium ! Va să zică ale ei fuseseră hainele !...

Îi dădu mîna, dar nu putu scoate nici o vorbă. Dacă doamna aceasta va rămîne aici, ea nu se va putea dezbrăca. În fața ei — atît de frumoasă, atît de minunat îmbrăcată — oh ! nu !

— Și acum, Ting, fii cuminte și cît poți mai amuzant. La revedere, Aubrey ! Noroc la tablou ! La revedere, domnișoară Collins. Ar trebui să iasă splendid.

A plecat ! Parfumul de geranium era din ce în ce mai slab, cățelul adulmeca pe lîngă ușă, iar domnul cu ochi neastîmpărați venea spre ea cu două pahare în mînă.

„Ah !" își zise Victorine, și-l dădu pe gît.

— Și acum, domnișoară Collins, cred că nu ai nimic împotrivă ! În cabina de alături găsești tot ce-ți trebuie. De fapt, nu: e absolut nimic. O să pozezi culcată cu fața în jos, cu coatele pe pardoseală, capul ridicat, întors puțin spre mine ; părul, cît se poate de desfăcut, iar cu ochii să privești osul acesta. Trebuie să-ți închipui că este un faun sau ceva asemănător. Cîinele o să te ajute, cînd o să începă să rontăie la el. Să fim bine înțeleși : privești un faun !

— Da, zise Victorine cu glasul stins.

— Mai dorești un pahar ?

— Oh ! da, vă rog !

I-l aduse.

— Te înțeleg, dar să știi că, într-adevăr, e absurd. Dacă ai fi la doctor, ai avea ceva împotrivă ? Aici e la fel. Uite,

pun acest clopoțel pe jos ; după ce te-ai așezat cum ți-am spus, sună, și eu sosesc. Așa o să-ți fie mai ușor.

Victorine murmură

— Sînteți foarte bun.

— Ba de loc... este natural. Începe, te rog. Lumina asta nu durează o veșnicie. Cincisprezece șilingi pe zi, după cum am vorbit.

Victorine îl văzu dispărînd în dosul unui paravan, apoi se uită la clopoțelul de pe jos. Cincisprezece șilingi ! Și încă cincisprezece șilingi ! Și încă cincisprezece șilingi ! Și de multe, de multe ori cincisprezece șilingi !... Dar nu va poza decît atîta vreme cît Tony, legănîndu-se de pe un picior pe altul, va sta oferind baloane. Acest gînd o însufleți într-atît, încît coborî mecanic de pe podium și intră în camera de toaletă a modelelor. Iarăși cald, plăcut, un halat verde de mătase aruncat pe un fotoliu. Se dezbrăcă de rochie. Frumusețea corsetului ei roz o impresionă din nou. Poate că domnul ar prefera cu... nu, asta ar fi și mai rău !...

Auzi un zgomot Ting-a-ling se plîngea de singurătate. Dacă mai tărăgănează, n-o să se dezbrace niciodată !... În timp ce se dezbrăca în grabă, se privi în oglindă. Ce bine ar fi dacă imaginea aceea zveltă, sidefie, ar ieși pe podium și ea ar putea rămîne aici ! Oh ! Era îngrozitor... îngrozitor ! Nu putea... nu ! Nu putea și pace. Își puse din nou cămașa. Cincispreze șilingi ! Da, dar cincisprezece șilingi ! În fața ochilor ei apăru o viziune, sumbră și înspăimîntătoare o catedrală uriașă și Tony, mic de tot, cu multe baloane mici în mîna întinsă ! Deodată, își simți inima învăluită de un strat rece de oțel, așa cum țurțuri de gheață învăluie o fereastră. Dacă alții nu-l ajută pe Tony cu nimic, îl va ajuta ea ! Lăsă să-i cadă cămașa și, amețită, năucă, ieși goală. Ting-a-ling, cu osul între fălci mîrîi uitîndu-se la ea. Victorine se opri lîngă clopoțel, se culcă pe pîntece așa cum i se spusese, cu picioarele încrucișate și ridicate de la genunchi, cu bărbia sprijinită într-o mînă, și apoi sună din clopoțel. Nu auzise niciodată un clopot sunînd astfel cățelul începu să latre — părea caraghios de tot !

— Perfect, domnișoară Collins ! Rămîi așa !

„Cincisprezece șilingi ! Cincisprezece șilingi !"

— Întinde un pic mai tare degetele de la piciorul stîng. Așa e bine ! Tonul cărnii este perfect ! Uf, doamne, mult

trebuie să urce omul pînă ajunge sus ! Desenul e foarte plictisitor, domnişoară Collins ; ar fi bine dacă aş putea desena numai cu pensula sculptorul desenează cu dalta... dacă e un Michelangelo. Cîţi ani ai ?

— Douăzeci şi unu, spuse Victorine cu un glas care i se păru că vine de departe.

— Eu am treizeci şi doi. Se zice că generaţia noastră s-a născut atît de bătrînă, încît nu mai poate îmbătrîni. N-avem iluzii. E drept ! Eu nu ţin minte să fi crezut vreodată în ceva. Dumneata, da ?

Victorine era atît de zăpăcită, încît nu era în stare să-i răspundă, dar n-avea importanţă... el vorbea înainte :

Noi nu credem nici măcar în strămoşii noştri. Cu toate acestea, începem să-i imităm. Cunoşti o carte intitulată *Broasca ţestoasă plînge în hohote* ?... A făcut atîta vîlvă ! Tipic Sterne, dar foarte bine scris ; tipic Sterne... şi autorul îşi bate joc de cititori. La drept vorbind, toţi ne batem joc de semenii noştri — semn rău, domnişoară Collins. Dar să n-ai nici o grijă, n-am să-l întrec pe Piero Cosimo [1] cu acest tablou. Capul oleacă mai sus, bucla aceea ia-o, te rog, de pe ochi. Mulţumesc ! Stai aşa ! Ia spune-mi, ai sînge italienesc ? Cum o cheamă pe mama dumitale ?

— Brown.

— Cu numele acesta nu ştii niciodată... Poate să fi fost Brune sau Bruno. Eu cred că mama dumitale era de origine spaniolă. Probabil că toţi locuitorii Britaniei, lăsaţi în viaţă de saxoni, au fost numiţi Brown. De fapt, toate astea sînt palavre, domnişoară Collins. Dacă mergem înapoi pînă la Eduard Confesorul [2] — doar cu vreo treizeci de generaţii în urmă — fiecare dintre noi avem cîte o mie şaizeci şi patru milioane, cinci sute şaptezeci şi trei de mii, nouă sute optzeci şi patru strămoşi, iar populaţia acestei insule era în vremea aceea sub un milion de oameni. Sîntem cu toţii născuţi prin încrucişări în interiorul aceleiaşi familii, ca şi caii de curse ; dar nu sîntem tot atît de plăcuţi la vedere, nu-i aşa ? Dumneata însă, *miss* Collins, te asigur, eşti atît de plă-

[1] *Piero di Lorenzo* sau *Piero di Cosimo* (1462—1521), pictor italian ; a lăsat opere remarcabile prin amploare şi colorit.

[2] Ultimul rege anglo-saxon al Angliei (1042—1066), protector al bisericii normande, de unde porecla „Eduard Confesorul".

cută la vedere, încît ferice de cine te poate privi. Așa este și doamna Mont. E frumoasă, nu-i așa ? Uită-te la ea, te rog !

Ting-a-ling, proptit în labele din față, cu botul încreţit, avea ochii aţintiţi cu sălbăticie asupra Victorinei, de parcă și ea era un os de ronţăit.

— E caraghios, zise ea, dar din nou i se păru că glasul ei vine de departe. Apoi gîndi : „Oare doamna Mont ar sta culcată aici, dacă ar ruga-o ? Vai, cît ar fi *ea* de frumoasă ! Dar ea n-avea nevoie de cincisprezece şilingi !"

— Ţi-e comodă poziţia asta ?

Speriată, murmură :

— Oh ! da, mulţumesc !

— Îţi e destul de cald ?

— Oh ! da, mulţumesc !

— Bine, capul puţin mai sus.

Încetul cu încetul, Victorine se obișnui, senzaţia îngrozitoare de la început îi dispăru. Tony nu trebuie să afle niciodată. Dacă nu afla, n-avea ce să-i pese. În ceea ce o privea, ar fi putut sta culcată așa toată ziua... cincisprezece şilingi, și încă cincisprezece şilingi ! Era uşor. Se uita cînd la degetele subţiri ale pictorului, care se mișcau cu repeziciune, cînd la fumul albastru al ţigaretei lui, cînd la cățel.

— Vrei să te odihneşti puţin ? Ai uitat să-ţi iei halatul, mă duc să ţi-l aduc.

Îmbrăcată în halatul verde de mătase moale, minunat văruit, Victorine se așeză pe marginea podiumului, cu picioarele sprijinite de podea.

— O ţigaretă ? Mă duc să fac niște cafele turcești. Ar fi mai bine să umbli niţel.

Victorine îl ascultă.

— Eşti ca un vis, *miss* Collins. Va trebui să te pictez în halatul acesta, în genul lui Mathys Maris.

Cafeaua, cum nu băuse alta în viaţa ei, îi dădu o senzaţie foarte plăcută și zise :

— Nu seamănă cu cafeaua obișnuită la noi.

Aubrey Greene ridică braţele în sus.

— Bine zici ! Englezii sînt un popor mare, nimic n-o să le vină de hac. Dacă ar putea fi distruși, ar fi trebuit să fi murit de mult din pricina cafelei lor. Mai doreşti una ?

— Da, vă rog, zise Victorine. Ceașca e foarte mică.

— Ești gata ? Putem continua ?

Victorine se întinse pe podium, lăsînd să-i cadă halatul.

— Foarte bine ! Lasă-l așa ; ești întinsă pe iarba înaltă și verdele mă ajută. Păcat că e iarnă ! Aș fi închiriat o livadă. Culcată într-o iarbă înaltă... poate și cu flori. Îi plăceau florile. Cînd era fetiță, ședea adesecri culcată în iarbă și făcea ghirlande din margarete, pe cîmpul din spatele căsuței în care locuia bunica ei, la Norbiton. Bunica era îngrijitoare acolo. În fiecare an, se ducea pentru două săptămîni la ea. Îi plăcea mult la țară ! Numai că întotdeauna era îmbrăcată. Ar fi fost mai frumos dacă era goală. Oare în Australia Centrală sînt flori ? Trebuie să fie, dacă sînt fluturi. Întinși la soare... ca și Tony... ca în grădina raiului !

— Mulțumesc, pentru azi e destul. O jumătate de zi... zece șilingi. Mîine dimineață la unsprezece. Ești un model de prima calitate, domnișoară Collins.

În timp ce-și punea corsetul roz, Victorine avu o senzație de exaltare. O făcuse și pe asta ! Tony nu va afla niciodată ! Gîndul că Tony nu va afla îi făcu plăcere. Apoi „acoperită", ieși din atelier.

Aubrey Greene stătea în fața operei sale.

— Încă nu te uita, domnișoară Collins, îi zise, nu vreau să te deprimi. Șoldul acesta e prea sus. Nu face nimic, am să-l dreg mîine. Iartă-mă, mi-e mîna plină de creță. *Au revoir !* La unsprezece. Nu cred să mai avem nevoie de cîine. Nu, tu nu pleci, îi zise cîinelui, care părea dispus s-o însoțească pe Victorine. Ea ieși zîmbind.

Capitolul VIII

SOAMES TRECE LA FAPTE

Aşezat în faţa sobei din camera lui de culcare, Soames se gîndi, pînă cînd *Big Ben* bătu de douăsprezece ori. Rezultatul reflecţiilor sale fu hotărîrea de a discuta, totuşi, chestiunea cu „bătrînul Mont". Deşi era cam fluşturatic, tipul era un gentleman, iar problema era delicată. Se aşeză în pat şi adormi, dar se deşteptă la ora două şi jumătate. „Poftim ! îşi zise. N-am să mă gîndesc la afacerea aceasta !" Şi imediat începu să se gîndească la ea. O viaţă întreagă s-a ocupat de afaceri băneşti, dar niciodată nu i se întîmplase ceva asemănător. Principiul *sine qua non*[1] al carierei sale a fost respectarea riguroasă a dreptului şi a legii, chiar dacă legea era departe de a fi în mod riguros dreaptă. Se zice că cinstea e cea mai bună politică. Dar, oare, nu e altceva ? Un om perfect cinstit poate intra într-un perfect penitenciar, în termen de o săptămînă. Ar însemna, deci, că un penitenciar perfect nu are nici o legătură cu puşcăria şi cu instanţa care judecă falimentul fraudulos. De fapt, rostul cinstei este să-l ferească pe om de aceste două instituţii. Pînă azi, el nu avusese asemenea griji. Care erau îndeletnicirile unui membru în consiliul de administraţie, în afară de aceea de a bea ceaiuri şi a încasa jetoane de prezenţă ? Asta era problema ! Iar dacă şi le-a îndeplinit, în ce măsură era culpabil ? Datoria unui membru al consiliului era să fie perfect cinstit. Dar dacă era perfect cinstit, el nu putea fi membru în consiliu. Aceasta era limpede. În primul rînd, ar fi trebuit să le spună acţionarilor că nu prestează nici o muncă în schimbul jetoanelor de prezenţă pe care le încasează. Pentru că ce făcea el la toate şedinţele ? Lua parte,

[1] Fără de care nu se poate (lat.).

stătea de vorbă şi îşi iscălea numele, aprobînd măsurile dictate de mersul afacerilor. Avea vreo iniţiativă ? Din an în Paşte ! Făcea calcule ? Nu, citea calculele altora. Controla intrările şi ieşirile din casă ? Nu, aceasta o făceau cenzorii. Societatea avea o politică ! Cuvîntul pare liniştitor, dar pentru ca un membru în consiliu să fie perfect cinstit, trebuia să nu se amestece în politica respectivă. Iată bunăoară cazul lui ! Dacă şi-ar fi făcut datoria în prima lună după intrarea lui în consiliu, ar fi trebuit să se opună la efectuarea asigurărilor în străinătate, cu atît mai mult cu cît, instinctiv, i se păruseră suspecte chiar în momentul cînd luase cunoştinţă de ele, şi dacă n-ar fi reuşit să determine sistarea lor, ar fi trebuit să-şi dea demisia. Dar n-a făcut-o. Ba lucrurile păreau să meargă mai bine, ba nu era momentul oportun, ba... şi alte asemenea ! Dacă el şi-ar fi făcut datoria ca un membru într-adevăr cinstit al consiliului, n-ar fi intrat niciodată în consiliul de administraţie al P.P.R.S., pentru că, înainte de a accepta numirea, ar fi cercetat mult mai îndeaproape politica acestei societăţi. Totul i se trăgea din faptul că avusese încredere în numele lor şi în prestigiul celorlalţi membri ai consiliului şi de la ideea că... un cal de dar nu-l cauţi la dinţi ! Pentru a fi măcar acum riguros cinstit, ar trebui să trimită tuturor acţionarilor o circulară în care să spună : „Atitudinea mea de *laissez faire* [1] v-a costat nici mai mult, nici mai puţin decît două sute de mii de lire sterline. Am depus această sumă la fideicomisii mei în beneficiul dumneavoastră şi sînt pe cale de a-i urmări pe ceilalţi membri ai consiliului pentru cota parte ce le revine". Dar nu va proceda astfel, pentru... pentru că nu se face... şi apoi, colegilor săi nu le-ar conveni. Aşadar : va aştepta pînă cînd acţionarii vor descoperi buclucul, în speranţa că nu-l vor descoperi.

De fapt, proceda şi el ca guvernul, încurca lucrurile în aşa fel încît să-şi creeze lui însuşi o situaţie cît mai bună. Uşurat, Soames se gîndi la Irlanda : ultimul guvern a vîrît ţara într-o serie de încurcături cu Irlanda şi, la urmă, s-a lăudat că a pus capăt unei situaţii care n-ar fi trebuit să se producă niciodată ! Aşa se petrece cu pacea, cu forţele aeriene, cu agricultura şi cu Egiptul, cele mai importante probleme la ordinea

[1] *Laissez faire, laissez passer.* (Lăsaţi lucrurile să se împlinească şi să se dezvolte de la sine) (fr.).

zilei. În fiecare caz, guvernul e cel care a aruncat castanele în foc! Dar au mărturisit aceasta, oare? Nu! Așa ceva nu se mărturisește. De obicei, oficialitatea spune: „A fost un imperativ al politicii din momentul acela", sau, și mai bine, nu spune nimic și se bizuie pe caracterul britanic. Stînd cu bărbia așezată pe cearșaf, Soames se simți pentru o clipă ușurat. Desigur, miniștrii din ultimul guvern nu transpiră acum între cearșafuri... nici vorbă... era convins! Apoi, cu ochii ațintiți la cărbunii aproape stinși din cămin, reflectă asupra inegalităților și nedreptăților din viață. Iată, de pildă, indivizii care s-au ocupat de politică și de afaceri: toată viața s-au jucat cu existența și interesul altora și la urmă au fost înnobilați. Desigur, acești oameni nu s-au sinchisit niciodată, în timp ce el, după patruzeci de ani de muncă, ajunge pentru prima dată într-o situație periculoasă și suferă cumplit. Se crease un cult desăvîrșit al metodelor de a induce în eroare publicul și un cult desăvîrșit al mijloacelor de a se sustrage de la consecințele actelor administrative, iar el, Soames, un om de lume, un om al legii, ignorase acest cult și... și iată că-i părea bine! Cu prudența lui înnăscută și cu orgoliul său, care avea o nuanță de noblețe, Soames se cutremură în fața acestei concepții grosolane despre cinste, după care erau conduse treburile poporului britanic. În toate chestiunile bănești, el era și fusese întotdeauna inflexibil și fără compromisuri. Banul era ban, lira era liră și nu era chip să zici altfel, dacă tu însuți voiai să te respecți. Coborî din pat, bău un pahar cu apă, respiră adînc de cîteva ori și bătu cu picioarele în parchet. Cine îi spusese oare, deunăzi, că nu există un lucru care să-i producă insomnie nici măcar pentru cinci minute? Tipul acela trebuie să fi avut un calm bovin sau darul baronului Münchhausen. Luă o carte. Dar mintea lui era preocupată numai și numai de banii lichizi realizabili din averea lui. În cele din urmă, ajunse la concluzia că, în afară de tablouri, averea lui reprezenta nu mai puțin de două sute cincizeci de mii de lire și că n-o avea decît pe Fleur, pe care o pusese mai mult sau mai puțin la adăpost. Soția lui avea pe numele ei o avere din care putea trăi perfect în Franța. În ceea ce-l privea pe el, nu-și făcea griji prea mari. O cameră la club, în apropiere de Fleur... va fi tot atît de fericit ca acum, poate chiar mai fericit! Deodată, i se păru că găsise mijlocul de a scăpa de îngrijorare

și spaimă imaginîndu-și tot ce putea fi mai rău — pierderea averii lui — îl alungase pe diavol. Cartea *Broasca țestoasă plînge în hohote*, din care nu citise nici o vorbă, îi căzu din mînă ; adormise...

Întîlnirea cu „bătrînul Mont" avu loc la „Snooks", imediat după-prînz. Afișierul din hol, spre care-și aruncă privirea cînd intră, anunța din nou o scădere violentă a mărcii. Întocmai după cum prevăzuse : marca își pierdea orice valoare !

Baronetul ședea într-un fotoliu și își sorbea cafeaua. Vioiciunea acestui om îi păru lui Soames aproape jignitoare. „Fac prinsoare doi la unu, își zise, că n-a priceput nimic ! Las' pe mine, am să-i scutur eu nervii slabi, după cum zicea bătrînul unchi Jolyon !

Începu fără introducere :

— Ce mai faci, domnule Mont ? Marca nu mai are valoare. Îți dai seama că prin faimoasa politică de asigurări în străinătate a lui Elderson, noi am provocat P.P.R.S.-ului o pierdere de circa un sfert de milion de lire sterline ? Nu sînt sigur că nu vom fi trimiși în fața curții, pentru că ne-am asumat riscuri nejustificabile. Dar eu am venit să discut cu dumneata o chestie precisă. Îi relată întrevederea cu funcționarul Butterfield, urmărind mișcarea sprîncenelor domnului Mont, și încheie cu vorbele : Ce zici de asta ?

Sir Lawrence mișca nervos un picior și parcă îi tremura trupul întreg. Apoi, își puse monoclul.

— Halucinații, dragul meu Forsyte ! Îl cunosc pe Elderson de cînd lumea. Am fost colegi la Winchester.

Iar Winchester ! Uf, doamne ! Iarăși ! Soames zise încet

— Asta nu înseamnă nimic. Un om, care a fost coleg cu mine la Marlborough, a fugit cu banii popotei și cu soția colonelului comandant de regiment și a făcut avere în Chili, fabricînd conserve de roșii. Problema este următoarea : dacă povestea tînărului este adevărată, ne-am dat pe mîna unui om necinstit. Nu putem lăsa lucrurile așa. N-ai vrea să stai de vorbă cu el și să vezi ce părere are ? Cred că nu ți-ar conveni dacă s-ar spune despre dumneata așa ceva. Vrei să mergem amîndoi ?

— Da, zise brusc *sir* Lawrence. Ai dreptate, Forsyte. Mergem amîndoi. Îmi este neplăcut, dar vom merge amîndoi. Trebuie să afle și el.

— Acum ?

— Acum.

Îşi puseră solemn tilindrii pe cap şi ieşiră.

— Ar fi bine să luăm un taxi, Forsyte.

— Da, zise Soames.

Automobilul trecu încet prin faţa leilor, apoi, cu viteza mărită, porni de-a lungul cheiului. Cei doi pasageri şedeau unul lîngă altul, privind drept înainte.

— Acum o lună am fost cu el la vînătoare, zise *sir* Lawrence. Cunoşti imnul *Oh, doamne, ajutorul nostru de odinioară ?* Este foarte frumos, Forsyte.

Soames nu răspunse. Individul începea din nou să trăncănească !

— L-am cîntat în duminica aceea, continuă *sir* Lawrence. Elderson avea pe vremuri voce bună, cînta solo. Azi, vocea lui sună ca o sirenă, dar are ceva rezonanţă. *Sir* Lawrence rîse scurt, de parcă chelălăia.

„Oare tipul acesta poate fi vreodată serios ?" gîndi Soames. Zise :

— Dacă se dovedeşte că ceea ce ţi-am spus despre Elderson este adevărat şi o ascundem, putem ajunge toţi trei pe banca acuzaţilor.

Sir Lawrence îşi puse monoclul şi exclamă

A dracului !

— Vrei să vorbeşti dumneata, sau să vorbesc eu ? întrebă Soames.

— Cred că e mai bine să vorbeşti dumneata, Forsyte. Să-l chemăm şi pe tînărul funcţionar ?

— Rămîne de văzut, hotărî Soames.

Urcară în birourile P.P.R.S. şi intrară în sala de consiliu. Focul nu era aprins, masa lungă era goală, un bătrîn funcţionar, care se tîra ca o muscă pe fereastră, umplea călimările dintr-o stieă mare de cerneală.

Soames îi spuse :

— Fii, te rog, bun şi roagă-l pe domnul administrator-delegat să aibă amabilitatea de a veni aici, să vorbească cu *sir* Lawrence Mont şi cu domnul Forsyte.

Bătrînul funcţionar clipi din ochi, puse jos stiela de cerneală şi ieşi.

— Acum, zise Soames coborînd vocea, trebuie să fim foarte atenţi. Va nega, desigur.

— Eu sper, Forsyte... eu sper... Elderson e un gentleman!

— Nimeni nu minte ca un gentleman, mîrîi Soames foarte încet.

După aceea, se opriră în picioare, în fața căminului fără foc, potrivindu-și țilindrii, așezați unul lîngă altul, pe masă.

— Un minut! zise brusc Soames și, trecînd prin cameră deschise ușa din peretele opus. Acolo, după cum îi spusese tînărul funcționar, era un fel de gang între sala de consiliu și biroul administratorului-delegat, iar la capătul gangului era o ușă care dădea spre coridorul principal. Se întoarse, închise ușa, se opri lîngă *sir* Lawrence și priviră mai departe țilindrii.

— Geografic, informațiile sînt corecte, zise posomorît.

Intrarea administratorului-delegat fu semnalată de zgomotul monoclului lui *sir* Lawrence, care, căzîndu-i din ochi, se lovi de un nasture al pardesiului. Elderson, îmbrăcat în jachetă neagră, ras cu perdaf, cu pungi sub ochii cenușii, cu obrajii roșii, cu firele de păr lipite de capul chel în formă de ou, cu buzele cînd bosumflate, cînd lipite, cînd zîmbitoare, îi reamintea lui Soames o imagine ridiculizată a bătrînului său unchi Nicholas, de pe la mijlocul vieții acestuia. Unchiul Nick fusese om deștept, „cel mai deștept om din Londra", ziceau unii, dar nimeni nu pusese la îndoială cinstea lui. Un val de neliniște și aversiune îl străbătu pe Soames. I se părea monstruos să-i spună unui om de vîrsta și situația lui Elderson ceea ce avea să-i spună. Dar ochii tînărului Butterfield... atît de cinstiți, parcă erau de cîine! Era cu putință să născocească o asemenea poveste? Soames zise scurt:

— Ușa aceea e închisă?

— Da. Vă trage? întrebă administratorul-delegat. Vreți să spun să se facă focul?

— Nu, mulțumesc, spuse Soames. Uite ce este, domnule Elderson: ieri a venit la mine un tînăr funcționar al societății și mi-a povestit o întîmplare foarte bizară. Mont și cu mine credem că trebuie să o afli și dumneata.

Obișnuit să urmărească ochii oamenilor, Soames avu impresia că peste ochii administratorului se așternuse un văl ușor (așa cum se așterne uneori peste ochii papagalilor), care, însă, dispăru imediat, de parcă nici n-ar fi fost.

— Firește, îi răspunse.

Soames, care știa să-și stăpînească nervii în momentele importante, repetă calm, aproape cuvînt cu cuvînt, povestea pe care o învățase pe de rost în noaptea de veghe din ajun și încheie astfel

— Desigur că dorești să-l chemi aici ; numele lui este Butterfield.

În timp ce Soames vorbea, *sir* Lawrence nu făcuse altceva decît să-și privească atent unghiile degetelor ; în sfîrșit, zise :

— Trebuia să-ți spunem, Elderson.

— Firește.

Administratorul-delegat se duse la sonerie. Roșeața din obraji i se accentuă, i se vedeau dinții ascuțiți.

— Cheamă-l, te rog, pe domnul Butterfield, spuse unui om de serviciu.

Urmă un minut în care lustrei se străduiau să nu se urmărească unul pe altul. Apoi, tînărul intră ; arăta îngrijit — un om banal. Rămase cu ochii ațintiți la fața lui Elderson. Soames avu, pentru moment, mustrări de conștiință. Tînărul acesta își ținea soarta în propriile sale mîini, ca să spunem așa... făcea parte din marea armată a oamenilor a căror existență se baza pe respectabilitatea și modestia lor. La prima abatere, erau o sută gata să-i ocupe locul. Cum era oare replica aceea a unui actor de provincie de odinioară, de care rîdea unchiul Jolyon ?... „*Ca un martir palid, a cărui cămașă începuse să ardă*".

— Va să zică, dumneata, domnule Butterfield, ai avut amabilitatea să-ți dai drumul la imaginație pe socoteala mea.

— Nu, domnule.

— Va să zică mențiii această poveste imaginară a unui om care ascultă la uși ?

— Da, domnule.

— Atunci, nu mai avem nevoie de serviciile dumitale. Bună ziua !

Ochii tînărului, cu privire ca de cîine, căutară fața lui Soames ; înghiți în sec, buzele i se mișcară fără a scoate un sunet, se întoarse și ieși.

— S-a aranjat, zise Elderson, nu va mai găsi niciodată slujbă.

Veninul din aceste vorbe îl izbi pe Soames ca mirosul de untură prăjită. În aceeași clipă, avu senzația că atitudinea aceasta dădea de gîndit. Elderson n-ar fi putut fi atît de dras-

tic decît în cazul cînd ar fi fost nevinovat, sau vinovat şi hotărît să se apere cu orice preţ. Care din aceste ipoteze era valabilă ?

Administratorul-delegat continuă

— Vă mulţumesc că mi-aţi atras atenţia asupra acestei probleme, domnilor. De cîtăva vreme, îl urmăresc pe acest tînăr. Este profund necinstit.

Soames spuse posomorît :

— Ce avea de cîştigat prin această purtare ?...

— Îşi prevedea concedierea şi a crezut că mi-o ia înainte.

— A, da, înţeleg, zise Soames.

Dar nu înţelegea nimic. În mintea lui se repeta scena din birou, în faţa lui Gradman, care-şi freca nasul şi dădea din capul lui cărunt, şi cuvintele lui Butterfield „Nu, domnule, n-am nimic împotriva domnului Elderson şi dînsul n-are nimic împotriva mea". Apoi, Soames îşi zise „Trebuie să mai culeg informaţii asupra acestui tînăr".

Glasul administratorului se auzi din nou :

— Am reflectat la ceea ce aţi spus ieri, domnule Forsyte, cu privire la o acţiune în justiţie împotriva consiliului de administraţie, pentru neglijenţă. Nu avem de ce ne teme politica noastră a fost expusă desluşit în faţa acţionarilor, la două adunări generale, şi aprobată fără obiecţiuni. Acţionarii sînt tot atît de răspunzători ca şi consiliul.

— Hm ! zise Soames, şi-şi luă ţilindrul de pe masă. Vii, Mont ?

Sir Lawrence tresări de parcă-l chemase cineva de departe şi, ca electrizat, îşi aşeză monoclul la ochi.

— A fost foarte neplăcut, zise, trebuie să ne iertaţi, Elderson. Trebuia să-ţi spunem. Cred că tînărul acesta nu e zdravăn la cap... are o privire ciudată. În orice caz, aşa ceva nu se poate tolera. La revedere, Elderson.

Punîndu-şi simultan ţilindrii pe cap, ieşiră amîndoi. Merseră cîtăva vreme fără a scoate o vorbă. Apoi, *sir* Lawrence zise :

— Butterfield ? Cumnatul meu are un şef-grădinar pe care-l cheamă Butterfield... om foarte de treabă. N-ar trebui să vedem ce este cu tînărul acela, Forsyte ?

— Ba da, zise Soames, lasă, că mă ocup eu.

— Sînt încîntat că te ocupi de el. Adevărul este că, atunci cînd ai fost coleg de școală cu cineva, ai anumite sentimente față de el. Mă înțelegi, nu-i așa ?

Fără să vrea, Soames izbucni :

— După părerea mea, în ziua de azi nu poți avea încredere în nimeni. Așa mi se pare mie... nici eu nu știu de unde vine această impresie. În orice caz, pentru mine, chestiunea aceasta nu este încă rezolvată.

Capitolul IX

COPOIUL

Clubul „Hotch-potch" exista încă de prin anul o mie opt sute șaizeci. Fusese întemeiat de un grup de tineri filfizoni din lumea bună și din cercurile politice, dornici să aibă un loc comod unde să se reunească, pînă cînd deveneau demni de a fi aleși în cluburile mai distinse, ca „Snooks", „Remove", „Wayfarer", „Burton", „Ostrich", „Feather" și altele. Grație unui remarcabil bucătar-șef, clubul își cîștigase de la început stabilitate și renume. Totuși, își păstrase o oarecare asemănare cu numele său [1] — avea membri de tot felul — și acest fapt îl atrăsese pe Michael.

Puteai întîlni aici o mare varietate de oameni, începînd cu Walter Nazing și tineri semiscriitori și protectori ai scenei, care se duceau la Veneția, și povesteau despre amorurile lor în gondole sau despre diferite metode de a cuceri femeile ; de la semigenerali cu părul tuns scurt ca o perie, care făcuseră parte din curți marțiale și împușcaseră fără șovăială oameni din pricina slăbiciunilor vremelnice ale firii omenești, de la Wilfrid Desert (care în ultima vreme nu mai dădea pe acolo) și pînă la Maurice Elderson, în sala de joc îi întîlneai pe toți și puteai lua temperatura modernismului. Tocmai cu aceasta se îndeletnicea Michael într-o după-amiază în fumoarul clubului „Hotch-potch", două zile după ce Fleur venise în pat la el, cînd i se anunță :

— Un domn Forsyte vă așteaptă în hol. Nu este domnul Forsyte care a fost membru la noi cîțiva ani înainte de a muri, cred că este vărul lui.

[1] În limba engleză, *hotch-potch* înseamnă amestecătură, talmeș-balmeș.

Michael ieși, căci își dădea bine seama că actualii membri ai clubului nu sînt relații ideale pentru socrul său, și că nici el nu le este lor pe plac ; îl găsi pe Soames urcat pe cîntar.

— Nu mi-am schimbat greutatea, zise, ridicînd privirea. Ce mai face Fleur ?

— Foarte bine, *sir*, mulțumesc.

— Locuiesc în Green Street. Am rămas în oraș din pricina unui tînăr. Nu cumva ai un loc liber în editură pentru un funcționar... obișnuit cu cifre ? Caut o slujbă pentru el.

— Poftiți aici, vă rog, zise Michael intrînd într-o încăpere mică.

Soames îl urmă și privi în jurul său.

— Cum îi ziceți acestei încăperi ? îl întrebă.

— Vreți să știți ? Ei bine, îi zicem „mormîntul" ; este plăcută și liniștită. Doriți un *sherry* ?

— *Sherry !* repetă Soames. Voi, tinerii, credeți că ați inventat această băutură. Pe vremea cînd eram copil, nimeni nu concepea o cină fără un pahar de *sherry* sec la supă și un pahar de *sherry* bun, vechi, la desert. *Sherry !*

— Cred și eu, *sir*. De fapt, nimic nu este nou pe lume ! Bunăoară, Veneția. Nu era la modă și pe vremuri ? Ca tricotajul și capetele încoronate ? Totul este ciclic. Tînărului dumneavoastră... i-au făcut vînt ?

Soames deschise ochii mari.

— Nu știu nimic despre vînt. Îl cheamă Butterfield și are nevoie de o slujbă.

— Este îngrozitor de frecvent acest caz, în fiecare zi avem cîteva. Nu vreau să par pretențios, dar întreprinderea noastră cere oarecare specializare. După cum știți, se ocupă de cărți.

— Omul mi se pare capabil, ordonat și binecrescut, nu văd ce condiții mai trebuie să îndeplinească un funcționar. Are scris frumos și, din cîte am văzut eu, spune adevărul.

— Asta-i, desigur, important, zise Michael, dar știe să mintă tot atît de bine ? Vreau să spun că, pare-mi-se, avem o slujbă liberă în sectorul voiajorilor, care umblă să vîndă cărțile speciale și alte asemenea. Puteți să-mi dați oarecari relații despre el ? Nici o slăbiciune omenească nu este în defavoarea lui — nu zic că bătrînul Danby ar aprecia-o, dar el nu trebuie să afle.

— Hm ! Păi... şi-a făcut datoria chiar în pofida intereselor sale. De fapt, aceasta a însemnat ruina lui. Cred că este căsătorit şi are doi copii.

— Ho-ho! Straşnic! Credeţi că, dacă îi fac rost de o slujbă, o să-şi facă şi în viitor datoria ?

— Eu îţi vorbesc serios, zise Soames, îl am pe conştiinţă pe acest tînăr...

— Bine, spuse Michael îngîndurat, într-un asemenea caz, primul lucru de făcut este să-l daţi pe conştiinţa altcuiva. Pot să-l văd ?

— I-am spus să treacă astă-seară, după cină pe la voi. Am crezut că preferi să-l vezi în particular, înainte de a pune problema angajării lui !

— E bine că v-aţi gîndit la mine, *sir !* Dar aş vrea să vă mai pun o întrebare nu credeţi c-ar trebui să ştiu şi eu — confidenţial ! — cum anume şi-a făcut datoria ? Altfel, nu văd cum aş putea evita vreo gafă. Nu credeţi ?

Soames privi cu ochii deschişi faţa ginerelui său, gura lui mare şi, din nou,-ca de multe alte ori, Michael îi inspiră o anumită simpatie şi încredere ; părea atît de cinstit !

— Ei bine, îi spuse, ducîndu-se spre uşă şi verificîndu-i opacitatea la sunet, este vorba despre o chestiune care ne poate duce în faţa curţii pentru defăimare. de aceea, atît în interesul dumitale, cît şi al meu, te rog să păstrezi cel mai strict secret ; apoi coborî glasul şi-i povesti cu de-amănuntul toate cele petrecute, încheind astfel : După cum mă aşteptam, tînărul a venit din nou la mine azi-dimineaţă. Este, firesc, înspăimîntat. Eu nu vreau să-l scap din mînă. Cum nu am alte informaţii, nu ştiu încă dacă să merg mai departe, ori ba. De altfel... Soames şovăi ; îi venea greu să-i dea un argument nobil, cînd, de fapt, era vorba de interesul lui, şi continuă : Eu... mie mi se pare că situaţia lui e grea. Avea un salariu de trei sute cincizeci de lire pe an.

— Foarte greu ! zise Michael. Ştiţi că Elderson e membru aici ?

Soames privi din nou bănuitor spre uşă ; văzînd că este bine izolată, zise :

— Într-adevăr ? Îl cunoşti ?

— Am jucat bridge cu el, zise Michael, mi-a luat ceva bani... e un jucător şi jumătate !

— Ah ! zise Soames — el nu jucase niciodată cărți. Am motive bine întemeiate să nu-l iau pe acest tînăr în întreprinderea mea, dar în tine pot avea încredere.

Michael salută cu mîna la tîmplă.

— Măgulit peste măsură, *sir*. Ocrotitorul săracilor... și puțin, copoi. Deseară am să stau de vorbă cu el și am să vă comunic ce-am mai putut stoarce de la el.

Soames dădu din cap, zicîndu-și „Dumnezeule, ce jargon !..."

Această întrevedere îi făcu lui Michael serviciul de a-l obliga să se gîndească la altceva decît la el însuși. Temperamental, era cu totul de partea tînărului Butterfield. Aprinse o țigară și intră în sala de joc. Stînd pe galeria înaltă din fața căminului, fu impresionat de camera aceea pătrată, cu trei mese de joc pătrate, aliniate de-a curmezișul lîngă perete, cu cîte trei jucători așezați în triunghi la fiecare din ele.

„Dacă al patrulea jucător ar ședea sub masă, gîndi Michael, tabloul ar fi complet. Jucătorul mort se plimbă și strică armonia." Deodată tresări, văzînd că, la o masă, al patrulea jucător era Elderson ! Indiferent, cu gesturi repezi, tăia vîrful unei țigări. Uf, doamne ! Chipurile oamenilor sînt ca niște cărți sigilate ! Fiecare cu paginile ei pline de gînduri, interese, planuri, fantezii, pasiuni, nădejdi și temeri personale... apoi, deodată, moartea — pac ! — și ființa e ștearsă de pe fața pămîntului, ca o muscă de pe perete, și nimeni nu mai poate urmări micul lui mecanism interior, care funcționează tainic, după vrerea, gîndurile și importanța lui. Nimeni nu mai poate ști dacă această brumă de activitate era cinstită sau mîrșavă. Greu de spus ! Oamenii apar în cele mai variate forme ! Bunăoară, Elderson !... Să fi fost, oare, un nemernic, sau un miel al lui Dumnezeu nebănuit de curat ? „Mie mi se pare, își zise Michael, că e un afemeiat. Așa să fie, oare ?" Își duse mîinile la spate, și, în fața focului, începu să-și frece palmele ca o muscă ce se luptă să-și dezlipească aripile, după ce căzuse în sirop. Dacă omul nu știe să spună ce se petrece în capul propriei lui soții, în propria lui casă, cum să poată citi ceva pe chipul unui străin, mai ales al unuia care are cel mai ascuns mecanism interior din lume : un gentleman englez și om de afaceri ? Bine-ar fi dacă viața ar fi ca în *Idiotul* sau *Frații Karamazov* și fiecare om și-ar descărca sufletul în gura mare, față de lumea întreagă ! Bine-ar fi dacă sălile de joc din clu-

buri ar fi prevăzute și cu instalații speciale pentru a provoca accese de epilepsie ! Dar... nu-i nimic... nimic ! Lumea era plină de taine minunate, pe care fiecare și le păstra pentru el, fără a le destăinui !

Un valet intră, văzu de foc, se opri un moment nemișcat și lipsit de expresie ca un cocostîrc, așteptă un ordin, care sună ca un *stacatto* în zumzetul încăperii, se întoarse și plecă.

Mecanisme ! Pretutindeni mecanisme ! Mijloace atît de perfecte pentru a te îndepărta de viață, încît aproape că nu mai rămîne viață de care să te îndepărtezi.

„Mi se pare că viața seamănă cu un om care-și trimite lui însuși o scrisoare recomandată, își zise Michael. Poate că așa e bine. Dar, oare, viața este un lucru bun ? Aș vrea, oare, s-o văd iarăși în formă brută ?"

Elderson se așează la locul lui și Michael îi putea privi ceafa. Nu-i dezvălui nimic.

„Nu sînt copoi, își zise, ar trebui să pot deduce ceva din faptul că, la spate, părul său nu e pieptănat cu cărare". Apoi se ridică de pe paravanul sobei și se duse acasă.

La masă, se surprinse aruncîndu-i priviri iscoditoare lui Fleur și își displăcu. Copoi ! Totuși, cum să nu încerci a afla adevăratele gînduri și sentimente ale unei ființe care-ți ține inima ca pe un acordeon, făcînd-o să scîrțîie sau să geamă după bunul ei plac !

— Am văzut modelul pe care i l-ai trimis ieri lui Aubrey, îi zise. Nu mi-a spus nimic despre rochii, dar m-a privit foarte ciudat ! Ce față, Michael ! Unde ai dat de ea ?

Pe Michael îl străfulgeră gîndul : „Ce-ar fi s-o fac geloasă ?" Dar tot el se indignă. Ce idee josnică, mîrșavă și ordinară !

— M-am pomenit cu ea la birou, îi zise. Soția unui mic ambalator, care a șterpelit cîteva exemplare din... niște cărți. Acum vinde baloane și au mare nevoie de bani.

— Înțeleg. Știai că Aubrey o pictează nud ?

— Pfiu ! De unde să știu ? Eu m-am gîndit c-ar fi bună pentru o copertă. Auzi colo ! Crezi c-ar trebui să-l împiedic ?

Fleur zîmbi.

— Cîștigă mai mult și, la urma urmei, o privește. Pe tine nu te atinge, nu-i așa ?

Iarăși gîndul de adineauri, iarăși indignare !

— Numai în măsura în care bărbatul ei este un hoț cum secade și n-aș vrea să am și mai multe motive să-l compătimesc.

— Ea n-o să-i spună, desigur, nimic.

Fleur rosti aceste cuvinte cu atîta naturalețe și simplitate, încît își dezvălui întreaga mentalitate. Nu i se spun bărbatului lucruri care ar putea să-l supere pe bietul om! După clipirea pleoapelor ei albe, Michael observă că Fleur își dăduse seama că se trădase. Oare n-ar fi momentul să profite de ocazie și să-i spună ce auzise de la June Forsyte, să dea totul pe față, să afle totul? Dar la ce bun? Ce-ar realiza? S-ar schimba ceva? Ar face-o pe Fleur să-l iubească? N-ar reuși decît s-o chinuiască și mai mult, iar el să aibă senzația că o pierde, vrînd s-o cucerească! Nu! Mai bine să adopte principiul tăcerii, pe care, fără să vrea, Fleur i-l enunțase, să scrîșnească din dinți și să zîmbească. Mormăi:

— Mă tem să n-o găsească cam slabă.

Fleur, cu ochii strălucitori ațintiți asupra lui, îl privi; gîndul acela josnic îi reveni: „Dacă aș face-o?..."

— N-am văzut-o decît o singură dată, adăugă Michael, și era îmbrăcată.

— Nu sînt geloasă, Michael.

„Nu ești, gîndi Michael, dar numai Dumnezeu știe cît aș dori să fii!"

Cuvintele: „Un tînăr cu numele Butterfield vă caută, domnule", avură efectul unei chei răsucite în ușa unei celule de închisoare.

Tînărul „cu numele Butterfield" stătea în vestibul, uimit de Ting-a-ling.

„Judecîndu-l după ochi, e mai cîine decît javra asta mică!" gîndi Michael și zise:

— Poftim sus, în biroul meu. Aici, jos, e frig. Socrul meu mi-a spus că ești în căutarea unei slujbe.

— Da, domnule, zise tînărul, și urcă scările în urma lui.

— Ia loc, te rog, zise Michael. O țigară? Știu totul despre necazul dumitale. Judecînd după mustață, s-ar zice c-ai făcut războiul, ca și mine. Nu-i așa? Spune-mi drept, ca între tovarăși de suferință: povestea dumitale e absolut adevărată?

— Așa să-mi ajute Dumnezeu că totul e adevărat, domnule. Bine ar fi fost să nu fie adevărat. N-aveam nimic de cîștigat și totul de pierdut. Făceam mai bine dacă-mi țineam

gura. Între noi doi, cuvîntul lui avea greutate — și iată-mă pe drumuri. Era prima mea slujbă de la război încoace ; iar scrisoare de recomandație n-am să văd de la el cît îi lumea !

— Ai, mi se pare, soție și doi copii.

— Da, i-am condamnat la foame din pricina conștiinței mele ! În viața mea n-am să mai procedez astfel, asta o știu ! Ce-mi pasă mie că societatea este înșelată ? Soția mea are dreptate : am fost un tîmpit, domnule.

— Poate, zise Michael. Te pricepi la cărți ?

— La registre, domnule. Sînt un bun contabil, știu cum să le păstrez.

— Sfinte Dumnezeule ! *Noi* facem exact contrariul : vrem să scăpăm de ele ! Avem o casă de editură. Ne gîndeam să angajăm un voiajor special. Ai darul convingerii ?

Tînărul zîmbi vag.

— Nu știu, domnule.

— Ei bine, ascultă aici, zise Michael, răpit de privirile ochilor lui, nu trebuie decît să-ți turuie gura. Dar, firește, asta trebuie s-o înveți. Cred că nu citești prea mult.

— Așa este, domnule.

— Asta poate să fie un avantaj. Ceea ce ai de făcut este să-i convingi pe sărmanii librari că fiecare dintre cărțile de pe lista dumitale — cam treizeci și cinci la număr — este necesară în prăvălia lui, și încă în cantități mari. Ai noroc că ai hotărît să-ți înfrînezi conștiința, pentru că, de fapt, majoritatea lor nu sînt necesare. Mă tem, însă, că nu există nici o instituție unde ai putea lua lecții de persuasiune ; dar îți poți închipui cam despre ce este vorba și, dacă vrei să vii aici pentru un ceas sau două în săptămîna aceasta, eu te informez despre autorii noștri și te pregătesc pentru a te prezenta în fața lui Petru.

— Care Petru, domnule ?

— Petru cu cheile... din fericire, el este domnul Winter, nu domnul Danby. Sper să-l pot convinge să te primească pentru o lună, de probă.

— Am să-mi dau toată osteneala, domnule. Soția mea se pricepe la cărți, ea poate să mă ajute mult. N-am cuvinte să vă mulțumesc pentru bunătatea dumneavoastră. Adevărul este că această concediere m-a distrus. Avînd doi copii, n-am putut pune nimic deoparte, și acum mi se pare că s-a scufundat lumea.

— Capul sus! Vino mîine seară la ora nouă aici și am să te inițiez. Cred că fața dumitale se potrivește cu slujba, dar trebuie să înveți turuiala. Numai una din douăzeci de cărți este, într-adevăr, necesară, restul sînt un lux. Performanța dumitale va fi să-i convingi că nouăsprezece sînt necesare, și aceea una este un lux, dar că fără ea nu se poate. Este întocmai ca în alimentație, sau îmbrăcăminte, sau în alte domenii ale civilizației.

— Da, domnule, am înțeles.

— Atunci, totul e în ordine. Noapte bună și succes!

Michael se ridică și-i întinse mîna. Tînărul i-o strînse, făcînd o mică plecăciune. Peste un minut, era în stradă; în vestibul. Michael își zise „Mila e o nerozie! Am uitat cu desăvîrșire că eram copoi!"

Capitolul X

FATA

Michael se ridică de la masa din sufragerie o dată cu Fleur. Trecuseră două zile de cînd Fleur fusese la Wilfrid şi buna dispoziţie nu-i revenise. Relaţiile cu oamenii cei mai distinşi, colanele împletite din florile cele mai rare ale Londrei, care îi îmbujoraseră de atîtea ori obrajii, i se păreau serbede şi fără rost. Cele trei ore în care, după şocul din Cork Street, se întorsese acasă pentru a primi şocuri în salonul ei, o zguduiseră atît de tare, încît nu-şi mai simţea pămîntul sub picioare. Rana pe care Holly o redeschisese aproape că se vindecase din nou. Un măgar viu era de preferat unui leu mort. Dar acum nu se mai regăsea. Ce se petrecuse oare ?... Ce ? De două zile încerca să-şi regăsească un rost şi nu izbutea. Michael era tot bizar, Wilfrid — pierdut, Jon — înmormîntat de viu şi nimic nu părea nou sub soare. Singura plăcere în aceste două zile de tristeţe şi dezamăgire i-o dădu *Maimuţa albă*. Cu cît o privea mai mult cu atît i se părea mai chinezească. Ea rezuma adevărul satiric, pe care Fleur îl percepea poate doar în subconştient, că întreaga ei agitaţie, goana după ceea ce era modern şi zborul spre viitor erau, de fapt, dovada că nu credea în nimic altceva decît în trecut. Lumea modernă a întrecut măsura şi omul trebuie să se întoarcă la strămoşii săi, pentru a căpăta credinţă. Fleur simţi o vagă nostalgie, asemenea unui peştişor sclipitor crescut într-un liman cald, care se trezeşte într-o apă rece, străină lui.

În sufrageria spaniolă, Fleur, singură cu sentimentele ei, privi îndelung fructele de porţelan. Străluceau, erau reci şi nu le puteai mînca. Luă unul în mînă. Să fie, oare, un fruct al patimii ? Halal patimă ! Îl puse la loc peste piramida de fructe şi tresări la zgomotul surd. Oare sărutările ei îl orbi-

seră pe Michael ? Îl orbiseră să nu vadă... ce ? Incapacitatea ei de a avea o pasiune ?

„Dar eu nu sînt incapabilă, își zise, nu sînt ! Într-o bună zi, am să-i arăt, lui și tuturor". Ridică privirile spre Goya de pe peretele din față. Cîtă hotărîre în linii, cîtă intensitate de viață în ochii negri ai femeii cam trecute ! Aceasta știa ce vrea și știa să-și satisfacă dorința ! În portretul acesta nu era nici compromis, nici nehotărîre... femeia aceasta nu se învîrtea în jurul vieții, nu căuta să-i afle sensul, nu se întreba dacă merită să fie trăită, ci o trăia din plin, de dragul vieții !

Fleur își puse mîinile pe gît, la marginea decolteului. Carnea ei era tot atît de tare, da... ea era de zece ori mai frumoasă decît femeia aceea spaniolă, fină și îndrăcită, cu ochii negri și dantela minunată ! Apoi se întoarse cu spatele la tablou și ieși în vestibul. Se auzea glasul lui Michael, care vorbea cu un domn ! Coborau scările ! Trecu tiptil în salon și luă în mînă un manuscris cu versuri, asupra căruia Michael îi ceruse părerea. Fleur ședea fără a citi și se întreba dacă Michael va intra în salon. Auzi ușa principală închizîndu-se. Nu ! Plecase și el ! Simți o ușurare... dar ce fior rece ! Casa, fără căldura și veselia lui Michael... Dacă mai durează mult, va fi greu de suportat ! Se ghemui pe divan și încercă să citească. Poeme serbede... versuri libere, albe, introspective, toate vorbesc despre viața interioară a autorului ! Fără viață, fără elan ! Prostii ! I se păru că le mai citise de multe ori. Se întinse pe divan și, nemișcată, asculta sîsîiturile și trosniturile bușteni-lor din sobă ! Dacă ar fi întuneric, ar adormi. Stinse lampa și se întoarse pe divan. Se privea... un tablou la lumina flăcărilor, singură, părăsită, patetică, avînd tot ce poftea și totuși... neavînd nimic ! Se bosumflă. Își dădea seama că era nerecunoscătoare ca un copil răsfățat. Dar ceea ce era mai grav era că se vedea pe sine privindu-se... făptură modernă triplu distilată, atît de bine învăluită în compartimente subtile și perfect etanșate, încît nu se putea scufunda. Ce bine ar fi dacă ar putea pătrunde în ea ceva din frigul nedomolit de afară, ceva din sălbăticia și imensitatea Londrei, ale cărei flori le culegea. Lumina focului, molcomă și nestatornică, cădea cînd pe un colț, cînd pe altul, lăsînd să se întrevadă porțiuni din camera chinezească ; era ca la teatru, în scenele pline de mister și încordare, cînd, în sunetul tamburinei, aștepți momentul următor al desfășurării dramei. Întinse mîna și luă o țigară ; se

privea aprinzînd-o și scoțînd fumul pe gură... degetele-i îndoite, buzele deschise, brațul alb, rotund. Era decorativă! La urma urmei, nu era destul? Să fii decorativă și să înfrumusețezi o lume care nu era frumoasă! În *Moneda de aramă* era un poem despre o cameră luminată de flăcările din căminul în fața căruia stătea o colombină răsfățată, în timp ce afară hoinărea un arlechin ca „spectrul unui trandafir". Deodată, pe neașteptate, Fleur simți o durere în inimă. Durere în toată puterea cuvîntului, chiar chinuitoare... Alunecînd de pe divan, se așeză jos, în fața focului, și-și lipi obrazul de Ting-a-ling. Cîinele chinezesc, ridicînd capul, o privi cu ochi negri și străniі în lumina flăcărilor.

Îi linse obrajii și întoarse botul. Uf! Pudră! Dar Fleur zăcea ca moartă. Se vedea întinsă pe jos... rotunjimea șoldului, luciul castaniu al părului ei scurt... auzea bătăile neîntrerupte ale inimii. Ridică-te! Ieși pe stradă! Fă ceva! Dar ce... ce merita să fie făcut? Ce avea sens? Se vedea făcînd lucruri extravagante... îngrijind femei bolnave, dădăcind copii palizi, ținînd un discurs în Parlament, alergînd călare peste cîmp, îmbrăcată în pantaloni bufanți și cultivînd napi... decorativă! Ședea culcată, nemișcată, înfășurată parcă în plasa propriei sale viziuni. Atîta vreme cît se putea privi, nu va face nimic, era convinsă, pentru că nimic nu merită osteneală! Dar cum ședea culcată acolo, nemișcată, i se păru că mai rău decît orice ar fi să nu se mai poată privi. În sfîrșit, își dădu seama că acest sentiment o făcea prizonieră pentru totdeauna.

Ting-a-ling mîrîi și întoarse botul spre fereastră. Parcă zicea „Nouă, aici în casă, ne e bine; ne gîndim la trecut. N-avem nevoie de nimeni din afară. Oricine ar fi în fața ferestrei... îl rog să plece!" Apoi mîrîi din nou... un mîrîit încet, prelung.

— Ce este, Ting?

Ting-a-ling se sprijini în labele din față și întoarse botul spre fereastră.

— Vrei să te scot la plimbare?

— Nu! părea a mîrîi.

Fleur îl luă în brațe și zise:

— Nu fi prost, Ting!

Apoi se duse la fereastră. Perdelele chinezești, bogate, bine căptușite, erau trase și nu lăsau să pătrundă noaptea în salon. Fleur le desfăcu puțin cu o mînă și se retrase speriată. La fe-

reastră sta o față : fruntea-i era lipită de geam, ochii închiși... parcă stătea de multă vreme așa. În întuneric, trăsăturile îi erau șterse, nu i se vedea decît paloarea. Fleur simți trupul cîinelui încremenind în brațele ei... tăcea. Inima ei bătea tare. Era înspăimîntător... o față fără trup.

Brusc, fruntea se dezlipi de geam, ochii se deschiseră. Văzu fața lui Wilfrid. Oare, el vedea ce se petrece în camera întunecată... știa că ea îl urmărea ? Tremurînd toată, închise perdelele. Să-i facă semn ? Să-l lase să intre ? Să iasă la el ? Să-i facă semn să plece ? Inima îi bătea puternic. De cîtă vreme o fi stînd acolo ca o nălucă? Ce-o fi vrînd de la ea? Scăpîndu-l pe Ting-a-ling din brațe, își duse mîinile la frunte și încercă să se lămurească cu ea însăși. Apoi, brusc, se apropie de fereastră și dădu perdelele la o parte. Nici o față ! Nimic ! Plecase ! Scuarul întunecat, bătut de vînt... pustiu, nici un suflet de om ! O fi fost aievea... sau numai în imaginația ei ? Dar Ting-a-ling ? Cîinii n-au imaginație. Cîinele se întoarse lîngă sobă și se întinse la locul său.

„Nu e vina mea, își zise enervată. Nu e vina mea ! Eu n-am vrut să se îndrăgostească de mine. Eu n-am vrut decît... decît !..." Iarăși căzu în fața căminului. „Oh, Ting, fie-ți milă de mine !" Dar cîinele chinezesc nu uitase că adineauri îl scăpase din mînă, și nu-i răspunse...

Capitolul XI

LICHIDAREA

După ce nu-şi împlinise sarcina de copoi faţă de tînărul Butterfield, Michael se opri şovăitor în vestibul. În cele din urmă, nu se întoarse în birou, ci ieşi încetişor, trecu prin faţa Parlamentului şi o porni în sus, spre Whitehall. În Trafalgar Square îşi aduse aminte de tatăl său. Bart putea fi la „Snooks", la „Coffee House" sau la „Aeroplane" ; apoi, cu gîndul că „ar fi odihnitor", se duse la cea mai modernă dintre cele trei instituţii.

— Da, domnul Lawrence Mont este în hol, domnule.

Şedea picior peste picior, cu o ţigară între degete, aşteptînd pe cineva cu care să stea de vorbă.

— Ah ! Michael ! Poţi să-mi spui, oare, pentru ce am venit aici ?

— Pentru a aştepta sfîrşitul lumii, *sir*.

Sir Lewrence rîse pe sub mustaţă.

— Bună idee ! îi spuse. Cînd zeii vor distruge civilizaţia, acesta va fi cel mai bun afişier telegrafic din Londra. Dorinţa de a fi de faţă la moartea ei este, poate cea mai puternică dintre pasiunile noastre, Michael. Nu mi-ar plăcea de loc să sar în aer, mai ales după cină, dar aş fi şi mai supărat să pierd spectacolul următor, dacă va fi, într-adevăr, un spectacol interesant. La drept vorbind, raidurile aeriene erau distractive.

Michael oftă.

— Da, îi spuse, războiul ne-a învăţat să ne gîndim la eternitate, iar după ce s-a sfîrşit, ne-a lăsat cu eternitatea plutind deasupra noastră. Iar acum nu vom avea linişte pînă cînd nu o dobîndim. Pot să iau o ţigară, *sir ?*

— Dragul meu, l-am recitit pe Frazer [1] ! Este extraordinar cum superstiţiile şi-au pierdut orice valoare, acum, cînd am descoperit adevărul ultim : nici o cunoaştere nu este valabilă în mod absolut.

Michael voia să-şi aprindă o ţigară, dar se opri.

— Crezi, într-adevăr, ceea ce spui, *sir* ?

— Cum să nu cred ? Azi nici un om rezonabil nu se mai îndoieşte că, prin progresul tehnic, omul devine victima propriilor lui invenţii. Ultimele evenimente te duc inevitabil la această concluzie. *Per ardua ad astra* [2], după cîteva lovituri zdravene, vedem stele verzi.

— Dar întotdeauna lucrurile s-au petrecut la fel, *sir*, şi iată-ne încă în viaţă.

— Aşa se zice, dar eu mă îndoiesc. Mie mi se pare că, de fapt, sîntem morţi, Michael. Eu cred că nu trăim decît în trecut. După părerea mea, nu putem spune că sperăm în viitor. Vorbim despre el, dar nu cred că sperăm să mai avem un viitor. Cu toate că protestăm, în subconştientul nostru am tras concluzii. Judecînd după harababura din ultimii zece ani, ne putem da seama de harababura din cei treizeci de ani ce vor urma. Omul, cu firea lui, poate discuta despre piciorul din spate al unui măgar, dar, pînă la urmă, măgarul rămîne tot cu patru picioare.

Deodată, Michael se aşeză şi zise :

— Eşti un Bart rău şi îndrăzneţ.

Sir Lawrence zîmbi.

— Mi-ar plăcea să fiu convins că oamenii cred, într-adevăr, în umanitate şi alte asemenea, dar, după cum ştii şi tu, ei nu cred... nu cred decît în noutate şi în interesele lor proprii. Cu rare excepţii, toţi sînt nişte maimuţe, mai ales cei din specia oamenilor de ştiinţă, iar cînd pui praf de puşcă şi un fitil aprins în labele unei maimuţe, ea se aruncă în aer de dragul jocului. Maimuţele nu trăiesc în siguranţă decît dacă n-au posibilitatea să facă prostii şi să-şi primejduiască viaţa.

— Ai haz ! zise Michael.

— N-am decît hazul cerut de împrejurări, băiete dragă. M-am gîndit mult. Avem aici, la club, un membru care cu-

[1] Scriitor scoţian din secolul al XIX-lea, autor de lucrări avînd drept temă religiile comparate, totemismul, folclorul.

[2] Prin îndrăzneală, spre stele (lat.).

noaște un șiretlic de douăzeci de ori mai bun decît orice șmecherie aplicată în război... un tip de o valoare extraordinară. Guvernul e cu ochii asupra lui. El îi va ajuta pe ceilalți tipi de valoare din Franța, Germania, America și Rusia să intre în istorie. Aceștia vor realiza ceva cu adevărat grandios... ceva ce depășește toate realizările omenești pînă în ziua de azi... le lichidează. De altfel, să știi de la mine, Michael, noua deviză a lui *homo sapiens* este... lichidarea.

— Ei, zise Michael, și ce ai de gînd să faci ?

Sprîncenele lui *sir* Lawrence se ridicară aproape pînă la mijlocul frunții.

— Ce să fac ? Ce-aș putea face eu, dragul meu ? Pot să mă duc la el și la guvern să-i prind de turul pantalonilor ? Pe ei, pe toți tipii de valoare și guvernele din alte țări? Nu! Tot ceea ce pot face este să-mi fumez țigara și să spun : „Dumnezeu să vă apere, domnilor, și să vă ferească de necazuri !" Cum, cum nu ? Ei își vor atinge scopul, dar, dacă lucrurile se desfășoară normal, eu nu le mai apuc în viață.

— Eu, da, zise Michael.

— Tu, da, dragul meu... Dar gîndește-te la explozii, la spectacolul acela, la miasme... Totuși, tu mai ai un scop în viață. Cîteodată aș vrea să am vîrsta ta. Dar cîteodată — și *sir* Lawrence își aprinse din nou țigara — n-aș vrea. Cîteodată mă gîndesc că m-am săturat de fățărniciile noastre și că nu ne mai rămîne decît să murim ca niște gentlemeni.

— Plîngerile lui Ieremia, tată !

— O fi, zise *sir* Lawrence răsucindu-și mustăcioara căruntă, mi-ar părea bine să mă înșel. Dar ne apropiem cu pași repezi de momentul în care situația va fi de așa natură, încît milioane de oameni vor putea fi uciși apăsîndu-se pe cîteva butoane. Ce motive avem să credem că omenia din noi se va dezvolta atît de mult încît să ne împiedice de a folosi aceste mari și noi jucării de distrugere, Michael ?

— „Unde nu te pricepi ce să faci, procedează prin teroare."

— Bine zis, Michael, de unde ai mai scos-o și pe asta ?

— Din viața lui Cristofor Columb.

— Da, bătrînul Cristofor Columb. Cîteodată, parcă aș fi preferat ca omul să nu fi fost atît de curios ! Parcă oamenii trăiau mai tihniți cînd nu știau atîtea. Ar fi fost mai bine dacă nu-i descoperea pe yankei.

— O fi, zise Michael, dar eu cred că ieşim şi din asta. În altă ordine de idei, ce zici despre afacerea Elderson ? L-am văzut pe funcţionarul acela... nu mi se pare să fi inventat toată povestea.

— Ah ! Da ! Dar dacă Elderson a putut face una ca asta... să ştii că totul este posibil pe lume. Ar fi, într-adevăr, uluitor. Juca atît de bine crichet, întotdeauna cîştiga partida. El şi cu mine i-am bătut pe cei de la Eton cu cincizeci şi patru de puncte. Bătrînul Forsyte ţi-a povestit, nu-i aşa ?

— Da, m-a rugat să-i găsesc o slujbă tînărului Butterfield.

— Butterfield ? Întreabă-l dacă nu cumva e rudă cu bătrînul grădinar Butterfield. Asta ar însemna ceva. Nu ţi se pare că bătrînul Forsyte e cam pisălog ?

Din lealitate faţă de Fleur, Michael nu se pronunţă.

— Nu, eu mă înţeleg foarte bine cu el.

— Recunosc că e un om cinstit.

— Da, zise Michael, foarte cinstit.

— Dar cam reticent.

— Da, zise Michael.

După această concluzie, tăcură amîndoi, ca şi cum dincolo de ea era neştiinţă şi deci spaimă. Imediat, Michael se ridică.

— Zece şi ceva, mă duc acasă.

În timp ce se întorcea pe drumul pe care venise, nu se putea gîndi la nimic altceva decît la Wilfrid. Ce n-ar fi dat să-l audă spunînd : „Totul e în ordine, amice ! Mi-a trecut !" şi să-i strîngă iar mîna. Pentru ce trebuia să se îmbolnăvească omul de această boală fatală numită „iubire" ? Pentru ce trebuia să devii pe jumătate nebun din pricina ei ? Se zice că iubirea este precauţiunea naturii faţă de spaimele lui Bart, faţă de tipii aceia de valoare ! O pornire nestăvilită pentru ca rasa să nu se stingă. Dacă e aşa... e cam prozaic ! De fapt, Michael nu ţinea ca Fleur să aibă copii. Ce pasăre vicleană era bătrîna natură.... Cum ştia să-şi ascundă planurile ! Dar poate că zbura prea sus ! Dacă Bart avea dreptate, în curînd copiii nu vor mai fi la modă. Nu va mai trece mult şi oamenii nu vor mai avea copii. Cine va mai dori să aibă pentru simpla plăcere de a-i vedea zburaţi în aer, otrăviţi sau morţi de foame ? Cîţiva fanatici vor mai avea, ceilalţi vor rămîne sterpi. Lichidarea ! Instinctiv, Michael îşi îndreptă spatele : trecea tocmai pe sub *Big Ben*. Ajunsese în mijlocul Pieţei Parlamentului, cînd o

siluetă care venea spre el, coti brusc la stînga şi porni spre Victoria. Un bărbat înalt, cu pas legănat. Wilfrid ! Michael se opri pe loc. Venea dinspre... South Square ! Brusc, porni în urma lui. Nu fugea, dar mergea cît putea de iute. Sîngele îi zvîcnea în tîmple şi neliniştea pe care o simţea era de neîndurat. Wilfrid trebuie să-l fi văzut, căci altfel nu l-ar fi ocolit, n-ar fi fugit ca de dracu ! Nu e bine ! Nu e bine ! Nu-l putea ajunge din urmă, Wilfrid avea picioare mai lungi... pentru a-l întrece, ar fi trebuit să alerge ! Atunci Michael fu cuprins de o emoţie intensă. Cel mai bun prieten şi soţia lui ! Totul avea o limită ! Omul trebuie să aibă atîta mîndrie încît să nu lupte într-o asemenea împrejurare ! Lasă-l să-şi vadă de drum ! Se opri, urmări silueta grăbită pînă dispăru şi, încet, cu capul aplecat, de data aceasta avînd senzaţia „lichidării", porni spre casă. Merse agale, liniştit, resemnat în faţa destinului. Văicăreala n-are rost ! Nici scandal, nici dare înapoi ! În timpul cît făcu cele cîteva sute de paşi pînă-n scuarul unde locuia, îşi dădu seama mai ales de înălţimea caselor şi de micimea oamenilor. Nişte musculiţe făcuseră această monstruoasă imensitate şi au luminat-o în aşa fel, încît părea o grămadă enormă de lumini strălucitoare, a cărei văpaie umbrea culoarea cerului ! Cît de vastă este activitatea acestor musculiţe ! Era absurd să crezi că iubirea ta faţă de o altă musculiţă avea vreo importanţă ! Învîrti cheia în broască, îşi scoase pălăria şi, „lichidat", intră în salon. Întuneric... nu era nimeni ? Ba da. Fleur şi Ting-a-ling erau pe jos, în faţa căminului ! Michael se aşeză pe divan şi brusc îşi dădu seama că tremura şi că transpirase de parcă fumase o ţigară prea tare. Fleur se ridică, îşi încrucişă picioarele şi îl privi. El aştepta să i se mai potolească tremurul. Pentru ce nu vorbea ea ? Pentru ce şedea aici, în întuneric ? „Ştie, îşi zise el, amîndoi ştim că ceva s-a sfîrşit. Doamne, ajută-mă să mă port ca lumea !" Luă o pernă, şi-o aşeză la spate, puse picior peste picior şi se rezemă de ea. El însuşi fu surprins auzindu-şi glasul :

— Pot să te întreb ceva, Fleur ? Vrei să fii bună şi să-mi răspunzi cu o sinceritate desăvîrşită ?

— Da.

— Iată despre ce este vorba : ştiu că nu m-ai iubit cînd te-ai măritat cu mine. Cred că nici acum nu mă iubeşti. Doreşti să dispar din viaţa ta ?

Lui Michael i se păru că trecuse multă vreme pînă cînd auzi :

— Nu.

— Eşti convinsă ?

— Da.

— Pentru ce ?

— Pentru că nu vreau să pleci.

Michael se ridică.

— Vrei să-mi răspunzi încă la o întrebare ?

— Da.

— Wilfrid a fost astă-seară aici ?

— Da... nu. Adică...

Mîinile lui se încleştară ; văzînd că Fleur le urmăreşte, se potoli.

— Fleur ! Nu... ?

— Nu mint. A venit aici, la fereastră. I-am văzut faţa. Atîta tot. Faţa... şi ce faţă ! Oh !... Michael, nu fi rău cu mine astă-seară !

Rău ! Rău ! Inima lui Michael se răzvrăti la auzul acestui cuvînt straniu.

— Totul e în ordine, bîlbîi Michael, atîta vreme cît îmi spui ce doreşti.

Fleur zise, fără a se clinti :

— Aş dori să fiu mîngîiată.

„Ah ! Ştia întocmai ce trebuie să spună şi cum s-o spună !" Michael îngenunche şi începu s-o mîngîie.

Capitolul XII

SPRE ORIENT

Nu trecură nici cîteva minute şi amîndoi avură o senzaţie neplăcută. Michael, care stătea în genunchi mîngîind-o pe Fleur, fu cuprins de o neliniştе din ce în ce mai mare. În seara aceasta crezuse spusele ei cum nu le crezuse de cîteva luni încoace. Dar ce făcea Wilfrid ? Pe unde hoinărea ? Faţa lipită de fereastră... faţă fără glas, care nu încercase să ajungă la Fleur ! Michael simţi o durere în inimă, căci inima nu cunoaşte lege. O lăsă pe Fleur din braţe şi se ridică.

— Ai vrea să văd ce se întîmplă cu el ? După ce totul a trecut, ar putea... aş putea...

Fleur se ridică şi ea. Se calmase.

— Mă duc la culcare.

Îl luă pe Ting-a-ling în braţe şi porni spre uşă ; faţa ei, între blana roşiatică a cîinelui şi părul castaniu, era foarte palidă, foarte liniştită.

— Între altele, îi zise, este a doua lună că n-am avut... Michael, cred că înseamnă o...

Lui Michael i se tăie răsuflarea. Era incapabil să scoată o vorbă ; valuri de emoţie se ridicau, coborau, îl ameţeau.

— Noaptea cu balonul, îi zise ea ; ţi-e neplăcut ?

— Neplăcut ? Doamne-Dumnezeule ! Neplăcut !

— Atunci e bine. Nici mie. Noapte bună !

Fleur plecă. Fără motiv, Michael gîndi : „La început a fost cuvîntul, şi cuvîntul era de la Dumnezeu, şi Dumnezeu era cuvîntul". Rămase nemişcat, parcă îngheţase ; se simţi puternic şi cu pămînt solid sub picioare. Un copil ! I se păru că barca vieţii lui, aruncată încoace şi-ncolo de valuri, ajunsese la liman... ancora era coborîtă. Se întoarse şi dădu brusc la o parte perdelele. Noapte înstelată ! Ce lume minunată ! Fru-

mos... foarte frumos ! Dar Wilfrid ? Își lipi obrazul de fereastră. Pe geamul de afară își lipise Wilfrid obrazul. Dacă închidea ochii, și-l putea închipui. Nu e drept ! Cîine rătăcit... om rătăcit ! S.O.S. ! Ieși în vestibul și scoase din cuțărul de marmură, fără inolii, cel mai gros pardesiu. Se urcă în primul taxi care-i ieși în cale.

— Cork Street ! Repede !

Să cauți un ac într-un car cu fîn ! *Big Ben* arăta unsprezece și un sfert ! Adînca ușurare, pe care o simți întreaga lui ființă în zdruncinăturile taxiului, i se păru brutală. Salvarea ! Da, așa era... Michael era convins de acest lucru și parcă avu o viziune stranie : Fleur „închisă" într-o lumină foarte puternică, statornică în ciuda mișcărilor ei grațioase. Familie ! Continuare ! El n-a putut-o ancora, pentru că nu era trup din trupul ei ! Dar copilul va putea și o va face ! Poate că, în timp ce-și va alăpta copilul, va începe să-l iubească și pe el. Pentru ce o iubea el, oare, atît de mult ? Nu se cade ! El și Wilfrid erau niște măgari... erau demodați, nu mai țineau pasul cu vremea !

— Am ajuns, domnule... la ce număr doriți ?

— E bine ! Oprește motorul și așteaptă-mă. Vrei o țigară ?

Puse și el o țigară în gură — buzele îi erau foarte uscate — și porni pe strada lui Wilfrid.

Lumină în apartament ! Sună. Ușa se deschise, fața valetului apăru.

— Ce doriți, domnule ?

— Domnul Wilfrid e acasă ?

— Nu, domnule. Domnul Desert a plecat chiar acum în Orient. Mîine îi pleacă vaporul.

— Oh ! zise Michael absent. Din ce port ?

— Plymouth, domnule. Trenul pleacă la miezul nopții din gara Paddington. Poate că-l mai puteți prinde.

— Neașteptat... zise Michael, nu mi-a vorbit niciodată despre...

— Domnul Desert este un domn care face lucruri neașteptate, domnule.

— Bine, mulțumesc. Încerc să-l mai prind.

Se urcă în taxi și-i spuse șoferului :

— Paddington ! Dă-i drumul cît poți de iute !

Apoi se gîndi la cuvintele valetului : „Domnul Desert este un domn care face lucruri neașteptate". Bine spus ! Își aduse aminte de scurta lor întrevedere de lîngă bustul lui Lionel

Charwell ; într-adevăr, neașteptată discuție ! Prietenia lor se născuse pe neașteptate și se terminase pe neașteptate... chiar și poemele lui Wilfrid erau neașteptate. Țîșneau dintr-un suflet impetuos ! Michael nu-și găsea astîmpăr, taxiul îl zguduia, îl legăna încoace și-ncolo, iar întreaga lui ființă tremura. Să-și fi pierdut mințile ? De ce nu lăsa lucrurile să-și urmeze cursul lor ? Mila e o nerozie ! Și totuși... O dată cu Wilfrid pleca o părticică din inima lui și, în ciuda tuturor celor petrecute, ar fi vrut ca Wilfrid să știe lucrul acesta. Upper Brook Street, Park Lane ! Străzi pustii, noapte rece, platani desfrunziți, proiectați în lumina felinarelor, în bezna albăstruie... Michael gîndi „Hoinărim cu toții ! Spre ce... care ne e țelul ? Să-ți faci datoria și să nu cîrtești ! Dar, oare, care e datoria mea ? Care e datoria lui Wilfrid ? Ce se va întîmpla cu el acum ?"

Taxiul coborî în viteză panta dinspre gară și se opri la peron. Douăsprezece fără zece minute... Un tren greoi și lung era tras pe linia întîi.

„Cum să procedez ? gîndi Michael. Idioată situație ! Să trec din vagon în vagon ? N-ar fi mai bine, bătrîne, să te las să pleci fără sentimentalisme ?"

Văzu niște marinari. Erau beți, sau aproape beți ! Încă opt minute ! Michael porni încet de-a lungul trenului. Abia trecuse pe lîngă patru ferestre, cînd dădu cu ochii de cel pe care-l căuta. Desert ședea cu spatele la locomotivă, în colțul de lîngă fereastră, într-un compartiment de clasa întîi, gol. În gură avea o țigară neaprinsă, gulerul de blană îi era ridicat pînă la ochi, iar ochii, ațintiți asupra unui ziar îndoit pe genunchi. Ședea nemișcat. Michael se opri și-l privi. Inima îi bătu tare. Aprinse un chibrit, făcu doi pași și zise :

— Foc, bătrîne ?

Desert ridică ochii și-l privi țintă.

— Mulțumesc, îi zise și luă chibritul. În lumina lui, fața îi era slabă, trasă, ochii — întunecați, adînciți în orbite, osteniți. Michael se rezemă de fereastră. Nu vorbiră.

— Ocupați-vă locul, dacă plecați, domnule.

— Eu nu plec, zise Michael emoționat peste măsură. Apoi : Unde pleci, bătrîne ? zise brusc.

— La dracu !

— Dumnezeule ! Wilfrid ! Îmi pare rău !

Desert zîmbi.

— Despre asta să nu mai vorbim !
— Da, știu ! Îmi dai mîna ?
Desert întinse mîna.
Michael i-o strînse tare.
Se auzi un fluierat.
Desert se ridică brusc și se întoarse spre plasa de deasupra lui. Scoase un pachet dintr-un geamantan.
— Poftim nefericitele astea ! îi zise. Publică-le, dacă vrei.
Michael simți că ceva îl înecă.
— Mulțumesc, bătrîne ! E grozav ! La revedere !
Pe fața lui Desert se așternu o anumită frumusețe.
— Rămîi cu bine ! îi zise.
Trenul se puse în mișcare. Michael își luă coatele de pe fereastră ; încremenit, privi cum dispare figura nemișcată, dusă de tren. Vagoanele treceau pe lîngă el unul după altul, pline de marinari cu coatele pe geamuri, strigînd, cîntînd, fluturînd batiste și sticle. Apoi vagonul de bagaje... lumina de la capătul trenului... totul șters... o ceață roșie... Se duce... se duce... spre Orient... A plecat !
Totul s-a sfîrșit ! Vîrî pachetul în buzunarul pardesiului. Acum trebuie să se întoarcă la Fleur ! Așa e viața... hrană pentru unul, otravă pentru altul ! Trecu mîna peste ochi. A dracului treabă... erau plini de... sentimentalism !

PARTEA A TREIA

Capitolul I

SĂRBĂTOARE

Ziua de Rusalii era sărbătoare oficială şi, ca de obicei, lumea năvălea spre Hampstead Heath. În mulţimea ce roia într-acolo, se aflau doi oameni care aveau de gînd să cîştige dimineaţa bani, pentru a-i cheltui după-amiază.

Tony Bicket cu baloanele şi cu soţia lui se urcară devreme în metroul ce ducea spre Hampstead.

— Ai să vezi, îi spuse, pînă la prînz le vînd pe toate, şi după masă petrecem !

Victorine îl strînse de braţ şi, cu cealaltă mînă, pipăi uşor prin rochie o mică umflătură de deasupra genunchiului drept. Era pricinuită de cincizeci şi patru lire sterline cusute în partea de sus a ciorapului. Acum nu o mai supărau baloanele. Le aduceau atît cît le trebuia pentru hrană, în timp ce ea va mai strînge cele cîteva lire necesare pentru drum. Tony tot mai credea că va stoarce din binecuvîntatele lui baloane salvarea ; era plin de nădejde, cu toate că ceea ce cîştiga abia le ajungea să nu moară de foame. Victorine zîmbi. Secretul ei îi permitea să fie indiferentă faţă de îndeletnicirea înjositoare de negustor ambulant pe marginea trotuarului. Îşi ticluise povestea. Informaţiile necesare despre curse şi le luase din ziarele de seară şi din convorbiri în autobuz cu oamenii preocupaţi de această distracţie naţională. Vorbise şi cu Tony despre curse, el avea informaţii culese din colţul străzii. Victorine îşi pregătise, pînă în cele mai mici detalii, povestea a două lovituri imaginare : un suveran [1] cîştigat din cusutul unor bluze imaginare, investit în cîştigătorul premiului de două mii de

[1] Veche monedă de aur în valoare de 20 de şilingi.

guinee [1], iar cîştigul investit apoi într-unl din cei doi cai cîştigători ai premiului „Jubiliar", care a dat prime bune ; iar acesta, împreună cu un al treilea cal cîştigător, pe care urma să-l mai născocească, îi va produce cîştigul imaginar pînă la suma celor şaizeci de lire care îi erau necesare, premiu pe care în curînd şi-l va strînge din „nud". Această istorie i-o va servi lui Tony peste o săptămînă sau două, spunîndu-i pe de rost povestea despre norocul nemaipomenit pe care-l avusese şi pe care i l-a ascuns pînă la completarea banilor de drum. Dacă o să se uite prea ferm în ochii ei, o să-şi lipească fruntea de ochii lui şi o să-l sărute pe buze pînă-l va zăpăci la cap. Iar a doua zi dimineaţa, se vor deştepta şi-şi vor cumpăra biletele de drum. Acesta era planul Victorinei. Avea cinci hîrtii de zece lire şi patru de cîte o liră, cusute în ciorapul prins cu jartierele corsetului de mătase roz.

După-amiaza unei Driade fusese de mult terminată şi era expusă în galeriile lui Dumetrius, împreună cu alte lucrări ale lui Aubrey Greene. Victorine plătise un şiling pentru a o putea vedea şi stătuse pitită cîteva minute privind corpul alb, luminos, culcat în iarbă printre flori de cîmp, iar faţa ei, întoarsă spre public, părea a spune : „Eu am un secret !"

— Genial tip Aubrey Greene, faţa aceasta este extraordinară ! spusese cineva.

Speriată, ascunzîndu-şi faţa, Victorine ieşise pe furiş din expoziţie.

Din ziua în care s-a oprit tremurînd în faţa atelierului lui Aubrey Greene, Victorine a avut de lucru zi de zi. A pictat-o de trei ori şi a fost întotdeauna amabil, politicos, ca un gentleman ! Apoi, i-a dat scrisori de recomandare. Unii au pictat-o îmbrăcată, alţii, pe jumătate acoperită cu voaluri, alţii, goală, dar aceasta n-o mai supăra, căci banii se înmulţeau în ciorap, şi Tony nu bănuia nimic. Nu toţi au fost „drăguţi" ; unii i-au făcut curte, dar ea le-a tăiat avîntul de la început. Dacă nu-i respingea, ar fi putut strînge banii mai iute, dar... Tony ! Mai avea două săptămîni şi nu va mai trebui să pozeze nimănui. Adeseori, în drum spre casă, se oprea în faţa vitrinei cu fructe, spice de grîu şi fluturi albaştri.

[1] Veche monedă de aur engleză, echivalentă cu 21 şilingi (o liră şi un şiling).

Așezați unul lîngă altul în compartimentul înghesuit, în timp ce Bicket își ținea taraba pe genunchi, discutau care era locul cel mai nimerit.

— Eu cred că cel mai bine ar fi lîngă lac, la măgărușii. Oamenii au mai mulți bani decît după ce coboară din călușei și după ce și-au cumpărat nuci de cocos ; tu poți să te duci să te așezi pe o bancă la marginea lacului, ca pe plajă... nu vreau să stai cu mine pînă-mi vînd toată marfa.

Victorine îl strînse de braț.

Peste deal și pe toate cărările dinspre miazăzi și miazănoapte, roiau oameni bine dispuși, ca în zi de sărbătoare, ducînd în mînă pungi de hîrtie. Pe marginea lacului, copii deșirați, cu picioarele subțiri, vinete, se jucau în apă, țipînd și chicotind ; erau prea exagerat de mulțumiți pentru a putea zîmbi. Perechi de oameni mai vîrstnici, burtoși, cu fețe palide, mergeau încet, aproape tîrîndu-se, neobișnuiți cu urcușul. Fete și băieți erau puțini căci se răspîndiseră prin bălării, căutîndu-și distracții mai vioaie. Pe bănci, pe scaune cu mușama verde sau de lemn vopsit, ședeau sute de oameni contemplîndu-și picioarele, de parcă-și închipuiau că privesc valurile mării. Din cînd în cînd cei trei măgărași mînați de la spate plecau, purtîndu-și povara în jurul lacului. Negustorii ambulanți își strigau marfa în gura mare. Femei grase și negre ghiceau în cărți sau în palmă. Polițiști cinici se ațineau în preajma lor. Un bărbat vorbea, vorbea mereu și strîngea bani în pălărie.

Tony Bicket își pregăti taraba. Cu accentul său specific de *cockney*, cu glasul ademenitor, puțin cam răgușit, își oferea neîncetat baloanele multicolore. Zile ca asta să tot fie ! Afacerea mergea strună ! Din cînd în cînd, își arunca privirile peste mulțimea înghesuită, spre celălalt mal al lacului, acolo unde, într-un scaun de pînză verde, ședea Victorine, făptură cu totul deosebită de toate cele pe care le cunoștea.

— Baloane frumoase !... Baloane frumoase !... Șase la șiling ! Unul mare, doamnă ? Numai șase *penny*. Uitați-vă cît e de mare ! Luați, vă rog ! Luați ! Luați unul pentru băiețel !

Pe aici nu erau „consilieri municipali", ci mulți oameni dispuși să-și cheltuiască banii pentru o fărîmă de bucurie !

Cu cinci minute înainte de amiază, Tony își strînse taraba... nu-i rămase nici un balon nevîndut. Dacă ar fi șase sărbători pe săptămînă, ar face avere ! Luă cutia sub braț și începu să înconjoare lacul. Copiii erau drăgălași, dar — doamne ! — ce

slabi și palizi mai erau ! Dacă el și Vic ar avea un copil... Nu, nu se poate pînă nu pleacă de aici ! Acolo or să aibă un prunc negru și durduliu, care o să alerge după fluturi albaștri, și o să fie strălucitor ca soarele ! După ce înconjură lacul, merse încet pe lîngă bănci. Într-un scaun ședea Victorine, rezemată pe spate, elegantă, picior peste picior, cu ciorapii cafenii care se vedeau pînă la genunchi, cu pantofi maro cu barete... Era o încîntare s-o privești ! Parcă nu era din lumea aceasta ! Bicket simți un nod în gît. Nu se poate ! Trebuie s-o îmbrace elegant !

— Ce faci, Vic ? La ce te gîndeai ?

— Mă gîndeam la Australia.

— Ah ! Mai avem de așteptat. Dar nu-ți face griji... azi am vîndut tot. Ce facem ? Coborîm printre pomi, sau ne ducem imediat la carusele ?

— La carusele, zise Victorine.

„Valea sănătății" răsuna de voie bună. Mulțimea se scurgea încet, ca un curent mut, printre strigătele negustorilor din chioșcurile cu răcoritoare ale proprietarilor de carusele și ale vînzătorilor de nuci de cocos. „Încercați-vă norocul !... Un *penny* o aruncătură ! Toate-s zemoase !... Cine se dă în leagăn ?... Înghețată... Înghețată !... Banane frumoase !"...

Sub o umbrelă uriașă, se învîrtea un carusel cu treizeci de călușei atîrnați de lanțuri, plin de fete și băieți. Cînta muzica... se învîrteau încet, mai iute, pînă cînd, cu lanțurile întinse, zburau toți în aer, în cercuri din ce în ce mai mari ; oamenii se sprijineau în spetează, cu picioarele proptite în băncile din față ; încetul cu încetul, rîsetele și vorbăria se stingeau, fețele deveneau solemne, privirile — pierdute, mîinile — încleștate pe lanțuri. Se învîrtea iute, din ce în ce mai iute, apoi încetinea și, în sfîrșit, se oprea, iar muzica tăcea.

— Strașnic ! murmură Victorine. Hai și noi, Tony !

Își cumpărară bilete și-și ocupară locurile. Instinctiv. Victorine, care era așezată în margine, își fixă bine picioarele unul peste altul și strînse bine mîna pe lanțuri, în timp ce-și mlădia corpul după cum se învîrtea caruselul. Cu buzele întredeschise, șopti :

— Minunat, Tony !

Iute, mai iute... învîrtirea îi absorbea nervii, simțurile ! Oh ! Ce senzație splendidă... să zbori, să plutești deasupra lumii ! Mai iute... și mai iute ! Mai încet... și mai încet... apoi coborî pe pămînt.

— Tony, așa trebuie să fie în cer !

— Mi se face cam gol în stomac cînd mă aruncă așa în aer !

— Mie mi-ar plăcea să mă ridice cît mai sus. Haide să ne mai dăm o dată !

— Bine.

Se învîrtiră încă de două ori pe carusel, cheltuind jumătate din cîștigul zilei ! Dar nu le păsa ! El era încîntat de fața ei. După aceea, aruncară de șase ori după nuci de cocos zemoase, dar nu nimeriră nici o lovitură. Luară cîte o înghețată, apoi porniră de braț în căutarea unui loc unde să-și mănînce merindele. Pentru Bicket, momentele cele mai plăcute fură acelea de după *ginger beer* [1] și sandvișuri ; fumă o țigară cu capul în poala Victorinei, sub cerul albastru, fără nori. Stătu multă vreme așa. În cele din urmă, Victorine se mișcă.

— Haide să mergem să vedem cum se dansează.

Pe o pajiște înconjurată de o potecă, dansau vreo douăzeci de perechi, în sunetele unei melodii cîntate de o orchestră.

Victorine îl trase de mînecă.

— Aș vrea să dansăm și noi.

— Bine, haide și noi, zise Bicket. Băiatul acesta șchiliod o să-mi țină cutia.

Intrară pe pajiște,

— Strînge-mă mai tare, Tony !

Bicket o ascultă. Era, de altfel, tot ce dorea. Încetișor, picioarele lor se mișcau la dreapta și la stînga. Stăteau aproape pe loc, învîrtindu-se în riumul muzicii, dar nu le păsa de impresia pe care o făceau.

— Dansezi bine, Tony !

— Tu dansezi minunat ! zise Bicket cu suflarea tăiată.

În pauze, gîfîind, îl urmăreau din ochi pe băiatul schilod, apoi reîncepeau dansul, pînă cînd muzicanții tăcură definitiv.

— Ascultă, Tony ! zise Victorine. Să știi că și pe vapor se dansează !

Bicket o strînse de mijloc.

— Să știi că fac rost de bani, de-ar fi să jefuiesc o bancă. Pentru tine fac orice, Vic !

Victorine zîmbi. Ea se descurcase fără știrea lui.

[1] Băutură răcoritoare, preparată prin fermentarea ghimberului.

Mulțimea, cu obrajii rumeniți, ostenită, bine dispusă, mirosind a năduşeală, se plimba agale pe cîmpul de bătaie acoperit cu pungi de hîrtie, coji de banane şi ziare.

— Haide să bem un ceai şi să ne mai dăm o dată pe carusel, zise Bicket, apoi trecem în partea cealaltă, printre pomi.

Dincolo, pe celălalt mal, erau multe perechi. Soarele apunea încet. Bicket şi Victorine şedeau sub un tufiş şi-l priveau cum dispare. O uşoară adiere mişca frunzele de mesteacăn. Abia auzea glasuri omeneşti. Parcă toată lumea venise să aibă liniște, parcă toți aşteptau să coboare întunericul peste foşnet. Din cînd în cînd, un polițist trecea pe furiş, ca o iscoadă, măsurîndu-i din ochi.

— Vulpoi ! zise Bicket. Doamne ! ce n-aş da să le pot trage cîteva peste bot !

Victorine suspină, lipindu-se de el.

Cineva cînta acompaniat de un banjo. Se întuneca, dar undeva răsărea luna... umbre subțiri se aşterneau pe pămînt.

Vorbeau în şoaptă. Li se părea că e păcat să ridice glasul în această pădurice fermecată. Cu timpul, se rărira şi şoaptele. Căzu rouă, dar n-o luară în seamă. Strîngîndu-se de mînă, cu obrajii lipiți, şedeau nemişcați. Bicket avu o idee : asta era poezie... da, aşa era poezia ! Se întunecase de-a binelea, totul era învăluit într-o lumină slabă, argintie ; un om beat cînta, pe Spaniards Road se auzea vîjîitul automobilelor întîrziate, venind dinspre miazănoapte... şi, pe neaşteptate, strigă o bufniță !

— Aoleu ! murmură Victorine, cutremurîndu-se. Bufniță ! Auzi tu ? La Norbiton țipa adesea o bufniță. Sper că nu e piazărea !

Bicket se ridică şi-şi dezmorți oasele.

— Hai să mergem, îi spuse. Am petrecut o zi !... Vezi să nu răceşti !

Braț la braț, urcară încetişor deluşorul prin pădurice de mesteacăn. Era întuneric. Lămpile şi strada, gara plină de lume le făcură plăcere, de parcă se săturaseră de singurătate.

Înghesuit în compartimentul metroului, Bicket răsfoia alene un ziar aruncat. Victorine şedea lîngă el, furată de atîtea gînduri ; părea că nu se mai gîndeşte la nimic. Caruselul, pădurice întunecată şi banii din ciorap... Se mira şi ea cum de n-a auzit Tony cum foşneau din cînd în cînd... N-avea un ascunziş sigur pentru ei ! Dar la ce se uită cu ochii atît de în-

cremeniți ? Aruncă o privire și citi : „*După-amiaza unei Driade*. Interesantul tablou al lui Aubrey Greene, expus în galeriile «Dumetrius»."

Inima i se opri în loc.

— Ce dracu ? zise Bicket. Uită-te și tu, nu seamănă cu tine ?

— Cu mine ? Da de unde !

Bicket aduse ziarul mai aproape.

— Ba da. E leită tu. Am să rup fotografia. Aș vrea să văd tabloul.

Victorinei i se urcă sîngele în obraji, impins de inima care-i bătea foarte iute.

— E cam indecent, zise ea.

— Nu știu ce să zic, dar prea seamănă cu tine. Uite că are chiar și zîmbetul tău.

Tony îndoi ziarul și începu s ărupă foaia cu reproducerea. Degetele subțiri ale Victorinei pipăiau bancnotele din ciorap.

— Ciudat, zise ea încet, să fie pe lume oameni care să semene atît de mult !

— Eu n-aș fi crezut să mai existe o femeie ca tine. Charing Cross. Trebuie să schimbăm metroul.

Alergînd prin culoarele metroului, Victorine își strecură ușor mîna în buzunarul bărbatului ei și, peste cîteva clipe, în timp ce alergau în îmbulzeală, bucățele mici de ziar fluturau în urma ei. Numai de nu și-ar aduce aminte unde era expus tabloul !

Noaptea, stînd de veghe, Victorine gîndi :

„Nu-mi pasă ! Eu trebuie să cîștig și restul de bani. Așa trebuie și pace !"

Dar inima îi bătea atît de ciudat ! Se simțea ca un om care, pe neașteptate, a pus brusc piciorul pe marginea alunecoasă a unei mlaștini.

Capitolul II

LA BIROU

Michael revedea spălturile volumului *Contrafaceri*, lăsat de Wilfrid.

— Îl primiți pe domnul Butterfield, domnule ?

— Da.

La auzul numelui Butterfield, Michael se simți mîndru, dar cam stingherit. Tînărul îndeplinea cu un succes din ce în ce mai mare funcțiunea ce-i fusese încredințată, de probă, cu patru luni în urmă. Șeful voiajorilor îl denumise chiar o „descoperire". După *Moneda de aramă*, Butterfield era cea mai frumoasă pană la pălăria lui Michael. Librarii nu cumpărau, dar Butterfield vindea cărțile, cel puțin așa sunau rapoartele. Se părea că natura îi dăruise talentul de a inspira o încredere neîntemeiată, „Danby and Winter" îi încredințaseră chiar vînzarea la particulari a volumului *Duet* în ediția de lux, pe hîrtie velină, sperînd să recupereze cu ea pierderile suferite la ediția obișnuită. Acum, Butterfield se ocupa tocmai cu întocmirea unei liste de personalități care ar putea aprecia capodopera. Această metodă de contact personal cu cumpărătorii particulari fusese sugerată de el.

— Uite ce este, domnule Mont, îi spusese o dată Butterfield, cunosc cîte ceva despre Coué. În branșa noastră nu pot folosi teoria, librarii nu sînt înclinați spre credință. Dar la ce te poți aștepta din partea lor ? În fiecare zi cumpără fel de fel de cărți, bazîndu-se întotdeauna pe vînzările din trecut. Nu găsești unul la douăzeci care să privească în viitor. Pe cînd cu particularii — domni și îndeosebi doamne — poți proceda după metoda Coué : le spui mereu, zi de zi, că autorul progresează din toate punctele de vedere, și fac prinsoare unu la

zece că această idee le intră în subconștient, și, cînd treci pe la ei a doua oară, sînt aproape convinși, mai ales dacă-i prinzi după masa de prînz sau de seară, cînd sînt puțin somnoroși. Dați-mi puțin timp, domnule Mont, și vă plasez întreaga ediție.

— Bine, Butterfield, îi răspunse Michael, dacă reușești să inspiri încredere în viitorul tatălui meu, meriți mai mult decît cele zece procente ale dumitale.

— Am să reușesc, domnule, căci este numai o problemă de credință.

— Dumneata crezi, într-adevăr, în ceea ce faci ?

— La drept vorbind, nu cred în autor, dar am credința că-i pot face pe ei să creadă în el ; acesta este punctul principal.

— Am înțeles, e ca șmecheria cu cele trei cărți : inspiri celorlalți credința pe care nu o ai, că a patra carte urmează, iar ei o cer. Apoi, decepția nu este imediată și, probabil, dumneata pleci la timp de la client. Dă înainte, Butterfield !

Tînărul Butterfield zîmbi.

Cu toate că, ori de cîte ori auzea acest nume, Michael era mîndru de descoperirea sa, se simțea totuși stînjenit din pricina bătrînului Forsyte, care îi spunea mereu că nu știe... nu știe ce să zică... povestea aceasta a tînărului Butterfield în legătură cu Elderson încă n-a putut-o lămuri.

— Bună dimineața, domnule. Îmi puteți acorda cinci minute ?

— Intră, Butterfield. Te-ai împotmolit cu *Duet*-ul ?

— Nu, domnule. Am plasat pînă acum patruzeci. Este vorba despre altceva.

Tînărul aruncă o privire spre ușa închisă și se apropie.

— Lucram la lista alfabetică a clienților pe care urmează să-i vizitez. Ieri am ajuns la litera E. Coborî glasul și zise : domnul Elderson.

— Pfui ! zise Michael. Poți să-l scutești de vizita dumitale !

— Nu, domnule, m-am dus.

— Ce ? Ai avut îndrăzneala ?

— Da, domnule. Ieri-seară.

— Bravo, Butterfield ! Ce s-a întîmplat ?

— Nu mi-am anunțat numele. Am trimis numai cartea de vizită a editurii.

Michael observă, în glasul şi expresia tînărului, o răutate profund omenească.

— Ei şi ?

— Domnul Elderson îşi bea vinul. Eu mă pregătisem, şi am început să vorbesc, de parcă nu l-aş fi văzut niciodată. Ceea ce m-a izbit a fost că a luat-o de bună.

— Nu te-a dat afară în pumni şi palme ?

— Departe de aşa ceva, domnule. A spus imediat : „Înscrie-mă cu două exemplare".

Michael zîmbi cu înţeles.

— Amîndoi aveţi nervi buni.

— Vă înşelaţi, domnule. Domnul Elderson a fost atins la punctul său slab. Vizita mea nu i-a convenit de loc.

— Nu pricep, spuse Michael.

— Faptul că sînt angajat la această firmă. Cred că ştie că dumneavoastră sînteţi asociat aici şi că sînteţi ginerele domnului Forsyte. Nu-i aşa ?

— Da, desigur.

— Ei bine, domnule, a fost impresionat de faptul că doi membri ai consiliului de administraţie m-au crezut pe mine, nu pe *el*. Iată pentru ce nu l-am ocolit. Mi-am închipuit că o să fie cutremurat. Întîmplător, i-am putut vedea faţa în oglinda unui bufet, cînd am ieşit. Era foarte speriat.

Michael îşi muşca degetul arătător ; îşi dădea seama că are o vagă simpatie pentru Elderson, ca pentru o muscă prinsă cu piciorul din spate, într-o pînză de păianjen.

— Îţi mulţumesc, Butterfield, îi zise.

După ce tînărul plecă, Michael rămase pe loc, înţepînd sugativa de pe birou cu un cuţit de tăiat hîrtie. Ce ciudat este sentimentul de clasă ! Sau era numai un sentiment de solidaritate cu un om încolţit, emoţia faţă de modul cum toate lucrurile se descoperă ? Purtarea lui Elderson era o mărturie evidentă şi trebuie să i-o comunice tatălui său şi „bătrînului Forsyte". Desigur că Elderson şi-a pierdut firea, pentru că altfel ar fi trebuit să zică : „Ieşi afară ! nerușinatule, nemernicule !" Nu încape îndoială că aceasta ar fi fost singura primire posibilă din partea unui om nevinovat şi singura primire rezonabilă din partea unui om vinovat. Dar, chiar şi cei mai stăpîniţi oameni îşi pierd uneori cumpătul. Dovadă, şpaltul căruia îi făcuse adineauri corectura :

Acesta sînt. Făcut din nervi și sînge,
La fel cu voi. Rostul meu nu-i să stau
În glod pînă la coate,
Stană de piatră degerată.
Îndurați ce-am îndurat eu și veți vedea!
Da, răsfățați, frumoși cu multe galoane,
Dac-ați fi gustat și voi din ce
Gustat-am eu în acea zi,
Și inimile voastre mîrșave nu s-ar fi lăsat doborîte,
Aveați dreptul să spuneți:

Scoateți-l în zăpadă și trageți,
Împușcați-l pentru mișelie!
Cel ce-și servește regele și țara
Trebuie să știe că nu există
Nervi și sînge!

„Bătrînul meu Wilfrid! Bun băiat!"

— Ce dorești, domnișoară Perren?

— Mi-ați spus să vă reamintesc de scrisoarea către domnul James Foggart, domnule Mont. Puteți s-o primiți pe domnișoara Manuelli?

— Domnișoara Manu...? Oh! Da! Desigur.

Fata aceea, soția lui Bicket, a cărei figură se află pe coperta romanului lui Storbert, modelul lui Aubrey Greene!... Michael se ridică, tînăra intrase în birou.

„Îmi aduc aminte de rochia aceasta, își zise Michael, lui Fleur nu-i plăcuse niciodată."

— Cu ce vă pot servi, doamnă Bicket? Ce mai face Bicket?

— Binișor, mulțumesc, domnule.

— Tot cu baloane?

— Da.

— De fapt, cam toți sîntem în balon, doamnă Bicket.

— N-am înțeles, mă iertați, domnule.

— Adică în aer... nu ești de aceeași părere? Dar nu pentru asta ați venit la mine, nu-i așa?

— Nu, domnule.

Obrajii ei supți se îmbujorară ușor, mîinile se agitau, pentru a ascunde degetele mănușilor tocite, buzele-i șoviăiau, dar

ochii aveau o privire fermă. Într-adevăr, fata era deosebită!

— Vă aduceţi aminte de scrisoarea de recomandare pe care mi-aţi dat-o către domnul Greene?

— Da. Am văzut şi rezultatul ei. Este extraordinar, doamnă Bicket.

— Da, dar a apărut şi în ziare... soţul meu l-a văzut aseară şi, firește, el nu cunoaşte îndeletnicirea mea.

Pfiu! În ce-o vîrîse pe biata fată!

— Am cîştigat o grămadă de bani, domnule... aproape tot ce ne trebuie pentru a pleca în Australia... Dar acum sînt înspăimîntată. El mi-a spus: „Seamănă aidoma cu tine" Am rupt ziarul, dar mă tem c-o să-şi aducă aminte de numele galeriei şi o să se ducă să vadă tabloul! Tabloul seamănă şi mai tare cu mine! Apoi, poate să se ducă şi la domnul Greene. Aşa încît, nu vă supăraţi, domnule, dacă vă rog să vorbiţi cu domnul Greene şi să-l rugaţi ca, în cazul cînd Tony va merge la dînsul, să-i spună că n-am fost eu.

— Cum să mă supăr? zise Michael. Dar crezi că Bicket se va supăra atît de tare dacă-şi dă seama cît ai cîştigat? Aceasta poate fi o profesiune foarte respectabilă.

Victorine duse mîinile la piept.

— Da, zise simplu. Am fost foarte respectabilă. Am făcut-o numai pentru că amîndoi doream să plecăm şi pentru că nu mai puteam îndura să-l văd stînd la marginea trotuarului şi vînzînd baloane în ceaţă. Dar acum sînt foarte speriată, domnule.

— Uf, doamne! îi zise. Banii sînt lucrul dracului!

Victorine zîmbi uşor.

— Lipsa de bani, domnule.

— Cîţi îţi mai lipseşte, doamnă Bicket?

— Numai vreo zece lire, domnule.

— Eu ţi i-aş putea da.

— Oh! Vă mulţumesc; nu-i vorba despre asta, i-aş putea cîştiga uşor, cîteva zile de muncă nu înseamnă nimic.

— Dar ce-o să-i spui? De unde îi spui că ai banii?

— Îi voi spune că am jucat la curse.

— Slab! zise Michael. Ascultă-mă pe mine! Spune-i c-ai venit la mine şi ţi i-am împrumutat eu. Dacă Bicket mi-i trimite din Australia, ţi-i depun aici, la o bancă. Într-un fel, eu te-am băgat în încurcătură, şi tot eu aş vrea să te scot.

— Oh, nu, domnule ! Dumneavoastră mi-aţi făcut un serviciu. Nu vreau să vă pun în situaţia de a spune un neadevăr din pricina mea.

— Pe mine nu mă supără de fel, doamnă Bicket. Eu pot minţi pînă-n pînzele albe, dacă nu-i fac nimănui rău. Pentru dumneata, important este să plecaţi cît mai curînd de pe aici. Mai sînt multe tablouri ale dumitale.

— Oh, da, o mulţime ! Cu toate că, după părerea mea, în multe nu m-aţi recunoaşte, sînt atît de colţuroase şi caraghioase !

— Oh, da ! Totuşi, Aubrey Greene te-a prins admirabil.

— Da, seamănă leit cu mine, aşa zice Tony.

— Aşa este. Atunci, am să-i vorbesc lui Aubrey, îl văd la prînz. Poftim cele zece lire ! Ne-am înţeles, nu-i aşa ? Ai venit azi la mine. Spune-i că ţi-a venit subit această idee. Eu înţeleg bine situaţia dumneavoastră. Dumneata eşti gata să faci orice pentru el, el este gata să facă orice pentru dumneata. Acum e în ordine... n-ai de ce plînge !

Victorine îşi înghiţi lacrimile. Mîna cu mănuşa tocită o strînse pe a lui Michael.

— Eu, în locul dumitale, i-aş spune chiar astă-seară, zise Michael, iar eu sînt gata să-l primesc să stau de vorbă cu el.

După ce Victorine plecă, Michael gîndi : „Sper că Bicket n-o să-şi închipuie că am primit ceva în schimbul acestor şaizeci de lire !“ Apăsînd pe sonerie, începu să sfîrtece mai departe sugativa de pe birou.

— Da, domnule Mont.

— Acum să începem scrisoarea, domnişoară Perren.

„Stimate domnule James Foggart,

Am citit cu cel mai mare interes posibil luc... lucrarea dumneavoastră. Sîntem de părere că ideile atît de bine exprimate, asupra actualei stări a Angliei în raport cu restul lumii, sînt de mare valoare pentru... pentru toţi oamenii care gîndesc, dar credem că nu sînt destui oameni care... care gîndesc, pentru a ne îngădui să publicăm această carte fără pierderi materiale pentru editură. Teza dumneavoastră că... Anglia trebuie să-şi caute salvarea printr-o ajustare a preţurilor, a populaţiei, a cererii şi ofertei, în cadrul imperiului — aceste idei, expuse într-un limbaj atît de desluşit, vor reuşi — şi de aceasta ne

temem — să supere toate partidele politice ; după cum noi credem că planul dumneavoastră de emigrare a băieților și fetelor în număr mare, înainte ca aceștia să fie înrăiți de viața urbană din orașele Angliei, nu va putea decît să irite clasa muncitoare, care nu cunoaște nimic în afară de starea de lucruri din țara noastră și este, evident, ostilă ideii că fiii ei să-și încerce norocul în altă parte".

— Să scriu chiar așa, domnule Mont ?

— Da, dar mai tempereaz-o puțin și...

„În sfîrșit, părerea dumneavoastră că pămîntul trebuie folosit pentru cultivarea produselor agricole este foarte neobișnuită în zina de azi, așa încît ni se pare că lucrarea dumneavoastră ar fi primită cu ostilitate din partea presei, în afară de presa vechii gărzi, a celor care nu se dau bătuți, sau de cîțiva oameni cu perspectivă."

— Și... domnule Mont ?

Într-o perioadă de prefaceri... de tranziții... — așa să scrii, domnișoară Perren — *cînd devine evidentă irealitatea celor speranțelor care de mult și-au mîncat mălaiul...* — încearcă s-o spui într-un fel oarecare, domnișoară Perren — *orice plan de viitor, care promite recolta peste douăzeci de ani, este din cale afară de nepopular. Din toate aceste motive, sper să vedeți cît este de imperioasă necesitatea de a... cînta un alt editor. Pe scurt, noi nu o putem publica.*

Cu... — cu ce-ți place dumitale, domnișoară Perren — *rămînem, preastimate domnule Foggart, ai dumneavoastră preasupuși servitori.*

Danby and Winter"

După ce o traduci, adu-mi-o s-o semnez, domnișoară Perren.

— Da. Numai că... eu am crezut că sînteți socialist, domnule Mont. Or, scrisoarea aceasta mi se pare mai degrabă... Iertați-mi întrebarea...

— Domnișoară Perren, în ultima vreme mi-am dat seama că sloganurile au apus. Cum poate avea un om o anumită credință, cînd totul plutește în aer ? Uită-te la liberali. Ei nu pot privi situația în ansamblu din pricina comerțului liber ;

partidul laburist n-o poate vedea din pricina exproprierii capitalului ; conservatorii nu o văd din pricina taxelor de protecţie vamală... toţi sînt persecutaţi de sloganuri ! Bătrînul *sir* James Foggart are dreptate, dar nimeni n-o să-i dea ascultare. În momentul de faţă, lumea n-are simţul realităţii şi, dintre toate popoarele, noi sîntem cei mai lipsiţi de simţul realităţii.

— Pentru ce oare, domnule Mont ?

— Pentru ce ? Pentru că noi avem temperamentul cel mai tradiţional şi perseverăm în concepţii care ne sînt mult mai dăunătoare decît altora. În orice caz, domnul Danby n-ar fi trebuit să mă însărcineze pe mine să scriu această scrisoare, dar, fiindcă tot mi-a dat-o, socot că mi-a permis totodată să mă distrez scriind-o. Oh ! şi fiindcă veni vorba, trebuie să refuz şi noua carte a lui Harold Master. Este o eroare, dar nu vor s-o editeze.

— De ce nu, domnule Mont ? *Broasca ţestoasă plînge în hohote* a avut mare succes !

— Ei bine, în această nouă carte, Master a avut o idee care-l obligă neapărat să spună ceva. Winter este de părere că cei ce au ridicat în slăvi *Broasca ţestoasă plînge în hohote*, socotind-o o operă de artă, vor critica cea de-a doua lucrare, iar domnul Danby pretinde că această carte este o insultă la adresa naturii umane. Deci nu-i nimic de făcut. Aşadar, să-i scriem :

„Dragul meu Master,

Sînt convins că, în timpul elaborării subiectului dumitale, nu ţi-a trecut prin minte că s-ar putea să dai greş cu el. În Broasca ţestoasă plînge în hohote *ai fost cu desăvîrşire la unison cu jumătate din orchestră şi chiar cu jumătatea cea mai gălăgioasă. Erai de un arhaism încîntător şi de un netăgăduit sînge rece. De data aceasta însă ce-ai făcut ? Ai luat ultimul locuitor din insulele Marchize, ai făcut din el eroul cărţii dumitale şi l-ai adus în oraşul Londra ! Cartea este o satiră aspră, o adevărată critică a vieţii. Sînt sigur că n-ai urmărit să fii de acord cu contemporaneitatea şi nici să dezvălui realitatea în toată goliciunea ei ; dar subiectul te-a răpit. Sîngele rece este cu totul altceva decît un acid rece, o ştii prea bine, pentru a nu mai vorbi despre faptul că ai fost silit să*

renunți la stilul arhaic. În ceea ce mă privește, eu sînt de părere că această nouă carte este de o mie de ori mai bună decît Broasca țestoasă... *care a fost o poveste foarte plăcută, dar nu ceva extraordinar. Însă eu nu sînt publicul și nici critica. Oamenii tineri și slabi vor fi nemulțumiți din pricina lipsei de modernism, vor spune că ești moralizator ; cei bătrîni și grași vor zice că ești amar și destructiv, iar publicul obișnuit îl va lua în serios pe marchizul dumitale și se va supăra pentru că l-ai făcut superior lui. După cum vezi, perspectivele nu sînt îmbucurătoare. Crezi c-am putea edita o asemenea carte ? Ei bine, nu se poate. Aceasta este sentința firmei noastre. Eu nu sînt de acord cu ea. Dacă ar fi după mine, aș edita-o mîine, dar cine li se poate împotrivi lui «Danby and Winter» ? Așa încît, cu toate regretele mele personale, îți restitui manuscrisul unei adevărate capodopere.*

Întotdeauna al dumitale,

Michael Mont"

— Ce zici, domnișoară Perren ? Cred că asta nu trebuie s-o traduci.

— Mi-ar veni foarte greu.

— Atunci, las-o cum e și tradu-o pe cealaltă. Mă duc s-o iau pe soția mea să-i arăt un tablou. Mă întorc pe la patru. Oh ! Dacă băiatul acela, Bicket, care a lucrat la noi, mă caută, spune-i să vină sus, dar te rog să mă înștiințezi în prealabil. Te rog să anunți la poartă.

— Bine, domnule Mont. Spuneți, vă rog, n-a fost domnișoara Manuelli modelul pentru coperta romanului domnului Storbert ?

— Ba da, domnișoară Perren. Eu am descoperit-o.

— E foarte interesantă, nu-i așa ?

— Mă tem că este unică în genul ei.

— Cred că nu-i pare rău.

— Depinde, zise Michael, și continuă să-și găurească sugativa.

Capitolul III

„DUPĂ-AMIAZA UNEI DRIADE"

Fleur își ascundea cu grație ceea ce Michael numea „al unsprezecelea baronet", cu toate că, peste vreo două luni, trebuia să nască. Părea să fie cu trup și suflet preocupată de buna și liniștita dezvoltare a moștenitorului. Michael știa de la început că Fleur urmînd sfaturile mamei sale, se străduia să influențeze sexul copilului. De aceea, Fleur repeta în gînd, în fiecare seară înainte de a adormi și în fiecare dimineață la deșteptare, cuvintele : „Zi de zi, pe toate căile, devine din ce în ce mai bărbat", pentru ca astfel să-și influențeze subconștientul care, după cum spunea toată lumea, domina desfășurarea evenimentelor, dar se ferea de cuvintele „vreau un băiat", pentru că acestea, după cum spunea toată lumea, produceau o reacție și puteau determina dezvoltarea unei fete. Michael observă că Fleur se apropiase din ce în ce mai mult de mama ei, ca și cum latura franceză sau mai naturalistă a ființei sale ar fi devenit predominantă în desfășurarea acestui proces fizic din trupul ei. Mergea adeseori cu automobilul lui Soames la Mapledurham, iar mama ei venea adeseori la South Square. Prezența frumoasei Anette, care, în ultima vreme, purta de preferință dantelă neagră, îi făcea plăcere lui Michael, care nu uita niciodată că ea îi ținuse partea în vremea cînd pierduse orice speranță că Fleur se va mărita cu el. Deși își dădea seama că se află doar pe pragul inimii lui Fleur și se pregătea să cînte la „vioara a doua" după ce „al unsprezecelea baronet" va fi pe lume, se simțea mult mai liniștit de cînd plecase Wilfrid. Urmărea cu adorație și amuzament modul cum Fleur își concentrase toată pasiunea ei de colecționară asupra unui obiect care nu era nici la modă și nici demodat.

Expediția la galeriile „Dumetrius" era condusă de Aubrey Greene în persoană, după un dejun timpuriu luat la South Square.

— Driada dumitale a fost azi de dimineață pe la mine, Aubrey, zise Michael în automobil. M-a rugat să te rog, la rîndul meu, ca dacă cumva bărbatul ei vine să-ți ceară socoteală pentru că ai pictat-o pe soția lui, să negi. Se pare c-a văzut o reproducere a tabloului.

— Hm ! murmură pictorul. S-o fac, Fleur ?

— Firește că da, trebuie, Aubrey !

Zîmbetul lui Aubrey trecu de la ea la Michael.

— Bine, cum îl cheamă ?

— Bicket.

Aubrey Greene privi în gol și murmură încet :

Un tînăr soț cu numele Bicket
Zise : „Întoarce-te să-ți trag cîteva picioare.
Mi-ai pictat nevasta goală în carne și oase.
Crezi, domnule Greene, că asta-i cinstită treabă ?"

— Oh, Aubrey ! făcu Fleur.

— Nu glumi, Aubrey ! zise Michael. Eu vorbesc serios. E o fată foarte curajoasă. Și-a strîns banii necesari și a rămas respectabilă.

— În ceea ce mă privește pe mine, nu încape îndoială.

— Eu te cred, zise Fleur.

— Pentru ce mă crezi, Fleur ?

— Pentru că nu ești un aventurier ieftin, Aubrey !

— La drept vorbind, mi-a excitat simțul estetic.

— Asta n-ar fi apărat-o față de alți esteți ! mîrîi Michael.

— De altfel, este de fel din Putney.

— Acesta este, într-adevăr, un argument. Așadar, vrei să negi totul dacă Bicket dă buzna la tine ?

Aubrey Greene duse mîna la inimă :

— Am ajuns !

Din considerație față de „al unsprezecelea baronet", Michael alesese, pentru vizionarea tabloului, ora la care adevărații admiratori ai lui Aubrey Greene ședeau încă la masă. În sală nu se aflau decît un tînăr cu părul vîlvoi și trei fete palide cu obraji verzui, care se plimbau printre tablouri. Pictorul îi conduse de-a dreptul la capodopera sa și, timp de cîteva mi-

nute, tustrei stătură paralizaţi, aşa cum se cuvine. Cuvintele de laudă rostite prea devreme nu erau la locul lor, a le spune prea tîrziu era lipsit de tact ; prea multe elogii ar fi de prost-gust, a murmura rece : foarte frumos... într-adevăr, foarte frumos !" ar putea ofensa. A spune brutal : „Ei bine, bătrîne, să-ţi spun adevărul : nu-mi place de fel !" l-ar fi supărat peste măsură.

În cele din urmă, Michael o ciupi uşor pe Fleur şi ea spuse :

— Este, într-adevăr, încîntător, Aubrey, şi seamănă enorm cu ea... adică...

— În măsura în care noi putem aprecia. Într-adevăr, bătrîne, ai prins-o bine ! Mă tem că şi Bicket va fi de aceeaşi părere !

— Dă-l dracului ! mîrîi pictorul. Cum găseşti tonalitatea culorii ?

— Splendidă, îndeosebi carnaţia. Nu eşti de aceeaşi părere, Fleur ?

— Ba da, dar mie mi-ar fi plăcut ca umbra aceea dintr-o parte să fi fost mai adîncă.

— Da ? murmură pictorul. Poate că ai dreptate !

— Ai prins sensul lucrului, zise Michael. Ascultă ce-ţi spun eu, bătrîne : lucrarea aceasta are un sens. Nu ştiu ce-o să spună criticii.

Aubrey Greene zîmbi.

— Acesta a fost defectul femeii. M-a pus pe gînduri. Era cu neputinţă să nu-i dau un sens.

— Eu, personal, nu sînt de acord cu tine ; tu ce zici, Fleur ?

— Fireşte că nici eu, dar aşa ceva nu se spune.

— Ar fi timpul s-o spunem răspicat, în loc să facem temenele în faţa lui „Café Crillon". Părul este foarte bine şi degetele de la picioare... se îndoaie în timp ce te uiţi la ele, zise Michael.

— Este o mare uşurare că, în sfîrşit, picioarele nu sînt ca nişte cuburi vărgate. Florile de aişor mă fac să mă gîndesc la florile lui Leonardo în *Madona de pe stînci,* Aubrey.

— Întreaga bucată are ceva din Leonardo, bătrîne. Aici mai ai de luptat, să scapi de influenţă...

— Oh, Aubrey, tata a văzut acest tablou. Cred că l-a pus pe gînduri. L-a impresionat un lucru pe care l-ai spus... despre maimuţa noastră albă, îţi mai aduci aminte ?

Aubrey Greene ridică mîinile.

— Ah! *Maimuța albă!*... Să pictezi așa ceva! Să mănînci fructul, să arunci cojile și să întrebi din ochi: la ce bun?

— Morală! zise Michael. Bagă de seamă, bătrîne! Dar taxiul nostru taxează mereu. Haide, Fleur, să-l lăsăm pe Aubrey singur cu conștiința sa.

Așezați în automobil, o luă de braț.

— Sărmanul Bicket! Închipuiește-ți ce-ar fi să dau eu de tine, așa cum a dat el de soția lui?

— Eu n-aș fi fost atît de frumoasă.

— Ba da! Mult mai frumoasă. Cu toate că trebuie să recunosc, ea este destul de frumoasă.

— Atunci de ce să i-o ia în nume de rău, în epoca aceasta emancipată?

— Pentru ce? Doamne-Dumnezeule, puiule! Doar nu-ți închipui că Bicket... Vreau să spun că noi, oamenii emancipați, ne-am obișnuit să credem că noi sîntem lumea... ei bine, să știi că nu sîntem. Sîntem doar o excrescență măruntă și gălăgioasă, vorbim de parcă toate vechile valori și prejudecăți ar fi dispărut, dar, de fapt, ele n-au dispărut, întocmai cum n-au dispărut șirurile de vile mici și căsuțele cenușii.

— Pentru ce te enervezi așa, Michael?

— Pentru că, iubita mea, m-am cam săturat de atitudinea clicii noastre. Dacă emanciparea ar fi adevărată, am putea vorbi despre ea, dar nu este. Nu există nici zece la sută deosebire între ce este azi și ce-a fost acum treizeci de ani.

— De unde știi? Nici nu erai născut!

— Nu, dar citesc ziarele, vorbesc cu omul de pe stradă, privesc fețele oamenilor. Clica noastră crede că sîntem fața de masă, dar de fapt nu sîntem decît ciucurii ei. Tu știi că numai o sută cincizeci de mii de oameni din țara noastră au auzit vreodată o simfonie de Beethoven? Și ce crezi, cîți îl consideră pe bătrînul Beethoven demodat? Poate vreo cinci mii din patruzeci și două de milioane. Cum merge asta cu emanciparea?

Michael se opri, observînd că Fleur închisese pleoapele.

— Mă gîndeam că ar trebui să-mi schimb perdelele din odaia de culcare, să le fac albastre, Michael. Ieri, la Harton, am văzut o culoare potrivită. Se zice că albastrul are o influență asupra stării sufletești... cele de-acum sînt, într-adevăr, prea țipătoare.

„Al unsprezecelea baronet!"

— Cum vrei tu, iubito. Dacă e necesar, vopsim și tavanul albastru.

— Oh, nu ! Dar mă gîndesc să schimb și covorul. Am văzut la Harton unul foarte frumos, un albastru-verzui șters.

— Cumpără-l, iubito. Vrei să te duci acum ? Eu mă pot întoarce la birou cu metroul.

— Da, cred c-ar fi bine să mă duc acum. Nu cumva să-l scap.

Michael scoase capul pe fereastră și spuse șoferului :

— La Harton, te rog !

Apoi își puse pălăria pe cap și o privi : „Emancipată !"

Capitolul IV

DUPĂ-AMIAZA UNUI BICKET

Cam în același moment, Bicket intră în casă și-și scoase taraba. Toată dimineața, la umbra catedralei Sf. Paul, retrăise sărbătoarea Rusaliilor. Simțea o mare oboseală în tălpi și în mușchii picioarelor, iar mintea lui nu-și găsea astîmpăr. Își pusese în gînd să arunce din cînd în cînd o privire odihnitoare asupra reproducerii care era aproape o fotografie a lui Vic. Dar pierduse tabloul ! Cum s-a putut întîmpla, cînd nu scosese nimic din buzunare, iar acasă își agățase pardesiul în cui ? Să-i fi căzut din buzunar în înghesuiala din stația metroului, sau să fi greșit și, în loc s-o pună în buzunar, s-o fi pus alături și i-a căzut în vagon ? Totuși, dorea să vadă originalul. Ținea minte că numele galeriei începea cu litera *D* ; pe la vremea prînzului, sacrifică un *penny* și jumătate pentru a căuta într-un catalog. Era sigur că trebuie să fie un nume străin, din moment ce pictura reprezenta o femeie goală. „Dumetrius" ? Aha !

Întors la post, avu un pic de noroc. „Consilierul municipal", pe care nu-l văzuse de luni de zile, trecu pe lîngă el. Instinctiv, zise imediat :

— Sper că sînteți sănătos, *sir*. N-am uitat bunătatea dumneavoastră.

„Consilierul municipal", care privea fix în sus, de parcă văzuse o coțofană pe cupola catedralei Sf. Paul, se opri brusc ca într-un spasm :

— Bunătate ? îi zise. Ce bunătate ? Ah, baloane ! Nu mi-au fost de folos !

— Sînt convins, *sir*, zise Bicket umil.

— Poftim, ia asta ! mîrîi „consilierul municipal", dar să nu crezi că se va mai repeta.

O jumătate de coroană ! O jumătate de coroană întreagă ! Ochii lui Bicket urmăriră silueta grăbită. „Ceasul bun ! își zise, și începu să-și strîngă taraba. Mă duc acasă să-mi odihnesc picioarele, apoi o iau și pe Vic să vedem tabloul. O să ne distrăm privindu-l amîndoi."

Vic, însă, nu era acasă. Bicket se așeză și fumă o țigară. Era necăjit că în prima după-amiază cînd se făcuse și el liber, ea plecase. Era firesc ! Doar nu putea sta toată ziua în casă ! Totuși !... Așteptă douăzeci de minute, apoi își puse costumul și pantofii lui Michael.

„Am să merg singur la tablou, își zise. Cheltuiala va fi pe jumătate. Cred că n-o să-mi ceară șase *penny*."

I-au cerut un șiling... un șiling ! A patra parte din cîștigul lui de o zi, pentru a vedea un tablou ! Intră cu sfială. În sală erau cucoane care miroseau a parfum și vorbeau afectat, dar care nu erau nici pe departe atît de frumoase ca Vic ! La spatele lui, una din ele zise :

— Uite-l pe Aubrey Greene în persoană ! Iată, acesta este tabloul despre care vorbește toată lumea : *După-amiaza unei Driade.*

Doamnele trecură pe lîngă el și merseră mai departe. Bicket le urmă. La capătul sălii, se opri în spatele lor și printre haine și cataloage aruncă o privire spre tablou. O ușoară nădușeală îi acoperi fruntea. Aproape în mărime naturală, printre flori și ierburi înalte, cu fața zîmbitoare întoarsă spre el... leită Vic ! Poate exista pe lume o ființă care să semene atît de mult cu ea ? Acest gînd îl supăra, așa cum un colecționar se simte jignit cînd găsește un duplicat al piesei unice aflate în posesia lui.

— Este un tablou minunat, domnule Greene ! Ce tip !

Un tînăr fără pălărie pe cap, cu păr blond dat pe spate, răspunse :

— O descoperire, nu-i așa ?

— Da ! Este admirabilă !... parc-ar fi o adevărată nimfă a pădurii, are atîta mister !

Iată un cuvînt ce i se potrivea lui Vic ! Ce sacrilegiu ! Iat-o culcată acolo, în văzul tuturor, și numai pentru că mai există pe lume o femeie blestemată făcută ca ea ! Un fel de furie se urcă în gîtlejul lui Bicket, obrajii îi ardeau și fu cuprins de o stranie gelozie fizică. Pictor ! Ce-i veni să picteze o femeie atît de asemănătoare cu Vic, o femeie căreia nu-i e rușine să stea

culeată așa ? Iar ăștia, pe-aci, vorbesc despre jocuri de lumini și umbre, despre păgînism și despre un individ căruia îi zice Leonardo ! Dracu să-i ia cu vorba lor tărăgănată și ifosele lor cu tot ! Bicket încercă să plece, dar nu putu, era fascinat de această efigie, atît de asemănătoare cu femeia pe care o crezuse unică și numai a lui. Era o nebunie să se simtă atît de prost, și numai din pricina unei simple „coincidențe". Totuși, îi venea să spargă sticla și să taie trupul acela în bucățele. Doamnele și pictorul trecură mai departe, lăsîndu-l în fața tabloului. Rămas singur, nu i se mai păru atît de grav. Fața părea cam tristă și abătută... iar zîmbetul lui era șăgalnic. Însă te urmărea, într-adevăr ! „Acum, își zise Bicket, mă duc acasă la Vic. Bine că n-am adus-o și pe ea să se vadă în felul acesta. Dacă aș fi consilier municipal, aș cumpăra acest tablou afurisit și l-aș pune pe foc !"

În holul expoziției, stătea chiar „consilierul municipal", vorbind cu un „venetic" ! Bicket, uluit, încremeni.

— E un nume în plin avînt, domnule Forsyte ! zise veneticul, prețurile lui se urcă.

— Toate bune, Dumetrius, dar nu e pe gustul publicului din ziua de azi... e prea finisat !

— Ei bine, domnule Forsyte, pentru dumneavoastră fac o reducere de zece la sută.

— Fă-o de douăzeci și-l cumpăr.

Veneticul ridică umerii pînă peste urechile-i păroase... chiar mai sus, și zîmbi... Ce zîmbet !

— *Mister* Forsyte ! Cincisprezece, *sir !*

— Bine, știu că nu face atît... dar trimite-l la fiica mea în South Square... știi la ce număr. Cînd se închide expoziția ?

— Poimîine, *sir.*

Va să zică, chipul lui Vic se duce la „consilierul municipal" ! Bicket gemu încet, cu furie, și ieși tipul.

Pășea frămîntat de sentimente bizare. Să-și fi făcut griji inutile ? Doar nu era ea. Totuși, era greu de conceput să mai existe o femeie cu același zîmbet, cu același păr negru scurt, buclat, și cu aceeași unduire a liniilor ! Se uită la fața fiecărei femei ce trecea pe lîngă el... toate erau altfel, cu totul altfel decît fața lui Vic !

Cînd ajunse acasă, o găsi în mijlocul camerei, cu buzele lipite de un balon. De jur împrejur, pe jos, pe scaune, pe masă, pe cămin, erau baloane umflate ; unul după altul zburau

de pe buzele ei și-și căutau un loc de odihnă : globuri cafenii, verzi, portocalii, roșii, albastre, colorau această încăpere mică, mohorîtă. Toate baloanele lui fuseseră umflate ! Iar ea, îmbrăcată cu ce avea mai bun, stătea în picioare, zîmbind... ciudată și emoționată.

— Ce-i asta ? zise Bicket.

Ridicîndu-și rochia, Vic scoase din ciorap cîteva bancnote care fîșîiau și i le întinse.

— Poftim ! Șaizeci și patru de lire, Tony ! Am făcut rost. Putem pleca.

— *Ce ?*

— Mi-a venit o idee năstrușnică. M-am dus la domnul Mont, acela care ne-a dat hainele, și el ni i-a dat cu împrumut. O să-i dăm îndărăt cîndva. Spune și tu, nu-i o minune ?

Bicket, cu ochii speriați ca de iepure, percepu zîmbetul, emoția, roșeața din obrajii ei și trupul său fu străfulgerat de o senzație stranie, parcă ochii ei mințeau ! Ființa aceasta nu semăna cu Vic ! Nu ! Deodată simți că-l prinde în brațe și buzele ei umede se lipiră de ale lui. Îl strînse atît de tare, încît nu se putea mișca. Era ametit.

— În sfîrșit ! În sfîrșit ! Nu-i splendid ? Sărută-mă, Tony ! Bicket o sărută ; era cu adevărat ametit, dar, dincolo de amețeală, simțea că se înăbușă... ceva nu era în ordine !...

În inima nopții, sau poate mai devreme, îl cuprinse îndoiala. Îi dădea tîrcoale ca o nălucă ce zbura ușor, oprindu-se din cînd în cînd asupra lui... apoi, în zori, îi sfredeli sufletul și rămase încremenit. Banii... tabloul... gazeta pierdută... și senzația că ceva nu era în ordine ! Povestea pe care i-o povestise Vic ! Erau oare cu putință asemenea lucruri ? Pentru ce să le împrumute domnul Mont banii de drum ? De văzut l-a văzut, asta-i sigur. I-a descris camera, secretara, atît de exact, încît nu încape îndoială că era domnișoara Perren. Totuși, pentru ce-l sfredelea îndoiala ? Banii... atîta amar de bani ! Să fie... cu domnul Mont ? Nu... nicidecum... domnul Mont era un gentleman ! Oh ! Ce porc este că a putut gîndi așa ceva despre Vic ! Se întoarse cu spatele la ea și încercă să doarmă. Dar cum să mai dormi, cînd te roade un asemenea gînd ? Nu ! Chipul ei printre baloane, modul cum îi acoperise ochii cu sărutări și-l zăpăcise la cap... așa încît să nu poată gîndi, să nu o poată privi în ochi și să nu-i poată pune întrebări ! Chinuit de îndoieli sumbre, de durere și incertitudine,

de fiorii nădejdii și ai viziunii din „Australia", Bicket se deș-teptă dimineața năuc.

— Uite ce este, îi spuse în timp ce-și lua cacaoa cu pîine unsă cu margarină, desigur, trebuie să mă duc la domnul Mont. Apoi, brusc, adăugă : Vic ! și o privi drept în față.

Ea îi răspunse cu o privire fermă, da, fermă ! Oh ! el era un porc-de-cîine !...

După ce Bicket plecă, Victorine rămase nemișcată, cu mîi-nile lipite de piept. Dormise și mai puțin decît el. Tăcînd ca un șoarece, se întrebase necontenit : „Oare m-a crezut ? Am reușit să-l păcălesc ? Ce se întîmplă dacă nu crede ?" Scoase din nou bancnotele cu care cumpărase — sau vînduse ! — fericirea lor și le mai numără o dată. Sentimentul nedreptății o mistuia. A dorit ea să pozeze astfel în fața unor bărbați ! Nu se purtase ca lumea în tot acest răstimp ? Doar ar fi putut căpăta de acum trei luni cele șaizeci de lire, de la sculptorul acela nebun după ea ; cel puțin așa zicea că este ! Dar ea a rezistat, da, a rezistat. De fapt, Tony nu-i putea reproșa nimic... chiar de-ar ști totul... O făcuse pentru el, da, mai ales pentru el, ca să nu mai vîndă baloane, zi de zi, pe orice vreme ! De n-ar fi fost ea, ar fi rămas tot în starea aceasta ; venea iarăși iarna, șomajul e în toi și gazetele spun că va fi din ce în ce mai rău ! Încă o iarnă în care ar fi stat afară în frig și ceață ! Uf ! Ea mai avea uneori senzații ciudate în piept, iar Tony era mereu răgușit. Apoi, această odăiță sărăcăcioasă, cu patul atît de îngust, încît nu se putea mișca fără să-l trezească din somn. Pentru ce se îndoiește de ea ? Da, n-are încredere în ea... a simțit-o, a auzit-o în felul cum a spus : „Vic !" Oare domnul Mont îl va convinge ? Tony e deștept ! Victorine lăsă capul în piept. Ce nedreptate ! Unii oameni au tot ce poftesc, de pildă soția aceea frumoasă a domnului Mont ! Iar cînd ea a încercat să găsească o cale pentru a-și căuta norocul în altă parte... iată... iată ce pățește ! Își dădu părul pe spate. Tony *trebuia* s-o creadă... ar trebui !... Iar dacă nu va voi, să bage bine de seamă ! Ea nu făcuse nimic de care i-ar putea fi rușine ! Nu, într-adevăr ! Plină de dorința de a merge înainte și de a-și căuta fericirea, scoase un cufăr vechi de tinichea și începu să-și așeze îngrijit și metodic lucrurile.

Capitolul V

MICHAEL DĂ SFATURI

Michael lucra mereu la corectura în şpalturi a volumului *Contrafaceri*. În afară de „la dracu", nu cunoştea altă adresă unde să le trimită. Orientul era mare şi Wilfrid nu mai dăduse nici un semn de viaţă. Oare Fleur se mai gîndea la el ? Michael avea impresia că nu. Iar Wilfrid... probabil că o uitase şi el. Chiar şi pasiunea trebuie să fie susţinută un pic.

— Un domn Forsyte vrea să vă vadă, *sir*.

O apariţie în lumea cărţii !

— Da ? Să poftească.

Soames intră cu un aer bănuitor.

— Acesta e biroul dumitale ? îi zise. Am trecut pe aici să-ţi spun c-am cumpărat tabloul acela al tînărului Greene. Aveţi vreun loc unde să-l atîrnaţi ?

— Cred că da, zise Michael. E o piesă splendidă, nu-i aşa ?

— Da, mîrîi Soames. Pentru ziua de azi. Pictorul o să-şi facă nume.

— Este un mare admirator al *Maimuţei albe*, pe care ne-aţi dat-o.

— Ah ! Am început să mă ocup de pictura chineză. Dacă mai cumpăr... Soames se opri.

— Sînt ca un antidot, nu-i aşa, *sir* ? Acest *Rai pămîntesc !* Apoi gîştele acelea... parcă nici nu le pasă că le poţi număra penele, nu-i aşa ?

Soames nu-i răspunse ; se vedea cît de colo că-şi zice : „Cum Dumnezeu mi-au scăpat cînd au apărut pentru prima dată pe piaţă ?" Apoi, cu umbrela ridicată, făcu un semn îndreptat parcă spre comerţul cu cărţi şi întrebă :

— Cum merge cu tînărul Butterfield ?

— Ah, da ! Tocmai voiam să vă spun... ieri a venit la mine și mi-a povestit că fusese cu două zile în urmă la Elderson. Se dusese să-i vîndă un exemplar din „ediția de lux" a tatălui meu. Elderson n-a spus nimic și a cumpărat două.

— Așa ?

— Butterfield a avut impresia că vizita lui l-a speriat. Elderson știe, desigur, că eu lucrez în această editură și că sînt ginerele dumneavoastră.

Soames se încruntă.

— Nu sînt atît de sigur, îi zise, că-i bine să zgîndări un cîine care moțăie !... Dar acum merg chiar într-acolo.

— Vorbiți-i despre carte, *sir*, și vedeți cum reacționează Elderson. Doriți și dumneavoastră una ? Sînteți pe listă. F.F.... azi trebuie să treacă Butterfield pe la dumneavoastră. Scăpați de un refuz. Uite-o... frumos prezentată. Costă o guinee.

— *Duet*, citi Soames. Despre ce-i vorba ? Muzică ?

— Nu tocmai. Un fel de mieunat între spiritul lui G.O.M. și Dizzy.

— Eu nu-s amator de cărți, zise Soames, scoțînd o bancnotă. Pentru ce n-ați fixat prețul la o liră ? Poftim și un șiling.

— Mulțumesc foarte mult, *sir*, sînt convins că tata va fi măgulit peste măsură cînd va afla c-ați cumpărat un exemplar.

— Crezi ? zise Soames cu un vag zîmbet. Spune-mi, te rog, faceți vreo treabă aici ?

— Da, încercăm să cîștigăm cîțiva *penny*.

— Cam cît faceți pe an ?

— Eu, personal, cam cinci sute de lire.

— Numai atît ?

— Da, dar cred că nu merit mai mult de trei.

— Hm ! Credeam că ți-a trecut „socialismul"

— Mi se pare că mi-a trecut, *sir*. Nu prea era compatibil cu situația mea.

— Nu ! zise Soames. Fleur pare să se simtă bine.

— Da ! Îi merge admirabil. Știți că este și ea adepta lui Coué.

Soames deschise ochii mari și zise :

— Asta-i de la mamă-sa... nu știu ce să spun. La revedere ! Oh ! Voiam să te întreb ce înseamnă expresia „să-ți ieși din pepeni" ?

— Ah, da, „să-ți ieși din pepeni" înseamnă „să-ți sară țandăra", asta cred c-o înțelegeți, e o expresie mai veche decît mine.

— Da, zise Soames, va să zică am priceput-o bine. Bună ziua!

Se întoarse și ieși. Văzut din spate, era bine conturat și real. După ce ușa se închise în urma lui, Michael avu impresia că, o dată cu el, dispăruse și noțiunea de precizie.

Michael luă din nou șpalturile și citi două poeme. Amare — chinină! Pline de neliniște... atîta dor printre rînduri! Nimic chinezesc în ele! La urma urmei, cei bătrîni — ca bătrînul Forsyte și cei cu totul în alt gen, ca tatăl său — erau ancorați undeva. „Pentru ce aceștia au pămînt sub picioare? gîndi Michael. Unde greșim noi? Sîntem ageri la minte, deștepți, siguri de noi și nemulțumiți. Bine ar fi dacă ne-am putea entuziasma de ceva, dac-ar exista ceva care-ar putea face să ne sară țandăra! Noi am aruncat peste bord religia, tradiția, proprietatea, mila; și în locul lor am pus... ce? Frumosul? Vorbe goale! N-ai decît să te uiți la Walter Nazing și «Café Crillon»! Totuși, trebuie să avem și noi un ideal! O lume mai bună? N-am de loc impresia. Viața viitoare? Ce-ar fi dacă aș căuta să văd ce zace în «spiritism», cum ar zice bătrînul Forsyte? Dar să fii pe jumătate în lumea aceasta și pe jumătate în cealaltă... e și mai bizar, mai ales dacă spiritele or fi și mai agitate decît noi!"

Așadar, spre ce... spre ce tinde viața aceasta?

„Dă-o-ncolo! își zise Michael ridicîndu-se de la birou, am să încerc să dictez un anunț!"

— Domnișoară Perren, vrei să vii, te rog, aici? Pentru noul volum al lui Desert, în presa de specialitate: „«Danby and Winter» vor publica în curînd *Contrafaceri*, semnată de autorul volumului *Moneda de aramă*, remarcabilul succes al ultimului sezon literar". Mă întreb, domnișoară Perren, cîți editori au această pretenție și pentru cîte cărți apărute în anul trecut? „Aceste poeme tălmăcesc aceeași strălucire de stări sufletești și din punct de vedere tehnic depășesc primul volum al tînărului autor." Asta merge, domnișoară Perren?

— Strălucire de stări sufletești, domnule Mont? Credeți că merge?

— Nu. Dar ce să spun? Chinuri și pesimism?

— Oh, nu ! Dar poate : „aceeaşi strălucire în exprimarea stărilor sufleteşti bizare şi variate".

— Bine, dar costă mai mult. Spune : „O strălucită bizarerie", asta le va atrage atenţia. Sîntem obsedaţi de „bizar", dar nu-l prea găsim ; *outré* [1], da, dar bizar nu.

— Domnul Desert este, desigur...

— Da, uneori ; dar, în afară de el, nimeni. Pentru a fi bizar, trebuie să ai pe dracu în tine, domnişoară Perren... iartă-mi expresia.

— Fără îndoială, domnule Mont. Tînărul Bicket aşteaptă să vă vorbească.

— El e, a venit ? zise Michael scoţînd o ţigară. Lasă-mi puţin timp să-mi strîng chinga, domnişoară Perren, şi spune-i să urce.

„Minciuna caritabilă, îşi zise, şi acum ţine-te bine !"

Bicket intră calm şi cu paşi măsuraţi în camera unde ultima lui apariţie fusese atît de penibilă. Michael stătea rezemat de cămin şi fuma ; Bicket se opri cu spatele la un teanc de romane moderne pe care scria „Acest mare roman modern". Michael dădu din cap.

— *Hallo,* Bicket !

Bicket dădu din cap.

— Sper că sînteţi bine, *sir.*

— Foarte bine, mulţumesc. Urmă o tăcere.

— Ei bine, zise Michael într-un tîrziu, cred c-ai venit din pricina micului împrumut pe care i l-am dat soţiei dumitale. Totul e în ordine, nu e nici o grabă.

În timp ce rostea aceste vorbe, îşi dădu seama că bietul băiat era îngrozitor de tulburat. Ochii lui aveau o expresie ciudată, ochii aceia mari, ca de crevetă, păreau s-o ia înaintea fiinţei lui. Apoi continuă în grabă :

— Şi eu sînt convins că Australia e o soluţie. Cred că ai perfectă dreptate, Bicket, şi cu cît plecaţi mai devreme cu atît mai bine. Soţia dumitale nu pare a fi întremată.

Bicket înghiţi în sec.

— Domnule Mont, zise, dumneavoastră v-aţi purtat ca un gentleman, şi-mi vine greu să vă spun anumite lucruri.

[1] Extravagant (fr.).

— Atunci nu mi le spune.

Lui Bicket îi năvăli sîngele în obraji ; efectul era straniu pe fața lui palidă, năucă.

— Nu despre împrumut e vorba, zise, eu am venit să vă rog să-mi spuneți adevărul. Deodată, scoase din buzunar o hîrtie boțită, pe care Michael o recunoscu a fi coperta unui roman.

— Am luat-o de pe o carte, trecînd prin fața tejghelei de jos. Poftim ! Nu-i soția mea ? zise, întinzîndu-i hîrtia.

Michael, consternat, privi coperta romanului lui Storbert. Una era minciuna caritabilă pentru care se pregătise... dar a nega evidența, aceasta era cu totul altceva !

Bicket nu-i lăsă timp de reflecție.

— Ea este, se vede pe fața dumneavoastră, îi zise. Ce înseamnă toate astea ? Vreau să știu adevărul... trebuie să-l știu ! Simt că-mnebunesc ! Dacă asta de-aci e fața ei, atunci acolo în expoziție e trupul ei... Aubrey Greene... același nume. Ce înseamnă asta ? Chipul lui Bicket devenise aproape înspăimîntător, accentul lui de *cockney* se înăspri. Ce ticăloșie a făcut ? Nu plec de-aici pînă nu-mi spuneți tot.

Michael își apropie călcîiele și zise liniștit :

— Potolește-te, Bicket.

— Potolește-te ! Dumneavoastră v-ați potoli dacă soția *dumneavoastră !...* Atîta amar de bani ! Nu *dumneavoastră* i-ați împrumutat... nu, nici vorbă să-i fi dat dumneavoastră... niciodată ! Să nu-mi spuneți una ca asta !

Michael luase o hotărîre : nici o minciună !

— Eu i-am împrumutat zece lire ca să-și completeze suma... atîta tot ; restul banilor i-a cîștigat ea... în mod onorabil ; iar dumneata ar trebui să fii mîndru de ea.

Bicket rămase cu gura căscată.

— Mîndru ? Adică cum... i-a cîștigat ? Mîndru ? Dumnezeule !

Michael zise pe un ton rece

— Ca model. Eu i-am dat scrisoarea de recomandare către prietenul meu, domnul Greene, în ziua în care ai dejunat cu mine. Cred că ai auzit ce înseamnă un „model", nu-i așa ?

Bicket sfîșie coperta, iar bucățile căzură pe jos.

— Modele ! zise. Pictori !... da, am auzit despre ei... niște porci !

— Nu mai porci decît dumneata, Bicket. Fii te rog bun și nu-mi insulta prietenul. Vino-ți în fire, omule, și fumează o țigară.

Furios, Bicket dădu la o parte portțigaretul oferit.

— Eu... Eu... am iubit-o atît de mult, zise pătimaș, iar ea mi-a făcut una ca asta ! Un fel de hohot îi ieși din plămîni.

— Ai iubit-o, zise Michael cu un glas biciuitor. Iar cînd ea face tot ce poate pentru dumneata, i-o iei în nume de rău... așa se cade ? Crezi că i-a plăcut această îndeletnicire ?

Brusc, Bicket își acoperi fața cu mîinile.

— De unde să știu eu ? mormăi pe sub mîini.

Un val de milă cuprinse pe Michael. Milă ! Sentimentalism !

Îi spuse pe un ton sec :

— După ce te potolești, Bicket, adu-ți aminte, te rog, de ceea ce ai făcut *dumneata* pentru *ea !*

Bicket își descoperi fața și privi cu ochii mari, sălbatici.

— Dumneavoastră nu i-ați spus nimic ?

— Nu, dar dacă nu-ți vii în fire, să știi c-am să-i spun totul.

— Ce-mi pasă mie dacă-i spuneți, acum... cînd stă culcată acolo, s-o vază toți bărbații de pe lume ! Șaizeci de lire ! Prin muncă cinstită ! Credeți c-o să-mi intre-n cap una ca asta ? În glasul său era deznădejde.

— Ah! zise Michael. Nu crezi pentru că nu poți pricepe, nu poți pricepe întocmai ca porcul despre care mi-ai vorbit adineauri. O fată poate face ceea ce a făcut ea, rămînînd cu desăvîrșire cinstită, și eu n-am nici o umbră de îndoială că așa este ! N-ai decît să te uiți la ea și s-o asculți vorbind despre asta. A făcut-o pentru că nu mai putea răbda să te vadă vînzînd baloane. A făcut-o pentru a te scoate din rigolă și pentru ca să vă încercați norocul în altă parte. Iar acum, cînd ai această posibilitate, te răzvrătești în halul acesta. Dă-o-ncolo, Bicket, vino-ți în fire ! Crezi că dacă i-aș spune ce-ai făcut dumneata pentru ea... ar începe să se vaiete și să plîngă ? Nu, de fel ! A fost un gest absolut omenesc din partea dumitale

şi a fost absolut omenesc din partea ei, te rog să nu uiţi acest lucru.

Bicket înghiţi din nou în sec.

— Toate bune şi frumoase, zise brusc, dar nu vi s-a întîmplat dumneavoastră!

Deodată, Michael se întristă. Nu! Lui nu i se întîmplase. Dar toate îndoielile cu privire la Fleur, de pe vremea lui Wilfrid, se redeşteptară în el.

— Ascultă-mă, Bicket, îi zise, te îndoieşti de dragostea soţiei dumitale. Aici zace totul. Eu n-am văzut-o decît de două ori; totuşi, nu pricep cum te poţi îndoi de ea. Dacă nu te-ar iubi, pentru ce ar vrea să plece în Australia, cînd ştie prea bine că aici ar putea cîştiga bani frumoşi şi ar putea petrece cum ar pofti? Pot jura pentru prietenul meu Greene. Este de o cinste exemplară şi *ştiu* că s-a purtat cumsecade.

Dar pe faţa lui Bicket citi întrebarea: „Oare toţi ceilalţi au fost tot de o cinste exemplară?"

— Uite ce este, Bicket! O dată în viaţă sîntem cu toţii puşi în această situaţie; este o încercare pentru fiecare dintre noi. *Trebuie* să ai încredere în ea, altceva nu este de făcut.

— Să se arate în faţa lumii întregi?! Cuvintele păreau a ieşi cu greu din gîtul slab. Ieri am fost de faţă cînd un consilier municipal, fără ruşine, a cumpărat tabloul.

Michael nu se putu împiedica să zîmbească la această descriere a „bătrînului Forsyte".

— De fapt, îi zise, socrul meu l-a cumpărat şi ni l-a dăruit să-l atîrnăm la noi în casă. Trebuie să-ţi spun, Bicket, că e o piesă bună.

— Ah! strigă Bicket, o piesă bună! Banii! Banii au cumpărat-o. Cu bani cumperi orice. Cu bani poţi cumpăra inima din pieptul omului.

Michael gîndi „Nu-i nimic de făcut cu el. Cum să-i vorbesc despre emancipare? El n-a auzit nimic despre greci! Şi dacă ar fi auzit, ar zice să sînt nişte străini destrăbălaţi. Trebuie să mă dau bătut." Apoi, deodată, văzu lacrimi ţîşnind din ochii de crevetă şi curgînd peste obrajii supţi.

Foarte tulburat, zise iute:

— După ce pleci de aici, nu te mai gîndi la asta. Dă-o-ncolo, Bicket, fii bărbat! Ea a făcut ce-a putut. Eu, în locul du-

mitale, m-aș preface că nu știu nimic. Așa ar fi făcut ea dacă i-aș fi spus că ai șterpelit volumele acelea din *Moneda de aramă*.

Bicket își încleștă pumnii — gestul nu se prea potrivea cu lacrimile ; apoi, fără o vorbă, se întoarse și ieși tîrîndu-și picioarele.

Michael își zise : „Nu mă pricep să dau sfaturi, e limpede ! Bietul băiat !"

Capitolul VI

SOCOTEALA

Bicket, pe jumătate orb, merse împleticindu-se de-a lungul Strand-ului. Avînd o fire blajină, această criză de nervi îi dădu o senzaţie de boală ; creierii îi vîjîiau. Dar, încetul cu încetul, soarele şi mişcarea îi insuflară oarecare putere de a gîndi. Aflase adevărul. Dar, oare, acesta era tot adevărul şi numai adevărul ? Să fi cîştigat ea toţi banii aceştia fără a... ? Dacă ar putea crede acest lucru, poate că — departe de ţara asta, unde oamenii, în schimbul unui şiling, o pot vedea goală — ar uita. Totuşi... atîţia bani ! Admiţînd că i-a cîştigat „onorabil", cum spunea domnul Mont, în cîte zile i-a cîştigat şi în ochii cîtor bărbaţi s-a expus ? Gemu tare, în plină stradă. Gîndul că se duce acasă, la ea, că va face o scenă, că dacă va *face* o scenă, poate va mai afla ceva, era aproape de nesuferit. Totuşi, îşi dădea seama că nu putea proceda altfel. I-ar fi fost mai uşor să stea lîngă catedrala Sf. Paul, pe marginea trotuarului, oferindu-şi baloanele. Pentru prima dată în viaţă, semăna şi el cu un „consilier municipal" fără griji, care n-avea altceva de făcut decît să se ducă să-şi cumpere un bilet pentru a pleca la fluturii azurii ! Dar acest huzur era căpătat cu preţul unui chin pe care mintea unui om ca el nu-l putea îndura ! Prefera să fi furat banii din casa unei prăvălii. Era mai bine să aibă pe suflet un furt decît tortura drăcească, amarnică, a geloziei sexuale. „Fii bărbat !" Uşor de spus ! „Vino-ţi în fire ! A făcut-o pentru dumneata !" Era de o sută de ori mai bine dacă n-o făcea. Podul Blackfriars ! Un salt, şi totul se sfîrşeşte în mîlul de jos ! Dar înainte de a muri, te ridici de trei ori la suprafaţă şi te pescuiesc de viu, apoi te mai şi judecă... şi n-ai cîştigat nimic... nici măcar plăcerea de a te gîndi că, atunci cînd Vic ar fi chemată să identifice cadavrul, şi-ar da seama

de ceea ce făcuse. Moartea era moarte şi deci n-ar afla niciodată ce simţise ea în clipele acelea ! Trecu podul tîrîndu-şi picioarele şi privind drept înainte. Ajunse în ulicioara Ditch Street... Cu cîtă grabă o cobora în trecut, mergînd acasă, pe vremea cînd Vic avea pneumonie ! Oare va mai simţi el vreodată ce simţise atunci ? Trecu repede prin faţa ferestrei şi intră.

Victorine era încă aplecată asupra cufărului cafeniu de tinichea. Se ridică în picioare şi pe faţa ei se aşternu o expresie rece, ostenită.

— Văd c-ai aflat, îi zise.

Camera era atît de mică, încît Bicket n-avu de făcut decît doi paşi. Îi făcu, şi-şi puse mîinile pe umerii lui Vic. Apropiindu-şi faţa, cu ochii mari şi încordaţi, îi scrută pe ai ei.

— Ştiu că te-ai expus să te vadă toată Londra ; vreau să mai ştiu şi... restul !

Victorine îl privi cu ochi mari.

— Restul !... zise ea; nu ca o întrebare, ci o simplă repetare, cu un glas care nu exprima nimic.

— Ah ! zise Bicket răguşit. Restul... aud ?

— Dacă crezi că există şi „restul", mi-e de ajuns.

Bicket îşi smulse mîinile de pe umerii ei.

— U-u-u-f ! Pentru numele lui Dumnezeu, nu mai fi misterioasă ! Nu vezi că sînt pe jumătate nebun ?

— Văd, zise Victorine, şi văd mai mult decît atîta : nu eşti cum te credeam eu. Crezi că mie mi-a plăcut să pozez ? Îşi ridică rochia şi scoase bancnotele. Poftim ! Poţi să pleci în Australia fără mine.

Bicket strigă răguşit :

— Ca să te las aici cu pictorii aceia blestemaţi ?

— Să mă laşi de capul meu. Ia-i !

Bicket se retrase pînă la uşă, privind cu oroare bancnotele.

— Ba nu !

— Bine ! Eu nu pot să-i păstrez. I-am cîştigat pentru ca să te scot pe tine de aici.

Urmă o lungă tăcere ; pe masa dintre ei erau întinşi, încă zbîrciţi şi puţin unsuroşi, banii — mijlocul îndelung dorit şi visat pentru eliberare, spre fericirea lor comună în ţara însorită. Zăceau pe masă şi nici unul nu voia să-i ia ! Ce era de făcut ?

— Vic, îi şopti în cele din urmă Bicket răguşit, jură-mi că niciodată nu i-ai lăsat să se atingă de tine !

— Da, asta pot să ţi-o jur.

I-a jurat şi i-a zîmbit în acelaşi timp — zîmbetul ei ! Cum s-o creadă... după ce atîtea luni ascunsese îndeletnicirea ei, iar la urmă i-a spus o minciună ? Bicket se prăbuşi într-un scaun de lîngă masă şi-şi puse capul pe braţe.

Victorine se întoarse şi începu să-şi lege cufărul cu o sfoară veche. Auzind un zgomot metalic, Bicket întoarse capul. Va să zică, Vic avea într-adevăr de gînd să plece ! Îşi văzu toată viaţa pustiită, goală ca o coajă de nucă de cocos în Hampstead Heath, şi toată puterea de stăpînire a sufletului său de *cockney* se topi. Lacrimile începură a-i curge din ochi.

— Cînd erai bolnavă, îi zise, eu am furat pentru tine. De aceea am fost pus pe liber.

Victorine se întoarse pe călcîie.

— Tony... nu mi-ai spus-o niciodată ! Ce-ai furat ?

— Cărţi. Toată supraalimentaţia ta era din cărţile furate.

Timp de un minut şi mai bine, Victorine rămase nemişcată privindu-l, apoi întinse mîinile, fără a spune o vorbă. Bicket i le prinse într-ale lui.

— Nu-mi pasă de nimic, zise gîfîind, aşa să m-ajute Dumnezeu, Vic, atîta vreme cît mă iubeşti !

— Nici mie. Oh ! Haide să plecăm de aici, Tony, din această odăiţă oribilă, din ţara asta îngrozitoare. Haide, să scăpăm de toate !

— Da, zise Bicket, şi-şi acoperi ochii cu mîinile ei.

Capitolul VII

ÎNTREVEDERE CU ELDERSON

Soames părăsi editura „Danby and Winter" cu gîndurile împărțite între Elderson și *Maimuța albă*. După cum bănuise Fleur, el nu uitase cuvintele lui Aubrey Greene, referitoare la această capodoperă salvată din naufragiul lui George Forsyte. „Să mănînci fructele vieții, să azvîrli cojile și să fii prins asupra faptului." Soames le găsi aplicarea în domeniul afacerilor.

Țara trăia încă din capital. De cînd transporturile maritime și piețele europene nu mai erau o sursă de venituri, Anglia importa alimente, ceea ce reprezenta o cheltuială pentru care n-avea acoperire. După părerea lui, aceasta se va afla, și încă foarte curînd. Toate bune și frumoase în ceea ce privește creditul britanic, admirat de lumea întreagă, dar nu se poate trăi la infinit din admirație. Transporturile maritime încetează, concernele engleze lucrau toate în pierdere, șomerii roiau... strașnică situație! Nu va trece mult și chiar societățile de asigurare o vor resimți. Poate că individul acela, Elderson, prevăzuse toate acestea și își lua din vreme măsuri de precauție. Dacă pînă la urmă tot o pățești, pentru ce să-ți dai osteneala să fii cinstit? Această reflecție era, însă, de un cinism atît de manifest, încît Soames, cu mentalitatea lui de Forsyte, o respinse; totuși gîndul acesta nu-i da pace. Într-un faliment general, ce rost avea să-și bată capul cu economia, prevederea și integritatea? Chiar și conservatorii refuzau să-și mai zică conservatori, de parcă și-ar fi dat seama că, în realitate, nu mai rămăsese nimic de conservat și cuvîntul însuși devenise ridicol. „Să mănînci fructele, să azvîrli cojile și să fii prins asupra faptului." Tînărul pictor a spus un lucru inteligent, da, și tabloul său era inteligent, cu toate că Dumetrius a cerut mai mult decît merita... ca de obicei! Oare, unde

o să-l atîrne Fleur ? În hol ? N-ar fi de mirare... e lumină bună, iar oamenii pe care-i frecventau ei nu vor fi contrariați de nud. Ce curios... Unde duc, oare, toate nudurile ? Nicăieri nu vedeai un nud, întocmai cum nu mai vedeai proverbialul măgar mort ! Pentru o clipă, Soames avu o viziune : măgari muribunzi încărcați cu tablouri reprezentînd nuduri păşeau în gol peste muchia lumii. Pentru a scăpa de această viziune extravagantă, ridică privirea, tocmai în momentul cînd putea vedea catedrala Sf. Paul, uriaşă ca viața ! Micul sărăntoc cu baloane nu era acolo ! De altfel, azi n-avea de gînd să-i dea nimic ! Apoi gîndurile i se îndreptară spre țelul pelerinajului său : P.P.R.S. şi bilanțul bianual. După cum propusese Soames, afacerile din Germania erau în curs de a fi lichidate în bloc — o pierdere netă de două sute şi treizeci de mii de lire. Aşadar, nu există fond de dividende pentru prima jumătate a anului, iar debitul se raportează şi asupra celeilalte jumătăți. În fine, e mai bine să-ți scoți dintele stricat imediat şi să isprăveşti cu el ! Astfel, pînă la adunarea generală, acționarii au în fața lor şase luni pentru a se obişnui cu ideea pierderii. Aşa cum s-a obişnuit el, se vor obişnui cu timpul şi ei. Acționarii deveneau rareori agresivi, dacă nu-i speria cineva... sînt oameni foarte răbdători !

În sala de consiliu, același funcționar bătrîn umplea călimările cu cerneală dintr-o sticlă mare.

— Domnul administrator-delegat e în birou ?

— Da, domnule.

— Fii, te rog, bun şi spune-i că sînt aici.

Bătrînul funcționar ieşi. Soames se uită la ceas. Douăsprezece ! O rază subțire de soare cădea peste pereții îmbrăcați în tăblii de lemn şi aluneca pe podea. În afară de o muscă mare, albastră, şi de ticăitul ceasului, în cameră nu se afla nimic viu ; nici măcar un ziar proaspăt. Soames urmări musca. Îşi aduse aminte că în copilărie prefera muştele albastre şi verzi celor obişnuite, pentru că aveau culori mai vii. De aici se pot trage învățăminte : lucrurile arătoase, ca şi oamenii strălucitori, erau primejdioase. Dovadă e kaizerul şi poetul acela faimos, italian... cum îl chema oare ? Apoi, acest fanfaron cu care avea el de-a face ! N-ar fi de mirare dacă Elderson ar fi un tip strălucit în viața particulară ! Dar pentru ce nu vine individul ? O fi întîrziind din pricina întîlnirii cu tînărul Butterfield ? Musca albastră se urcă pe fereastră, căzu bîzîind,

apoi se urcă din nou ; raza de soare se prelungea pe podea. Sala de consiliu era cu desăvîrşire pustie, parcă întruchipa principiul asigurărilor : „Lucrurile se păstrează în starea în care sînt".

„Cît o să mai stau aici în picioare ?" îşi zise Soames, şi se îndreptă spre fereastră. Pe strada largă ce ducea spre Tamisa, soarele ilumina cîţiva pietoni şi un camion cu sticle cu bere, dar pe artera principală din capătul străzii, circulaţia semăna cu un torent zgomotos. Londra ! Ce oraş monstruos ! Şi totul e asigurat ! „Cum o să arate, oare, de azi în treizeci de ani ?" gîndi Soames. Era greu de conceput ca Londra să mai existe, iar el să n-o poată vedea ! Îi părea rău de oraş, de el însuşi. Nici bătrînul Gradman nu va mai fi. Probabil că societăţile de asigurare vor continua să funcţioneze, dar nici asta nu era sigur. Deodată, îl observă pe Elderson. Tipul era spilcuit, într-un costum elegant, cu haină şi pantaloni de aceeaşi culoare şi cu o garoafă roşie la butonieră.

— Meditaţi asupra viitorului, domnule Forsyte ?

— Nu, zise Soames. Cum de-i ghicise tipul gîndurile ?

— Mă bucur c-aţi venit pe-aici, şi cu acest prilej vă exprim mulţumirile mele pentru interesul pe care-l acordaţi concernului nostru. E un lucru rar. De obicei, administratorul-delegat trebuie să-şi rezolve singur problemele.

Oare, îşi bătea joc de el ? În orice caz, părea foarte vioi şi îndrăzneţ. Lui Soames, buna dispoziţie îi trezea întotdeauna bănuieli. În general, ea avea un motiv ascuns.

— Dacă fiecare membru al consiliului de administraţie ar fi atît de conştiincios ca dumneavoastră, omul ar putea dormi liniştit în patul lui. Trebuie să vă mărturisesc că, pînă la venirea dumneavoastră, ajutorul pe care l-am primit din partea consiliului era... da... aproape inexistent.

Linguşeală ! Tipul urmăreşte ceva !

Elderson continuă :

— Dumneavoastră vă pot spune un lucru pe care nu-l pot spune nici unuia dintre ceilalţi : eu nu sînt de fel mulţumit de modul cum merg afacerile. Domnule Forsyte, Anglia a ajuns pe punctul de a da în vileag starea ei reală.

În faţa acestei uimitoare confirmări a propriilor sale gînduri, Soames reacţionă.

— Nu-i bine să plîngem înainte de a fi loviţi, zise, lira se menţine încă sus. Noi avem rezistenţă mare.

— Mă tem, însă, că sîntem la mare strîmtoare. Dacă nu se iau măsuri drastice... nu văd cum ne descurcăm. Dar, după cum ştiţi, orice măsură drastică înseamnă dezorganizare şi ani slabi pînă să culegi roadele.

Cum poate vorbi individul acesta astfel, arătînd în acelaşi timp strălucitor şi sclifosit ca un *penny* nou-nouţ ? Iată o confirmare a teoriei că nu-i păsa de ce se întîmplă ! Brusc, Soames se hotărî să încerce o lovitură.

— Fiindcă veni vorba despre „ani slabi"... eu am venit să vă spun că, după părerea mea, ar trebui să convocăm o adunare a acţionarilor, pentru a discuta deficitul rezultat din asigurările în Germania. Cuvintele le rosti uitîndu-se în pămînt, apoi ridică brusc privirea. Fu deziluzionat. Ochii de un cenuşiu deschis ai administratorului-delegat îi întîmpinară privirea fără a clipi.

— Mă aşteptam la această propunere din partea dumneavoastră, îi zise.

„Pe dracu, te aşteptai !" gîndi Soames, căci lui însuşi ideea nu-i venise decît abia în clipa aceea.

— Mă rog, o puteţi convoca, zise mai departe Elderson, mă tem însă că nu-i convine consiliului.

Soames se opri să spună : „Nici mie !"

— Nici acţionarilor, domnule Forsyte. După o îndelungată experienţă, am ajuns la următoarea convingere : cu cît îi ţii mai departe de chestiunile neplăcute, cu atît este mai bine pentru toată lumea.

— Aşa o fi, zise Soames mai aspru, contrariat ; dar această atitudine face şi ea parte din viciul general de a nu privi lucrurile în faţă.

— Cred, domnule Forsyte, că în viitor nu mă veţi învinui pe mine de faptul că n-am privit lucrurile în faţă.

În viitor ! Ce-o fi vrînd să spună tipul prin aceste vorbe ?

— Bine, am să pun problema la viitoarea şedinţă a consiliului, îi zise.

— Perfect ! zise Elderson. Nimic nu e mai bine decît să pui lucrurile la punct, nu-i aşa ?

Iarăşi aceeaşi ironie imperceptibilă, de parcă ştia ceva şi nu voia să-i spună. Soames privi mecanic spre manşetele tipului : splendid călcate, cu dungi albastre ; jileteca de olandă, cravata cu bobiţe albe... un *dandy* în toată legea. Mai descărcă un foc asupra lui :

— Între altele, îi zise, Mont a scris o carte. Am cumpărat şi eu una.

Nici o clipire ! Dinţii parcă se vedeau puţin mai mult — erau falşi, fără îndoială.

— Eu am cumpărat două... săracul Mont, e băiat bun !

Soames avu senzaţia unei înfrîngeri. Tipul era cuirasat ca un rac şi lăcuit ca o masă spaniolă.

— Acum trebuie să plec, zise Soames.

Administratorul-delegat îi întinse mîna.

— La revedere, domnule Forsyte. Vă sînt foarte recunoscător.

Într-adevăr, individul îi strînse mîna. Soames ieşi nedumerit. I se întîmpla atît de rar ca cineva să-i strîngă mîna ! Purtarea tipului îl depăşea. Totuşi, acest gest putea fi încununarea unei scene bine jucate. Nu ştia ce să zică. Dar era mai puţin hotărît decît adineauri să ceară convocarea acţionarilor. Nu, nici gînd ! Propunerea lui nu fusese decît un foc de puşcă pentru a speria vînatul, dar dăduse greş. În schimb, focul tras de Butterfield a lovit în plin, desigur ! Dacă Elderson ar fi fost nevinovat, ar fi trebuit să pomenească despre nerușinarea tînărului care venise la el. Însă sîngele lui rece era în stare să nu se pronunţe numai din plăcerea de a te enerva ! Nu ! Nu-i nimic de făcut... cum se zice în ziua de azi. Soames n-avea nici o dovadă a culpabilităţii lui ; şi, la drept vorbind, era încîntat. Un scandal de felul acesta n-ar folosi la nimic, în afară de compromiterea întregului concern, împreună cu consiliul de administraţie şi toţi funcţionarii. Oamenii erau atît de indiferenţi, încît nu-şi dădeau osteneala să reflecteze sau să-şi îndrepte dezaprobarea acolo unde se cuvine. Aşadar, nu-i rămînea altceva de făcut decît să deschidă bine ochii şi să lase lucrurile să-şi urmeze calea ! Nu-i bine să zgîndări viesparele ! Gîndurile îl aduseseră pînă la această concluzie, cînd un glas zise :

— Bine că te întîlnesc, Forsyte ! Avem acelaşi drum ?

„Bătrînul Mont“ cobora scările clubului „Snooks“.

— Nu ştiu, zise Soames.

— Mă duc să dejunez la „Aeroplane“.

— Localul acela de modă nouă ?

— Acum se ridică, Forsyte, să ştii că e în plină ascensiune.

— Vin tocmai de la Elderson. A cumpărat două exemplare din cartea dumitale.

— Doamne-Dumnezeule ! Sărmanul băiat !

Soames zîmbi uşor.

— Aceleaşi vorbe le-a spus el despre dumneata ! Cine crezi că i le-a vîndut ? Tînărul Butterfield !

— E încă în viaţă ?

— Azi-dimineaţă mai trăia.

Faţa lui *sir* Lawrence se crispă.

— Uite ce e, Forsyte, m-am gîndit. Am auzit că Elderson întreţine două femei.

Soames deschise ochii mari. Informaţia era interesantă, putea explica totul.

— Soţia mea spune că e una în plus. Dumneata ce zici, Forsyte ?

— Eu ? zise Soames. Eu nu ştiu decît că tipul are un nemaipomenit sînge rece. Eu intru aici. La revedere !

De la baronetul acesta nu poţi avea nici un ajutor, nu e în stare să ia nimic în serios. Două femei ! La vîrsta lui Elderson ! Ce viaţă ! Întotdeauna au existat bărbaţi de felul acesta, care nu se mulţumesc cu un singur lucru deodată şi duc o viaţă primejdioasă. Pentru Soames asta era un mister. Pe indivizii de teapa asta degeaba cauţi să-i scrutezi, tot nu-i dibuieşti. Totuşi, astfel erau, şi pace ! Trecu prin holul clubului „Connoisseurs" şi intră în sala de mese. Luă lista de bucate de pe masa de serviciu şi-şi comandă o duzină de stridii ; dar, aducîndu-şi deodată aminte că luna aceasta nu era cu „r", schimbă comanda [1] şi ceru o solă prăjită.

[1] Potrivit unei vechi zicători englezeşti, stridiile nu trebuiesc consumate decît în lunile în a căror denumire apare litera „r". Aşadar, consumarea lor este interzisă în lunile calde — mai, iunie, iulie şi august.

Capitolul VIII

FUGA

— Nu, sufletul meu, s-a isprăvit cu natura !

— Ce vrei să spui, Michael ?

— Ei bine, uită-te la romanele naturaliste care apar. Lucrări laborioase, avînd ca subiect stîncile din Cornish sau dealurile cu bălării din Yorkshire... Ai fost vreodată pe coclaurile din Yorkshire ? Lumea zice că e impresionant ; apoi, toate scrierile despre Dartmoor ! Fleacuri ! Dartmoor, leagănul tuturor pasiunilor... Ai fost vreodată la Dartmoor ? Să ştii, însă, că nu-i adevărat ce spun poeţii. Ce să mai zic despre toate operele inspirate de Oceanul Pacific ? Oh, la, la ! Dar despre poeţii din şcoala modernă, cu versuri albe, impresioniste ! Aceştia nici nu se apropie de natură. Şcoala celor ce se inspiră din „prostul satului", e, fără îndoială, un pic mai bună. De fapt, bătrînul Wordsworth a descoperit natura şi a transformat-o într-un somnifer. Există, desigur, o natură brută, scrisă cu „n" mic, dar dacă te izbeşti de ea, nu mai ai altă grijă decît să-ţi salvezi viaţa ; „natura" despre care vorbim noi este brevetată, bine combinată şi trasă în stiele. Nu este destul de modernă pentru stilul contemporan.

— Bine, Michael ! Totuşi, haide să facem o plimbare pe Tamisa. Am putea lua ceaiul la „The Shelter".

Ajunseră aproape de ceea ce Michael numea „această reşedinţă atrăgătoare", cînd Fleur, aplecîndu-se, puse mîna pe genunchiul său şi-i zise :

— Nu sînt nici pe jumătate atît de bună cu tine pe cît ai merita, Michael.

— Doamne-Dumnezeule, iubita mea ! eu cred cam contrariul.

— Știu că sînt egoistă, mai ales acum.

— Numai „al unsprezecelea baronet" e de vină.

— De, e o mare responsabilitate. Sper însă să semene cu tine.

Michael vîsli pînă în apropierea debarcaderului la „The Shelter", apoi își puse lopețile în barcă și se așeză lîngă Fleur.

— Dacă-mi va semăna mie, îl voi renega. Dar, de obicei, băieții seamănă cu mama.

— Mă refeream la caracter. Teribil aș vrea să fie vesel, liniștit și să creadă că viața merită să fie trăită.

Michael, cu ochii mirați, îi privi buzele tremurînde și obrajii îmbujorați de soarele după-amiezii, apoi, aplecîndu-se într-o parte, își lipi obrazul de al ei.

— Sînt convins c-o să fie un puști vesel.

Fleur dădu din cap.

— N-aș vrea să fie avid și egoist ; aceste însușiri eu le am în sînge, Michael, după cum știi. Îmi dau seama că e oribil, dar n-am ce-i face. Cum izbutești tu să fii altfel ?

Michael își ciufuli părul cu mîna liberă.

— Nu e prea fierbinte soarele pentru tine, puiule ?

— Nu. Vorbesc serios, Michael — cum izbutești ?

— Dar și eu *sînt* avid și egoist. Uită-te, de pildă, la felul cum te doresc pe tine. Nimic nu mă va vindeca de asta.

O ușoară apăsare a obrazului ei de obrazul lui îi dădu curaj și zise :

— Îți aduci aminte de noaptea aceea, cînd ai coborît pe pajiște și m-ai găsit cu barca chiar în locul acesta ? După ce ai plecat, îmi venea să-mi afund capul în apă ca rațele, ca să mi-l răcoresc. Îmi pierdusem mințile cu desăvîrșire ; nu credeam să fie cu putință ca tu... Se opri. Nu ! Nu era bine să-i reamintească... dar aceasta era noaptea cînd Fleur îi spusese : „După ce voi ști că nu-mi pot împlini dorința, poți să revii !" Vărul necunoscut !

Fleur zise liniștită :

— M-am purtat cum nu se poate de urît cu tine, Michael, eram însă îngrozitor de nenorocită. Dar a trecut. Mi-a trecut, în sfîrșit... Toate ar fi bune dacă n-aș avea firea pe care o am.

Michael, conștient că simțămintele sale erau absolut demodate, zise :

— Dacă numai atîta te supără, nu-i nimic ! Ce zici, bem un ceai ?

Urcară pajiștea ținîndu-se de braț. Nu era nimeni acasă; Soames la Londra, Anette la un *garden party*.

— Luăm ceaiul pe verandă, zise Fleur.

Așteptînd să li se servească ceaiul, Michael, fericit cum nu știnea minte să mai fi fost vreodată, îi recunoscu naturii o oarecare valoare. Razele soarelui ce apunea, miresmele garoafelor și trandafirilor, suspinul plopilor tremurători... Porumbeii, răsfățații lui Anette, uguiau, rîul curgea liniștit, iar dincolo de apă, de-a lungul malului opus, se înălțau, ascuțiți, plopi negri. Dar, la drept vorbind, toate acestea îl încîntau numai pentru că ședea lîngă femeia iubită, pe care îi plăcea s-o privească, s-o mîngîie, și pentru că în clipa aceea, prima dată în viața lor, i se părea că Fleur nu dorește să plece, să zboare spre altcineva sau spre altceva. Ce senzație ciudată este să știi că există, în afara ta, o făptură care-i răpește lumii orice importanță, adică îi „fură" întreaga „tolbă cu dorințe"!... Și această făptură este propria ta soție! Omul e foarte ciudat! Deodată, o auzi spunînd:

— Mama e catolică, firește, dar trăind aici, singură cu tata, nu mai e practicantă. Nici pe mine nu m-a prea plictisit cu religia. Totuși, eu m-am gîndit, Michael... cum să procedăm cu el?

— Îl vom lăsa să aleagă singur.

— Nu știu dacă e bine. Trebuie să-i dăm o oarecare învățătură, pentru că va merge la școală. Trebuie să știi, Michael: catolicii au, într-adevăr, ceva de ales din religia lor.

— Da, supunere oarbă. De altfel, este singura cale logică în ziua de azi.

— Cred că omului care n-are o religie i se pare că nimic nu are sens.

Michael ar fi vrut să spună: „L-am putea crește în cultul soarelui", dar se opri și zise:

— După părerea mea, orice învățătură i-am da noi, ea nu va dăinui decît pînă în momentul cînd va gîndi el însuși, și atunci va alege credința care i se potrivește.

— Dar *tu* ce crezi despre aceste lucruri, Michael? Eu nu cunosc un om mai bun ca tine.

— Nu mai spune! murmură Michael, straniu măgulit. Chiar așa?

— Spune-mi ce crezi. Fii serios!

— Ei bine, scumpa mea, n-am nici o dogmă — adică n-am o religie. Eu cred că omul trebuie să respecte regula jocului... asta-i etica.

— Dar, fără îndoială, este un neajuns să nu te poţi bizui decît pe tine însuţi, nu-i aşa ? Cred că dacă o formă de credinţă, oricare ar fi ea, îţi poate fi de ajutor, e bine s-o adopţi.

Michael zîmbi, dar nu pe faţă.

— Ai să-l creşti pe „al unsprezecelea baronet" aşa cum pofteşti ; eu te voi ajuta. Dar, avînd în vedere ereditatea lui, cred c-o să fie cam sceptic.

— Eu n-aş vrea să fie sceptic. Aş prefera să fie calm, să aibă convingeri şi alte asemenea. Scepticismul te face să n-ai linişte şi atîta tot.

— Să n-aibă nimic din *Maimuţa albă ?* Oh ! N-aş crede ! Mie mi se pare că această mentalitate pluteşte în aer. Singurul lucru important este să-l învăţăm, cît mai curînd posibil, să ţină seama de ceilalţi oameni ; dacă va fi nevoie, îl vom şi atinge...

Fleur îl privi cu ochii luminoşi şi rîse.

— Da, zise. Mama a încercat să procedeze astfel cu mine, dar tata n-a lăsat-o.

Abia după ora opt ajunseră acasă. În vestibul, Michael zise :

— Sau taiăl tău, sau al meu este aici. Uite o pălărie preistorică.

— E a tatii. E gri pe dinăuntru. A lui Bart e bej.

În camera chinezească îl descoperiră pe Soames, cu o scrisoare deschisă în mînă şi cu Ting-a-ling la picioare. Fără a spune o vorbă, îi întinse lui Michael scrisoarea.

N-avea dată, nici adresă. Michael citi :

„DRAGĂ DOMNULE FORSYTE,

Sper că veţi avea amabilitatea de a informa consiliul, la şedinţa de marţi, că sînt pe cale de a scăpa de consecinţele ce decurg din mica greşeală pe care am săvîrşit-o. În momentul cînd veţi primi aceste rînduri, am şi ajuns la adăpost. Am fost întotdeauna de părere că secretul vieţii — şi nu mai puţin acela al afacerilor — constă în a şti cînd nu trebuie să rămîi pe loc. N-are nici un rost să mă acţionaţi în justiţie, deoarece persoana mea nu mai poate fi urmărită — aşa cred

că se zice în limbaj juridic — şi n-am lăsat în urma mea nici un fel de avere. Dacă obiectivul dumneavoastră a fost să mă strîngeţi cu uşa, nu vă pot felicita pentru tactica folosită. Dacă, pe de altă parte, dumneavoastră i-aţi dat tînărului ideea de a mă vizita, pentru a mă preveni că urmăriţi mai departe chestiunea, nu pot decît să adaug noi mulţumiri la cele pe care vi le-am exprimat cu prilejul întîlnirii noastre de acum cîteva zile.

Primiţi, vă rog, respectele mele, domnule Forsyte,

al dumneavoastră.
Robert Elderson

Michael zise pe un ton vesel :

— Aţi scăpat uşor ! Acuma cred că sînteţi mai liniştit, *sir.*

Soames îşi trecu mîna peste obraz, străduindu-se, desigur, să-şi ascundă expresia.

— Despre asta vorbim mai încolo, zise. Ciinele mi-a ţinut de urît.

În clipa aceea, Michael îl admiră. Se vedea cît de colo că-şi înghiţise supărarea pentru a o cruţa pe Fleur.

— Fleur e cam ostenită, zise Michael. Ne-am plimbat cu barca şi am luat ceaiul la „The Shelter". Doamna nu era acasă. Să cinăm numaidecît, Fleur.

Fleur îl luă în braţe pe Ting-a-ling, ferindu-şi obrazul de limba lui lacomă.

— Îmi pare rău c-a trebuit să aştepţi, tată dragă, murmură ea din dosul blănii galbene, mă duc numai să mă spăl, nu mă mai schimb.

După ce Fleur ieşi, Soames întinse mîna şi luă scrisoarea.

— Urîtă treabă ! mîrîi Soames. Nu ştiu cum se va isprăvi !

— Dar nu s-a isprăvit, *sir ?*

Soames holbă ochii. Tinerii aceştia ! El se afla în preajma unui scandal public, care putea duce la cine ştie ce... la pierderea numelui său în lumea afacerilor, poate şi la pierderea averii ; iar el vorbea de parcă !... N-avea nici un simţ al răspunderii... nu, de fel ! De o oră încoace, de cînd la clubul „Connoisseurs" îi fusese înmînată această scrisoare, Soames era copleşit de pesimismul nervos al tatălui său — înclinarea lui James de a vedea lucrurile prin perspectiva cea mai în-

tunecată. Numai „ținuta" specifică generației care i-a urmat lui James îl făcu să nu-și manifeste temerile decît în momentul cînd Fleur ieșise din cameră.

— Tatăl dumitale e la Londra ?

— Cred că da, *sir*.

— Bine ! îi zise, dar nu se simți ușurat.

Baronetul acela era tot atît de lipsit de simțul răspunderii... Altfel nu l-ar fi dus într-un asemenea consiliu de administrație ! Toate i s-au tras din faptul că a intrat în relații cu oameni crescuți într-un fel de nesăbuire incurabilă, oameni care nu știau ce e banul.

— Acum, că Elderson a fugit, zise Soames, totul *iese* la iveală. Mărturisirea lui e în mîna mea...

— Pentru ce n-o rupeți, *sir* ? De ce să nu spuneți că Elderson s-a îmbolnăvit de tuberculoză ?

Incapacitatea acestui tînăr de a lua ceva în serios îl durea pe Soames de parcă ar fi avut o indigestie după o mîncare grea.

— Crezi c-ar fi cinstit din partea mea ? întrebă mînios.

— Iertați-mă, *sir*, spuse Michael pe un ton serios. Pot să vă fiu de folos cu ceva ?

— Da, devenind mai puțin ușuratic și avînd grijă ca Fleur să nu afle nimic.

— Am înțeles, zise Michael grav. Vă promit. Am să tac ca un pește. Dar ce aveți de gînd să faceți de acum înainte ?

— Trebuie să-i convocăm pe acționari și să le expunem proasta administrație. E foarte probabil că vor avea o reacție neplăcută.

— Nu văd pentru ce ! Cum ați fi putut-o evita ?

Soames strîmbă din nas.

— În viață, răsplata nu vine după faptă. Dacă războiul nu te-a învățat acest lucru, nu-l vei învăța niciodată.

— Așa e ! zise Michael. Fleur trebuie să coboare imediat. Vă rog să mă iertați un minut ; vom continua cu prima ocazie.

Această ocazie nu se ivi decît după ce Fleur se duse la culcare.

— Eu cred, *sir*, că bătrînul meu este la „Aeroplane", zise Michael. Acolo merge el pentru a medita asupra sfîrșitului lumii. Vreți să-i dau un telefon, avînd în vedere că mîine aveți ședință ?

Soames dădu din cap. Știa că n-o să închidă ochii la noapte. Atunci, de ce să doarmă „bătrînul Mont" ?

Michael se duse la cutia chinezească de ceai.

— Bart ? Aici Michael. Bătrînul For... socrul meu e aici ; a avut o plictiseală... Nu ! Elderson. Poți să treci pe-aici să afli totul ?... Vine, *sir*. Rămînem aici, sau ne urcăm la mine în birou ?

— Rămînem jos, mîrîi Soames, cu ochii ațintiți asupra *Maimuței albe*. Nu știu încotro se îndreaptă lumea aceasta... adăugă pe neașteptate.

— Dac-am ști, am muri de plictiseală, *sir*.

— Vorbește numai în numele dumitale. Nu mai poți avea încredere în nimeni ! Nu știu unde o s-ajungem !

— Probabil că vom ajunge undeva, *sir*, și acest „undeva" nu este nici cerul, nici iadul.

— Un bărbat de vîrsta lui !

— E de aceeași vîrstă cu tatăl meu. Eu cred, mai degrabă, c-a fost un an prost. Dacă ați fi făcut războiul, *sir*, ați lua lucrurile mult mai ușor.

— Într-adevăr ! zise Soames.

— E drept că războiul a rupt osia căruței ; dar, Doamne-Dumnezeule, ce bine ne-a arătat cîtă rezistență are omul cînd trebuie s-o aibă !

Soames holbă ochii. Tînărul acesta îi ține o prelegere împotriva pesimismului ?

— Gîndiți-vă la tînărul Butterfield, continuă Michael, care deunăzi a prins taurul de coarne și s-a dus la Elderson ! Gîndiți-vă la fata care a pozat pentru nudul pe care ni l-ați cumpărat ! Este soția unui fost ambalator al nostru, concediat pentru că fura cărți. A cîștigat o mulțime de bani pozînd în pielea goală și a rămas cinstită pînă la urmă. Cu banii aceia, pleacă amîndoi în Australia. Da, și gîndiți-vă la micul nostru hoț, care furase pentru a-i salva viața dintr-o pneumonie și ajunsese s-o ducă atît de rău încît vindea baloane.

— Eu nu pricep despre ce vorbești, zise Soames.

— Numai despre rezistență, *sir*. Ați spus că nu știți ce vom deveni. Ei bine, gîndiți-vă la șomeri ! Există pe lume o țară în care șomerii să reziste așa cum rezistă la noi ? Nu știți de cîte ori gîndul că sînt englez îmi dă curaj. Dumneavoastră nu ?

Aceste cuvinte îl mișcară pe Soames pînă-n adîncul ființei sale; dar, departe de a se trăda, continuă să privească *Maimuța albă*. Tristețea mînioasă, inumană și totuși atît de umană din ochii acelei făpturi! „Îi lipsește albul ochilor! gîndi Soames, cred că de aici vine expresia aceasta!" Iar lui George i-a plăcut să atîrne acest tablou în fața patului său! Ce-i drept, George avea rezistență, a glumit pînă la ultima lui suflare! Era foarte englez George! Toți cei din neamul Forsyte sînt foarte englezi! Bătrînul unchi Jolyon și atitudinea lui față de acționari, Swithin, drept, gras, enorm în fotoliul prea mic din salonul lui Timothy... Parcă-l auzea spunînd: „Toți acești oameni neînsemnați!"; iar unchiul Nicholas — cu care pe nedrept semăna individul acela, Elderson — sprinten și întotdeauna la locul lui, puțin cam senzual, dar pe care nimeni nu l-ar fi putut bănui de necinste. Apoi bătrînul Roger, cu ciudățeniile lui și cu carnea de berbec din Germania! Apoi tatăl său, James, înalt și firav ca o trestie... cît de mult a rezistat, cît de tare a ținut la viață! Dar Timothy, conservat în rente de stat, a murit la o sută de ani! Cu toate că aveau deprinderi ciudate, flăcăii aceștia, englezii din vechea generație, aveau rezistență morală și fizică. Astfel se trezi în Soames o puternică voință atavică. Va vedea el și vor vedea și ceilalți ce va mai fi... Deocamdată, n-avea altceva de spus!

Scîrțîitul roților unui taxi îi întrerupse visarea. Sosise „bătrînul Mont", bine dispus și gîndindu-se, firește, la cine știe ce prostie, ca de obicei. Soames, în loc să-i întindă mîna, îi întinse scrisoarea lui Elderson.

— Scumpul dumitale coleg de școală a fugit! îi zise. *Sir* Lawrence citi scrisoarea și fluieră.

— Unde crezi c-a plecat, Forsyte? La Constantinopole?

— Cred, mai degrabă, că la Monte Carlo!... zise Soames posomorît. Comision nelegal... infracțiune pentru care nu se poate cere extrădare.

Contorsiunile bizare de pe fața baronetului îi făcură oarecare plăcere... În sfîrșit, tipul părea a fi impresionat.

— Eu cred c-a plecat pentru a scăpa de femeile lui.

„Baronetul acesta este absolut incorigibil!" Soames ridică din umeri, aproape cu violență.

— Ai face mai bine dacă ți-ai da seama, îi spuse, că s-a turnat gaz peste foc.

— Așa este, dragul meu Forsyte, dar gazul e pe foc de cînd francezii au ocupat Ruhr-ul. Elderson a avut noroc; și-a stins focul. O să numim pe altcineva în locul lui. Nu văd de ce te îngrijorezi.

Soames avu o senzație ciudată; i se păru că exagerase în cinstea lui. Dacă un om onorabil, un al nouălea baronet, nu vedea implicațiile mărturisirii lui Elderson existau oare consecințe, sau le inventase el? Oare, era neapărat necesar să se facă zarvă și scandal? Dumnezeu îi era martor că el nu le dorea! Apoi, îi spuse pe un ton apăsat:

— Acum avem dovada peremptorie a unei fraude; știm că, în mod ilegal, Elderson a fost plătit pentru a încheia tranzacții în urma cărora acționarii au suferit o pierdere netă. Cum le putem ascunde acest fapt?

— Paguba s-a produs, Forsyte. La ce le-ar folosi să știe și cum anume?

Soames se încruntă.

— Noi deținem posturi de încredere. Eu nu vreau să suport riscurile ce decurg din tăinuirea adevărului. Dacă tăinuim, sîntem complicii lui. Faptul poate fi descoperit oricînd.

Soames știa că o asemenea atitudine este dictată în primul rînd de prudență, nu de cinste, dar nu putea face altfel.

— Aș fi încîntat să cruț numele lui Elderson. Am fost doar împreună la...

— Îmi dau seama, zise Soames pe un ton sec.

— Dar cum crezi că s-ar putea descoperi, Forsyte? Elderson nu va vorbi; nici tînărul Butterfield, dacă-i spui dumneata să tacă. Cei care au plătit comisionul nu vor spune, desigur, nimic. În afară de noi trei, nu știe nimeni. Iar noi nu putem fi bănuiți c-am profitat într-un fel sau altul.

Soames tăcu. Argumentarea era plauzibilă. Desigur, era cu desăvîrșire nedrept să fie penalizat el pentru o faptă săvîrșită de Elderson!

— Nu, zise brusc, așa ceva nu se poate. Dacă te îndepărtezi de lege, nu știi unde poți ajunge. Acționarii au suferit această pierdere și au dreptul să cunoască toate faptele pe care le cunoaște consiliul de administrație. Poate că există posibilități de despăgubire de care ei ar putea face uz. Noi nu putem judeca. S-ar putea să aibă și ei anumite drepturi împotriva noastră.

— Dacă așa stau lucrurile, Forsyte, sînt alături de dumneata.

Soames era dezgustat. Mont n-avea dreptul să vorbească cu atîta eleganță, fără a ține seamă de banii pe care-i reprezintă această eleganță, pentru că, dacă afacerea aceasta costa ceva, acest cost va cădea nu asupra lui Mont, a cărui moșie era ipotecată pînă peste cap, ci asupra lui, singurul care avea o avere ce putea fi ușor transformată în bani.

— Bine, zise Soames, rece, așa să fii și mîine. Mă duc la culcare.

Sus, în fața ferestrei deschise, Soames nu se simțea plin de virtuți, dar avea o senzație plăcută, de liniște. Luase o atitudine și va vedea ce va mai fi !

Capitolul IX

SOAMES NU SE MAI SIMTE BINE

În luna ce urmă după primirea scrisorii lui Elderson, Soames îmbătrîni cu mai mult de treizeci de zile. Impusese politica sa unui consiliu de administrație șovăitor a da totul pe față. Adunarea generală extraordinară fusese convocată și, întocmai ca acum douăzeci și trei de ani, cînd se despărțise de Irene și divorțul îl silise să se expună în fața publicului, Soames suferea zi și noapte de groaza acestor oameni lipsiți de discernămînt. Francezii aveau un proverb: *„Les absents ont toujours tort!"* [1], dar Soames avea grave îndoieli în privința acestui proverb. Elderson va fi absent la această adunare generală a acționarilor, iar el, Soames, va fi prezent și, foarte probabil, va trebui să înfrunte blamul lor. În francezi nu poți avea încredere! Pe de o parte din pricina grijii ce i-o purta lui Fleur, pe de alta din pricina neîncrederii în judecata publicului, dormea rău, mînca puțin și se simțea deprimat. Anette îl sfătuise să meargă la un doctor. Probabil că acesta a fost motivul pentru care nu s-a dus. Soames avea încredere în medici, cînd era vorba de alții; dar, după părerea lui, doctorii nu-i făcuseră niciodată nimic, probabil pentru că, pînă în momentul de față, n-avuseseră ce să-i facă.

Văzînd că nu-i urmează sfatul și că pe zi ce trece devine tot mai morocănos, Anette îi dădu o carte despre Coué. După ce o parcurse, avu de gînd s-o uite în tren; dar, deși i se păru extravagantă, teoria aceasta îl preocupa în oarecare măsură. De altfel, Fleur o practica, nu costa nimic și poate că tot era bună la ceva! Așa a și fost. După ce, în aceeași seară, repetă de douăzeci și cinci de ori că-i merge din ce în ce mai bine,

[1] Absenții sînt întotdeauna de vină (fr.).

Soames dormi atît de bine, încît Anette, în camera vecină, nu dormi aproape de loc.

— Să ştii, amice, îi zise la micul dejun, ai sforăit atît de tare astă-noapte, încît n-am auzit nici cocoşul cîntînd.

— Pentru ce trebuie să-l auzi ? întrebă Soames.

— Nu face nimic, Soames... dacă tu ai avut o noapte liniştită. Oare, micul meu Coué ţi-a dăruit vise atît de frumoase ?

Soames evită răspunsul, pe de o parte de teamă ca nu cumva să-l încurajeze pe Coué, pe de alta de teamă ca nu cumva s-o încurajeze pe ea ; totuşi, avea o senzaţie ciudată : se simţea puternic şi parcă nu-i păsa de ce spuneau oamenii despre el.

„La noapte am să repet", îşi zise.

— Ştii, continuă Anette, temperamentul tău se potriveşte perfect cu metoda lui Coué. De îndată ce te vindeci de îngrijorare, ai să te îngraşi.

— Să mă îngraş ! zise Soames, privind corpul ei durduliu. Mai degrabă îmi las barbă.

Grăsimea şi barba erau, după părerea lui, trăsături specifice francezilor. Aşadar, dacă voia să continue cu aceasta... eh... cum să-i zică ? „nebunie" nu era cuvîntul cel mai nimerit, cu toate că metoda îţi cerea să faci douăzeci şi cinci de noduri pe o bucată de sfoară... trebuie să bage bine de seamă : nu cumva să se îngraşe. De altfel, tot sistemul era foarte franţuzesc, întocmai ca rugăciunile cu mătănii ! El n-a numărat decît pe degete ! Tot timpul drumului pînă la Londra, Soames se simţi puternic. Era convins că, dacă ar vrea, ar putea sta chiar în curent, fără să-i facă rău, că Fleur va naşte un băiat, fără complicaţii, iar în ceea ce privea P.P.R.S., era gata să facă prinsoare zece la unu că numele său nu va fi menţionat în nici unul din rapoartele prezentate.

Dejună devreme ; apoi, la cafea, repetă de douăzeci şi cinci de ori cuvintele liniştitoare şi porni spre City.

Această şedinţă, ţinută cu o săptămînă înainte de adunarea generală extraordinară, semăna cu o repetiţie generală. Confruntarea consiliului de administraţie cu acţionarii trebuia pregătită în toate amănuntele şi Soames era preocupat mai ales să se păstreze o atitudine impersonală. Se opunea categoric la dezvăluirea faptului că tînărul Butterfield îi vorbise şi că Elderson îi adresase lui scrisoarea. În timpul expunerii, se va folosi expresia „un membru al consiliului". După pă-

rerea lui, atîta era suficient. În ceea ce privea explicațiile, ele intrau, firește, în competența președintelui și celui mai bătrîn membru din consiliul de administrație, lordul Fontenoy. Însă consiliul a socotit că el, Soames, era persoana indicată pentru a expune situația. După părerea lor, nimeni altul nu avea priceperea și puterea de convingere necesare ; deci președintele va face o scurtă prezentare a problemei, apoi îi va da cuvîntul lui Soames, pentru a spune tot ceea ce știa. Lordul Fontenoy i-o spuse răspicat :

— Trebuie să vorbiți, domnule Forsyte. Dacă nu erați dumneavoastră, Elderson ar fi azi aici. De la început pînă la sfîrșit, dumneavoastră l-ați speriat, și ce bine era dacă n-o făceați ! Întreaga afacere este profund neplăcută. Era un om foarte isteț și o să-i resimțim lipsa. Noul nostru administrator-delegat nici nu se poate asemui cu el. Chiar dacă Elderson a luat un șperț de cîteva mii, l-a luat de la nemți.

„Porc bătrîn !" gîndi Soames și replică pe un ton caustic

— Iar sfertul de milion de lire cu care i-a păgubit pe acționari, de dragul celor cîteva mii ? Un fleac, nu-i așa ?

— S-ar fi putut foarte bine să cîștigăm de pe urma lui. În anul trecut așa a fost. Fiecare din noi pariem cîteodată pe necîștigători.

Soames privi pe rînd fața fiecăruia. Se vedea că nu sînt de acord cu agresivitatea președintelui, dar Soames simțea că toți, poate cu excepția „bătrînului Mont", erau furioși pe el. Fețele lor păreau a spune : „Pînă n-ai intrat dumneata în consiliu, nu ni s-au întîmplat asemenea lucruri" Le tulburase liniștea și de aceea nu-l puteau suferi. Erau cu toții nedrepți ! Apoi le spuse cu îndîrjire :

— Așadar, mă înscăunați pe mine ? Foarte bine !

Ce înțelegea prin aceste cuvinte, sau dacă ele aveau un subînțeles, Soames nu știa, dar, după ce le rostise, chiar și „porcul bătrîn" deveni mai politicos. Plecînd de la ședință, Soames nu se simți de loc puternic, iar marțea viitoare va fi la fel : fără apărare, expus în fața publicului.

Trecu pe la Fleur pentru a o întreba de sănătate ; o găsi culcată, nu se simțea prea bine. Apoi se întoarse acasă cu senzația că fusese trădat. În cele din urmă, ajunse la concluzia că nu se putea bizui pe individul acela cu douăzeci și cinci de noduri. Chiar dacă el s-ar simți mai bine, nu putea crede că fata lui, reputația lui și, eventual, averea lui depindeau de

subconștientul său. La cină fu taciturn, după aceea se urcă în galeria de picturi pentru a reflecta. Singur, în fața ferestrei deschise, în seara caldă de vară, rămase nemișcat timp de o jumătate de ceas ; cu cît trecea vremea, își dădea mai bine seama că cele trei lucruri fata, reputația și averea, reprezentau, de fapt, unul singur. De n-ar fi Fleur, ce i-ar păsa lui de reputație sau de avere ? Reputația ! O adunătură de proști... Dacă nu-s în stare să priceapă că, în limita posibilităților sale, el a fost prevăzător și cinstit, cu atît mai rău pentru ei ! Averea ! Ar fi bine să pună numaidecît pe numele lui Fleur și al copilului încă o sumă de cincizeci de mii de lire, pentru a preveni eventualitatea unui accident. Ah ! numai de s-ar termina odată cu nașterea ! E timpul ca Anette să se mute definitiv la ea ; se zice că există o metodă nouă, un fel de semianestezie. Nu putea îndura gîndul că Fleur avea să sufere.

Ziua se stingea, soarele apunea în dosul pomilor pe care-i cunoștea atît de bine, iar mîinile lui Soames, care strîngeau pervazul ferestrei, se umeziră de rouă ; mirosul dulce de iarbă și apă se furișă pînă-n nările lui. Cerul pălise și începuse să se întunece ; ici și colo apărură stele. Trăise multă vreme în casa aceasta, toată copilăria lui Fleur — cei mai buni ani ai vieții sale — totuși, nu i se rupea inima la gîndul că ar vinde-o. Inima lui era la Londra. Să vîndă ? Asta ar însemna să intre în gura lupului. Nu ! Nu ! N-o să ajungă pînă *aici !* Plecă de la fereastră, aprinse luminile și începu al o mie și unulea tur în fața tablourilor sale. De la căsătoria lui Fleur încoace, făcuse cîteva achiziții bune, fără a-și irosi banii pe pictori la modă. Făcuse și cîteva vînzări bune. Picturile din galeria lui, dacă nu se înșela, valorau de la șaptezeci pînă la o sută de mii de lire și, dacă ținea seama de cîștigurile realizate prin vînzările sporadice, nu-l costaseră mai mult de douăzeci și cinci de mii. Rezultatul acestui capriciu nu era prost, fără a mai vorbi de plăcerea pe care i-o prilejuise ! Ar fi putut, firește, să colecționeze altceva : fluturi, fotografii, obiecte arheologice, cărți în prima ediție sau vreo altă distracție, pentru care ți se cere discernămînt și ale cărei rezultate depind de judecata ta ; dar n-a regretat niciodată că a ales tablourile. Nu, niciodată ! În raport cu banii investiți, tablourile ofereau mai mult spectacol, mai mult renume, mai mult profit și mai multe riscuri ! Această idee îl cam sperie : să fi ales tablourile din

pricina riscului ? Riscurile nu-i plăcuseră niciodată ; sau, cel puțin, pînă azi nu-și dăduse seama să-l fi atras. Să fi avut oare subconștientul un rol în această treabă ? Brusc, se așeză pe un fotoliu și închise ochii. Ce-ar fi să mai încerce o dată exercițiul de azi-dimineață ? Avusese o senzație foarte plăcută : „nepăsare", nu ținea minte s-o mai fi avut vreodată ! Întotdeauna i se păruse necesar să se frămînte... un fel de asigurare împotriva calamităților, dar frămîntarea te macină, fără îndoială, te macină. Cartea aceea spune să stingi lumina și să te relaxezi. În camera întunecoasă, plină de umbre, lumina stelelor pătrundea prin numeroase ferestre, așternîndu-se ca un praf peste realitate, iar Soames ședea aproape nemișcat în jețul său. Se auzi un zumzet slab : buzele lui rosteau : „Mai gras, mereu mai gras". „Ba nu, își zise în gînd, asta-i tocmai pe dos !" Zumzetul reîncepu. Numără pe vîrful degetelor mai departe, mai departe... voia să aplice sistemul întocmai, pentru a-i da posibilitatea să-și producă efectul. Bine ar fi dacă omul n-ar mai avea de ce se frămînta ! Repeta mereu : „Mai bine, mereu mai bine !" Numai de-ar !... Buzele lui nu se mai mișcau ; capul căruni căzu pe piept, în subconștient. Lumina stelelor se strecura prin ferestre, așternînd și asupra lui un praf ușor de irealitate.

Capitolul X

NIMIC LA VOIA ÎNTÎMPLĂRII

Michael nu cunoştea lumea din City şi, după principiul cartografilor de odinioară : „Unde nu cunoşti terenul, înscrie pe hartă spaimă", îşi văzu de drum prin labirintul străzilor din Poultry spre „sanctuar", adică birourile „Couthcott Kingson and Forsyte". Era într-o dispoziţie meditativă, deoarece dejunase cu Sibley Swan la „Café Crillon". Îi cunoştea pe toţi invitaţii — şapte băieţi, mai moderni chiar decît bătrînul Sib — în afară de un rus, care era atît de modern, încît nu ştia franţuzeşte şi nimeni nu putea vorbi cu el. Michael îi urmărise : dărîmau totul şi, ori de cîte ori se pomenea numele unui om viu, rusul închidea ochii, ca un copil bolnav. „Daţi-i înainte ! îşi zicea Michael, în timp ce mai mulţi dintre favoriţii săi fuseseră răpuşi în învălmăşeală. Tăiaţi şi spînzuraţi ! La capătul drumului vă aşteaptă gloria." Dar nu-şi manifestă necuviinţa pînă-n momentul plecării.

— Sib, îi zise ridicîndu-se de la masă, toţi băieţii ăştia sînt cadavre ; crezi că e bine să umble pe afară în căldura asta ?

— Ce vrei să spui ? exclamă Sibley Swan, în mijlocul tăcerii aproape dureroase a băieţilor.

— Vreau să spun că... toţi sînt în viaţă, deci trebuie *să fie condamnaţi !* Apoi, ferindu-se din calea unei bucăţi de ciocolată care-l lovi pe rus, căută uşa.

Afară îşi zise gînditor : „De fapt, sînt băieţi buni ! Nu-s nici pe jumătate atît de grozavi pe cît se cred. De altfel, foarte bine s-a întîmplat... rusul a căpătat una peste nas. Pfiu ! Ce căldură !"

Era prima zi a meciului dintre Eton şi Harrow ; toată căldura unei veri răcoroase părea să se fi adunat şi revărsat

asupra lui Michael, așezat pe platforma autobuzului ; soarele fierbinte cădea peste pălării de paie, fețe transpirate, peste nenumărate alte autobuze, peste oameni de afaceri, polițiști, negustori în ușa prăvăliei, vînzători de ziare, de șireturi de ghete sau de jucării, peste șiruri nesfîrșite de camioane și taxiuri, afișe și cabluri electrice, peste tumultul celei mai mari aglomerații din lume, orînduită aproape perfect de către un instinct invizibil. Michael privea cu ochi mirați și se întreba : „Este, oare, cu putință ca totul să meargă în ordine, cînd fiecare își vede de treburile lui și este absorbit de interesele lui ? Nici un mușuroi de furnici n-ar putea fi mai activ și, aparent, mai încîlcit. Cabluri vii se încrucișează și se întretaie mereu ; s-ar putea spune că labirintul lor este inextricabil și totuși viața, ordinea necesară vieții, dăinuiește ! Viața unui oraș modern este un miracol !“ își zise. Deodată, parcă miracolul se sfîrși, nimicit la porunca nemiloasă a unui „Super Sibley Swan“ Michael se afla în fața unei fundături. Pe ambele părți se aflau case cu fațade netede, spoite de curînd în culoare galben-deschis, extraordinar de asemănătoare, iar la capăt, o casă vopsită în aceeași culoare, tot atît de asemănătoare cu celelalte, avînd în față un caldarîm cenușiu, aproape virgin, nemînjit de cai sau benzină. În fundătură nu se afla nici un automobil, nici o pisică, nici un camion, nici un polițist ; nu se vedeau nici negustori ambulanți, muște sau albine, și nici vreun semn de viață omenească, în afara firmelor avocaților, de o parte și de alta a fiecărei uși deschise.

„Cuthcott, Kingson and Forsyte. Acte de notariat. Etajul întîi“

„Trăiască Anglia !“ gîndi Michael, urcînd treptele largi din piatră albă.

Intrînd în camera în care fusese introdus, dădu peste un bărbat bătrîn, bucălat, cu barbă cărunță, îmbrăcat într-o haină de lustrină neagră ; o jiletcă amplă de olandă îi învăluia mijlocul voluminos. Omul se ridică de pe scaunul turnant.

— Ooh ! exclamă, domnul Michael Mont, dacă nu mă înșel. Vă așteptam. N-o să dureze mult după venirea domnului Forsyte. A ieșit pînă aici, alături. Sper că doamna Mont se simte bine !

— Mulțumesc, cît se poate de bine, acum...

— Da-a, cred că sînteți îngrijorat. Luați loc. Vreți să citiți ciorna ?

După cum i se poruncise, Michael luă cîteva coli de hîrtie dintr-o mînă grasă și se așeză pe scaunul din fața biroului. Cu un ochi ațintit asupra bătrînului și cu celălalt asupra hîrtiilor, citi atent.

— Pare să aibă un sens, zise în cele din urmă.

Văzînd în mijlocul bărbii o gură căscată, de parcă era o broască pe cale să prindă o muscă, se grăbi să-și dreagă greșeala.

— Să prevezi ce se va întîmpla, dacă un alt lucru nu se întîmplă, asta mi se pare că seamănă cu îndeletnicirea unui *bookmaker*.

Imediat își dădu seama că n-o nimerise. Urmă un mîrîit arțăgos :

— Noi, aici, n-avem vreme de pierdut. Iertați-mă, am de lucru.

Michael, plin de regrete, rămase pe scaun și-l privi cum verifică o lungă coloană de cifre. Semăna cu un dulău bătrîn, culcat în fața porții, care, în timp ce-și caută puricii, păzește casa de străini. Nu trecuseră nici cinci minute de tăcere desăvîrșită, cînd intră Soames.

— Aici erai ? îi zise.

— Da, *sir*. Am socotit că este bine să vin la ora fixată de dumneavoastră. Ce cameră plăcută, răcoroasă !

— Ai citit ? îl întrebă Soames, arătînd spre ciornă.

Michael dădu din cap.

— Ai înțeles-o ?

— Cred că da, în oarecare măsură.

— Dobînzile *acestor* cincizeci de mii, zise Soames, sînt ale lui Fleur, pînă cînd cel mai mare dintre copiii ei, dacă primul născut este un băiat, împlinește vîrsta de douăzeci și unu de ani ; atunci, capitalul trece în întregime în proprietatea lui. Dacă este fată, Fleur reține jumătate din venitul sumei pe toată durata vieții ei, iar cealaltă jumătate i se va plăti fetei, cînd împlinește vîrsta de douăzeci și unu de ani sau cînd se mărită ; iar capitalul acestei jumătăți trece în părți egale asupra copilului sau copiilor săi legitimi, la majorat sau căsătorie. Cealaltă jumătate a capitalului intră în patrimoniul lui Fleur, care poate dispune de ea prin testa-

ment, sau se va moșteni conform dispozițiunilor legale referitoare la succesiune.

— Mi-ați explicat-o perfect, e limpede, zise Michael

— Stai ! îl opri Soames. Dacă Fleur n-are copii...

Michael holbă ochii.

— Totul este posibil, zise Soames pe un ton grav, și experiența m-a învățat că eventualitățile pe care nu le prevezi apar, de fapt, adeseori. În acest caz, venitul întregii sume este al ei pe toată viața, iar la moartea mea, însuși capitalul devine al ei, de aceea, înainte de a muri, poate dispune de el după bunul ei plac. Dacă nu lasă dispoziții testamentare, el îi revine rudei celei mai apropiate. Acestea sînt măsuri de prevedere împotriva ridicării anticipate a banilor și alte asemenea.

— Atunci, trebuie să facă un nou testament ? întrebă Michael, conștient de broboanele de sudoare de pe fruntea sa.

— Numai dacă dorește. Actualul testament este complet.

— Eu am ceva de făcut ?

— Nu. Voiam doar să aflu conținutul actului, înainte de a-l semna eu ; atîta tot. Gradman, fii, te rog, bun, dă-mi actul și cheamă-l pe Wicksen.

Michael îl văzu pe bătrîn scoțînd dintr-un sertar o frumoasă hîrtie de pergament, scrisă în relief și prevăzută cu sigilii ; o privi cu drag și o așeză în fața lui Soames. După ce Gradman ieși, Soames spuse încet :

— Adunarea aceea de marți... nu știu ce va fi ! Dar, orice s-ar întîmpla, după cîte prevăd eu, acest act va fi valabil.

— Sînteți foarte bun, *sir*.

Soames dădu din cap, în timp ce încerca o peniță.

— Mă tem că l-am supărat pe bătrînul dumneavoastră, zise Michael, îmi este teribil de simpatic, dar, întîmplător, l-am comparat cu un *bookmaker*.

Soames zîmbi și zise :

— Gradman este un „caracter" Nu sînt mulți ca el în ziua de azi.

Michael se întrebă : „Oare, poate fi cineva un «caracter» înainte de a împlini șaizeci de ani ?"... „Caracterul" reveni însoțit de un bărbat palid, îmbrăcat în haine închise.

Soames întoarse nasul într-o parte și zise :

— Aceasta este o donație post-nupțială în favoarea fiicei mele. Am întocmit și semnez de bunăvoie acest act.

Semnă și se ridică.

Bărbatul palid și Gradman semnară și ei, apoi primul ieși. Urmă o tăcere, parcă voiau să se reculeagă.

— Mai aveți nevoie de mine ? întrebă Michael.

— Da. Vreau să mergi cu mine la bancă și să fii martor cînd îl depun, împreună cu actul dotal. Nu mă mai ajutorc, Gradman !

— La revedere, domnule Gradman.

Ieșind în urma lui Soames, Michael auzi cum bătrînul, pe jumătate vîrît în sertarul în care așezase ciorna actului, mîrîia ceva pe sub barbă.

— Aici a fost biroul meu, zise Soames în timp ce treceau pe Poultry, și al tatălui meu, înaintea mea.

— Cred că în vremea aceea era mai bine, zise Michael.

— Fideicomișii ne așteaptă la bancă, îți mai aduci aminte de ei ?

Parcă erau verii lui Fleur, nu-i așa, *sir* ?

— Veri de-al doilea ; cel mai mare fiu al tînărului Roger, și al tînărului Nicholas. I-am ales anume mai tineri. Cel mai tînăr Roger a fost rănit în război — nu lucrează nimic. Cel mai tînăr Nicholas este avocat.

Michael ciuli urechile și întrebă :

— Cum o să le ziceți celor din generația următoare, *sir* ? „Și mai tînăr decît cel mai tînăr Roger" ar fi aproape o insultă, nu credeți ?

— N-o să mai fie alții, zise Soames... cu taxele de moștenire din ziua de azi. El nu poate face față : e un băiat cuminte. Cum o să vă botezați băiatul, dacă va fi băiat ?

— Ne-am gîndit la „Cristofor", după constructorul catedralei Sf. Paul, și după Cristofor Columb. Fleur ar vrea să fie un caracter așezat, eu aș vrea să fie întreprinzător.

— Hm ! Și dacă e fată ?

— Oh ! Dacă e fată... Anne.

— Da, zise Soames, e frumos. Iată-i.

Ajunseră la bancă. La intrare, Michael văzu doi bărbați din familia Forsyte, între treizeci și patruzeci de ani, ale căror chipuri cu bărbii proeminente și le reamintea vag. Escortați de un om cu nasturi lucioși la haină, pășiră cu toții într-o încăpere, unde un om fără nasturi lucioși le aduse o cutie lăcuită. Unul dintre cei doi Forsyte o deschise cu o cheie ; Soames mîrîi o formulă rituală și depuse actul. După ce el

și nepotul cu bărbia mai proeminentă schimbară câteva cuvinte cu directorul despre cotele băncii, ieșiră cu toții în hol, unde se despărțiră cu vorbele : „Ei bine, la revedere"

— Acum, zise Soames în zgomotul și înghesuiala din stradă, după părerea mea, este asigurat. Cam pe când îl așteptați ?

— Cred că peste două săptămîni.

— Crezi în semianestezia aceasta ?

— Mi-ar plăcea să cred, zise Michael, care-și dădea din nou seama că fruntea îi era plină cu broboane de sudoare. Fleur este uimitor de calmă, practică dimineața și seara metoda Coué.

— Ah, da ! zise Soames, fără a pomeni că și el o aplică, pentru a nu trăda starea de nervi în care se afla. Dacă te duci acasă, te însoțesc.

— Bine ! zise Michael.

O găsi pe Fleur în camera ei, întinsă cu Ting-a-ling la picioarele divanului.

— Tatăl tău e aci, iubito. L-a „uns" pe viitorul nostru copil cu alte cincizeci de mii. Sper c-o să-i facă plăcere să-ți povestească totul.

Fleur era agitată.

— Cobor numaidecît. Dacă o să fie cald ca acum, o să fie greu de suportat, Michael.

— N-o să fie, puiule. Peste trei zile vine furtună.

Michael îl prinse pe Ting-a-ling de bărbie, ridicîndu-i botul.

— Cum o să-ți porți tu nasul, bătrîne, după ce nu vei mai fi personajul principal ? O să-ți ia altul locul.

— Știe că se petrece ceva.

— Este o mică bestie înțeleaptă. Nu-i așa, băiete ?

Ting-a-ling își mișcă nările.

— Michael !

— Da, iubito !

— Mi se pare că acum nu-mi pasă de nimic... ce senzație ciudată !

— Din pricina căldurii !

— Nu. Cred că pentru că toată povestea durează prea mult. Totul este pregătit și așteptarea aceasta mi se pare fără rost. Un om mai mult sau mai puțin pe lume... ce importanță are ?

— Nu vorbi așa, Fleur ! Are foarte multă importanță !

— Încă un ţinţar care să danseze în aer, încă o furnică să alerge pe jos !

Michael, neliniştit, zise din nou :

— Nu vorbi aşa, Fleur ! Ai un moment de proastă dispoziţie.

— A apărut cartea lui Wilfrid ?

— Mîine apare.

— Îmi pare rău că te-am necăjit din cauza lui. Dar nu voiam să-l pierd.

Michael o luă de mînă şi spuse

— Nici eu... martor mi-e Dumnezeu !

— Cred că n-a dai nici un semn de viaţă.

— Nu.

— Sper că acum i-a trecut. Nimic nu durează o veşnicie.

Michael îşi lipi obrazul de mîna ei.

Mă tem că *eu* durez.

Mîna lui Fleur îi acoperi buzele.

— Spune-i tatii că-l sărut şi că voi cobori la ceai. Uf ! tare mi-e cald !

Michael şovăi o clipă, apoi ieşi, blestemînd căldura, care o adusese pe Fleur în starea aceasta.

Îl găsi pe Soames în picioare, în faţa *Maimuţei albe*.

— Eu, în locul dumitale, aş scoate-o din perete, mîrîi, pînă ce trece.

— Pentru ce, *sir* ? întrebă Michael mirat.

Soames îşi încreţi fruntea.

— Ochii aceia !

Michael se apropie de tablou. Da ! Bestia avea o privire care te urmărea !

— Totuşi, este o capodoperă, *sir* !

Soames dădu din cap.

— Da, din punct de vedere artistic. Dar, în perioada aceasta, trebuie să fii foarte atent la ceea ce vede Fleur.

— Cred că aveţi dreptate. Hai să o scoatem.

— Eu îl ţin, zise Soames, punînd mîna pe partea de jos a tabloului.

— L-aţi prins bine ? Aşa ! Acum !

— Poţi să-i spui că eu l-am luat pentru a cere avizul unui specialist cu privire la epoca lui, zise Soames, după ce puseră tabloul pe jos.

— În privința asta, cred că nu începe nici o îndoială, *sir*... este din epoca actuală !

Soames holbă ochii.

— Ce ? Oh ! Crezi că ?... Ah ! Hm ! Caută să nu afle că maimuța e în casă.

— Nu va afla. Am s-o încui. Michael luă tabloul în brațe. Sînteți bun să-mi deschideți ușa, *sir* ?

— Mă întorc la ora ceaiului, zise Soames. O să creadă că am plecat cu tabloul. Mai tîrziu, poți să-l atîrni la loc.

— Da ! Bietul animal ! zise Michael și duse maimuța în exil.

Capitolul XI

NATURA CU MIC

Peste o săptămînă, într-o seară de luni, după ce Fleur se dusese la culcare, Michael şi Soames şedeau în camera chinezească, ascultînd murmurul Londrei, ce pătrundea împreună cu căldura înăbuşitoare prin ferestrele deschise.

— Lumea zice că războiul a ucis orice sentiment, rosti Soames pe neaşteptate. E adevărat ?

— Într-un fel da, *sir*. Am gustat atît de mult realitatea, încît nu mai vrem s-o trăim.

— Nu te înţeleg.

— Vreau să spun că numai realitatea te face să simţi cu adevărat. Aşadar, dacă pretinzi că *nu* există realitate, nu mai ai ce simţi. Aceasta este foarte adevărat, pînă la un punct.

— Ah ! zise Soames. Mama ei vine mîine dimineaţă şi rămîne aici. Şedinţa la P.P.R.S. are loc la ora două şi jumătate. Noapte bună !

În faţa ferestrei, Michael urmărea norii negri care se adunau deasupra scuarului încins de zăpuşeală. Cîteva picături călduţe îi căzură pe mîna întinsă. O pisică se furişă pe sub un felinar şi dispăru într-o umbră deasă, de parcă nu era din lumea aceasta.

„Bătrînul Forsyte" pusese o întrebare stranie despre sentiment şi era ciudat că a putut-o pune tocmai el ! „Pînă la un punct!" Dar, oare, nu trecem cu toţii dincolo de acest punct?" gîndi Michael. Iată, de pildă, Wilfrid, şi el însuşi... după război, li se părea un păcat de moarte să admită că există ceva important în afară de mîncare şi băutură, pentru că mîine puteau fi morţi. Chiar şi oameni ca Nazing şi Master, care nu fuseseră în război, gîndeau la fel pînă-n ziua de azi. Totuşi,

Wilfrid a fost lovit crunt, iar el a tras o spaimă îngrozitoare și era gata să facă prinsoare că toți oamenii — exceptînd cîțiva, în ale căror vine curge cerneală în loc de sînge — vor primi, mai devreme sau mai tîrziu, o lovitură crunta, sau vor trage o spaimă îngrozitoare. Cu cîtă plăcere ar lua asupră-și riscul și suferințele lui Fleur ! Dar dacă nimic nu avea importanță, pentru ce simte el ceea ce simte ?

Plecînd de la fereastră, se rezemă de spatele lăcuit al divanului verde și privi peretele gol dintre cele două cutii de ceai. Bătrînul avusese o atenție delicată propunîndu-i să scoată *Maimuța albă*. Bestia era puternică... simbolul stării sufletești a lumii : credința nimicită, încrederea distrusă ! Și, din păcate, nu numai tinerii, ci și bătrînii simțeau astfel ! De n-ar fi așa, „bătrînul Forsyte" nu s-ar fi speriat niciodată de ochii maimuței... da, tatăl său, Elderson și toți ceilalți simțeau la fel ! Tineri și bătrîni... nimeni nu crede în nimic ! Totuși... dintr-o dată, Michael simți cum se ridică în el un fel de revoltă, ca un stol de potîrnichi care țîșnește, luîndu-și zborul. Faptul că o ființă sau un principiu în afara eului tău poate avea valoare mai mare decît persoana ta era *foarte* important ! Da, era foarte important ! Deci, sentimentul n-a murit... n-au murit nici credința, nici încrederea, care înseamnă același lucru. Ele își schimbă doar învelișul, devenind, poate, din crisalide, fluturi. Poate că sentimentul, credința, încrederea nu mai sînt la suprafață, dar ele există, există chiar în „bătrînul Forsyte" și în el însuși. Pentru o clipă, se gîndi să pună maimuța la loc. N-avea sens să-i dea atîta importanță!... Ce naiba! Un fulger! O linie frîntă de foc alungă pentru o clipă bezna nopții. Michael se duse să închidă ferestrele. Un bubuit înspăimîntător, un tunet se auzi pe sus și începu să plouă cu găleata. Pe stradă văzu fugind un bărbat — negru ca o umbră ce se strecoară în fața unui paravan albastru-închis ; apoi îl văzu iarăși în lumina unui fulger ; era palid și neînsemnat, avea expresia unui om care se teme și se amuză totodată și parcă spunea : „A naibii treabă ! Mă udă leoarcă !" Din nou, un bubuit îngrozitor !

„Fleur !" gîndi Michael. Trînti ultima fereastră și fugi sus.

Fleur ședea în pat ; fața-i rotundă și tînără era speriată.

„Niște brute ! își zise Michael, confundînd tunurile cu tunetele, au trezit-o din somn !"

— Nu-i nimic, iubita mea ! Un mic bombardament estival ! Adormiseşi ?

— Visam ! îi răspunse şi-l strînse de mînă. Pe faţa ei se aşternuseră o expresie de durere şi un fel de mînie. Ce ghinion!

— Unde-i Ting ?

Ciinele nu era în culcuş.

— Face prinsoare că e sub pat ! Vrei să-l scot ?

— Nu. Lasă-l acolo. Urăşte furtuna.

Fleur îşi rezemă capul de braţul lui Michael, iar el îi puse mîna pe cealaltă ureche.

— Niciodată nu mi-au plăcut tunetele, zise Fleur, dar acum... mă doare !

Peste capul ei aplecat, faţa lui Michael se crispă ; era covîrşit de iubire. Un trăsnet puternic, care părea să se fi descărcat chiar deasupra lor, o făcu să-şi ascundă faţa la pieptul lui, iar Michael, aşezat pe marginea patului, o strînse şi mai tare în braţe.

— Ce n-aş da să se isprăvească ! şopti înăbuşit buzele ei.

— Acuşi se isprăveşte, scumpa mea, a început atît de neaşteptat !

Dar Michael ştia că Fleur nu vorbea despre furtună.

— Dacă scap, să ştii c-am să mă port cu totul altfel cu tine, Michael !

Teama este firească în preajma unui asemenea eveniment, dar cuvintele „dacă scap" strînseră dureros inima lui Michael. Era de neconceput ca o fiinţă atît de tînără şi frumoasă să se afle în pericolul de a dispărea, oricît de mic ar fi acest pericol ; gîndul că ea se poate teme de aşa ceva era dureros din cale afară ! Pînă acum, nu bănuise ; Fleur fusese atît de naturală şi calmă în privinţa asta !

— Nu vorbi aşa, murmură Michael, desigur c-ai să scapi.

— Mi-e frică !

Deşi spuse în şoaptă şi abia perceptibile, cuvintele ei îl dureau îngrozitor. Natura cu „n" mic înfricoşase fiinţa pe care el o iubea atît de mult ! Natura dezlănţuise acest vacarm infernal peste bietul ei căpşor !

— Lasă, scumpa mea, ai să fii în semianestezie şi n-ai să ştii nimic ; apoi, cît ai bate din palme, a trecut totul.

Fleur îşi luă mîna din mîna lui.

— N-am să mă las adormită dacă lui nu-i face bine. Tu ce crezi ?

— Nu știu, iubito, dar am să mă informez. Ce te face să crezi că ?...

— Simplul fapt că este ceva nenatural. Vreau să fac totul așa cum se cuvine. Strînge-mă tare de mînă, Michael. Sper... sper... că n-am să-mi pierd mințile. Oh ! Bate cineva la ușă... du-te de vezi cine e.

Michael crăpă ușa. Era Soames, ca o fantomă, într-un halat albastru și papuci roșii !

— Fleur e bine ? întrebă în șoaptă.

— Da, da.

Nu e bine să rămînă singură în vacarmul acesta.

— Nu, *sir*, desigur că nu. Am să dorm pe canapea.

— Dacă ai nevoie de ceva, cheamă-mă.

— Da, așa voi face.

Soames își făcu ochii roată prin cameră. Parcă avea un nod în gît și nu putea spune nici o vorbă. Dădu îngrijorat din cap și plecă. În halat, silueta lui subțire părea și mai lungă decît de obicei ; străbătu coridorul, trecînd pe lîngă gravurile japoneze dăruite de el. Michael închise ușa și rămase nemișcat, privind spre pat. Fleur se întinsese ; avea ochii închiși și buzele i se mișcau. Michael se apropie în vîrful picioarelor. Furtuna se îndepărtase spre miazăzi ; tunetele bubuiau și mîrîiau de parcă regretau că trebuie să plece. Michael îi văzu pleoapele tremurînd, buzele liniștindu-se, apoi mișcîndu-se din nou. „Coué !" își zise.

Se întinse pe canapeaua de la capătul patului, de unde, fără a face zgomot, se putea ridica s-o vadă. Se ridică de mai multe ori. Fleur respira liniștit ; adormise. Tunetele abia se mai auzeau, fulgerele abia se mai vedeau. Michael închise ochii.

Un foșnet ușor îl deșteptă și o privi din nou în lumina estompată cu multă grijă, îi văzu capul așezat pe pernele ridicate. Tînără... tînără ! Palidă ca o floare de ceară ! Nici un gînd în creier, nici o teamă... numai pace ! Ce bine ar fi dacă ar putea rămîne în starea aceasta, pentru a nu se trezi decît după ce totul a trecut ! Michael întoarse privirea. Dar, în celălalt capăt al camerei, tot pe ea o văzu, vag, reflectată în oglindă, iar pe peretele din dreapta, de asemenea. I se păru că,

în camera aceea frumoasă, Fleur era culcată de jur împrejur, umplînd odaia şi inima lui.

Se făcuse tăcere. Printre perdelele albastre de la fereastră, se vedeau cîteva stele. *Big Ben* bătu o dată.

Michael adormise, sau cel puţin aţipise şi visase puţin, cînd un zgomot uşor îl deşteptă. Un căţel foarte mic, cu coada între picioarele-i scurte, trecu prin cameră fără ifose şi se aşeză în colţul său. „Ah ! îşi zise Michael, închizînd din nou ochii, tu erai ?"

Capitolul XII

RECHIZITORIUL ACȚIONARILOR

A doua zi, Michael se duse la clubul „Aeroplane", unde *sir* Lawrence îl aștepta în hol; văzîndu-l mai spilcuit ca de obicei, Michael își zise: „Bietul Bart! S-a dichisit bine pentru ghilotină!"

— Pe șiretul acesta alb o să se vadă petele de sînge! îi spuse. Și bătrînul Forsyte s-a îmbrăcat elegant azi de dimineață, dar nu atît de bătător la ochi.

— Ah! Cum se simte „bătrînul Forsyte"? E bine dispus?

— Așa ceva nu se întreabă, *sir*. Dar dumneata cum te simți?

— Întocmai cum mă simțeam odinioară înaintea meciului dintre Eton și Winchester. Cred că la prînz am să beau un *shandy-gaff* [1].

După ce se așezară, *sir* Lawrence continuă

— Îmi aduc aminte c-am asistat, în Colombo, la judecarea unui om acuzat de crimă; sărmanul, era cu desăvîrșire vînăt la față. Michael, știi ce m-a impresionat pe mine cel mai mult din istoria noastră? Momentul cînd Walter Raleigh [2] a cerut o cămașă curată. De altfel, pînă în ziua de azi nu s-a stabilit

[1] Băutură amestecată: bere cu esențe sau limonadă.

[2] *Sir Walter Raleigh* (1552—1618), navigator și explorator englez, conducător a numeroase expediții în America de Nord și de Sud; a fost unul dintre conducătorii flotei engleze, care, în 1588, a învins „invincibila armată", trimisă de Filip al II-lea al Spaniei împotriva Angliei; a scris numeroase poeme, lucrări în proză cu caracter istoric și jurnale de călătorie. Condamnat la închisoare și apoi la moarte pentru participarea la un complot împotriva regelui Iacob I, a avut o comportare plină de demnitate în fața brutalităților la care a fost supus; fapt la care se referă și aluzia de mai sus.

dacă curtenii din vremea aceea aveau păduchi ori ba. Ce iei, amice ?

— Mușchi de vacă rece, nuci murate și o torță cu coacăze.

— Foarte bune pentru caracter. Eu am să iau ceva picant ; âștia au o excelentă rață à la Bombay, preparată cu *curry* [1]. Eu cred c-o să ne dea afară din consiliul de administrație, Michael. *Nous sommes trahis !* [2] Asta a fost pînă acum privilegiul francezilor, dar mă tem că luăm și noi această atitudine. Presa galbenă a schimbat situația.

Michael dădu din cap.

— O spunem fără a face ceva împotriva ei ; climatul e prea încert.

— Ce cugetare adîncă ! Mi se pare un *curry* foarte bun, nu te răzgîndești ? Bătrînul Fontenoy vine uneori pe aici ; n-are stomac bun. Dacă ne dă afară, pentru el asta va fi o lovitură.

— Foarte curios, zise brusc Michael, titlurile continuă să impresioneze lumea, deși nimeni nu crede că oamenii cu titluri se pricep la afaceri.

— Caracterul, dragul meu... bunul și bătrînul gentleman englez. La urma urmei, tot înseamnă ceva.

— Eu cred, *sir*, că e mai degrabă un fel de complex al acționarilor. Încă din copilărie, părinții le arată cu degetul „un lord"

— „Acționari", zise *sir* Lawrence, cuvîntul acesta este cuprinzător. Cine sînt, ce sînt, cînd sînt ?

— Azi după amiază vor fi, spuse Michael, și am să mă uit bine la ei.

— N-o să te lase să intri, dragul meu.

— Nu ?

— Desigur că nu.

Michael se încruntă și întrebă

— Ce ziar nu va fi în mod cert reprezentat ?

Sir Lawrence rîse chicotind.

— *The Field* [3], zise, *The Horse and Hound* [4], *The Gardener's Weekly* [5].

[1] Un amestec din diferite mirodenii și șofran.
[2] Sîntem trădați ! (fr.).
[3] Cîmpul.
[4] Calul și cîinele.
[5] Săptămînalul grădinarului.

— Am să mă strecor în calitate de corespondent al unuia dintre ele.

— Sper c-ai să ne vezi murind onorabil, spuse *sir* Lawrence, care deveni dintr-o dată grav.

Plecară împreună într-un taxi, dar se despărțiră înainte de a ajunge la ușa hotelului unde se ținea adunarea generală.

Renunțînd la gîndul de a intra în calitate de corespondent al unui ziar, Michael se opri la intrare pentru a pîndi un prilej favorabil. Prin fața lui treceau bărbați corpolenți, în costume de culoare închisă ; se vedea cît de colo că la dejun mîncaseră *turbot* [1], hălci de carne și brînză. Michael observă că fiecare îi întindea ușierului o hîrtie. „Am să-i dau și eu o bucată de hîrtie, gîndi, și mă strecor." Pîndind momentul cînd intrau doi bărbați mai corpolenți, se vîrî între ei și se apropie de ușă, ținînd în mîna stîngă un afiș pentru *Contrafaceri*. Îl lumînă ușierului prin fața vecinului impozant și se repezi pe un scaun. Capul ușierului apăru în prevaz, dar Michael îi spuse în gînd : „Nu, amice, dacă ai ști să faci deosebirea între acționarii adevărați și cei falși, n-ai ocupa postul acesta !"

Pe locul lui, găsi o dare de seamă ; o ridică și privi în jurul său. Încăperea i se păru ca sala de așteptare a unei gări, transformată în sală de concert. În față, pe o estradă, era o masă lungă cu șapte scaune goale și șapte călimări, în care stăteau șapte tocuri din pene de gîscă. „Pene de gîscă, își zise Michael, cred că sînt simbolice... doar toți scriu cu tocuri rezervor !"

În mijlocul peretelui din spatele estradei era o ușă, iar în față, sub estradă, o masă la care ședeau patru bărbați, jucîndu-se cu carnetele lor. „Orchestra", își zise Michael, și-și îndreptă atenția spre cele opt sau zece rînduri de acționari. Se vedea că sînt acționari, dar Michael nu știa după ce îi putea identifica. Chipurile lor aveau cele mai variate trăsături, dar cu toții păreau că așteaptă un lucru pe care erau siguri că nu-l vor primi. Oare ce viață duceau ?... Sau poate viața îi ducea pe ei ? Aproape toți purtau mustăți. Vecinii săi din dreapta și din stînga erau acționarii cu care se strecurase în sală ; amîndoi aveau loburile urechilor cărnoase și gîtul mai gros decît ceafa dreaptă și lată. Michael era emoționat.

[1] Pește mare în genul calcanului.

Ici şi colo, observă cîte o femeie sau un pastor. Aproape nimeni nu vorbea, de unde putea deduce că nici unul nu-şi cunoştea vecinul. Michael avea senzaţia că un cîine ar fi umanizat această adunare. În timp ce privea combinaţia de culori din ornamentaţia sălii — verde cu bobiţe cafenii, înconjurate cu aur — se deschise uşa din spatele estradei ; şapte bărbaţi, îmbrăcaţi în haine negre, intrară unul după altul şi, după ce se înclinară uşor, se aşezară în dosul penelor de gîscă. Gesturile lor mărunte reaminteau de bărbaţii care se pregătesc să încalece sau de pianiştii care se pregătesc să înceapă a cînta. Acela din dreapta preşedintelui trebuie să fie bătrînul Fontenoy... Faţa lui zbîrcită îşi schimba necontenit expresia. Michael avu o viziune stranie : parcă în creierul bătrînului Fontenoy se afla o mică fiinţă cu ţilindru alb în cap, care ţinea în fiecare mînă cîte opt hăţuri şi mîna cutele de pe faţa lui. Lîngă el era o faţă, cap tăiat dintr-un tablou reprezentînd guvernul maiestăţii-sale în anul 1850, rotund şi rozaliu, cu nas mare, gură mică şi favoriţi scurţi, albi. În dreapta, la capătul mesei era o faţă ale cărei bărbie şi ochi păreau adîncite într-o enigmă ce se afla dincolo de peretele din spatele lui Michael. „Un om al legii !" îşi zise. Privirile sale scrutătoare reveniră asupra preşedintelui. Să fie, oare, un om deosebit ? Da... sau nu ? Un bărbat cu barbă, care stătea la stînga preşedintelui, puţin mai spre perete, începu să citească iute, cu voce monotonă, dintr-un registru. Acesta trebuie să fie secretarul care turuia procesele-verbale. În faţa lui Michael era, desigur, noul administrator-delegat, iar la stînga acestuia şedea tatăl său. Deasupra ochiului drept, sprînceana neagră stufoasă era uşor ridicată, iar buzele îi erau lipite sub linia dreaptă a mustăţii tunse scurt. *Sir* Lawrence se dovedea isteţ şi calm, de un calm aproape oriental. În mîna stîngă, între degetul mare şi cel arătător, ţinea monoclul cu ramă de baga. „Nu e prea bine în rol ! gîndi Michael. Sărmanul meu Bart !" În sfîrşit, ajunse la ultimul din rînd. „Bătrînul Forsyte" şedea drept, de parcă era singur pe lume ; cu un colţ al gurii lăsat în jos şi o nară ridicată în sus, părea atît de desprins de ceea ce se petrecea în jurul său, încît Michael rămase fascinat ; şi totuşi, Soames făcea o notă discordantă în acest tablou. Figura lui calmă şi elegantă părea a nu avea nimic viu, în afară de o uşoară mişcare a unei ghete de lac ; atitudinea lui dovedea o intensă con-

centrare interioară și respect cuvenit față de formalitățile ce se îndeplineau, și totuși, parcă trăda un dispreț straniu. Soames semăna cu o statuie a realității, sculptată de un artist care a căutat s-o modeleze cît mai puțin reală. „Mă îngheață, gîndi Michael, totuși — să fie al dracului! — trebuie să-l admir!"

Președintele se ridică. „Este un om deosebit, își zise Michael, ba nu, nu este... ba da... ba nu, nu știu!" Deși își dădea seama că faptul n-avea nici o importanță, era atît de preocupat de această întrebare, încît nu putea urmări ceea ce spunea. Președintele vorbea fără întrerupere. Michael, distrat, prindea doar cuvinte răzlețe: „Situația europeană... politica greșită... francezii... absolut neașteptată... situația dezvăluită... administratorul-delegat... circumstanțe nefericite ce vi se vor expune pe scurt... viitorul acestui mare concern... nici un motiv de îndoială..."

„Toarnă ulei, gîndi Michael, este un om deosebit... și totuși!"

— Acum am să-l rog pe unul dintre membrii consiliului de administrație, pe domnul Forsyte, să vă expună direct ceea ce știe în legătură cu această chestiune penibilă.

Michael îl văzu pe Soames, palid și hotărît, scoțînd o bucată de hîrtie din buzunarul de sus și ridicîndu-se în picioare. Oare, vrea să pozeze?

— Am să vă relatez pe scurt cele întîmplate, zise cu un glas care-l făcu pe Michael să se gîndească la un vin sec și tare, cu buchet puternic. „În ziua de unsprezece ianuarie anul curent, am primit vizita unui funcționar al societății..."

Cunoscînd aceste amănunte, Michael nu le ascultă cu atenție, ci urmări fețele acționarilor, pentru a vedea cum reacționează aceștia. Nu observă nimic; brusc, îi veni ideea că purtau mustăți pentru că nu-și puteau stăpîni reflexele buzelor! Caracterul se exprimă prin mișcarea gurii. Mustața a ajuns la modă atunci cînd oamenii nu mai trăiau ca bătrînul duce de Wellington [1] care zicea: Puțin îmi pasă ce credeți voi despre caracterul meu!" Înainte de război, gura fără mustață a încercat să ajungă din nou la modă, dar cu atîția militari, acționari și muncitori avea puține șanse de reușită, sau poate nici una! Michael îl auzi pe Soames spunînd: „În aceste împreju-

[1] *Arthur Wellesley duce de Wellington* (1769—1852), comandantul trupelor aliate în memorabila bătălie de la Waterloo.

rări, noi am ajuns la concluzia că singura atitudine pe care o putem adopta era „așteptarea". Michael văzu cum, dintr-o dată, mustățile începură a tremura, ca iarba bătută de vînt.

„Frază greșită, își zise ; noi toți luăm această atitudine, dar nu ne place să ni se reamintească."

„Totuși, acum șase săptămîni, îl auzi pe Soames continuînd, un incident întîmplător pare să-i fi atras atenția fostului dumneavoastră administrator-delegat asupra faptului că *sir* Lawrence și cu mine mai avea încă bănuieli. Dovadă este scrisoarea pe care am primit-o din partea lui și în care de fapt, recunoaște că a primit comision ilegal pentru tranzacțiile încheiate în Germania și mă roagă să aduc la cunoștința consiliului că a plecat în străinătate și că n-a lăsat în urma lui nici un fel de avere ! Noi ne-am dat toată osteneala să verificăm această declarație. În aceste împrejurări, nu ne-a rămas altă alternativă decît să vă convocăm și să vă expunem situația de fapt."

Glasul care nu se schimbase nici măcar cu o iotă, își isprăvi „recitalul", iar Michael îl văzu pe socrul său reluîndu-și expresia unui om care se afla deasupra acestor lucruri... un cocoștîrc într-un picior, gata să înghită o gînganie, n-ar fi produs o impresie mai puternică de singurătate. „Prea seamănă mult cu primul raport despre bătălia de la Jutland[1] ! își zise. A menționat toate pierderile, fără să atingă măcar o coardă omenească."

Urmă o pauză, așa cum se oprește vînătorii în fața unui gard greu de trecut, pînă cînd vreunul dintre ei găsește o poartă. Michael trecu repede în revistă fețele celor din consiliu. Numai una părea emoționată și era ascunsă în dosul batistei. Zgomotul nasului suflat sparse tăcerea. Doi acționari se ridicară deodată în picioare... unul dintre ei era vecinul din dreapta lui Michael.

— Domnul Sawdry, zise președintele, și celălalt acționar se așeză.

Curățindu-și sonor gîtlejul, vecinul lui Michael își îndreptă fața roșie, boantă spre Soames.

[1] Cea mai mare luptă maritimă între flota engleză și germană, în timpul primului război mondial ; a avut loc în Marea Nordului, lîngă strîmtoarea Skagerrak (cunoscută și sub numele de lupta de la Skagerrak).

— Aș vrea să vă întreb, domnule, pentru ce n-ați informat consiliul din primul moment cînd ați aflat această chestiune ?

Soames se ridică ușor.

— Dumneavoastră vă dați seama, cred, că o asemenea acuzație, dacă nu este absolut întemeiată, este o infracțiune ce cade sub jurisdicțiunea codului penal.

— Nu sînt de părere. Aveați voie s-o spuneți.

— În cadrul consiliului poate, dar orice indiscreție din partea unuia dintre noi ne-ar fi făcut culpabili. Nu era decît o mărturie verbală, neîntemeiată pe fapte concrete.

— Poate că *sir* Lawrence ar vrea să ne expună părerea dumisale în această chestiune.

Inima lui Michael începu să bată. Tatăl său se ridicase în picioare ; figura sa avea un aer foarte vioi.

— Trebuie să aveți în vedere, domnule, zise, că domnul Elderson s-a bucurat timp de mulți ani de absoluta noastră încredere ; era un gentleman și, în ceea ce mă privește, am fost și coleg de școală cu el, de aceea am preferat — din lealitate colegială — să-l cred pe cuvînt. Iar între timp... eh... am urmărit chestiunea.

— Oh ! zise vecinul lui Michael. Ce are de spus domnul președinte cu privire la faptul că n-a fost informat din vreme ?

— Noi, domnule, sîntem cu toții perfect mulțumiți de atitudinea colegilor noștri într-o situație atît de delicată. Vă rog să nu pierdeți din vedere că tranzacțiile frauduloase cu privire la aceste asigurări nefericite se perfectaseră și deci graba neeugetată n-avea rost.

Michael văzu că ceafa vecinului său se înroșise și mai tare.

— Nu sînt de acord, zise acesta. Așteptare... Dacă s-ar fi procedat cu promptitudine, am fi putut scoate de la el comisionul încasat. Apoi se așează.

Nici nu se așează bine pe scaunul de mahon, cînd acționarul care ceruse cuvîntul se ridică.

— Domnul Botterill, zise președintele.

Michael văzu un cap slab și îngust, cu două găuri într-o ceafă păroasă, deasupra unui spate aplecat înainte — parcă era un doctor ascultînd un bolnav.

— Așadar, din ceea ce spuneți dumneavoastră, rezultă că acești doi membri reprezentau atitudinea întregului consiliu de administrație și că acesta era de acord să încredințeze și

pe mai departe funcţia de administrator-delegat unei persoane suspecte. Domnul din extrema stîngă a mesei, domnul Forsyte, dacă nu mă înşel, ne-a vorbit despre un incident întîmplător. Deci, dacă acest incident nu s-ar fi produs, noi ne-am afla şi azi la discreţia unui individ lipsit de scrupule. În acest caz, simptomele sînt foarte îngrijorătoare. Este evident că s-a exagerat încrederea acordată acestui administrator-delegat; noi toţi ne amintim o pildă recentă în această privinţă. Politica asigurărilor în străinătate a fost, fără îndoială, iniţiată de administrator în scopuri personale. În urma ei, noi am suferit o pierdere gravă. Iar pentru noi, acţionarii, se pune problema dacă un consiliu care a putut acorda încredere unei atare persoane şi a continuat să i-o acorde şi după ce începuse să aibă suspiciuni este un organ competent pentru a conduce treburile unui concern atît de important.

În timpul acestui discurs, Michael simţi că i se face foarte cald. „Bătrînul Forsyte" avea dreptate, îşi zise, situaţia lor e foarte dificilă.

Brusc, scîrţîi scaunul vecinului său din stînga.

— Domnul Tolby, zise preşedintele.

— Aceasta, domnilor, este o chestiune gravă. Propunem consiliului să se retragă şi să ne lase să dezbatem singuri.

— Mă asociez la această propunere, zise vecinul din dreapta lui Michael.

Scrutînd din nou feţele consiliului, Michael văzu o licărire de lumină pe chipul singuratic din extremitatea stîngă a mesei; socrul său îl recunoscuse; Michael îi zîmbi în chip de salut.

Preşedintele spuse

— Dacă aceasta este dorinţa dumneavoastră, domnilor, sîntem încîntaţi să v-o îndeplinim. Rog pe cei ce sînt de acord cu această propunere să ridice mîna.

Toţi ridicară mîna în afară de Michael, de două femei care vorbeau atît de agitat între ele, încît nu auziseră apelul preşedintelui, şi un acţionar, chiar în faţa lui Michael, care şedea atît de nemişcat, de parcă era mort.

— Admis, zise preşedintele, şi se ridică.

Michael îi văzu pe tatăl său şi pe „bătrînul Forsyte" ridicîndu-se în picioare; zîmbeau şi vorbeau amîndoi. Ieşiră toţi pe rînd. Uşa se închise în urma lor.

„Orice s-ar întîmpla, își zise Michael, trebuie să-mi țin gura, căci altfel mă dau de gol."

— Rugăm pe corespondenții de presă să aibă amabilitatea de a se retrage, se auzi un glas.

Cu o mișcare de nemulțumire în barbișe, de parcă ar fi adresat o întrebare generală cu privire la încălcarea drepturilor lor, cei patru ziariști își închiseră carnetele. După ce corespondenții de presă se retraseră cu o ostilitate mută, acționarii începură să se agite, de parcă ar fi fost un stol de rațe urmărite de un câine. Michael își dădu numaidecît seama de cauza agitației : toți ședeau unul în spatele celuilalt. Un acționar zise :

— N-ar vrea domnul Tolby, care a propus retragerea consiliului, să prezideze ?

Vecinul din stînga lui Michael începu să respire iute.

— Bine ! zise. Cine dorește să ia cuvîntul îmi va face semn.

Apoi, fiecare acționar începu să vorbească cu vecinul său, parcă voia să-și rînduiască ideile înainte de a lua cuvîntul. Domnul Tolby respira atît de iute, încît Michael simți un adevărat curent de aer.

— Ei bine, domnilor, zise brusc, așa nu merge ! Nu trebuie să fim prea formaliști, totuși, trebuie să păstrăm o oarecare disciplină. Am să deschid eu discuția. Ei bine, eu n-am vrut să jignesc consiliul, spunîndu-le totul pe șleau. Dar, după cum a spus domnul... nu știu cum îl cheamă, publicul trebuie să se apere împotriva escrocilor și neglijenței. Știm cu toții ce s-a întîmplat mai zilele trecute și ce se va mai întîmpla în alte concerne, dacă noi, acționarii, nu ne apărăm singuri interesele. Așadar, ceea ce am de spus, în primul rînd, este consiliul nostru ar fi trebuit să se ferească de orice afacere cu germanii. În al doilea rînd, spun că : au fost prea solidari între ei. După părerea mea, trebuie să le dăm un vot de neîncredere.

Strigătele : „Așa este ! Așa este !", amestecate de sunete nedeslușite, fură întrerupte brusc de un strigăt și mai puternic : „Nu !" rostit de acționarul care păruse a fi mort. Inima lui Michael bătea pentru el, cu atît mai mult cu cît și în momentul acela părea mort. Negația fu urmată de ridicarea în picioare a unui acționar slab, fin, cu înfățișarea îngrijită și cu o mică mustață căruntă.

— Vă cer iertare, domnule, începu acționarul. Dar propunerea dumneavoastră mi se pare foarte brutală și pripită. Aș

vrea să știu cum ați fi procedat dumneavoastră, într-o asemenea situație, dacă ați fi făcut parte din consiliul de administrație. Este extrem de ușor să condamni pe alții !

— Așa este, așa este ! zise Michael, uluit de propria-i voce.

— Este foarte bine, continuă acționarul cel fin, ca atunci cînd se întîmplă un eveniment de natura acestuia, să învinuiești consiliul de administrație, dar, cum eu însumi sînt membru într-un consiliu de administrație, aș vrea să știu : în cine altul poți avea încredere dacă nu în propriul tău administrator-delegat ? Apoi, în ceea ce privește politica asigurărilor în străinătate, ea ne-a fost expusă la două adunări generale și, timp de aproape doi ani, am încasat beneficiile rezultate de pe urma ei. Am protestat împotriva ei ?

Acționarul mort strigă „Nu!" atît de tare, încît Michael era cît pe aci să-l bată pe umăr.

Acționarul cu ceafa și spatele îndoit ca un doctor se ridică pentru a răspunde :

— Eu nu sînt de acord cu ultimul vorbitor în ceea ce privește diagnosticul cazului. Să admitem tot ceea ce spune domnia-sa și să privim problema într-o perspectivă mai vastă. Verificarea unei budinci nu se face prin înghițirea ei. Cînd un guvern săvîrșește o gravă eroare de judecată, corpul electoral se întoarce împotriva lui, de îndată ce simte efectele acestei erori. Acesta este un control foarte sănătos asupra unei administrații și, chiar dacă este brutal și pripit, este răul cel mai mic între două rele. Un consiliu de administrație răspunde pentru judecata sa : dacă pierde, trebuie să plătească. Cred, totuși, că domnul Tolby, președintele nostru ocazional, nu este competent să propună un vot de neîncredere. Dacă este așa, sînt încîntat să fac eu această propunere.

De data aceasta, acționarul mort strigă „Nu !" cu atîta violență, încît se făcu tăcere, pentru a-l lăsa să vorbească. Dar el rămase tot nemișcat. Amîndoi vecinii lui Michael stăteau în picioare, gesticulînd peste capul lui Michael, iar domnul Tolby se așeză și zise

— Domnul Sawdry.

— Uite ce este, domnilor și doamnelor, zise domnul Sawdry, în cazul acesta cred că trebuie să facem un compromis. Membrii care au cunoscut fapta administratorului-delegat trebuie să fie demiși din consiliu, iar noi trebuie să ne oprim aici.

Domnul care şade în faţa mea spune mereu „Nu" ; noi îl rugăm să ne expună vederile sale.

— Nu, zise acţionarul mort, dar mai încet.

— Dacă un om nu-şi poate expune vederile, continuă domnul Sawdry, aşezîndu-se aproape peste Michael, socot că nu trebuie să întrerupă discuţia.

Un acţionar din rîndul întîi se ridică, se întoarse cu faţa la adunare şi zise :

— Eu cred că prelungirea acestei discuţii înseamnă pierdere de vreme ; este evident că părerile noastre sînt împărţite în două, dacă nu chiar în trei puncte de vedere. Întreaga viaţă economică a acestei ţări este condusă azi în baza principiului încrederii delegate ; poate fi bine, poate fi rău... dar aşa este. Trebuie să aveţi încredere în cineva. În ceea ce priveşte cazul în speţă, pînă la data actuală, noi n-am avut nici un motiv să ne manifestăm neîncrederea faţă de consiliu şi, după părerea mea, consiliul n-a avut nici un motiv să manifeste neîncredere faţă de fostul administrator-delegat. Socot, deci, că în momentul de faţă mergem prea departe, propunînd o măsură atît de radicală ca votul de neîncredere ; eu cred că ar trebui să chemăm consiliul în şedinţă şi să întrebăm ce asigurări ne dă împotriva unei eventuale întîmplări asemănătoare în viitor.

Sunetele aprobatoare ale acestui discurs moderat fură atît de confuze, încît Michael nu le putu desluşi. Situaţia deveni cu totul alta după discursul următor. Acesta fu rostit de un acţionar aşezat în dreapta sălii, cu păr roşiatic, gene blonde, mustaţa scurtă şi cu faţa stacojie.

— Eu n-am nimic de obiectat la propunerea de a rechema în sală consiliul, zise cu un glas cam ironic, pentru a da votul de neîncredere în prezenţa sa. Mai există o problemă, pe care n-a atins-o nimeni, şi anume : dacă îi demitem, în ce măsură îi putem face răspunzători de pierderea suferită de noi ? Chestiunea nu este limpede, dar avem o sursă bună, pe care trebuie s-o exploatăm, dacă vrem să mergem pe această cale. Pe cînd, dacă nu-i demitem, este limpede că nu o vom putea face, chiar dacă am dori.

Impresia produsă de această cuvîntare fu cu totul diferită de cele premergătoare. Ea fu urmată de tăcere, ca şi cînd, în fine, cineva spusese un lucru important. Michael holbă ochii la domnul Tolby. Ochii rotunzi, de culoare deschisă şi cam

ieşiţi din orbite ai acestui bărbat masiv păreau îngînduraţi din cale afară. „Aşa trebuie să privească un păstrăv cînd vede o muscă", gîndi Michael. Deodată, domnul Tolby se ridică.

— Bine, zise, să-i chemăm în sală.

— Da, zise acţionarul mort.

Nimeni nu obiectă.

Michael văzu un acţionar ridicîndu-se în picioare şi urcîndu-se pe estradă.

Să fie anunţată şi presa ! adăugă domnul Tolby.

Capitolul XIII

SOAMES ÎNCOLȚIT DE HAITĂ

După ce se închisese ușa în urma consiliului de administrație, care părăsise sala, Soames își căută un loc într-o nișă, cît mai departe de masa la care dejunaseră cu toții înainte de adunare.

— Parastas, ei, Forsyte ? îi spuse un glas la ureche. Cred că ne-a sunat ceasul. Sărmanul bătrîn Mothergill e cam verde. Cred c-ar trebui să ceară încă o cămașă !

Soames clocotea.

— Problema trebuia bine pusă, mîrîi Soames. Președintele nu e la înălțime !

Avea în față umbra bătrînului unchi Jolyon ! El ar fi rezolvat-o simplu ! Trebuia o mînă de fier.

— Un avertisment pentru noi toți, Forsyte, să nu mai fim leali ! Lealitatea nu mai e la modă ! Ah ! Fontenoy !

Soames observă o persoană înaltă, cu capul aplecat asupra lui.

— Ei bine, domnule Forsyte, sper că sînteți mulțumit! Urîtă treabă ! Eu, dacă eram președinte, nu acceptam să mă retrag din ședință. Niciodată nu trebuie să pierzi din ochi cîinii, nu-i așa, Mont ! Dacă-i scapi din mînă, se reped la tine ! Ce n-aș da să pot intra printre ei cu un bici, le-aș trage cîteva celor doi tipi grași, cu obraz de maimuță... aceia sînt periculoși ! Dacă n-aveți ascunsă o carte în mînecă, domnule Forsyte, sîntem lichidați.

— Ce să am în mînecă ? întrebă Soames rece.

— Să fie al naibii, *sir*, dumneavoastră ați aruncat castanele în foc, dumneavoastră trebuie să le scoateți. Eu nu-mi pot permite luxul de a pierde aceste jetoane de prezență !

Soames îl auzi pe *sir* Lawrence murmurînd

— Cam dur, dragul meu Fontenoy !

Iar Soames îi spuse cu răutate :

Puteți pierde mai mult decît jetoanele de prezență.

— Imposibil ! Pot să-mi ia chiar mîine Eaglescourt, mă scapă doar de pagubă. Dintr-o dată, o licărire sentimentală se aprinse în ochii săi bătrîni Statul te aduce la sapă de lemn, îți suge măduva din oase și-ți mai cere să prestezi servicii publice gratuite. Nu se poate, Mont... nu se poate !

Soames întoarse capul ; n-avea nici o poftă de vorbă, se simțea ca un om în fața unui mormînt, urmărind cum se coboară încet coșciugul. Acum se duce infailibilitatea lui... se duce ! Nu-și făcea iluzii. Totul va apărea în gazete, și reputația lui de om cu judecată sănătoasă s-a dus pentru totdeauna ! Amarnică încercare ! Neamul Forsyte nu va mai spune : „Soames zice... Bătrînul Gradman nu-l va mai privi cu ochii unui cîine bătrîn, mîrîind uneori, dar supunîndu-se totdeauna infailibilității lui. O să fie o lovitură grea pentru bietul bătrîn. Cunoștințele lui din lumea afacerilor — de altfel, puține la număr... acum ! — nu-l vor mai privi cu respect și invidie. Soames se întreba dacă ecourile vor ajunge pînă la Dumetrius și piața tablourilor ! Singura lui mîngîiere era că Fleur nu va afla. Fleur ! Ah ! Numai de-ar trece bine peste ceea ce o așteaptă ! Pentru o clipă, mintea lui se goli de orice alt gînd. Apoi, dintr-o dată, se umplu din nou de grijile imediate. Pentru ce vorbeau cu toții, de parcă s-ar fi aflat un cadavru în cameră ? Da ! De fapt, așa era... cadavrul infailibilității sale ! Pierderea bănească trecea pe planul al doilea, i se părea îndepărtată și de neconceput... ca și viața viitoare. Mont spusese ceva despre lealitate. Soames nu pricepea ce amestec avea lealitatea în această poveste ! Însă, dacă toți aceștia credeau că era speriat, se înșelau amarnic. Un val de curaj și dîrzenie se avîntă în ființa lui. Acționarii, administratorii-delegați n-au decît să chelălăiască și să-și încleștezе pumnii ; el n-avea de gînd să se lase dus de ei. Un glas zise :

Poftiți, vă rog, în sală, domnilor.

Ocupîndu-și locul în fața penei de gîscă nefolosite, Soames fu surprins de tăcere... Acționarii așteptau să înceapă consiliul, consiliul aștepta să înceapă acționarii. „Ce n-aș da să intru cu biciul între ei !" Porcul acela bătrîn a spus vorbe cam extravagante, dar nu lipsite de miez !

În cele din urmă, președintele, al cărui glas te făcea să te gîndești la o salată de crudități cu untdelemn, zise ironic :

— Ei bine, domnilor, sîntem la dispoziția dumneavoastră.

Individul masiv, cu obraz congestionat, care stătea lîngă Michael, se ridică în picioare și-și deschise gura de maimuță.

— În rezumat, domnule președinte, noi nu sîntem de fel mulțumiți ; dar, înainte de a lua o hotărîre, vrem să știm ce aveți de spus.

Tocmai în dreptul lui Soames, un acționar sări în picioare și adăugă :

— Am vrea să știm, *sir*, ce garanții ne puteți da că așa ceva nu se va mai întîmpla în viitor.

Soames îl văzu pe președinte zîmbind... tipul n-are coloană vertebrală !

— De fapt, nici un fel de garanție, domnule. Cred că nimeni dintre dumneavoastră nu-și închipuie că, dacă noi am fi știut că administratorul nostru delegat nu este demn de încrederea noastră, l-am fi lăsat în funcție măcar un minut !

Soames gîndi : „Nu e bine... se contrazice !" Așa era, căci celălalt individ cu fața boantă observase.

— Tocmai aceasta este problema, zise el. Doi dintre dumneavoastră *știau*, și totuși, individul a rămas în funcție cîteva luni, făcîndu-și interesele și înșelînd societatea după bunul lui plac !

Apoi, unul după altul, acționarii începură să latre.

— Cum rămîne cu afirmația dumneavoastră anterioară ?

— Ați recunoscut că sînteți cu toții răspunzători.

— Ați spus că sînteți absolut mulțumit de atitudinea celor doi membri din consiliu în această chestiune.

O adevărată haită !

Soames îl văzu pe președinte aplecîndu-și capul, parcă ar fi vrut să și-l clatine ; bătrînul Fontenoy mîrîia, bătrînul Mothergill își sufla nasul, Meyricke își mișca umerii ascuțiți. Deodată, nu-i mai putu vedea — *sir* Lawrence se ridicase în picioare.

— Dați-mi voie să spun cîteva cuvinte ! În ceea ce mă privește, îmi este cu neputință să primesc generoasa ofertă a președintelui de a lua asupra sa o răspundere care, fără îndoială, apasă pe umerii mei. Dacă eu am judecat greșit atunci cînd am decis să nu dau în vileag suspiciunile noastre, trebuie să

suport consecințele și cred că... situația se va limpezi dacă eu ofer adunării generale demisia mea.

Soames îl văzu înclinîndu-se ușor, punîndu-și monoclul la ochi și așezîndu-se.

Cuvintele fură urmate de un murmur... aprobare, mirare, dezaprobare, admirație? Procedase cu eleganță. Soames, însă, n-avea încredere în eleganță... întotdeauna îi făcea impresia unui păun fudul. Simțea o furie sălbatică.

— După cîte se pare, zise ridicîndu-se, eu sînt al doilea membru incriminat. Foarte bine! De la început și pînă la sfîrșitul acestei chestiuni, nu știu să fi făcut altceva decît să-mi îndeplinesc datoria. Sînt convins că n-am judecat greșit. De aceea, socotesc că este absolut nedrept să fiu penalizat. Am avut destule griji și temeri pentru a nu mai fi și țapul ispășitor al acționarilor, care au adoptat această politică fără murmur, înainte de intrarea mea în consiliu, și care acum sînt supărați pentru că au pierdut de pe urma ei. Dumneavoastră trebuie să-mi mulțumiți mie pentru faptul că s-a renunțat la această politică; tot mie trebuie să-mi mulțumiți că azi nu mai aveți în funcția de administrator-delegat un om necinstit, și tot mie trebuie să-mi mulțumiți pentru faptul că ați fost convocați azi aici, pentru a decide asupra acestei chestiuni. Nu vreau nicidecum să mă scuz. Dar problema are și un alt aspect. Eu nu vreau să pun serviciile mele la dispoziția unor oameni care nu le prețuiesc. Nu admit atitudinea pe care ați avut-o astăzi, aici. Dacă vreunul dintre dumneavoastră crede că mă poate învinui de ceva, îl rog să acționeze în justiție. Voi fi încîntat să mă judec în fața tuturor instanțelor și voi merge pînă la Camera Lorzilor, dacă va fi necesar. Am trăit și am lucrat o viață întreagă în City și nu sînt obișnuit cu suspiciuni și nerecunoștință. Dacă cele petrecute aici sînt un exemplu al mentalității și purtării din ziua de azi, mă retrag din lumea afacerilor. Eu nu-i ofer adunării generale demisia mea. Eu demisionez.

Înclinîndu-se către președinte, își dădu scaunul la o parte, merse cu pași apăsați spre ușă, o deschise și ieși.

Își căută pălăria. N-avea nici o urmă de îndoială că zguduise nervii celorlalți! Indivizii aceia cu fețe boante rămaseseră cu gura căscată! Tare i-ar fi plăcut să vadă ce lăsase în urmă, dar demnitatea lui nu-i îngăduia să mai deschidă o dată ușa. Luă un sandviș și începu să mănînce, cu pălăria pe

cap și cu spatele la ușă. Se simțea bine cum nu se simțise de luni de zile. Un glas zise :

— „Iar demersurile ulterioare nu l-au mai interesat !" Nu mi-am închipuit, Forsyte, că ești orator ! Le-ai tras una drept în obraz ! De cînd sînt, n-am văzut o adunare generală pusă astfel cu botul pe labe ! Apoi, ai salvat consiliul, concentrînd întreaga lor mînie asupra dumitale. Ai fost foarte elegant, Forsyte !

Soames mîrîi mestecînd :

— Nici un fel de eleganță ! Ai demisionat și dumneata ?

— Da. Am stăruit asupra demisiei mele. Cînd ieșeam, individul acela cu obraz congestionat tocmai propunea un vot de încredere în consiliu... și o să-l dea, Forsyte... o să-l dea ! Între altele, s-a vorbit ceva și despre răspunderi bănești !

— Da ? zise Soames, zîmbind mînios. Asta nu le mai reușește. Singura lor șansă ar fi fost să urmărească consiliul de administrație pentru a fi inițiat asigurările în străinătate *ultra vires* [1] ; dacă, însă, dau un nou vot de încredere consiliului, după ce chestiunea a fost ridicată în ședința publică, s-au curățat. Un lucru e sigur : că nici dumneata, nici eu nu puteam fi urmăriți pentru că n-am dezvăluit bănuielile noastre.

— Ce ușurare... îți mărturisesc ! zise *sir* Lawrence oftînd. Să știi, Forsyte, că azi ai ținut discursul vieții dumitale !

Perfect conștient de acest lucru, Soames dădu din cap. În afară de oroarea că ar putea să-și vadă numele tipărit în gazete, începu să-l preocupe gîndul că fusese extravagant. Niciodată nu-i bine să-ți pierzi firea ! Un zîmbet amar i se așternu pe buze. Nimeni, nici chiar Mont, nu-și dădea seama ce nedreptate i se făcuse.

— Ei bine, zise, eu plec.

— Cred, Forsyte, c-ar fi bine să mai rămîn ; vreau să aflu deznodămîntul.

— Deznodămînt ? O să numească doi proști și o să se tămîieze reciproc. Acționari ! La revedere ! Soames păși spre ușă.

Trecînd prin fața Băncii Angliei, avu senzația că pleacă din propria-i viață. Istețimea, discernămîntul, priceperea lui în afaceri... defăimate ! Nu le-a plăcut ; ei bine... se va lăsa de ele ! În viitor, nu se va mai amesteca în asemenea tre-

[1] Peste puteri (lat.).

buri ! Asta face parte integrantă din mentalitatea modernă. Să lucrezi de azi pe mîine, iar oamenii serioşi să fie daţi la o parte ! Oamenii pentru care o liră sterlină înseamnă o liră sterlină şi nu o bucată de hîrtie cu care să-ţi încerci norocul ; oamenii care ştiau că binele ţării depindea de buna şi corecta administraţie a propriilor lor averi nu mai erau dezirabili. Unul după altul, vor fi daţi la o parte, aşa cum i se întîmplase lui, pentru ca locul lor să fie ocupat de alarmişti, revoluţionari, indivizi agitaţi sau tipi deştepţi, lipsiţi de scrupule, ca Elderson. Această mentalitate plutea în aer. Dar cinstea omului de bun-simţ nu va putea fi niciodată înlocuită prin pofte şi lăcomie.

Fără să vrea, coti spre Poultry. Ei bine, va trece chiar acum pe la Gradman şi-i va spune că în viitor va trebui să hotărască singur. La intrarea fundăturii, se opri o secundă, parcă voia să-şi imprime în creier culoarea gălbuie a caselor. Va renunţa la toate însărcinările, tutele şi alte asemenea ! N-avea poftă să se lase ironizat de familie. Dintr-o dată, un val de amintiri îl cuprinse. Camera aceea dosnică, de colo, ar putea povesti multe... cîte testamente executate, cîte contracte de închiriere reînnoite, cîte case vîndute şi cîte investiţii făcute după aprecierea lui ! Ce noian de satisfacţii de pe urma atîtor averi bine administrate ! Nu face nimic ! De azi încolo, se va ocupa numai de propria-i avere. Iar ceilalţi îşi vor vedea singuri de treburi... Şi în vremurile de acum, nu vor avea puţină bătaie de cap !

Urcă încet scările de piatră.

În sanctuarul afacerilor, Forsyte dădu cu ochii de ceva neobişnuit : Gradman lipsea, iar pe masa mare, galbenă, stătea un pepene galben lîngă un coş de paie. Soames adulmecă. Mirosea foarte frumos. Luă pepenele în mînă şi-l privi în lumină. Culoarea galbenă verzuie, plasa de fibre... era, într-adevăr, chinezesc ! Oare, bătrînul Gradman îi va azvîrli coaja aşa cum o face *Maimuţa albă ?*

Stătea cu pepenele în mînă, cînd auzi un glas spunîndu-i :

— Ooh ! Nu mă aşteptam să veniţi azi, domnule Soames. Voiam să plec mai devreme, soţia mea are nişte musafiri.

— Văd ! zise Soames, punînd pepenele pe masă. Pentru moment, n-ai nimic de lucru. Am venit doar să-ţi spun să întocmeşti formalităţile prin care renunţ la toate împuternicirile date mie de către familia Forsyte.

Faţa bătrînului Gradman luă o expresie de uluială, încît Soames nu se putu opri să zîmbească.

— Poţi să-mi păstrezi gestiunea lui Timothy, dar pe celelalte trebuie să le lichidăm. Tînărul Roger se poate ocupa de ele. N-are nici o treabă.

Exclamaţia mînioasă şi dezaprobatoare: „Dumnezeule! N-o să le placă!" îl irită pe Soames.

— Atunci să le lase baltă! Eu am nevoie de odihnă.

Nu voia să dea explicaţii... Gradman le va putea citi singur în *Financial News* sau în orice alt ziar.

— Asta înseamnă că n-o să vă mai văd atît de des, domnule Soames; cu averea domnului Timothy nu avem niciodată de lucru. Doamne-Dumnezeule! Sînt de-a dreptul năucit. Nu vreţi să vă ocupaţi nici de averea surorii dumneavoastră?

Soames se uită la bătrîn, avea mustrări de conştiinţă... ca întotdeauna cînd se simţea apreciat.

— Ei bine, îi zise, mă voi ocupa de ea; am să viu la birou, firește, pentru treburile mele. Bună ziua, Gradman. Pepenele acesta e foarte bun.

Plecă, fără a-i mai da prilej de vorbă. Bietul bătrîn! Nici *el* n-o mai duce mult, cu toate că pare atît de viguros! O să fie greu de înlocuit!

Ajuns în Poultry, hotărî să treacă prin Green Street, s-o vadă pe Winifred... Deodată îl cuprinse o stranie nostalgie... Park Lane, vremurile sigure de odinioară, tinereţea lui fericită şi liniştită, sub aripile ocrotitoare ale lui James şi Emily. Astăzi, Winifred era pentru el întruchiparea trecutului; firea ei dîrză nu se schimbase, oricît de mult se străduia să ţină pasul cu moda.

O găsi îmbrăcată cam tinereşte, bînd ceai chinezesc, care nu-i plăcea, dar n-avea încotro, de vreme ce toate celelalte ceaiuri erau „ordinare"! Îşi luase un papagal. Papagalii erau din nou la modă. Pasărea făcea un zgomot îngrozitor. Sub influenţa papagalului sau a ceaiului chinezesc — preparat după moda englezească, dintr-un sort cultivat de chinezi anume pentru stomacul străinilor şi care pe el îl enerva întotdeauna — Soames îi povesti pe loc toată povestea.

După ce isprăvi, Winifred spuse pe un ton calm:

— Bine, Soames, cred că ai procedat splendid; aşa le trebuie!

Dîndu-şi seama că în povestirea sa nu prezentase adevărul aşa cum o să apară el în faţa publicului, Soames mîrîi :

— Toate bune şi frumoase, dar în presa financiară vei găsi cu totul altă versiune.

— Oh ! N-o citeşte nimeni. Eu nu mi-aş face griji. Tu eşti adeptul lui Coué ? E un omuleţ atît de reconfortant, Soames ; l-am auzit vorbind. Uneori e cam plictisitor, dar de ultimă modă.

Soames tăcu ; nu-şi recunoştea niciodată slăbiciunile.

— Cum merge mica plictiseală a lui Fleur ? întrebă Winifred.

„Mica plictiseală !" răsună ca un ecou deasupra capului ei. Papagalul ! Se căţără pe perdelele de brocard, mişcîndu-şi gîtul în sus şi-n jos.

— Poly, zise Winifred, nu fi rea !

— Soames ! făcu papagalul.

— Eu l-am învăţat ; nu-i drăguţ ?

— Nu, zise Soames. Eu l-aş închide într-o colivie ; o să-ţi strice perdelele.

Deodată, supărările după-amiezii se redeşteptară în el. Ce era viaţa ? Papagaliceală ! Ce pricepeau oamenii din adevărul real ? Repetau unul vorbele celuilalt, ca o adunare de acţionari, sau îşi formau preţioasele păreri după ceea ce scria în *The Daily Lair* [1]. Se ţineau cu sutele după cîte un om care avea o atitudine, ca o turmă de oi !

— Rămîi să cinezi la mine, dragul meu ! îi propuse Winifred.

Da ! Va cina aici. Oare, nu cumva avea un pepene ? Nu era dispus să se aşeze la masă faţă-n faţă cu soţia lui, la South Square. Făcea prinsoare, unu la zece, că Fleur nu va coborî la cină. Iar tînărul Michael... fusese azi după masă la adunare şi asistase la întreaga şedinţă. Soames n-avea poftă să rediscute toată întîmplarea.

În timp ce se spăla pe mîini înainte de cină, o servitoare îi spuse prin uşă.

— Sînteţi chemat la telefon, domnule.

La capătul celălalt al firului, se auzi glasul lui Michael, încordat şi răguşit :

— Dumneavoastră sînteţi, *sir ?*

[1] Mincinosul zilei

— Da. Ce s-a întîmplat ?

— Fleur. A început de la ora trei. V-am căutat să vă dau de veste.

— Ce ? strigă Soames. Cum ? Spune repede !

— Ei zic că totul e normal. Dar e îngrozitor. Ei spun că acuşi, acuşi. Convorbirea se întrerupse.

— Dumnezeule ! zise Soames. Unde mi-e pălăria ?

La uşă, servitoarea îl întrebă :

— Vă întoarceţi la cină, *sir* ?

— Cină ! mîrîi Soames şi ieşi.

O porni în goană, aproape fugind, cu ochii în căutarea unui taxi. Firește, nici urmă de maşină ! Nici un taxi ! În faţa clubului „Isseum", găsi un taxi decapotat ; după furtuna din noaptea trecută, era o seară minunată. Ce furtună ! Era de prevăzut. Zece zile înainte de termen. Cum de nu se dusese de-a dreptul în South Square, sau măcar să fi anunţat prin telefon unde se află ? Toate cele petrecute după amiază se risipiră ca fumul. Biata copilă ! Biata fetiţă ! Ce-o fi cu semianestezia aceea ? Pentru ce n-a fost şi el acolo ? Poate că el... Natura ! Blestemata ! Natura... nici pe Fleur n-a cruţat-o !

— Grăbeşte-te ! zise aplecîndu-se spre şofer. Plătesc dublu !

Trecură pe lîngă clubul „Connoisseurs", palatul regal, Whitehall ; trecură pe lîngă toate lăcaşurile de unde natura era exclusă, iar Soames, cenuşiu, cu suflarea tăiată, era cufundat în apele emoţiilor primitive. Trecură prin faţa lui Big Ben ; ora opt ! Cinci ore ! De cinci ore !...

— Fă să se isprăvească ! mîrîi cu glas tare. Fă să se isprăvească, Dumnezeule !

Capitolul XIV

TORTURA

Cînd socrul său se înclinase în faţa preşedintelui şi ieşise, Michael îşi înfrînase dorinţa arzătoare de a striga : „Bravo". Cine ar fi crezut că „bătrînul" va avea o atitudine atît de straşnică ? Le-a arătat el lor, cu vîrf şi îndesat ! În timpul pauzei care urmă, acţionarii vociferară şi se certară între ei ; în cele din urmă, domnul Sawdry, vecinul său, izbuti să se facă auzit.

— Acum, după ce membrul învinuit s-a retras, propun să acordăm votul nostru de încredere celorlalţi membri din consiliu.

Michael îl văzu pe tatăl său ridicîndu-se, zîmbind cam afectat şi înclinîndu-se în faţa preşedintelui ; apoi îl auzi spunînd :

— Consider că şi demisia mea a fost primită ; dacă-mi îngăduiţi, mă retrag împreună cu domnul Forsyte.

Cineva din sală zise :

— Sînt întru totul de acord cu votul de încredere.

Michael trecu prin faţa genunchilor domnului Sawdry şi se îndreptă spre uşă. De acolo, văzu că aproape toate mîinile erau ridicate pentru votul de încredere. „Pradă acţionarilor !" îşi zise, şi ieşi din localul adunării. Delicateţea îl opri să-i caute pe cei doi sacrificaţi. Îşi salvaseră demnitatea, dar restul le-a rămas cîinilor.

Mergînd spre apus, se gîndea la căile brutale ale justiţiei. Acţionarii erau, firește, supăraţi şi cineva trebuia să fie ţap ispăşitor pentru a le satisface simţul de echitate. L-au găsit pe „bătrînul Forsyte" care, dintre toţi, era cel mai puţin vinovat ; în ceea ce-l privea pe Bart, dacă şi-ar fi ţinut gura, de-

sigur că l-ar fi înglobat și pe el în votul de încredere. Totul era perfect natural și ilogic. Era aproape ora patru.

Contrafaceri ! În această zi a apariției cărții, vechile lui sentimente pentru Wilfrid se redeșteptară cu toată intensitatea de odinioară. Va face tot ce se poate pentru volum... Bietul băiat ! Cartea nu trebuie să fie un eșec !

După ce trecu pe la doi mari librari, se duse la club, unde se închise în cabina telefonică. Pe vremuri, oamenii luau o birjă și mergeau de la unul la altul ! Acum, telefonul era un mijloc de comunicație mai rapid ! Cu mare greutate i se făcu legătura cu Sibley, Nazing, Upshire, Master și alți cîțiva „aleși" Căută să-i miște atingîndu-le coarda sensibilă, și zise : „Cartea va lua piuitul vechii gărzi și al proștilor în general ; dar cei «competenți» trebuie să bată oleacă toba în jurul ei" Îi solicita pe fiecare în parte, ca și cînd ar fi fost singurul a cărui laudă era cu adevărat importantă. „Dacă n-ai recenzat-o încă, bătrîne, vrei s-o faci cît de curînd ? Numai părerea ta are greutate, firește". Apoi, îi spunea fiecăruia „Nu-mi pasă dacă se vinde ori ba, dar vreau ca Wilfrid să fie prețuit așa cum se cuvine". De fapt, vorbea sincer. În timpul acestui ceas petrecut în cabina telefonică, editorul din Michael era mort, numai prietenul era viu și plin de suflet. Cînd ieși, cu desăvîrșire epuizat, sudoarea îi curgea de pe frunte era ora patru și jumătate.

„O ceașcă de ceai... și plec acasă !" își zise. Ajunse în fața ușii sale la ora șase. Ting-a-ling, părăsit, ședea ghemuit într-un colț îndepărtat al holului.

— Ce-i cu tine, bătrîne ?

De sus, îi răspunse un sunet care-i îngheță sîngele în vine... un geamăt încet, prelung.

— Oh ! Doamne ! zise Michael cu suflarea tăiată și urcă scările în fugă.

Anette îl întîmpină în ușă. El pricepu vag că vorbea franțuzește, că-i zice *mon cher*, apoi percepu cuvintele

— *Vers trois heures...* [1]. Doctorul spune că n-avem motive de îngrijorare... totul merge perfect.

Iarăși un geamăt, și ușa se închise în fața lui ; Anette dispăru. Michael rămase în picioare, cu întreg corpul scăldat într-o sudoare rece și cu unghiile înfipte adînc în palme.

[1] Pe la ora trei... (fr.).

„Iată cum devii tată ! își zise. Iată cum am devenit eu fiul părinților mei !" Din nou un geamăt ! N-avea putere să stea acolo și n-avea putere să plece. Mai poate dura ceasuri ! Michael repeta neîncetat : „N-avem motive de îngrijorare... n-avem motive de îngrijorare !" Ușor de spus ! Cuvinte lipsite de sens ! Creierul său, inima sa, căutînd ușurare, se opriră asupra celei mai bizare mîngîieri posibile : presupunînd că micuțul care se naște acum n-ar fi fost al lui... ar fi fost... ar fi fost al lui Wilfrid. Cum s-ar fi simțit el aici, în fața ușii ? S-ar fi... s-ar fi putut întîmpla atît de ușor... azi cînd nimic nu mai e sacru ! Nimic, în afară de... de ceea ce îi era mai scump decît el însuși... de cea care geme acolo, înăuntru. Neputînd îndura s-o audă, coborî în salon. Măsura încoace și-ncolo pardoseala de aramă, cu o țigaretă în gură, pășind aiurit și chinuit de revoltă. Pentru ce trebuia să se nască oamenii astfel ? Să fii convins că nimic nu are importanță... și totuși să treci prin asemenea torturi ! Ceva ce se naște cu prețul atîtor sufe rințe trebuie să aibă importanță și o va avea ! Omul trebuie să țină seama de acest lucru ! Apoi nu se mai gîndi la nimic ; se opri în loc și ascultă încordat. Nimic ! Nu mai putea îndura să stea aici jos ; urcă din nou la etaj. La început nu auzi nimic, apoi iarăși un geamăt ! De data aceasta, se refugie în biroul său și înconjură încăperea privind caricaturile lui Aubrey Greene, dar nu le văzu. Deodată, își aduse aminte de „bătrînul Forsyte". Trebuie să fie anunțat !

Telefonă la clubul „Connoisseurs", la „Remove", precum și la cluburile tatălui său, poate că, după adunare, s-au dus împreună acolo. Nu-l găsi nicăieri. Era ora șapte și jumătate. Oare, cît va mai dura ? Se întoarse la ușa odăii de culcare : nu se auzea nimic. Coborî iarăși în vestibul. Ting-a-ling era lungit în fața ușii principale. „Te-ai săturat și tu !" gîndi Michael mîngîindu-l pe spate și, în mod mecanic, goli cutia de scrisori... Una singură... scrisul lui Wilfrid ! Se duse cu ea în capul scării și o citi pe jumătate atent, în timp ce gîndurile lui îngrijorate erau pe sus.

„Dragă Mont,

Mîine plec ; încerc să străbat Arabia. M-am gîndit că un cuvînt din partea mea ți-ar face plăcere în cazul cînd Arabia mă va străbate pe mine. Mi-am revenit în minți. Aerul de aici e mult prea curat pentru a nutri un sentiment, oricare ar fi el

iar în exil, pasiunea se vestejește curînd. Îmi pare rău că te-am tulburat atît de tare. A fost o eroare că, după război, m-am întors în Anglia și mi-am irosit vremea scriind sporoave pentru tinere cucoane elegante și pentru literați. Sărmana bătrînă Anglie!... trece prin vremuri grele. Spune-i toată dragostea mea pentru ea. Aceeași dragoste și pentru voi.

Mereu al tău,

Wilfrid Desert"

„P.S. Dacă ai publicat manuscrisul pe care ți l-am lăsat, trimite eventualele mele drepturi de autor la adresa tatălui meu. — W.D."

Trăgînd cu urechea la ceea ce se petrecea sus, Michael gîndi: „Așa este... și cartea apare chiar azi! Ciudat! Te pomenești că Wilfrid are dreptate!... Oare, risipa asta de cerneală nu este o eroare gravă? Oare, nu contribuie la agravarea bolii Angliei? N-ar fi mai bine dacă toți ar încăleca pe niște cămile și ar merge pe urma soarelui? Totuși, cărțile aduc mîngîiere, sînt distractive și lumea are nevoie de ele! Anglia trebuie să meargă înainte!" *„Nu poți da-napoi, nu poți da-napoi; biruință sau moarte, pentru cei ce nu pot da-napoi"*. Dumnezeule! Iarăși un geamăt! Din nou se repezi sus, cu urechile astupate și cu priviri sălbatice. Gemetele conteniră: Anette ieși.

— Tatăl ei, *mon cher*; încearcă să-l găsești pe tatăl ei!

— Am încercat, nu dau de el! zise gîfîind Michael.

— Încearcă în Green Street... Doamna Dartie. *Courage!* Totul merge normal. În curînd se isprăvește.

După ce telefonă în Green Street și, în sfîrșit, primi răspuns, se așeză în biroul său, lăsînd ușa deschisă așteptă sosirea „bătrînului Forsyte". Distrat, își văzu o gaură arsă în pantalon... nu observase fumul, nu știa nici că fumase o țigară. Totuși, trebuie să-și vină în fire, acum, cînd vine „bătrînul". Auzind soneria, coborî în grabă să deschidă ușa.

— Ce este? întrebă Soames.

— Încă nimic, *sir*. Poftiți la mine în birou. E mai aproape.

Urcară unul lîngă altul. Capul cărunt, atît de îngrijit, cu o brazdă adîncă între sprîncene, ochii, cu o privire fixă, care

părea să ascundă durere, îl întăriră pe Michael. Bietul bătrîn ! Nici lui nu-i era uşor ! Amîndoi erau cu inima strînsă !

— Beţi ceva, *sir* ? Am nişte coniac.

— Da, zise Soames, beau orice.

Cu paharele de coniac în mînă, ascultară... Apoi, brusc, ridicară paharele şi băură. Amîndoi făceau gesturi automate, ca două păpuşi acţionate de aceeaşi sfoară.

— O ţigară, *sir* ? întrebă Michael.

Soames dădu din cap.

Ţinînd ţigările în faţa buzelor, ascultară, apoi le puseră la gură, le scoaseră şi pufăiră fumul. Michael şedea cu braţul drept lipit de piept. Soames cu stîngul. Aşezaţi unul lîngă altul, păreau două păpuşi automate dintr-un desen.

— Greu de îndurat, *sir*. Îmi pare rău !

Soames dădu din cap. Dinţii îi erau încleştaţi. Deodată, îşi relaxă mîna.

— Ascultă ! zise. Zgomote... diferite... nedesluşite !

Mîna lui Michael dădu de ceva rece, subţire prinsese mîna lui Soames şi o strîngea cu putere : rămaseră astfel, mînă în mînă, privind fix spre uşă.. nici unul nu ştia cît rămăseseră aşa.

Deodată, în uşă nu se mai văzu lumină ; o siluetă în gri stătea în faţa lor... Anette !

— Totul e în ordine ! Un fiu !

Capitolul XV

CALM

A doua zi de dimineață, Michael se deștepta dintr-un somn adînc, cu gîndul „S-a reîntors Fleur!" Apoi își aduse aminte de cele petrecute.

Se duse la ușa ei și întrebă în șoaptă: „În ordine?", iar sora îi răspunse dînd energic din cap.

Deși copleșit de emoție și încordare, mai avea atîta modernism, încît își zise „Ajunge cu sentimentalismul! Du-te și mănîncă-ți liniștit micul dejun!

În sufragerie, Soames trata cu dispreț oul moale din fața lui. Cînd Michael intră, ridică privirea și-și aplecă fața deasupra ceștii cu ceai. Michael înțelese numaidecît: de cu seară șezuseră mînă-n mînă! Văzu, de asemenea, un ziar financiar deschis lîngă farfuria lui.

— Ceva despre adunarea generală, *sir?* Discursul dumneavoastră trebuie să fie extraordinar de citit!

Cu un sunet slab și straniu, Soames îi întinse ziarul. Titlurile erau *Adunare furtunoasă — doi membri demisionează din consiliul de administrație — vot de încredere*" Michael trecu în goană peste rînduri, pînă ajunse la

„Domnul Forsyte, membrul implicat, într-un discurs destul de lung, a spus că nu vrea nicidecum să se scuze. A condamnat purtarea acționarilor, pentru că nu este obișnuit cu suspiciuni. Și-a dat demisia.

Michael puse ziarul pe masă.

— Dumnezeule? zise. „Implicat... suspiciuni!" Au întors lucrurile de parcă...!

— Ziare! spuse Soames și începu să mănînce din ou.

Michael se așeză și desfăcu coaja unei banane, gîndind „Nimic nu i-a făcut mai multă cinste decît ultimele sale clipe acolo ! Sărman flăcău bătrîn !"

— Ei bine, *sir*, îi spuse, eu am fost acolo și tot ceea ce pot spune este că dumneavoastră și tatăl meu ați fost singurii care mi-ați inspirat respect.

— Ei, și ? zise Soames, punînd linguriţa pe farfurie.

Michael simți că dorea să rămînă singur ; își înghiți banana și urcă în birou. Așteptînd să fie chemat la Fleur, îi telefonă tatălui său.

— Sper că nu te simți rău după ziua de ieri, *sir ?*

Sir Lawrence îi răspunse cu glasul subțire, cam slab, dar clar :

— Mai sărac și mai înțelept. Ce spune buletinul ?

— Totul în ordine.

— Gînduri bune din partea noastră amîndurora. Mama ta vrea să știe dacă copilul are păr pe cap.

— Încă nu l-am văzut. Acum mă duc.

Într-adevăr, în ușă stătea Anette și-i făcea semn să vină.

— Te roagă să-i aduci cățelul, *mon cher*.

Michael intră în vîrful picioarelor, cu Ting-a-ling sub braț. „Al unsprezecelea baronet !" Nu văzu prea mult din el, căci Fleur era cu capul aplecat asupra lui. Desigur că părul ei era mai închis decît al copilului. Se îndreptă spre pat și puse respectuos mîna pe spetează.

Fleur ridică capul și-i arătă copilul, care-i sugea de zor degetul mic.

— Nu seamănă cu o maimuță ? zise cu glasul stins.

Michael dădu din cap. Fără îndoială, o maimuță... dar, oare, e albă ?... Aici este întrebarea ?

— Dar tu, iubita mea ?

— Acum sînt bine, dar a fost... Respiră adînc, ochii i se întunecară. Ting, ia te uită !

Cîinele chinezesc, mișcînd ușor nările, se retrase sub brațul lui Michael. Întreaga lui purtare dovedea un criticism netăgăduit. Parcă zicea : „Copii avem și noi, în China. Îmi rezerv dreptul de a mă pronunța mai tîrziu !"

— Ce ochi ! zise Michael. *Lui* nu trebuie să-i spunem că ni l-a adus doctorul din Chelsea !

Fleur rîse cît se poate de încet.

— Pune-l jos, Michael.

Michael îl puse jos, iar cîinele se duse în colțul lui.

— N-am voie să vorbesc, dar am o poftă de vorbă teribilă, zise Fleur, parcă am fost luni de zile mută.

„Întocmai ceea ce am simțit și eu, gîndi Michael, parcă fusese plecată undeva departe, foarte departe."

— Ca și cum am fost la pămînt, Michael. Luni de zile n-am fost eu. Luni de zile să nu fii tu însuți.

Michael zise încet :

— Da ! E un proces cam demodat ! Are păr ? Mama vrea să știe.

Fleur dezveli capul „celui de-al unsprezecelea baronet", acoperit cu un puf negru.

— Ca părul bunicii mele, dar va fi mai deschis la culoare. Ochii o să-i fie cenușii. Oh ! Michael, cine vor fi nașii ? Alison, firește... dar ce bărbați ?

Michael zăbovi puțin înainte de a răspunde :

— Ieri am primit o scrisoare de la Wilfrid. Ai vrea să fie el naș ? E încă acolo, dar aș putea ține eu buretele la biserică în locul lui.

— Și-a revenit ?

— Așa spune.

Michael nu putu citi expresia ochilor ei, dar văzu că-și bosumflă ușor buzele.

— Da, zise Fleur, și cred că un naș ajunge, tu ce crezi ? Al meu nu mi-a dăruit niciodată nimic.

— Unul dintre ai mei mi-a dat o dată o *Biblie* și celălalt m-a certat o dată strașnic. Atunci, rămîne Wilfrid.

Michael se aplecă asupra ei. Ochii lui Fleur păreau a-i cere în mod ironic scuze. El îi sărută părul și plecă iute.

În ușă stătea Soames, așteptîndu-și rîndul.

— Numai un minut, *sir*, zise sora.

Soames se apropie de marginea patului și se opri, privindu-și fata.

— Tăticule dragă ! o auzi spunînd.

Soames îi atinse ușor mîna, dădu din cap, parcă voia să-i spună că e mulțumit de copil și plecă spre ușă, dar, în oglindă, Michael îi văzu buzele tremurînd.

Ajunși jos, Michael fu cuprins de o poftă arzătoare de a cînta. Dar nu se cădea. Intră în camera chinezească și se opri în fața ferestrei, privind spre scuarul luminat de soare. Doamne ! Ce bine e să trăiești ! Zică cine ce-o vrea, nimic nu-i

mai frumos ca viața! Unii pot strîmba din nas, alții o pot disprețui; pot preamări viitorul și trecutul... el voia să trăiască în prezent!

— Am să pun la loc *Maimuța albă*! își zise. Vreau să privesc bestia și în viitor, fără a mă lăsa deprimat de ea! Ieși și se duse la boxa de sub scară, scoase tabloul de sub patru perechi de perdele învăluite în hîrtie cafenie și presărate cu praf contra moliilor. În lumina slabă din boxă, îl ținu la oarecare distanță de el. Ochii acestei făpturi! Totul era cuprins în acești ochi!

— Nu face nimic, bătrîno! îi zise. Te duci din nou la locul tău! și o duse în camera chinezească.

Soames era acolo.

— O aîrn din nou, *sir*.

Soames dădu din cap.

— Vreți să o țineți puțin pînă pun sîrma în cui?

Soames ținu tabloul.

Coborînd pe pardoseala de aramă, Michael zise

— Totul e în ordine, *sir!* și se opri la oarecare depărtare de tablou.

Soames veni spre el. Unul lîngă altul, priviră prelung *Maimuța albă*.

— N-are să fie fericită pînă nu capătă ceea ce dorește, zise Michael în cele din urmă. Singurul lucru este, însă, după cum vedeți, că nu știe ce anume dorește.

DECLARAȚIE FĂRĂ CUVINTE

În ziua de întîi februarie 1924, Jon Forsyte, în convalescență după gripă, ședea în holul unui hotel din Camden, în Carolina de Sud. Citea despre linșaj și părul blond i se cam făcea măciucă.

Auzi un glas spunînd în spatele lui :

— Vrei să mergi cu noi în excursia pe care o facem azi la movilele străvechi din apropiere ?

Ridicînd privirea, dădu cu ochii de un cunoscut al său, tînărul Francis Wilmot, originar din America de Sud.

— Cu plăcere. Cine mai merge ?

— Numai domnul și doamna Pulmore Hurrison, romancierul englez Gurdon Minho, fetele Blair cu prietenele lor, sora mea Anne și cu mine. Dacă vrei să faci sport, poți merge și călare.

— Foarte bine. Azi-dimineață au sosit doi cai noi din Columbia.

— Oh, splendid ! Sora mea și cu mine vom merge călare ; cîteva din fetele Blair, de asemenea. Soții Hurrison îi vor încărca pe ceilalți în automobilul lor.

— „Încărca", zise Jon, e o expresie nimerită. Linșajul despre care citesc este un caz oribil.

Tînărul căruia îi vorbea se rezemă de fereastră. Jon îi admira fața cu o piele ca de fildeș, cu păr și ochi negri, nas și buze subțiri și ținuta-i naturală, suplă.

— Dumneavoastră, englezii, vă revoltați întotdeauna cînd citiți despre linșaj. În Southern Pines, unde trăiești dumneata, nu există o problemă a negrilor. Nici în Carolina de Nord asta nu constituie o problemă gravă.

— Așa și este, și eu nu pretind că am înțeles situația. Dar nu pricep pentru ce negrii nu pot fi judecați întocmai ca albii. Cred că există cazuri cînd trebuie să-i împușcați pe loc, dar nu văd ce argumente aveți în favoarea justiției aplicate de gloată. După părerea mea, dacă un om este prins, el trebuie judecat după lege.

În cazurile speciale despre care este vorba, nu putem pierde vremea.

— Dar dacă omul nu este judecat, de unde știți că e vinovat?

— E adevărat, dar noi preferăm să lichidăm, din cînd în cînd, cîte un negru inocent decît să ne expunem femeile.

— Eu credeam că nu există nimic mai rău decît să omori un om pentru un fapt pe care nu l-a săvîrșit.

— Asta este valabil, poate, în Europa, dar nu aici. Noi nu sîntem încă destul de evoluați.

— Ce părere au despre linșaj cei din nordul Americii?

— Vociferează puțin, dar n-au dreptate. Noi avem negri, iar ei au piele roșii, cu care se poartă cît se poate de grosolan.

Jon Forsyte, îngîndurat, se încruntă și se rezemă de spatele fotoliului său.

— Recunosc că, în țara aceasta, există încă prea mult spațiu liber, zise Francis Wilmot, omul are toate șansele să fugă. De aceea, cînd punem mîna pe cineva, ne facem singuri dreptate.

— Da, fiecare țară cu obiceiurile ei. Ce fel de movile sînt cele la care mergem azi?

— Reminiscențe străvechi din timpul indienilor, se spune că au mii de ani. N-ai cunoscut-o pe sora mea? A sosit abia aseară.

— Nu. La ce oră plecăm?

— La prînz. Drumul călare, prin pădure, durează cam un ceas.

La ora prînzului, Jon, îmbrăcat în costum de călărie, coborî în fața hotelului, unde îi așteptau cinci cai, deoarece două dintre fetele Blair hotărîseră să meargă și ele călare. Plecară, Francis Wilmot cu sora lui în față, iar în urma lor, Jon între surorile Blair.

Fetele Blair erau tinere și frumușele; aveau tipul frumuseții americane: pielea nici prea albă, nici prea neagră, fețe

rotunde și îmbujorate. În cei doi ani și jumătate petrecuți în Statele Unite, Jon se obișnuise cu acest gen. La început, cele două surori fură extrem de tăcute, apoi extrem de gălăgioase. Încălecau ca bărbații și călăreau foarte bine. Jon află că atît ele, cît și organizatorii excursiei, domnul și doamna Pulmore Hurrison, locuiau în Long Island. Fetele îi puseră multe întrebări despre Anglia, la care Jon — care plecase din țară la vîrsta de nouăsprezece ani — inventă o mulțime de răspunsuri. Printre urechile calului său, începu să se uite cu jind la Francis Wilmot și sora lui: conduceau în galop mărunt și într-o tăcere care, de la distanță, părea extrem de odihnitoare. Drumul trecea printr-o pădure de brazi cu trunchiuri subțiri și coroane rară, pe un sol nisipos. Soarele cald strălucea, dar aerul era destul de rece. Jon încălecase un murg săltăreț și se simțea ca un om care și-a recăpătat sănătatea după boală.

Fetele Blair doreau să știe ce părere avea despre romancierul englez. Erau moarte de curiozitate să vadă un intelectual care iese din comun. Jon nu citise decît una dintre cărțile lui și, dintre personaje, nu ținea minte decît o pisică. Fetele Blair nu citiseră nici una, dar auziseră că pisicile lui erau „din cale afară de ingenioase".

Francis Wilmot opri calul și arătă cu mîna spre o movilă mare, ridicată, fără îndoială, de mîna omului. Se opriră cu toții, o priviră vreo două minute în tăcere, apoi, exprimîndu-și părerea că este „foarte interesantă" își văzură de drum. Într-o vale, excursioniștii, veniți cu două automobile, își despachetau mîncarea. Jon duse cei trei cai și-i legă alături de cel al lui Wilmot și al surorii lui.

— Sora mea, făcu prezentările Francis Wilmot.

— Domnul Forsyte, zise sora lui.

Se priviră. Fata era zveltă, dar bine legată: purta o haină cafenie lungă, pantaloni de călărie și cizme. De sub pălăria cafenie de fetru, ieșeau bucle de păr negru. Chipul palid, cam ars de soare, avea o expresie de vioiciune reținută; fruntea îi era lată și netedă; nasul drept avea o linie cam bruscă; avea buzele nevopsite și gura destul de mare, dar frumoasă. Dar ceea ce-l izbi pe Jon, fură ochii, care semănau aidoma cu aceia ai unei nimfe. Erau căprui, puțin oblici, cu privirea fermă și fascinantă. Jon era intimidat. Nici unul dintre ei nu vorbea.

Francis Wilmot spuse:

— Mie mi-e cam foame, și porniră tustrei spre bucatele așternute.

Deodată, Jon se adresă surorii lui Wilmot

— Aud că abia ați sosit, domnișoară Wilmot.

— Da, domnule Forsyte.

— De unde ?

— De la Naseby. E o localitate între Charleston și Savannah.

— Oh, Charleston ! Charlestonul mi-a plăcut.

— Lui Anne îi place mai mult Savannah, spuse Francis Wilmot.

Anne dădu din cap. Părea să nu fie vorbăreață, dar, în puținele vorbe rostite, glasul ei avea o rezonanță plăcută.

— Noi locuim într-un loc destul de părăsit, spuse Francis. Aproape că nu vezi decît negri. Anne n-a vorbit niciodată cu un englez.

Anne zîmbi. Jon zîmbi și el. Nici unul nu continuă conversația. Sosiră la mîncărurile așezate astfel, încît, pentru a ajunge la ele, omul trebuia să facă maximum de efort muscular și digestiv. Doamna Pulmore Hurrison, femeie în vîrstă de vreo patruzeci de ani, cu trăsături energice, ședea cu genunchii îndoiți lîngă ea romancierul englez, Gurdon Minho, își ținea picioarele într-o poziție mai rezervată ; apoi, urma un șir de fete cu picioare frumoase, așezate fără „rezervă" ; puțin mai departe, domnul Pulmore Hurrison, cu buzele strînse, se căznea să scoată dopul unei sticle voluminoase. Jon și cu frații Wilmot se așezară pe jos. Masa începu.

Jon își dădu curînd seama că toată lumea spera ca Gurdon Minho să spună ceva în afară de „Da". „Într-adevăr!", „Ah!", „Exact !" Dar așteptarea lor fu zadarnică. La început celebrul romancier urmări cu o atenție aproape penibilă tot ceea ce spuneau ceilalți, apoi păru să cadă în comă. Patriotul din Jon era dezamăgit, mai ales pentru că el era și mai tăcut decît romancierul... dacă cineva putea fi mai scump la vorbă. Între timp, observase că cele trei fete Blair, împreună cu prietenele lor, urzeau o conspirație pentru a-l scoate din fire pe englezul cel taciturn. Sora lui Francis Wilmot, atît de puțin vorbăreață, îl odihnea ; de altfel, Jon era convins că ea n-avea dreptul și nici intenția de a lua parte la conspirația celorlalte. Pentru a trece peste acele momente penibile, începu să servească și

fu încîntat cînd masa, îngurgitată în stomacurile comprimate, se ispăvi. Excursiile sînt ca și ziua de Crăciun : în viitor sau în trecut sînt mai frumoase decît în prezent. După ce trecu perioada de timp în care, după masă, necesități normale îi obligă pe excursioniști să se despartă, după sexe, coșurile cu alimente fură strînse și cu toții se întoarseră la vehiculele lor. Cele două automobile plecară spre o altă movilă, la o depărtare de vreo două mile. Francis Wilmot și cele două surori Blair voiau să se întoarcă la hotel, să privească o partidă de polo. Jon o întrebă pe Anne Wilmot ce dorea să facă. Ea voia să vadă cealaltă movilă.

Încălecară și porniră tăcuți pe o potecă, prin pădure. În cele din urmă, Jon o întrebă ;

— Vă plac excursiile ?

— Nu, de fel.

— Nici mie. Dar călăria vă place ?

— Îmi place mai mult decît orice pe lume.

— Mai mult decît dansul ?

— Da, fără îndoială. Îmi plac călăria și înotul.

— Ah ! Mi-am închipuit că.. zise Jon și tăcu.

— Ce v-ați închipuit ?

— Mi-am închipuit că sînteți o bună înotătoare.

— Pentru ce ?

Jon îi spuse jenat :

— După ochii dumneavoastră...

— Cum ? Am ochi de pește ?...

Jon rîse.

— Nu tocmai. Seamănă cu ochii unei nimfe.

— Nu știu dacă acesta este un compliment.

— Sigur că este.

— Eu credeam că nimfele nu sînt prea respectabile.

— Oh ! Nimfele din apă... sînt foarte... Natural, sînt sfioase.

— Aveți multe în Anglia ?

— Nu. De fapt, n-am văzut încă nici una.

— Atunci, de unde știți cum sînt ?

— Cred că instinctul mi-o spune.

— Nu-i așa că ați primit o educație clasică, de altfel, ca toți englezii ?

— Nici vorbă.

— Şi cum vă place America, domnule Forsyte ?

— Foarte mult, dar uneori mă cuprinde dorul de ţară.

— Mi-ar plăcea să călătoresc.

— N-aţi călătorit niciodată ?

Ea clătină capul.

— Eu stau tot timpul acasă şi mă ocup de gospodărie. Dar îmi dau seama că va trebui să vindem bătrîna noastră casă. Cultura bumbacului nu mai rentează.

— Eu cultiv piersici în apropiere de Southern Pines. Ştiţi unde este ? În Carolina de Nord. În momentul de faţă, este rentabil.

— Staţi singur acolo ?

— Nu. Locuiesc cu mama mea.

— E englezoaică ?

— Da. Şi tatăl dumneavoastră ?...

— A murit acum patru ani. Francis şi cu mine am rămas orfani de zece ani.

— Mi-ar face plăcere dacă aţi veni amîndoi să petreceţi cîteva zile la noi. Mama ar fi încîntată.

— Seamănă cu dumneavoastră ?

Jon rîse.

— Nu. E frumoasă.

Ochii gravi ai fetei se îndreptară spre el, pe buze i se aşternu un zîmbet vag.

— Aş veni bucuros, dar noi nu putem niciodată să plecăm de acasă amîndoi deodată.

— Aici sînteţi amîndoi, remarcă Jon.

— Mîine ne întoarcem acasă. Doream mult să văd cum este la Camden.

Ochii ei se aţintiră din nou, gravi, asupra chipului lui Jon.

— Nu vreţi să veniţi cu noi să vedeţi casa noastră ?... E veche. Francis s-ar bucura dacă aţi veni.

— Dumneavoastră ştiţi întotdeauna ce-i place fratelui dumneavoastră ?

— Da, desigur.

— Trebuie să fie plăcut. Vreţi, într-adevăr, să vin la dumneavoastră ?

— Da, într-adevăr.

— Mă bucur nespus de mult. Detest hotelurile. Vreau să spun că... mă înţelegeţi... Dar cum el nu înţelegea ce voia să spună, era convins că nici ea nu înţelesese.

Fata îşi ajunse calul, iar săltăreţul lui Jon o porni şi el într-un galop uşor.

Galopară pe aleile pădurilor seculare. Soarele le bătea în ochi, în aer plutea miros cald de brad, răşină şi iarbă, pămîntul era nisipos şi moale, iar caii bine dispuşi. Jon se simţea fericit. Fata avea ochi stranii, fascinanţi, şi călărea mult mai bine decît fetele Blair.

— Cred că toţi englezii călăresc bine, îi spuse ea.

— Majoritatea celor ce ştiu să încalece, dar în ziua de azi călăria nu se mai practică pe scară întinsă.

— Mi-ar plăcea să văd Anglia. Strămoşii mei au venit din Anglia în anul 1700... de la Worcestershire. Pe unde este ?

— Pe coasta de apus a Angliei centrale, zise Jon. Dar seamănă atît de puţin cu ceea ce se vede pe aici, încît nici nu vă puteţi închipui. E un ţinut unde se cultivă fructe... e foarte frumos ; case albe de lemn, păşuni, livezi de pomi, păduri, dealuri verzi. Am făcut odată, într-o vacanţă, o plimbare pe acolo, cu un coleg de şcoală.

— După cum spuneţi, pare foarte frumos. Strămoşii noştri au fost romano-catolici. Aveau o proprietate cu numele Naseby ; de aceea, casa noastră de aici poartă acelaşi nume. Dar bunica mea a fost o creolă de origine franceză, din Louisiana. E adevărat că, după părerea englezilor, creolele au sînge de negru ?

— Noi sîntem foarte puţin informaţi, zise Jon. Ştiu despre creoli că sînt vechi familii franceze şi spaniole. Dumneavoastră, amîndoi, păreţi a avea sînge francez.

— Este adevărat în ceea ce-l priveşte pe Francis. Nu credeţi că am trecut de movilă ? Cred că am făcut vreo patru mile de drum şi movila pare să fie numai la două.

— Are vreo importanţă ? Am văzut-o pe cealaltă şi mi se pare că lumea cam exagerează.

Buzele ei zîmbiră : după cîte se pare, nu rîdea niciodată cu adevărat.

— Ce fel de indieni sînt pe aici ? întrebă Jon.

— Nu ştiu precis. Dacă mai sînt, trebuie să fie seminoli [1]. Francis spune că movilele acestea sînt rămase de la triburi

[1] Piei roşii din America de Nord, vechea populaţie băştinaşă din Florida şi Georgia.

mult mai vechi. Pentru ați venit în America, domnule Forsyte ?

Jon își mușcă buza. Nu-i putea spune adevăratele motive... dușmănie familială... o poveste de dragoste nenorocită...

— Mai întîi, m-am dus în Columbia Britanică, dar nu mi-a mers prea bine. Apoi, am auzit despre piersicile din Carolina de Nord.

Dar pentru ce ați plecat din Anglia ?

— Cred că din dorința de a vedea lumea.

— Da, zise ea pe un ton calm și înțelegător, iar Jon îi era cu atît mai recunoscător cu cît nu înțelesese nimic.

Imaginea primei lui iubiri nu-l mai urmărea în ultima vreme... cam de un an și mai bine. Fusese foarte ocupat cu piersicile. Și apoi, Holly îi scrisese că Fleur avea un băiat. Brusc, Jon zise :

— Cred c-ar trebui să ne întoarcem. Priviți soarele ! De fapt, soarele coborîse binișor în spatele copacilor.

Oh !... Da !...

Jon întoarse calul și spuse :

Să mergem în galop. Peste o jumătate de ceas, soarele apune și luna răsare foarte tîrziu.

Galopară de-a lungul potecii. Soarele apunea mai iute decît prevăzuse el ; aerul se răcise, lumina devenise cenușie. Brusc, Jon opri calul.

— Îmi pare foarte rău, dar cred că nu sîntem pe poteca pe care am venit. Am impresia că ne-am îndepărtat spre dreapta. Toate potecile sînt la fel, iar caii aceștia au sosit abia ieri din Columbia, așa încît nu cunosc ținutul mai bine decît noi.

Ea spuse, rîzînd

— O să ne pierdem.

— M-m ! Nu-i de glumă în pădurile acestea. Oare, nu se sfîrșesc niciodată ?

— Cred că pe aici nu dăm de marginea lor. Iată-ne în aventură !

— Da, dar o să răciți. Noaptea e foarte răcoroasă.

— Iar dumneavoastră ați avut gripă.

— Oh ! Nu face nimic. Uite, aici e o potecă spre stînga. Ce facem ? Mergem înainte pe unde am apucat-o sau o luăm pe poteca aceasta ?

— S-o luăm pe aici.

Porniră în galop mărunt mai departe. Dar era prea întuneric pentru a merge în galop și în curînd se făcu atît de întuneric, încît nici în galop mic nu mai puteau merge. Iar poteca șerpuia dintr-o coțitură într-alta.

— Frumoasă treabă. Îmi pare rău, zise Jon. Privind pe furiș spre fata care mergea alături de el, văzu că zîmbea.

— De ce ? E foarte amuzant !

Jon era încîntat de felul cum gîndea ea, dar nu era de acord.

— Am fost un măgar. Fratele dumneavoastră se va supăra pe mine, și pe bună dreptate.

— Știe că sînt cu dumneavoastră !

— Măcar de-am avea o busolă. Așa cum stau lucrurile, putem umbla pe aici toată noaptea. Iată din nou o întretăiere de drumuri. Pfiii ! Acum se întunecă de-a binelea.

Și parcă, în timp ce rosti aceste cuvinte, lumina zilei se stinse. Abia o mai vedea pe Anne la cinci pași de el. Se apropie, iar ea îi atinse mîneca.

— Nu fiți atît de îngrijorat, îi spuse. Întreaga întîmplare își pierde farmecul.

Trecînd hățurile într-o singură mînă, Jon îi strînse mîna.

— Sînteți admirabilă, domnișoară Wilmot.

— Oh ! Spuneți-mi Anne. Numele de familie sună prea rece cînd ești rătăcit prin păduri.

— Vă mulțumesc foarte mult. Numele meu e Jon, fără „h" : este prescurtarea lui Jolyon.

— Jolyon... Jon ; îmi place.

— Anne a fost întotdeauna numele meu preferat. Să ne oprim pînă răsare luna sau să mergem mai departe ?

— La ce oră răsare luna ?

— Pe la ora zece, cred, judecînd după seara de ieri. Va fi aproape lună plină. Dar acum nu e nici ora șase.

— Să mergem mai departe, dar să lăsăm caii să ne conducă, spuse Anne.

— Bine ! Dar dacă o pornesc în vreo direcție oarecare, sînt sigur că vor porni spre Columbia, și pînă acolo e drum lung.

Merseră pe poteca îngustă, la pas. Se întunecase cu desăvîrșire. Jon spuse

— Ți-e frig ? Ți-ar fi mai cald dacă ai merge pe jos. Eu voi merge înainte și dumneata vii imediat după mine, pentru a mă vedea.

Merse înainte, dar în curînd descălecă ; îl lua cu frig. În pădurea nesfîrșită era liniște adîncă și nici urmă de lumină.

— Acum mi-e frig, o auzi pe Anne spunînd. Am să descalec și eu.

Merseră încet, pe dibuite, vreo jumătate de ceas, ținînd caii de hățuri. În sfîrșit, Jon spuse :

— Uite ! Parcă văd acolo un luminiș ! Și ce e pata neagră din stînga ?

— O movilă.

— Care movilă, mă întreb ? Cea pe care am văzut-o, cea spre care am pornit, sau alta ?

— Cred c-ar fi mai bine să ne oprim aici și să așteptăm pînă răsare luna. Atunci poate ne dăm seama ce movilă este și poate găsim drumul.

— Ai dreptate. Mi se pare că pe aici sînt și mlaștini. Am să leg caii într-un loc adăpostit și am să încerc să găsesc un ascunziș pentru noi. E frig.

După ce legă caii într-un loc ferit de vînt, se întoarse și o găsi pe Anne aproape lîngă el.

— Mi-e cam frică, zise ea.

— O să ne căutăm un loc comod și o să ne așezăm.

O luă de braț și ocoliră movila.

— Aici, zise deodată Jon, aici s-au făcut săpături. Locul e la adăpost. Puse mîna pe pămînt... era destul de uscat. Ne așezăm aici și stăm de vorbă.

Se așezară unul lîngă altul, cu spatele rezemat de peretele gropii săpate, aprinseră cîte o țigară și ascultară tăcerea. În afară de cîte un nechezat sau o lovitură de copită, nu se auzea nici un sunet. Copacii erau prea firavi, vîntul prea slab pentru a cînta o melodie. În jurul lor, nu se afla nimic viu, în afară de ei doi și caii lor. De văzut nu vedeau decît stele risipite pe cerul foarte întunecat și tulpinele brazilor, mai negre decît întunericul. Din cînd în cînd, vîrfurile țigărilor aprinse le luminau vag fața.

— Nu cred că-mi vei ierta vreodată această greșeală, zise Jon posomorît.

— Ce idee ! Îmi face chiar plăcere.

— Eşti foarte bună că vorbeşti astfel, dar trebuie să-ţi fie foarte frig. Poftim haina mea !

Începuse să şi-o dezbrace, dar ea îi spuse :

— Dacă faci una ca asta, fug în pădure şi mă rătăcesc cu adevărat.

Jon îşi puse din nou haina şi spuse

— Preferam să fie în locul dumitale una din fetele Blair.

— Da ?

— Spre binele dumitale, bineînţeles. Nu spre binele meu, nu, de fel !

Stăteau faţă-n faţă, aşa încît vîrfurile ţigărilor aproape se atinseseră. Jon îi putea vedea ochii şi deodată simţi dorinţa intensă s-o cuprindă de mijloc. I se părea natural şi potrivit în momentul acela, dar... nu se cădea !

— Doreşti puţină ciocolată ? întrebă Anne.

Jon gustă foarte puţină ; cît mai avea trebuia să-i rămînă ei !

— O adevărată aventură. Ce beznă ! Dacă eram singură, mi-ar fi fost tare frică... parc-am fi înconjuraţi de spirite.

— Spiritele vechilor indieni, murmură Jon. Numai că eu nu cred în spirite.

— Dacă ai fi avut dădacă o negresă, ai fi crezut.

— Dădaca dumitale a fost negresă ?

— Da, desigur, şi avea un glas dulce ca pepenele copt. Mai avem în serviciu un negru bătrîn, care a fost sclav în copilărie. Este cel mai bun negru din cîţi există... are aproape optzeci de ani şi părul ca de lînă albă.

— Tatăl dumitale a luptat în războiul civil, nu-i aşa ?

— Nu, în schimb au luptat atît bunicul din partea mamei, cît şi cel din partea tatii, şi străbunicul meu.

— Cîţi ani ai, Anne ?

— Nouăsprezece.

— Eu am douăzeci şi trei.

— Povesteşte-mi despre casa voastră din Anglia.

— Acum nu mai am casă.

Jon începu să-i prezinte o ediţie revizuită a tinereţii lui ; i se păru că Anne ştia să asculte minunat. După ce isprăvi, o rugă să-i spună şi ea povestea vieţii ei şi, în timp ce vorbea, se întreba dacă-i place ori ba vocea ei. Pronunţa cam tărăgă-

nat și nu prea deslușit, dar glasul era dulce și foarte nuanțat. După ce Anne isprăvi povestea ei simplă — căci nu prea fusese vreodată plecată de acasă — se lăsă tăcere pînă cînd Jon spuse

— Nu e decît șapte și jumătate. Mă duc să văd ce fac caii și apoi, poate vrei să dormi puțin.

Ocoli movila pînă la cai și se opri cîteva clipe în preajma lor, vorbindu-le și mîngîindu-le botul. În inima lui se trezi un sentiment cald, ocrotitor. Anne era un copil bun și curajos. Chipul ei nu-l poți uita, te pune pe gînduri. Deodată îi auzi glasul, încet, de parcă n-ar fi vrut să-l strige.

Jon se întoarse, dibuind în beznă. O găsi cu mîinile întinse spre el.

— Mi-e frică ! Foșnetele astea ciudate !... Mă trec fiorii !

— A început să sufle vîntul. Haide să ne rezemăm unul de spatele celuilalt... o să-ți țină mai cald, sau, uite cum eu am să mă așez cu spatele la peretele movilei, și dacă te sprijini de mine, ai putea adormi. Nu mai avem de așteptat decît două ceasuri, apoi putem încăleca și merge mai departe la lumina lunii.

Se așezară după cum propusese el. Anne cu spatele sprijinit de el și cu capul pe pieptul lui.

— E bine ?

— Da. Nu mă mai trec fiorii. Dar nu sînt prea grea ?

— Nu, de loc, zise Jon.

Fumară și vorbiră din nou. Stelele deveniseră mai strălucitoare, ochii lor se obișnuiseră mai bine cu întunericul. Și amîndoi erau recunoscători pentru căldura ce și-o ofereau reciproc. Jon se bucura de parfumul părului ei, răspîndit destul de aproape de nările lui... parcă mirosea a fîn. Urmă o tăcere lungă, în timp ce sentimentul cald, ocrotitor creștea, creștea mereu în inima lui. Îi venea s-o prindă în brațe și s-o țină mai aproape de el. Dar, bineînțeles, nu făcu nici un gest. Singurul lucru pe care-l putea face era să stea nemișcat pentru ca ea să se poată rezema de el, oferindu-i astfel o sursă impersonală de căldură. De cînd plecase din Anglia, aceasta era prima dată cînd simțea dorința de a îmbrățișa pe cineva. Prea suferise mult după povestea aceea de odinioară. Vîntul începu să bată, șușotind printre ponii, apoi se domoli ; liniștea era mai adîncă decît înainte. Jon era mai treaz ca oricînd și i se

părea foarte curios că Anne dormea ; era convins că adormise... prea stătea nemișcată. Stelele licăreau și Jon ridică ochii spre ele. Membrele începură a-i amorți și-l dureau. Deodată, își dădu seama că Anne era tot atît de trează ca și el. Ea întoarse încet capul, așa încît îi putea vedea ochii gravi, fascinanți.

— Sînt prea grea, îi spuse și se ridică, dar brațul lui Jon o așeză la loc.

Nu, de fel, atîta vreme cît îți este cald și comod.

Anne puse din nou capul pe umărul lui și rămaseră mai departe de veghe. Vorbiră un timp despre lucruri neînsemnate, iar Jon își zise : „Ce ciudat... Poți trăi luni de zile alături de un om, fără a-l cunoaște nici pe jumătate din cît ne cunoaștem noi acum."

Din nou urmă o îndelungată tăcere ; dar, de data aceasta, brațul lui Jon îi cuprinse mijlocul și amîndoi ședeau mai comod. În sinea lui, Jon dorea ca luna să nu răsară încă și se întreba : „Oare, ea simte la fel ?" Dar chiar de-ar fi altfel, luna își urmează calea fără a ține seama de dorințele lor. Deodată, își dădu seama că răsărise și mijea undeva, în dosul copacilor : o lumină tăcută, ciudată se revărsase în aer și pe pămînt, strecurîndu-se printre tulpinile pomilor.

— Luna ! zise Jon.

Anne nu se clinti, iar inima lui bătea tare. Da ! Nici ea nu dorea ca luna să răsară ! Încetul cu încetul, licăririle vagi deveniseră lumină și, strecurîndu-se printre pomi, îi învăluiră ; trupurile lor se vedeau deslușit. Dar ei rămaseră nemișcați, tăcuți, de parcă s-ar fi temut să întrerupă clipele de vrajă. Luna prinse putere ; strălucea rece, ridicîndu-se deasupra pomilor : lumea își recăpătase viața. Jon gîndi : „Ce-ar fi s-o sărut ?" Dar imediat renunță la acest gînd. Poate că ea nu dorea ! Dar, ca și cînd i-ar fi ghicit gîndurile, Anne întoarse capul și-l privi în ochi. Jon îi spuse :

— Eu sînt ocrotitorul dumitale acum.

Răspunsul ei fu un mic suspin. Se ridică în picioare. Amîndoi începură să-și dezmorțească membrele, privind tăcuți în pădurea albă, misterioasă.

— Uite, Anne ! Movila ! Iată și poteca ce duce spre valea unde am mîncat. Acum vom găsi drumul.

— Da, zise ea pe un ton al cărui sens Jon nu-l putea desluși. Se îndreptară spre cai, îi dezlegară și încălecară. Nu mai era greu să găsească drumul. Porniră călare, unul lîngă altul.

Jon spuse :

— Să ştii c-am să ţin minte întîmplarea aceasta.

— Da, nici eu n-am s-o uit niciodată.

Nu mai scoaseră o vorbă, în afară de întrebările şi răspunsurile în legătură cu drumul ; în curînd se lămuriră şi porniră în galop mic. Sosiră pe terenul de polo, chiar lîngă hotel.

— Du-te, te rog, să-l liniştești pe fratele dumitale. Eu duc caii, apoi vin şi eu.

Cînd Jon intră în hotel, îl găsi pe Francis Wilmot în hol, singur, îmbrăcat în costum de călărie. Faţa lui avea o expresie bizară, nu tocmai ostilă, dar nici prietenoasă.

— Anne a urcat sus, îi spuse. Îmi dau seama că nu prea ai simţul orientării. Bineînţeles, am tras o spaimă !

— Îmi pare nespus de rău, zise Jon smerit, uitasem că nici caii nu cunosc ţinutul.

— Da ! zise Francis Wilmot, dînd din umeri.

Jon îşi aţinti privirea asupra tînărului.

— Sper că nu crezi că m-am rătăcit intenţionat ? După privirea dumitale, ai aerul să mă bănuieşti.

Francis Wilmot dădu din nou din umeri.

— Iartă-mă, zise Jon, dar sper că n-ai uitat că sora dumitale este o persoană distinsă şi că nu te porţi ca un „golan" cu o asemenea fiinţă.

Francis Wilmot nu-i răspunse ; se duse la fereastră şi se opri, privind afară. Jon era foarte mînios. Se aşeză pe braţul unei canapele. Brusc, se simţi extrem de ostenit. Rămase acolo, cu ochii în pămînt şi cu fruntea încruntată. Naiba să-l ia pe Wilmot ! Doar nu se purtase necuviincios cu Anne ! Dacă ar fi !... În spatele lui, un glas spuse :

— Trebuie să-ţi mărturisesc că nu m-am gîndit la aşa ceva. Îmi pare rău. Dar am tras o spaimă ! Haide să ne dăm mîna !

Jon întinse brusc braţul, îşi strînseră mîna şi se priviră drept în ochi.

— Trebuie să fii foarte ostenit, zise Francis Wilmot. Vino sus, în camera mea, am ceva de băut. Lui Anne i-am şi dat o înghiţitură.

Urcară. Jon se aşeză în unicul fotoliu, iar Francis Wilmot pe pat.

— Anne mi-a spus că te-a poftit să vii mîine cu noi. Sper că vii.

— Mi-ar face mare plăcere.

— Perfect !

Băură, vorbiră puțin, fumară.

— Noapte bună, zise Jon brusc. Mă duc să mă culc, căci de nu, adorm aici.

Își strînseră mîna și Jon se duse clătinîndu-se în camera lui. Adormi numaidecît.

În ziua următoare, plecară tustrei cu trenul, prin Columbia și Charleston, la reședința lui Wilmot. Casa era așezată în colul unui rîu roșu, înconjurată de plantații de bumbac și terenuri mlăștinoase, unde creșteau stejari melancolici, învăluiți în ghirlandele de mușchi de Florida, veșnic verde. Fostele locuințe ale sclavilor existau încă ; erau nelocuite, în afară de unele care serveau drept cotețuri. Două scări de lemn duceau spre un imens antreu, acoperit cu glicină ; casa avea două etaje și o zugrăveală i-ar fi fost necesară. În interior, camerele se deschideau una-ntr-alta : pe pereți atîrnau portretele bătrînilor decedați din familiile Wilmot și Freville. Negrii forfoteau prin casă, vorbind cu glas dulce graiul lor tărăgănat.

Jon se simțea fericit cum nu se mai simțise de cînd pusese piciorul în Lumea Nouă, cu trei ani și jumătate în urmă. Dimineața hoinărea cu cîinii în bătaia soarelui sau încerca să scrie poezii... pentru că Wilmot și sora lui era ocupați. După masa de prînz, plecau călare tustrei, sau numai Jon cu Anne. Seara ședeau în fața căminului, unde, pe la apusul soarelui, se aprindea un foc cu lemne, și ea îl învață să cînte la *ukulele* [1], sau Francis îi vorbea despre cultura bumbacului. După momentul de animozitate de la hotel, Jon și Francis erau în termenii cei mai buni.

Anne și Jon vorbeau destul de puțin între ei. Parcă voiau să continue tăcerea ce-i învăluise cînd ședeau în întuneric, sub vechea movilă indiană. El, însă, o urmărea, căutînd să întîlnească privirea gravă, fascinantă din ochii ei întunecați. Cu cît o privea mai mult, cu atît își dădea seama că Anne nu semăna cu nici o fată din cîte cunoscuse : era mai deșteaptă, mai tăcută și avea mai mult „fond". Zilele în bătaia soarelui cald și serile în fața focului ce ardea în cămin treceau, vacanța lui Jon era pe sfîrșite. Învățase să cînte la *ukulele* și acompania

[1] Ghitară havaiană cu patru coarde.

cîntece religioase ale negrilor, arii din opereta *Rose Marie* și alte melodii nemuritoare. Sosi ultima zi și Jon fu cuprins de dezamăgire. A doua zi, trebuia să se întoarcă la piersicile sale din Southern Pines! În ultima după-amiază, în timp ce se plimba călare împreună cu Anne, tăcerea lor era aproape nefirească, iar ea nici nu se uita la el. Cu inima deznădăjduită, Jon se urcă în camera lui să se schimbe. Simțea precis că ar fi vrut s-o ia cu el și i se părea că ea nu dorea să vină. O să-i lipsească mult așteptarea de a prinde o privire a ochilor ei. Dorea cu nesaț s-o sărute. Coborî posomorît și se așeză într-un *chaise-longue* din fața căminului, jucîndu-se cu urechile cîinelui și urmărind întunericul ce cobora.

Poate că Anne nici nu va mai cînta cu el în ultima seară. Poate nu va fi nimic altceva decît o simplă cină și o seară petrecută *à trois* [1]; iar el nu va avea prilejul să-i spună că o iubește, iar ea să-i spună că nu-l iubește. Nenorocit, își spuse: „E vina mea... Sînt un nătărău tăcut; am pierdut toate ocaziile." Camera se întunecase, singura lumină venea din sobă, iar cîinele adormise. Jon închise ochii. I se părea că astfel putea aștepta mai ușor... sfîrșitul cel mai dezastruos. Cînd deschise ochii, Anne stătea în fața lui cu două *ukulele* în mînă.

— Vrei să cînți, Jon?

— Da, răspunse el, să cîntăm. Este pentru ultima oară.

Luă *ukulele*-le din mîna ei. Anne se așeză pe covorul din fața căminului și începu să-și acordeze instrumentul. Jon se așeză și el pe jos lîngă cîine, și începu să-l acordeze pe al lui. Cîinele se ridică și plecă.

— Ce cîntăm?

— Eu n-am poftă să cînt, Anne. Cîntă dumneata și eu te voi acompania.

Anne nu se uită la el! Nu voia să se uite la el! Totul se sfîrșise! Ce nebun a fost!

Anne cîntă. Cîntă o arie sentimentală, *Strigătul din munți* din *Rose Marie*, Jon atingea coardele în timp ce melodia îi cutremura inima. Cîntecul se isprăvi. Anne îl începu din nou și ridică ochii spre el. Dumnezeule! Anne îl privea. Nu trebuie să știe că observase privirile ei! Era prea plăcut... Privirea prelungă, întunecată, peste *ukulele*... Între el și ea erau

[1] În trei (fr.).

cele două *ukulele*. Jon lăsă din mînă instrumentul afurisit și, alunecînd pe covor, o prinse de mijloc. Fără a spune o vorbă, Anne puse capul pe umărul lui, așa cum șezuseră sub movila indiană. El își lipi obrazul de părul ei. Mirosea, ca și atunci, a fîn. Și întocmai cum atunci, în lumina lunii, întorsese capul, Anne întoarse acum fața spre el. De data aceasta însă Jon îi sărută buzele.

CUPRINS

PARTEA INTII

Cap. I Plimbare 9

Cap. II Căminul 15

Cap. III Muzica 23

Cap. IV Dineu 32

Cap. V Eva 38

Cap. VI „Bătrînul Forsyte" și „Bătrînul Mont" 42

Cap. VII „Bătrînul Mont" și „Bătrînul Forsyte" 50

Cap. VIII Bicket 59

Cap. IX Nedumerire 69

Cap. X Moartea unui sportiv 80

Cap. XI Aventura 89

Cap. XII Cifre și fapte 95

Cap. XIII Prins în mreje 105

PARTEA A DOUA

Cap. I Scade marca 109

Cap II Victorine 122

Cap. III Michael se plimbă și vorbește 132
Cap. IV Trupul lui Fleur 142
Cap. V Sufletul lui Fleur 152
Cap. VI Michael primește lovitura 157
Cap. VII Nudul 166
Cap. VIII Soames trece la fapte 173
Cap. IX Copoiul 182
Cap. X Fața 190
Cap. XI Lichidarea 194
Cap. XII Spre Orient 200

PARTEA A TREIA

Cap. I Sărbătoare 204
Cap. II La birou 211
Cap. III „După-amiaza unei Driade" 220
Cap. IV După-amiaza unui Bicket 225
Cap. V Michael dă sfaturi 230
Cap. VI Socoteala 238
Cap. VII Întrevedere cu Elderson 241
Cap. VIII Fuga 247
Cap. IX Soames nu se mai sinchisește 257
Cap. X Nimic la voia întîmplării 262
Cap. XI Natura cu „n" mic 270
Cap. XII Rechizitoriul acționarilor 275

Cap. XIII Soarele înăbușit de haită 287
Cap. XIV Tortura 296
Cap. XV Calm 301
Declarație fără cuvinte 305